

* מַרְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *
~~~~~

~ מַרְקַחַת אֶתְרוּגִים ~

סיפורי מוישה גוטמן המקוריים
לחגי תשרי תשפ"ו

* מְרַקֶּחֶת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ערב סוכות תשפ"ו

יתברך הבורא וישתבח היוצר, אחד יחיד ומיוחד, בורא כל הסיפורים ויוצר כל הרעיונות, שמזכני גם השנה, בבכל שנה (משנת תשע"ז - אי"ה בשנה הבאה: עשור!) להגיש לפניכם את הסיפורים החדשים שזכיתי לכתוב לחגי תשרי תשפ"ו.

בחוברת דנן כתובים הסיפורים במקוריותם השורשית, בפראיותם הקמאית ובחריפותם הסחוגית, לפני העידונים והאיזונים שהם עוברים - הסיפורים כולם - על ידי עורכי ומערכות האכסניות המכובדות שבהן הם מתפרסמים.

*

הסיפור הראשון, **דְמוּמֵי־שִׁדְכָנוּת**, המתפרסם ב'מרזה לצמא' נכתב בעקבות שיחות ופגישות עם שדכנים, והדרמטית שבהן - שיחה טלפונית של שדכן ארצישראלי, מסור בלב ונפש למלאכתו, שצלצל אליי מחוץ לארץ וביקש שרק 'אקשיב' לתסכול העצום שהוא חש באותו רגע, בשל אנקדוטה טרייה שהוא חווה באותם רגעים, אנקדוטה ששילבתי בסיפור. ההקשבה ארכה כמחצית השעה של פקק תנועה עיקש בכביש ארבע. אחרי השיחה ידעתי: המסר שהזדעק מהשיחה יהיה סיפור בעזרת ה' לחג הסוכות.

הסיפור **שְׁוִיּוֹן־בְּנֵי־שָׁמַר** שהתמקם ב'המודיע' נוגע בידיים חשופות במטען נפץ רגיש, ומחטט בבכי אחת הסוגיות הרגישות ביותר המפלחות את העם בישראל בשנתיים האחרונות. הסיפור עשוי להותיר ארומה עגומה על תוצאות שיוצאות משליטת מחוללהן.

סְתֵרֵי־מְלָחָה שכתבתי ליתד־נאמן, שואב את הקורא אל מאחורי קלעי מערכת הביטחון הישראלית, על שלל סודותיה הגלויים והדמיוניים, וכל המרבה בדמיון הרי זה מופתע לגלות שהמציאות הישראלית תמיד עוקפת אותו.

אחריו, הסיפור **הַבּוֹחֵר** שמתפרסם ב'משפחה', מפנה זרקור דווקא אל היחיד ואל תלאותיו, תוך התחקות אחרי תעתועי הבינה המלאכותית העומדת לשדד סדרי תבל ולשנות את העולם, אבל לא את הכול, שכבר כתב שלמה המלך עליו השלום במגילה הנקראת בחג הסוכות: **אֵין אָדָם שְׁלֵיט בְּרוּחַ לְכֹלֵא אֶת־הָרוּחַ**. את סיפורי המוספים חותם הסיפור **גְּדֻלוֹת־שְׁנֵי שְׁפוֹרְסֵם ב'המודיע'** של ערב יום הכיפורים, לאחר ששמעתיו מבעל המעשה וקיבלתי את רשותו להִסְפִּיר ברבים את סיפורו האישי.

וּבִסְתֵר הוזמן בהזמנה פרטית על ידי אדם אשר ביקש באמצעות סיפור להרחיב את מוטת ההתייחסות הרוחנית אל תחומים שבהם אין האדם משוכנע כי גם הם, עבודת השם המה.

*

הבהרה חשובה: הסיפורים הם דמיוניים גם כאשר מוזכרים בהם שמות של דמויות קיימות; כל העלילות הן פרי הדמיון ואין כל קשר בינן לבין המציאות.

*

בהודאה לבורא עולם על כל העבר אשא תפילתי על העתיד לבל יטשני לעד. ותודה לכם הקוראים היקרים, מעומק הלב. בברכת סוכות שמח ובתפילת 'ושבו בנים לגבולם'

מוישה גוטמן

הסיפורים

מוסף סיפורים	מרוה־לצמא	דמומי־שדכנות
מוסף סיפורים	המודיע	שׁוֹיוֹן־בְּנֵי־אֵין
מוסף סיפורים	יתד־נאמן	סתרי־מלחמה
מוסף סיפורים	משפחה	הבוחר
ערב יום־הכיפורים	המודיע	גְּדֻלַּת־שָׁנִי
המרכז העולמי	הזמנה פרטית	ובפתר

*

~~~

הגוֹטְלֶטֶר

פעמיים בשבוע כי טוב

מגזין איכותי מבית 'תכתבו'

לתרבות רוחנית והמסתעף

בעריכת מוישה גוטמן

הרשמה: <https://tichevu.activetrail.biz/in>

דְמוּמֵי־שִׁדְכָנוּת

* סיפור / מרוה לצמא / מוסף סיפורים סוכות תשפ"ו *

פרק ראשון

הסבה מקצועית

ריח צבע השמן הטרי עדיין רפרף באוויר המשרד. השולחן החדש, מחזיר אורות לד ומבהיק בלובנו הזכוכיתי, כבש כשליש מן החלל ובקושי הסכים להותיר מקום לכורסת העור המשרדית ולשני כיסאות הלקוחות שמעברו האחר. הקירות בגוון הקרם חייכו אליי בידידות מעודדת. לא בכל יום פוצח איש בן שישים ואחת בקריירה חדשה כשיכול היה להמשיך ולהצליח בעיסוקו הקודם.

לא ערכתי טקס רשמי לרגל פתיחת העסק. גם לא פרסמתי תצלומי קביעת מזווה וחנוכת המשרד. הסתפקתי בפרסום מקומי ממוקד, תחת הלוגו החדש והעדכני, שעטר את שם העסק החדש: שְׁלוּימָה־הַפְּנוּךְ. התרגשתי ביומי הראשון בעבודה החדשה. מעטים האנשים בגילי שמזנקים המיימה עם עסק חדש. הכיסא המשרדי־אורתופדי קיבלני בחום. פרקתי אנחת התרווחות. הנייד שלי צלצל. "שְׁלוּימָה־הַפְּנוּךְ, שלום וברכה", ענית.

"תגיד שְׁלוּימָה, בנוגע להצעה של גרוסניר מלפני חצי שנה בערך, נראה לך שהם ירצו לחזור לזה?"

"איזו הצעה של גרוסניר?"

"נו, ההצעה הזאת שאתה ניסית לדרחוף לי בכוח, ובשעתו לא התלהבתי. תראה, יש מצב שעכשיו זה ילך", השפיל הקול את טונו בחצי אוקטבה, חל פחות בזחיות שאפיינה אותו לפני חצי שנה, "פשוט שמעתי דברים

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ממש יוצאי דופן לטובה על הבחור, איך קוראים לו, יצחקיענקל, נכון? שמעתי דרישות שלום מתלהבות ממש. היית רוצה לבדוק בשבילי מהצד שלהם, שְלוּימָה? "בהחלט הייתי רוצה, אבל אני לא יכול".

"לא דחוף לעכשיו. מצידי תבדוק גם מחר. אדרבה, אל תשדר להם בהילות או התלהבות. מצידי תשדר אפילו אדישות, למרות שבינינו, אחרי מה ששמעתי על הבחור, אני לא הכי אדיש ביחס להצעה הזאת." "לא עכשיו, ראובן, ולא מחר, וגם לא מחרתיים." לחצתי על מתג המחשב. המסך שעל שולחני הציג את הלוגו של שְלוּימָה-פּוֹנֶן במלוא הדרו, מתחת לחותם הכשרות על המחשב. האות תי"ו של תווכן עוצבה כעין קורת גג בעוד שהאות שי"ן של שְלוּימָה, שידרה פריחה ולבלוב כשיח מטפס.

"מה קרה? אתה לא מרגיש טוב, שְלוּימָה? אתה יודע מה, קח את הזמן שלך ותבדוק את גרוסניר בעוד שבוע. תגשש שם ככה בעדינות. בקצב שלך ובזמן שלך. אל תגלה להם חלילה שאני רוצה, ראשית כל שלא יחשבו שאני להוט לסגור, שנית כל, למעשה עוד לא גיבשנו החלטה סופית. אבל קודם כל, תזרוק את השם ותמשש את הדופק".

"הפסקתי עם השדכנות, ראובן".

"מה? לא שמעתי מה שאמרת. אתה לא נשמע ברור. יש לך קליטה? אולי תזוז קצת מאיפה שאתה עומד." "פתחתי משרד תיווך לנדל"ן, ראובן. גמרתי להיות שדכן. הדרן עלך מסכת שידוכים, ופתיחא לן מסכת תיווכים".

"אוי, נו. חוש הומור של שדכנים. רוצה לשמוע משהו בקטע טוב מחבר אמיתי? אם אתם השדכנים תנסו פחות להצחיק ויותר לעבוד, תעזרו לכלל ישראל. אני אומר מזמן ששדכנים לא מעלים על דעתם כמה תועלת וברכה הם מביאים לכלל ישראל וכמה נחת הם עושים בשמיים. זאת מלאכת קודש ממש. אם הייתם יודעים את החשיבות של העבודה שלכם, הייתם מתעקשים לא לקחת עליה אפילו אגורה, אבל זה נושא אחר, שְלוּימָה. בוא נדבר תכל'ס, שְלוּימָה, ולא נגלוש, מתי אתה חוזר אלי עם תשובה של גרוסניר?" "מתי שאתה תרצה למכור דירה והם ירצו לקנות. או להפך. האמת, גם אם תרצה לקנות מחסן או חנות או משרד והם ירצו למכור, או להיפך".

"אוי נו, תהיה לי בריא עם החוכמות שלך. בדחן כבר לא תהיה בגלגול הזה, אז תדבר כמו שדכן ולא כמו בדחן. אני קצת ממהר. טוב, תזכור שאני מחכה לתשובה ממך בנוגע להצעה של יצחקיענקל גרוסניר. בריאות ונחת, שְלוּימָה, ואם יש לך עוד רעיונות ברור שאשמח לשמוע כי נראה שקצת שכחת אותנו. זיי גְעֻזוֹנְט", ניתק ראובן את הטלפון.

*

ראובן דנקיץ לא היה היחיד שפקק בכנות הסבת המקצוע שלי משדכנות לתווכנות. נו, שיפקק. המציאות טפח בקרוב על פניו המפקקות ותלחש את סודה. די לי שאני אינני מפקק. עשרות שיחות טלפון שהמשיכו

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

לזרום אליי במהלך היום הראשון ובימים שאחריו בנוגע להצעות שידוכים, חדשות גם ישנות, נענו כולן באותה תשובה: הורים יקרים, הפסקתי לעסוק בשדכנות. עברתי לעסוק בתווכנות. יש לכם נכס למכור? להשכיר? לקנות? לשכור? אשמח לתווך לכם.

התגובות, כדרך של תגובות אנוש, התגלו כמרתקות ומשעשעות. היו שלא האמינו והמשיכו לדבר אליי שדכנית צרופה ומזוקקת, אינם מאפשרים לי להשחיל מילת התכחשות, והיו שהאמינו אך לא הסכימו ועל כן המטירו עלי זלעפות תוכחה. המשעשעות ביותר היו תגובותיהם של אלו שלא הרשו לי לפרוש ולא אישרו את הסבת המקצוע שבה בחרתי. כמו הייתי רשום בטאבו כשדכן נצח של כלל ישראל וכשליח ציבור שאינו ברשות עצמו אלא ברשות עמו.

"אסור לך לעשות את זה, שְלוּימָה"; "כלל ישראל משווע לעוד שדכנים בדחיפות, ואתה נוטש, שְלוּימָה?"; "לא עוזבים מלאכת קודש"; "תדע לך, שְלוּימָה, שכל הנחת שיש לך ברוך השם מהילדים שלך זה רק בגלל שמסרת את הנפש לעשות שידוכים, שְלוּימָה, אל תהרוס לעצמך את המשך הנחת, אל תעצור". המשפט האחרון, מהטובים ששמעתי, היה משפטם של המאיימים, שיהיו בריאים.

והיו שפקדו במו נוכחותם את משרדי החדש וביקשו לבדוק פנים מול פנים את נכונות השמועה. האם שְלוּימָה השדכן, שזה כארבעים שנה יודע רק לשדך וכבר עוסק בשידוכי הדור שלישי בלי עין הרע של משדוכיו הראשונים, נקלע למשבר מקצועי ועזב את האומנות היחידה שבה הוא חריף ובקי, עוקר הורים ומשדכם זה בזה?!

רבים תהו לעומתי ותמהו מולי: אבל למה, שְלוּימָה?

לא הכברתי בהסברים ודי חמקתי משכנועים. עניתי למתעניינים כי תש כוחי וכי חש אנוכי ברצון עז לחולל שינוי בחיי המקצועיים. אנשים כן משתנים וגם בגיל שישים ואחת מותר לו לאדם להחליט שהוא נעשה מתווך נדל"ן ומעתה יחבר בין רוכשים למוכרים, יקשר בין משכירים לשוכרים, וישדך יזמים עם משקיעים.

לא נערכו הפגנות זעם ולא הורכבו משלחות מטעם. אחרי יומיים או ארבעה של לחשי רחשבחש קיבל ועיכל והכיל הציבור את החדשה המרעישה שעניינה בעיקרה את הוריהם של מי שהגיעו לפרקי האיש מקדש והאישה מתקדשת, וגם הם משכו בכתפיהם בתרכובת של השלמה על פרישתו של שְלוּימָה העתיק מהמקצוע הוותיק. לא פסו שדכנים מקרב הציבור רביהגוונים והעולם אינו עומד או סב על מרצו של שדכן אחד, מוכשר ככל שהוא. אמנם שְלוּימָה גאון בהתאמת זיווגים ואמן מאומן ומיומן בהכרת נפשות, אבל בעזרת השם יתברך נסדר, עם ובלי שְלוּימָה.

ביני לביני הצלחתי לגרום ללקוח רציני להתעניין בדירת עיזבון בעלת ארבעה חדרים ומרפסת סוכה שמרבית חלונותיה המאובקים פנו לנוף של סמטה צרה עמוסת תוספות בנייה. שבוע בדיוק ארכה לי השלמת מכירת דירת הירושה שעמדה שוממה ועזובה למעלה משנה. הצדדים המרוצים שילשו לכיסי את דמי התווכנות המוסכמים,

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

המחותמים מראש, והודיתי לבורא העולמים על עסקת התיווך הראשונה שלי בתחום הדומם, שהחליקה אל הבשלתה במהירות שיא שאותה לא הכרתי מהתחום האנושי שאותו עזבתי. גם לא הכרתי את הסכום שהיה פי שבעה מתשלום שגרתי קבוע שנהגתי לגבות על שדכנות; וגם לא הכרתי את הזמן שארכה לי השלמת עסקת המכר, אשר מִשְׁכּוֹ עמד על כעשירית מהזמן הממוצע שנדרשתי לקידום שידוך מוצע, משלב נביטת הרעיון הראשוני עד לשלב שבירת הצלחת. לא קרבו זה אל זה.

*

ביקשה השגרה לשוב אל עיירתנו ולא הצליחה. שלושה ימים אחרי השבת הראשונה שעברה עלי כמתווך-בלתי-משדך, שהם קרוב לאחד-עשר יום אחרי הפיכתו לתְּוֹכֵן בפועל, ביום שלישי שנכפל בו פעמיים כי טוב, נרעדה רצפת האדישות הציבורית בעיירתנו וזעו נברשות ההשלמה בתקרותיהם של ההורים כולם - יען כי אִיטְשֶׁע זַיַּגֶר וּשְׂרָגָא קֶבֶטְשֶׁר, שני שדכנים טריים יחסית, שנחשבו ובצדק לכוחות עולים ומעולים ולכישרונות מבטיחים ובטוחים בענף השדכנות, הצטרפו למשרד התיווכים החדש שפתחתי ונעשו חלק אינטגרלי בתיווכי 'שְׁלוּימָה-תְּוֹכֵן'. כל אחד מהם קיבל במשרד שולחן זעיר ומאור פנים, טלפון שולחני ופינקס פתוח, כיסא אורתופדי נוח וצר, ורשימת נכסים המבקשים להחליף בעלויות, ותשעה קבים של מוטיבציה לקדם עסקאות. נעשה צפוף קמעא במשרד, אך הצפיפות הרהיטית והדחיסות האנושית לא פוגגו את הלכידות הלבבית. היינו כולנו חדורי מטרה, מסתערים על הנכסים, רודפים אחרי הלקוחות. זכותו המלאה של אדם לגוון את משלח ידו למחייטו ולהרחיב את אפיקי הכנסותיו, על אחת כמה וכמה ראשי משפחות כדוגמת אִיטְשֶׁע שאב לארבעה הוא וּשְׂרָגָא שאב לחמישה הוא. כן ירבו הארבעה והחמישה. אלא שְׂרָגָא ואִיטְשֶׁע כאחד יחד גרמו בכל זאת לסערה ציבורית מתנחשלת, שהתקדרה והתקדמה והופנתה לעברי. לפי שְׂבָעַת שהתבקשו אלו השניים, כל אחד מהם לחוד ובהזדמנות אחרת, לסייע בענייני קידומי וסגירות שידוכים, כהרגלם המבורך בשנה-שנתיים האחרונות, להציע בת פלוני לפלוני ולדבר נכבדות את בן פלוני לבת פלוני, ענו שניהם לחוד אם כי בנוסח אחד: "רְבֵּי שְׁלוּימָה שכר אותנו למשרד התווכנות שלו לשנה שלמה בתנאי בל יעבור: 'בשנה הזאת אתם לא מתעסקים בשידוכים בשום התעסקות, תהא אשר תהא'. אנחנו עובדים אצלו בתווכנות ובתמורה הוא נותן לנו שכר בסיס חודשי קבוע בנוסף לצבירת פרמיות לפי הצלחות תיווכיות, כשאנו מפרישים למשרד שלושים ושלושה אחוזים מכל עסקה".

הציבור נדהם ונזעם, נהם בחרון אף ונאם במחאתיות זעף שהחריפה משעה לשעה. גריעת שלושה שדכנים חרוצים ונמרצים, אדיבים לפרקים, ממִצְבַּת השדכנים הפעילים בעיירה, שגם ככה איננה משופעת בשדכנים, נתפסה כגזירה בלתי מובנת במקרה הטוב ואכזרית במקרה הפחות נפלא. איש בכל מרחבי העיירה לא הבין אותי ואת מגמתו, ודי בצדק.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מילא שעזבתי אני, ניחא. חופשי הוא האדם לעזוב את עיסוקו ולהסב את מקצועו מהא להא, אבל שלקחתי עמדי בתנופת העזיבה עוד שניים יעילים ופעילים והחתמתי אותם על איסור התעסקות בשידוכים למשך שנה תמימה, גם שלא בשעות המשרד, משמע, לא הסבת מקצוע מניעה אותי מסיבה אישית כלשהי של גיוון והתעבדות מחדש, אלא מניע אחר, זר ומוזר.

פניות כעוסות זרמו לעברי בזרימה גוברת ובתמיהה גועשת. למה, שְלוֹימָה? מה קרה, שְלוֹימָה? למה להרוס לציבור? למה להיות חב לאחריני? אתה מבין שאתה מזיק לציבור, כן, אתה מבין?!
לכל קהל הפונים עניתי בסבלנות נרכשת שהקציפה את חמתם שבעתיים. "לא הכרחתי לא את אִיטְשֶׁע ולא את שְרָגָא לבוא לעבוד אצלי במשרד התיווך. הם ילדים גדולים ברוך השם והם באו ברצונם החופשי והגיעו בבחירתם המשוחררת למשרדי חברת שְלוֹימָה הַתְיוּכָן. התנאי שלי עם מי שמעוניין לעבוד אצלי במשרד דורש התמקדות בענף התיווכים בלבד. מי שלא רוצה לקיים את התנאי, מוזמן לא להתקבל אצלי במשרד, ואם התקבל ומתחרט הוא, מוזמן הוא לעזוב ולשלם את הקנס הגבוה שהוא התחייב בעת חתימת החוזה לפרוע במקרה של הפרת החוזה שעליו הוא חתם מוחתם וחתום".

"אבל דווקא אותם לקחת. דווקא את שני השדכנים! מה הרשעות הזאת?! חסרים מתווכים מוכשרים? חסרים יהודים שמחפשים פרנסה? למה להרוס ולמוטט את ענף השדכנות? אתה הרי יודע היטב, שְלוֹימָה, מה המצב ברשימות הארוכות המצטברות של מעוככי השידוכים ומי כמוך יודע כמה ממתנינים וממתנינות חצו מכבר את גיל העשרים בהמתנה דרוכה ועצובה לצמיחת קרן ישועתם, אז למה בדיוק את שני השדכנים המצליחים אתה לוקח ומבריה ממלאכת הקודש בתוספת לזה שגם אתה לא עובד יותר? איפה היראת שמיים שלך? שכחת שיש דין ויש דיין? העולם איננו הפקר!"
"באמת שלא הכרחתי אף אחד לבוא לעבוד במשרדי שְלוֹימָה הַתְיוּכָן".

"תפסיק כבר עם התמימות וההיתממות ותסביר מה קרה. תגלה לנו אחת ולתמיד מה מונח מתחת המבצע האכזרי הזה לחיסול ממוקד של השדכנים המוצלחים. נקמה? עלבון? תג מחיר? פעולת תגמול? מישהו הרגיו אותך? עד כדי כך הרגיו אותך, שְלוֹימָה? העליבו אותך? תגיד כבר מי העליב אותך ונארגן ביניכם סולחה. נארגן שהוא יבוא לבקש סליחה. על הבימה הוא יעלה בשבת לפני קריאת התורה וידפוק שלוש פעמים ויבקש סליחה חמש פעמים. זה מספיק לך? מודעות גדולות זרחניות הוא ידפיס וידביק ויבקש סליחה. זה מספיק? רוצה גם זר פרחים גדול, נארגן גם פרחים. איזה צבע פרחים אתה רוצה, רק תגיד. תקבל הכול. מה העניין להרוס?!"
פכרתי את כפות ידיי לצדדים מול מטחי המילים ותרגוזות ההורים. שבתי והסברתי כי לא הורגזתי ולא הועלבת. אינני נוקם ולא נוטר. לא לוחם ולא נאבק. רק נטשתי, וזכותי. חזרתי על הצהרתי הסדורה כי אִיטְשֶׁע וְשְרָגָא, וגם אני הקטן באלפי ישראל, אנשים בוגרים ועצמאיים אנחנו וזכותנו ההלכתית והמוסרית לבחור בנחת את משלח ידינו.

הסברים סדורים, אך הסערה סירבה לשכוך.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

כמעט בכל יום מצאתי בתיבתדוארי מכתבי זעם אנונימיים, חלקם כתובים ידנית והאחרים מוקלדים. רובם היו אנושיים ומכבדים למרות הזעם הרב, אך במיעוטם הוגדרתי כסטאלין המודרני המונע הקמת בתים בישראל, והיו כותבים סוערים שנדדו בקולמוסיהם למחזותיהם של פרעה משליך התינוקות היאורה ואחשוורוש מאפשר חיסול היהודים אנשים נשים וטף ביום אחד, ומיקמו אותי איפשהו בין השניים. בבואי בין הבריות לתפילות שלוש או לעיסוקים שונים נדו לעומתי אנשים בראשם בתרעומת בלתי כבושה והיו מי שהתרחקו ממני במופגן וקראו לאחרים בסביבתנו לרחק אף הם מאיש צר ואויב. משדכן חביב הקהל ונערץ הציבור הפכתי להיות צורר היהודים שהחליט בגחמנותו הקפריזית להתאנות לבני ובנות ישראל הכשרים והכשרות ולסתום את הגולל על שידוכיהם.

*

"כדי שאעזוב את הבית שלך, שְׁלוּימָה רעי וידידי, יצטרך לקרות הלילה הזה אחד משני הדברים הבאים: או שתסביר לי מה קרה ותשכנע אותי בצדקתך, ובבקשה אל תמכור לי סיפורים על גיוון מקצועי. תכבד אותי לפחות בזה שלא תאכיל אותי באטריות פושרות ולא תלעיטני בכופתאות קפואות. או, לחילופין, אם אתה לא רוצה לשתף במניעים האמיתיים שלך, אז אסתפק בזה שתשחרר מהמשרד שלך את אִיטְשֶׁע וְשָׂרְגָא שיחזרו לעסוק בשדכנות. אתה יודע מה, שְׁלוּימָה, לפחות אחד מהם תשחרר. בלי הסבר מניע מניח את הדעת או בלי שחרור של אחד מהשניים, אני לא עוזב מפה ולא יוצא מכאן", עדכן אותי יִשְׁשֶׁקְרִנוֹיִחַ ביושבו מולי בסלון ביתי. אנו ידידים טובים לפחות שישים שנה ואולי שישים אחת, אם סופרים גם את השנה שבה שהינו באותה עריסת תינוקות עשוית סורגי עץ שהוצבה באכסדרת ביתה של גברת סגלשטייר עליה השלום, המטפלת הנצחית של עיררנו, שממקומה באכסדרה האחורית שבה שיכנה את עריסותינו נטתה את מבטה המפקח לעבר רפת הפרות הפעילה ושילחה הוראות הפעלה ליוסק'ה בעלה הצייתן. שנינו ילידי העיירה, ובני אותו שנתון. אנו תלמידי מוסדות העיירה החל מגן הילדים, עבור בתלמוד-התורה, המשך בישיבה קטנה וגדולה, וכלה בכולל האברכים. בה קבענו את משכננו. יִשְׁשֶׁקְרִנוֹיִחַ התפרנס מעסקי ייבוא ושלח ידו בעסקנות אמת לשם שמיים. בפעילותו העסקנית הרחומה נהפך למשגב לדל ומחסה לאביון. מקומם היה משפחות ומכונן נפשות, שומר סוד ונאמן לרבים. בביקורו המפתיע בביתי לא שטף אותי ולא שפט אותי. רק דרש הסבר הגיוני או לחילופין מעשה מְרָצה.

"את מי אתה מעדיף", בחרתי באפשרות השנייה בלי להתמקח, "את שָׂרְגָא או את אִיטְשֶׁע?"
 "את שלושתכם, שְׁלוּימָה".

"לא יקרה. גם על האחד שאשחרר לך תסתכל כעל נס בלתי צפוי. תחליט את מי משניהם ותעדכן אותי".
 לא קלה הייתה ההכרעה.

אִיטְשֶׁע זַיִגֵר לא הבשיל שידוכים רבים, אך השידוכים המועטים שהוא הבשיל היו היותר מאתגרים והיותר קשים לפתרון. בשנתיים ומחצה האחרונות שבהן פעל כשדכן רב-פעלים, הצליח אִיטְשֶׁע לגאול מעוככים כבדים

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

שבזכותו ראו אור של הקמת בית נדלק בחייהם. שְׁרָגָא קְבֻטְשֶׁר, לעומתו, הבשיל שידוכים רבים, גם אם בלתי מאתגרים, ושחרר את הרשימות משמות רבים.

האחד כוחו יפה בכמות, והאחר מצליח באיכות - במי מהם יבחר יִשְׁקָרְנוּיָח.

"לא יודע מה לומר לך", הודה בכנות לאחר חשיבה מהירה.

"כשתדע תעדכן".

"אז אני מבין שעדיף לך לשחרר אחד מהם מהתחייבותו כלפיך, מאשר לספר לי מה קרה פה", נעמד יִשְׁקָרְנוּיָח

נוֹיָח בדרכו החוצה, "מה שמגביר מאוד את סקרנותי לגבי המניע הנסתר שלך, שְׁלוּיָמָה".

"תעדכן אותי אם את אִיטְשֶׁע או את שְׁרָגָא".

===

פרק שני

טובים השניים

פרנסתו של אִיטְשֶׁע זְיִיגֶר לא נשענה מעולם על מצע השדכנות. עד לאחרונה עסק למחייתו בסחר במוצרי סת"ם בארץ ומחוצה לה. באחרונה, העתיק את עיסוקו לתיווך תחת קורת גגי.

בשדכנות התעסק אִיטְשֶׁע כשליחות קודש אישית שאותה קיבל על עצמו בדחילו ורחימו לאחר שהוא עצמו הקים את ביתו בגיל מבוגר ביותר, אחרי שנעקף, לבקשתו, על ידי שני אחים צעירים ממנו שאף הפכו לאבות לפני שהוא התארש. בסוף הגיעה גם שעתו המאוחרת לבנות את ביתו על אדני תורה יראה ושמחה, אולם את תקופת ההמתנה המורכבת המרירה, שסופה בלתי ידוע לממתיניה, לא מיהר לשכוח.

"בגלל שהייתי בחור מבוגר במשך כמה וכמה שנים, וטעמתי על לשוני שבעים טעמים מרים של התעכבות, החלטתי לעשות כל שביכולתי על מנת למנוע מאחרים את הצער הזה", חזר והזכיר לי מעת לעת כאשר נפגשנו לא אחת להחלפת רעיונות וסיוע הדדי.

והוא עבד במלוא הטמפו, אִיטְשֶׁע. האמת אעיד ואגיד כי למרות הוותק שצברתי בענף, עם למעלה מחמש-מאות שידוכים שזכיתי להשלים על הצד הטוב בחסדי שמיים על פני כארבעים שנה, לא העזתי פניי בהורים כפי שהעז אִיטְשֶׁע, טירון בעולם השדכנות. לפי שמסוגל היה זה האִיטְשֶׁע להרים קולו בשאגת תוכחה נוקבת על הורה שבור-לב ולשבר את שבר לבו לרסיסים נוספים, כשהוא עלול ועשוי להאשים את ההורה, בעקיפין שמובנים היטב למרות עקיפותם, באחריות ישירה להתעכבות בנו או בתו.

"אני צועק מכאב, לא מחוצפה", נהג להסביר להורה ההמום, "אני לא צועק עליך חס וחלילה, אני צועק איתך כי כואב לי על הילד שלך. אני צועק ומרים את הקול שלי כדי לעזור לך, כדי לנער אותך, כדי לעזור לכן שלך, לבת שלך. כדי שאתה תבוא בעוד חצי שנה ותבקש ממני רשות לנשק את שולי גלימתי בהכרת הטוב על שהבן שלך עומד ברוך השם מתחת ליריעת חופה".

הורים נפגעו מסגנון דיבורו הישיר ונכאבו תחת נהמת גערותיו. אולם אִיטְשֶׁע לא נרתע נוכח אנחותיהם ולא טמן מיתריו תחת שמירת לחשנות. כל אימת שסבר לגבי רעיון מסוים שעל הורה לקבלו, או לכל הפחות לבודקו מקרוב, והיה נתקל בסרבנות הורית, רחפנית או חמקנית, בלתי מנומקת כל צורכה ובלתי מובנת לו לעומקה או לרוחבה, בעוד הבן או הבת מעוכבים זמן רב, היה פוצח פיו בתרעומת ברורה ופוצה לשונו בתוכחה הנוקבת את כליותיו של ההורה שלא הורגל בדיבור כה מאשים ונוזפני.

"אתה משחק באש, אִיטְשֶׁע", התרו בו גם הורים פגועים וגם חברים מודאגים, "אתה צועק על שבורי לב שדמעתם מצויה. זה ממש משחק באש באצבעות חשופות".

"אני צועק מכאב עמוק ומדאגה עוד יותר עמוקה, ואני לא צועק סתם. אל תחשבו. אני צועק רק כשאינ ברירה אחרת ואחרי שדיברתי בנחת וברוגע ולא הזזתי כלום. אַז ס'טוט וויי שְׂרִיט מְעַן [=כשכואב צועקים] ולי מאוד מאוד כואב. אני צועק רק כשבאמת אני חייב לצעוק, אם, למשל, אין שום סיבה מוצדקת לסרב לפני שבכלל בדקו את הרעיון שאני מציע. ברור שאצעק. אני צועק רק כשההורה טיפס לפסגת האורסט ואינו מוכן לרדת משם. אני מעיר אותו. אני מנער אותו בשביל הילד שלו. אני כמו רופא שמנער אדם מעולף כדי להחיות אותו. הצעקות שלי הם דְּפִיבְּרִילְטור שההורים האלה צריכים. כמה מכות חשמל שהגרונ שלי מפיק, וחלקם חוזרים לחיים בזכותי ומתחילים לזוז לכיוון הנכון".

הסטטיסטיקה היבשושית לימדה כי מאז כניסת אִיטְשֶׁע זְיִיגֶר לזירת השידוכים התקדמו אל הבשלתם כמה וכמה שידוכים של מעוכבים כבדים. השאלה כמה פגועי לב נותרו בצד הדרך המובילה אל ההצלחות, נותרה גם היא בשולי הדרך. כוונותיו של אִיטְשֶׁע בוודאי טובות היו. בכך הסכימו גם מתנגדיו והודו כל פגועיו.

לפחות פעמיים צלצל אליי אִיטְשֶׁע נסער לבלי יכולת הכיל נוכח מה שהגדיר סרבנות עיוורת ובלתי מובנת של הורי מעוכבים. באחת הפעמים התחנן אִיטְשֶׁע טלפונית שאעזור לו "לא לדפוק את הראש שלי בקיר מרוב תסכול", כהגדרתו, וסיפר לי בסערת רוח שקבע פגישת עבודה עם אבא לבת בוגרת הממתינה באמונה שלמה לישועתה, אך האבא הודיע לו שעה לפני הפגישה על ביטולה בתואנת חוסר זמן. אִיטְשֶׁע נסער כמעט עד כלות הקיצין וחלות הפיצוץ. "מילא אם הייתי אומר לו את השם שאני מבקש להציע, יכולני להבין שהוא איננו מעוניין להיפגש עמדי, משום סיבה שהיא, בגלל שהשם העליב אותו או השפיל את בתו, אבל אפילו לא אמרתי לו שם מסוים. ביקשתי שיבוא ונשב יחדיו לסייעור מוחות משותף שלו ושלי על כמה רעיונות לטובת הבת שלו. איך, למען השם, איך אבא לבת בת כמעט שלושים, שיודע שאני עוסק בשדכנות ומצליח לסייע, ויודע שאני מבקש את טובתו וטובת בתו, איך הוא מסוגל לא להגיע לפגישה שבה אני יכול רק לעזור? ! אני נמצא כאן

במקום של הפגישה, שְׁלוּיָמָה, אובד עצות ורוצה לצרוח את נשמתו. אני רוצה שתסביר לי למה לא לדפוק את הראש שלי לתוך הקיר מרוב עוגמת נפש ורחמנות על הבת האומללה. תדע לך שאני עומד לטלפן לרב בית הכנסת שבו מתפלל אותו יהודי ולשאול אם על פי ההלכה אפשר ושייך להפקיע ממנו את הכרעה בנושא. אדם במצבו שלא בא לפגישה, בלי שהוא יודע מה התכוונתי להציע, הוא אדם חסר אחריות מינימאלית כלפי הבת שלו".

לא היו לי מילים להרגיעו משום שאותו אבא נשאל באותה שיחת טלפון על ידי אִיטְשֶׁע למתי לקבוע את הפגישה הדחוויה ונענה מפיו של האבא כי כרגע איננו רואה מתי יהיה לו זמן. תשובה מקוממת ביותר. "אולי הוא מבוהל מהגישה הלוחצת שלך", ניסיתי להליץ על האב פירורי זכות, אם לא בכף, אזי בכפית קטנטנה. לבזוק גרגרי זכות מחורים של מלחיה על פצעו של אִיטְשֶׁע.

"ואולי אני לוחץ עליו כי אני מבוהל מכך שבעוד שנה וחצי הבת שלו חוגגת יום הולדת של שלושים. יַעֲנֶע חוגגת. מה, הוא לא רואה את זה מגיע? ! הוא לא חושב עליה? איך אין לו זמן? איך? !", הצטוו אִיטְשֶׁע לתוך השפופרת וביקש שאקח מונית או אתפוס דרייווער ואבוא לשבת עמו במחיצתו כדי להרגיע את סערת רוחו. לקחתי מונית ובאתי לשבת איתו בפגישת ניחומין במקום האבא החמקן. דמעות של כאב עמדו בעיניו הפגועות. "הוא באמת רוצה שאעביר לבת שלו מסר מבית-הוראה מוסמך שמאחר ואביה אינו באמת דואג לה הגיע הזמן על פי הלכה שתפנה לשדכנית ותתחיל לדאוג לעצמה? כי בינתיים עד שבאת, שְׁלוּיָמָה, לא בזכותי זמן ושוחחתי עם רב בעל שיעור קומה שמכיר את האבא ואת המשפחה, והאמת היא שהוא לא שלל את הרעיון מעיקרו". קולו רעד. "אני הייתי שם, שְׁלוּיָמָה. אני הייתי בחור מבוגר שהתחתן בסוף העשור השלישי לחייו. אתה לא מבין את תהומות הכאב. אתה לא קולט מקצת קצתם ובחיים לא תקלוט. איך יכול אבא למעוככת שידוך לומר לשדכן שאין לו זמן? איך יצאו לו המילים האלו מהפה? איך? נניח שאני לוחץ, נניח שאני ישיר מדי ואומר בפנים את החסרונות שלו, נניח שאני דוחק בו להתפשר קמעא, האם כל זה מצדיק שהוא לא יבוא לבדוק איתי אולי יש לי איזה רעיון חילוף טוב ונפלא? !"

לא הצלחתי לנחמו. כאב אמת שטף את גרונו וגאה החוצה בגלישה.

הפעם השנייה שבה צלצל אליי בסופת רוחות משתוללת, דמתה בעוצמתה לפעם הראשונה. אִיטְשֶׁע קיבל אז שיחה טלפונית מבחור מבוגר ובא בשנים שביקש להיפגש עמו פנים אל פנים במקום צדדי שאין בריות רבות צועדות בסביבתו. השניים נפגשו לשיחה ידידותית שבמהלכה מבקש ממנו הבחור בשפל לשון: "יש לי ממך בקשה אחת קטנה, אִיטְשֶׁע. תסביר בבקשה להורים שלי, בדרך של כבוד ובלי לגרום להם עוגמת נפש, אפילו לא מועטה, שהם אמורים לחפש שידוך בשבילי ולא בשביל עצמם".

"מה הפירוש?"

"הפירוש הוא שיפסיקו לפסול הצעות בגלל שיקולי כבוד או נימוקי נְאֻת. שיבדקו בבקשה רק את נקודת ההתאמה ביני לבין ההצעה שמציעים. אם הם היו פועלים ככה, כבר מזמן הייתי אבא לילדים", הניח הבחור המבוגר את דימומו הפנימי על השולחן שביניהם, לצד פרוסות עוגת גבינה ושאריות קפוצ'ינו.

"ההורים שלך מסורים מאוד, אין לך מושג כמה הם משקיעים בשבילך", הרגיע אותו אִיטָשֶׁע, "אני אומר לך את זה מניסיון שלי איתם. הם מסורים לך בכל לב ובכל נפש, מאוד".

"אני יודע שהם מסורים", הדף הבחור במחי לשון את הבל הנחמה, "ואני יודע שהם לא ישנים בלילות. אבל הם מחפשים שידוך לעצמם ולא לי. אם הם היו מחפשים שידוך לי, למוישה-ברוך שלהם, הם היו מוצאים. הקדוש ברוך הוא בעל הרחמים כבר שלח להם כמה וכמה הצעות טובות שמתאימות בשבילי. הם משתמשים במסנת שלא מתאימה לאירוע".

"איך אתה יודע? אתה בחור חסידי", קטע אותו אִיטָשֶׁע.

"אני בחור חסידי שהחברים שלו מהשיעור כבר ערכו לפני שנתיים סעודת חומש לבניהם בני החמש, פה ושם מגיעות אליי ידיעות מחברים שניסו לעזור לי והציעו הצעות אבל ההורים שלי פסלו בלי לבדוק. חברים מספרים לי בלי לפרט יתר על המידה. תעשה טובה לי, ותעשה טובה גם להורים שלי, תפתח להם בבקשה את העיניים".

כשיצא הבחור ושב לשיבתו, צלצל אליי אִיטָשֶׁע ובירר איפה אני. הוא חייב לדבר את שעל לבכו. "אמנם התווכחתי עם הבחור, כי לא רציתי חלילה להטיל דופי בהוריו, אבל הוא צודק בכל מילה. אני מקווה בשבילו שהוא לא יודע עד כמה הוא צודק. ההורים שלו פוסלים הצעות על בסיס שיקולים זרים ומופשטים, ומתנהגים כאילו שהבן שלהם בן שמונה עשרה ולא בן עשרים ושמונה. קראתי לך, שְלוּיָמָה, שתגידי לי מה לומר להם".

"אני לא מחנך הורים", התעקשתי איתו, "בחיים לא אחנך הורים. אין לי את הכתפיים הרחבות שלך, אִיטָשֶׁע. אני מהדרור שמדבר יפה לאנשים. אניח את הצעתי לפניהם בכבוד ובהערכה, בזהירות וברגישות. מה שיגידו, יגידו".

"ובגללך, בגלל הרגישות הגבוהה שלך, אנשים כמוני מתחננים מאוחר", כעס עליי אִיטָשֶׁע, "כי יש הורים קשיי החלטה בטבע שלהם, ויש הורים בעלי דמיון שלא מכירים את ה'אוצר' שלהם ומחפשים משיח לחמור שלהם שאפילו לא לבן, אבל הוא כן חמור. ואנחנו השדכנים צריכים יותר ללחוץ על ההססנים בכיוון של קבלת החלטה לפני שהבחור שלהם יוצא לפנסיה, ואנחנו צריכים למרוט למדומיינים שביניהם את כנפי הדמיון ולתלוש להם אחת לאחת את כל נוצות הטווס. ואנחנו צריכים לערב מורי הוראה שיש להם השפעה, או קרובי משפחה עם דעה. אנחנו לא יכולים להתנהג כמו בובות חרסינה רגישות".

למרות בקשתו אז, לא יעצתי לו מה לומר להוריו של מוישה-ברוך. "אני לא מחנך הורים, אִיטָשֶׁע".

אחת ידעתי כעבור זמן: אִיטָשֶׁע תפס שיחה אסרטיבית עם הוריו של מוישה-ברוך. שיחה שנמהלו בה דמעות ורתחות של כאב וגם זעם וחרון. אִיטָשֶׁע כאב יחד עמם, לא שיתף כי פועל הוא לבקשתו של בנם, אך לא הרפה

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מדרישתו אליהם לשנות את נקודת ההסתכלות ולעדכן את עמדת ההשקפה. אתם אמורים לחפש שידוך לבנכם ולא לעצמכם.

וגם זאת ידעתי: בתוך שלושה חודשים מאז אותה שיחה אסרטיבית, נשברה צלחת ברוב נחת והבחור בא בקשרי שידוכין. אִיטְשֶׁע, קורן מנחת, רשם ניצחון נוסף שבו כל הצדדים מנצחים. יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח אינו יכול לוותר על אִיטְשֶׁע. חייבים אדם שעוצר את הדימומים. חייבים את הַדְּפִיבְרִילְטֹור האנושי עם מכות החשמל.

*

מצד שני, איך אפשר לוותר על שְׁרָגָא המעורר חיוכים ענוגים בכל מקום בואו ומפשר קרחונים במגעו. ניחן שְׁרָגָא ביכולת הידבקות מרשימה ובחסינות נדירה מפני פגיעות. שְׁרָגָא מסוגל להידבק להורים בדבק שאין נגדו ממס ולא פותחה נגדו תרופה נוגדנית. כישורו הייחודי של שְׁרָגָא הוא לנער את ההורים של הבן או הבת מכבלי הדחיינות ומכבלי האדישות בעצם נוכחותו בחייהם שהופכת למעיקה עד זרא ומעוררת בהורים רצון לסגור את עניין השידוך לצאצאם, ולו כדי לא להוסיף לראות את שְׁרָגָא כחלק בלתי נתלש מחייהם. הוא לוחץ את ההורה אל הקיר לא בצעקות ואפילו לא בגערות מרומזות. שְׁרָגָא משתמש בנדנדת בלתי פוסקת שעשויה להוציא אנשים ממסגרותיהם.

אם ביקש האבא של הבת לחזור אליו בעוד יומיים כדי שיהיה סיפק בידו לברר בירוריו, יחזור אליו שְׁרָגָא כעבור מחצית היום ויתפלא שעדיין לא בירר על האתרוג הכי מהודר בפרדס האתרוגים של העירה שרק בנס לא נחטף עד היום ואין אחריות לגבי המחר. האבא יתפלא "הרי סיכמנו על יומיים", ושְׁרָגָא יענה: "יש בכלל יומיים חצי יום".

אם יאשים ההורה את שְׁרָגָא בנודניקות יתרה המעוררת סלידה, יחייך שְׁרָגָא לאמור שהנודניקות היא גנטית וכבר בגן הילדים הוא אובחן כנדנדן בלתי נלאה, וישאל באותה נשימה מה קורה עם מה שדיברנו ואף יציע באדיבותו ש"אם חסר לכבודו איזה מספר טלפון של משגיח בישיבה או של מחנכת בסמינר, יידע כבודו שאני יכול לארגן את זה ברגע, ואם רוצים לברר את הנושא הכלכלי אז הנה המספר טלפון של המנהל חשבונות של העסק של האימא שאמנם יש לו חובת סודיות, אבל גם מסגנון הסירוב שלו לענות אפשר ללמוד הרבה שהעסק של האימא מכניס ברוך השם הרבה הכנסות ומדובר במשפחה אמידה מאוד אפילו שלא רואים אצלם פזרנות פיננסית, כי במנטליות הצנועה והאצילית שלהם הם לא מנקרים עיניים ואדרבה זאת עוד מעלה לשבחם וממש חבל לחכות כי עוד לא נמצא האדם שהרוויח הצעה טובה יותר לילדים שלו בגלל שחיקה, ואת זה אומרים בפה מלא הורים שחיתנו כבר שְׁתֶּמְשָׁה ילדים ויש להם קצת ניסיון כמו שאומרים, הלחכות לא עוזר, מה שמציעים בהתחלה זה אותו הסגנון מה שציעו לכם בהמשך רק עם יותר זמן על המדף".

ואם יסנן ההורה את מספרו של שְׁרָגָא ויחדל מענותו בסבלותו, יצלצל שְׁרָגָא באין היסוס או פרכוס למספר הטלפון שבמקום עבודתו של ההורה, או יזמן את עצמו מולו בבית הכנסת תיכף אחרי סיום התפילה. "אם תגיד

לי שאתה לא רוצה שאציע לך שידוכים, רק תגיד ואעזוב אותך לעולמי עד. אני לא נודניק... אבל כל עוד שאתה לא מתנגד עקרונית לכך שאעסוק בשידוכים של הילדים שלך, ארדוף אותך בלי סוף", מסביר שְׁרָגָא ליהודי ההמום שקיפל את טליתו בסוף מניין שחרית בוותיקין ולפתע רואה את שְׁרָגָא לצידו, קורי שנה על עפעפיו, ובפיו דרישה לקבלת תשובה עוד היום. "גם 'לא' זה תשובה חוקית וקבילה, רק אל תסנן אותי יותר. זה, לא. עדיף לי מאתיים פעמים 'לא' מפעם אחת של סינון", מתרה בו שְׁרָגָא ורץ אל המקווה לטבילת שחר מרעננת. רושם לעצמו לצלצל לאותו יהודי מיד אחרי שחרית שלו עצמו, של שְׁרָגָא זאת אומרת.

ממוצע השידוכים שהספיק שְׁרָגָא לשדך, גבוה בכל קנה מדידה סטטיסטית. עם כל הרצון לקדם שידוכים מעוכבים על ידי החזרת אֵיטְשֶׁע לפעילות, הסטטיסטיקה המספרית תומכת דווקא בחילוצו של שְׁרָגָא ממשרד התיווכים על מנת להשיבו לענף השדכנות במהרה.

מאחר ויִשְׁשְׁכְּרָנוּיִךְ לא השכיל להכריע הכרעה ונצבט בצבת הלבטים, המשיכו שניהם בינתיים בעבודת התיווכים וראו ברכה מרובה. אֵיטְשֶׁע הצליח למצוא משרד מרווח, פינתי רחב ושקט, לאדריכל מבוקש בתחומו שביקש לבצע בעסקו התרחבות משמעותית אך בלתי בולטת. שְׁרָגָא מכר בשבוע אחד חמש חניות צמודות, שהיו שייכות לחמישה בעלים נפרדים, ליהודי בעל חוש יזמות קרתנית שרצה לסגן ליחידת דיור תת־קרקעית. התשלומים שקיבלו השניים תמורת העסקאות הנדלניות עקפו בפער עצום את תשלומי השדכנות שהיו מקוששים בעמל יגע ויזע. גם אֵיטְשֶׁע שקיבל לרוב דמי שדכנות גבוהים בשל התעסקותו במעוכבים אשר שידוכיהם כרוכים בתוספות בונוסיות, הצליח לעקוף בעסקת המשרד האדריכלי האחת והיחידה את דמי השדכנות הגבוהים, ובמקביל לא שכח את פערי הזמן והמאמצים שנרשמו אף הם לטובת עבודת התיווכים.

כיוון שלא החליט יִשְׁשְׁכְּרָנוּיִךְ, בערה להבת הכעס בעיירה נגדי ונגד שני העובדים הנוספים של משרד שְׁלויִמָה־תְּוֹרֵן.

עד שפשטה הבשורה החדשה.

*

שני עסקנים צעירים מרובי מרץ, האחד גורר והאחר נגרר, נקעה נפשם הפעלתנית מהמצב הקשה של המעוכבים, וסלדה רוחם מפרישתם של שלושת השדכנים שנראה כי עשו יד אחת נגד ההורים היקרים והמעוכבים הכאובים, והקימו, בתמיכת רב מורה הוראה, משרד שידוכים תוסס שעדיו לגדולות, תחת השם 'ביכורי ענבים', לפתרון בעיית העיכובים ולמען מציאת ענבי הגפן לענבי הגפן, נאים ומתקבלים.

"נסתדר בלעדיהם. אולי דווקא די טוב שהם עזבו, כל השְׁלויִמָ'ס והאֵיטְשֶׁע'ס והשְׁרָגָא'ס, ככה אנחנו ניכנס לנישה שלהם ונעשה את זה בשיטות מתקדמות", צוטט ירוחם סדלסקי זהוב הזקן ושחום הפיאות, מבכירי פרחי העסקנים של הדור הצעיר, שאף פירט את רכיבי העדכניות לכל מי שהתעניינו: ארגון 'ביכורי ענבים' גייס תרומות נדיבות מאנשים בעלי יכולת כלכלית שאכפת להם המצב, והשקיע משאבים רבים בפיתוח תוכנת שידוכים משוכללת ומתקדמת שמרכזת את מלוא הנתונים המלאים והסביבתיים של כל שם ושם ברשימת

השידוכים, ומציבה את כל הנתונים כולם בבת אחת מול השדכן בלחיצת מקש על השם המדובר. התוכנה המשוכללת מפלחת נתונים, מצליבה מידע, ומעלה את אחוזי ההתאמות במאות אחוזים כבר מהשלב הראשוני של העלאת הרעיון.

"מעז ייצא מתוק", מבטיח סדלסקי בעיניים בורקי תקווה ובאישונים נוצצי אמונה, "מהיום ממסדים את הנושא ועובדים מסודר. לא עם רשימות מכולת בכתב עיפרון שנופלות מהכיסים של שְׁלוּימָה קשישא בכל פעם שהוא מחפש את הגרטל. ולא עם צעקות של אֵיטְשֶׁע השואג על הורים שלא טעמו טעם חטא וגם לא ההידבקות הקרצייתית של שְׁרָגָא הקסום לאנשים שרוצים לנשום אוויר נקי בלי רעשי רקע. מהיום עובדים עם תיקיות מסודרות, עם הצעות שעברו בקרת איכות של התאמה, עם רישומי מעקב מסודרים. ניגשים אל ההורים עם ניחוח משרדי, מדברים איתם לפי כללי שיווק מדעיים, עם כבוד להורים, ועם תזכורות ממוחשבות שהשדכן מקבל מהתוכנה לגבי כל הצעה שהוא הציע. אין יותר פספוסים או 'אופס שכחתי'. המחשב לא שוכח, המחשב לא מטייח, המחשב לא מורח. ואגב, התוכנה מנתחת גם את התשובות השליליות שמתקבלות מההורים לגבי הצעות שהוצעו להם ומפלחת את הכרטסת לפי זה, כדי לא לעבוד כפול ומכופל. כל הענף הולך לקבל תנופה רצינית. ואגב, לא לפרסום, התוכנה עושה גם התאמות ממוחשבות ונדומליות לפי כל מיני נתונים סודיים שאנחנו מזינים לתוכה מראש, כדי לחסוך זמן מיותר שנשרף על הצעות סרק שמלכתחילה אין להן סיכוי". ירוחם סדלסקי לוגם אוויר נשימה ומביט סביב לוודא שהמאזינים מלאי השתוממות. אחרי ווידוא ההשתוממות הוא ממחר לקבוצת השיח הבאה. שותל את זרעי עסקנותו באדמת נפשות המקשיבים, בתקווה לקצור בבוא היום את פירות הקרדיט. חמישה אברכים צעירים ברוחם ונמרצים באופיים נשכרו אל המלאכה ובאו נרגשים אל המשרד החדש בשחר יום פתיחתו. סמלי ומתבקש היה שלפני כל אחד מהם הוצבה בהפתעה סלסלת ענבים ירוקים, שטופים ורחוצים. חמישתם שובצו בעמדות הטלפנייה האישיות המופרדות במחיצות גבס, תודרכו על ידי סדלסקי בדבר מתווה השדכנות המעודכן והחדש, הרכיבו לראשם את זרועות השפופרות, כיוונו את המיקרופונים הזעירים מול שפתותיהם, הפעילו את מסכי המגע, ופסעו פסיעות נחשוניות בדרך החדשה והמעודכנת.

מקימי 'ביכורי ענבים' לא ביקשו מההורים דמי רישום, הם מלהזכיר. אך פרסמו בלוח המודעות של בית הכנסת הראשי מודעה מוקלדת ובלתי מעוצבת שסיפרה בשקט על 'מסלול מְתַמְקְרָצִים' שנפתח ב'ביכורי ענבים' במיוחד להורים שישלמו ארבע-מאות שקלים בכל חודש, בהוראת קבע מסודרת, עד לשבירת הצלחת בשעה טובה מהירה ומוצלחת.

ההורים שישלמו את התשלום החדושי, כך הובטח במודעה ("שלושה עשר שקלים ליום בלבד כדי שבנכם ו/או בתכם היקרים יבנו את ביתם במהירות מרבית ובהתאמה גבוהה. לא תשלמו?!..."), יקבלו לכל הפחות שתי הצעות בכל שבוע וכן יחס מועדף של שיחה שבועית בת שעה תמימה במשרדי 'ביכורי ענבים', סביב שולחן עגול ועם רשימות עמוסי רעיונות, לזיקוק ייחודי של הרעיון הספציפי שאותו הם מבקשים למצוא לבנם או בתם. פתיחת המשרד הקלה עלינו מאוד.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

לא רק שישְׁקֶרְנוּיָח לא ראה יותר צורך לעדכן אותי את מי מהשניים לשחרר, אלא שכל הזעם הציבורי שנאגר ונצבר נגדנו, התפוגג ונמוג לו. 'ביכורי ענבים בשטח - אין יותר מתח'. בקרנות רחוב התגודדו אנשים נלהבים שדיברו בשבח המיזם החדשני בלהט מתפעל וברגש מתפעם. קרנו הציבורית של ירוחם סדלסקי שגבה מעלה וכבר לא בזו לו הבוזים כשהצהיר על הצגת מועמדותו בבחירות הקרובות לוועד הקהילה. ריח אביבי נישא באוויר. ארומת ביכורי ענבים המתבשלים בכרמיהם ואוטוטי ייבצרו וייסחטו ויתססו ויהפכו ליינ משמח לבב. אנוש הנוצק בגביעי כסף משובצות נקודות זהב. קצת סבלנות, יהודים, ואין יותר מעוכבים. התוכנה תדחוף. התוכנה תמנף. התוכנה תפּלח. התוכנה תפּצח. השירה תפּצח. עוד קצת סבלנות ולא רק המעוכבים יצעדו אלי חופותיהם לקול מצהלות, אלא גם כל בני השמונה-עשרה יהיו מקימים את בתיים במהירות שיא ובהתאמה מלאה שאין למעלה הימנה. פעמי משיח ממשמשים ופועמים.

*

שלושים יום אחרי פתיחת משרדי 'ביכורי ענבים', כשאנחנו ב'שְׁלוּיְמָה-תְּרוּגָן' חוגגים סגירת עסקה גדל"נית עשירית במספר, ומגלגלים במקביל עוד ארבע-חמש עסקאות לקראת הבשלה וסגירה, טרם התהווה ולו שידוך אחד ולו על ידי שדכן אחד מקרב חמשת שדכני 'ביכורי ענבים'.

וגם ארבעים יום חלפו, וחמישים יום עברו, והנה חודשיים נמנו וטרם נבצר ולו ענב אחד לרפואה מן הכרם. חמשת השדכנים עבדו מבוקר ועד ערב. טובי המוחות מדברים בביטחון רב על אלפי שיחות טלפוניות שיצאו מהמשרד להורים. התוכנה רושמת. התוכנה עוקבת. התוכנה מפקחת. מפלחת. מנתחת. אי אפשר לנפח סתם נתונים. אלפי זה אלפי. ובכירי הידענים, כלומר, אנשיו של ירוחם סדלסקי, מדברים על מאות רעיונות מקוריים שהוצעו בחודשיים האחרונים ליותר ממאה הורים. ועם כולם, כל המאה ושבעה הורים, דיברו שדכני 'ביכורי ענבים' בכבוד רב ובנימוס בלתי קודר. לא כמו אִיטְשָׁע. לא כמו שְׁרָגָא. גם לא כמו שְׁלוּיְמָה. ענו באדיבות על כל שאלותיהם וסיפקו להם תשובות שאינן מתחמקות או מתחכמות, בורחות או מורחות.

בחודש השלישי לקיומו של המיזם, התפצח הפיצוח ההתחלתי: שידוך ראשון נרשם במשרדי 'ביכורי ענבים'. ותעלה הרינה עד לרקיע. הששון והשמחה השיגו זה את זה והניסו יגון ואנחה. "מהרגע הראשון ידעתי שיידרש זמן עד שהשיטות החדשות תיקלטנה בתודעה הציבורית", הסביר ירוחם סדלסקי, "ידעתי שזה עניין תהליכי באופיו, וברגע שהתהליכיות תיקלט בציבור, העסק יתחיל לעוף לשמיים". כשסיים להסביר את אופן התנהלות התהליכים, הוריד הוראה חדי-משמעית לשגר סלסלת עיצוב פירות לשתי משפחות המשודכים הטריים. "לראשונים מתוך רבבה, בהערכה נלבבה", ביקש לנסח בקצרה את משנת ברכתיו.

תחזיתו האופטימית התממשה והתגשמה. כמו נפרץ סכר דגניה והגשים החורף. בשבוע שאחרי השידוך הראשון הבשילו עוד שני שידוכים לכדי גמר מוצלח בחסדי הבורא יתברך. זרמי אנרגיה חיובית החלו לזרום במשרדי 'ביכורי ענבים'. יש תוצאות. הזורעים עמל יקצרו הצלחות.

לצד ההצלחה המסתמנת בקווים ברורים, יצאו לדרךם החדשה קורסים על טהרת הקודש, קורס לאבות וקורס נפרד לאימהות, תחת הכותרת 'כך בונים - הדרך שלכם כהורים לסייע לצאצאיכם לבנות בית נאמן'. נושאי סוד לחשו בידענות מסגירה שהקורס נהגה בתקופת הבצורת שבה לא הבשילו שדכני 'ביכורי ענבים' שידוכים, אולם במודעות החגיגיות נכתב בגדול ועוצב בבלטות כי פתיחת הקורסים היא 'לאור ההצלחה המרשימה', כך שכל הלשונות הרעות נסכרו באחת. מי יחלוק על מודעות ברורות.

תחילה לא נרשמה הרשמה לקורסים. הלכו 'ביכורי ענבים' והורידו את מחירי הרישום לנרשמים ראשונים ואף חנכו מסלול הרשמה מוזל כפליים להורים המנויים על מסלול המִתְמַרְצִים. אחרי מאמצי שכנוע כבירים שכללו הסכמה שקטה להשתתפות ניסיון חנימית במפגש ראשון, נרשמו עשרה אמיצים, מתוכם ארבעה סבים שקיוו להעביר את המסרים במשפחותיהם פנימה. בכנס הפתיחה, לצד הרולאפ המעוצב, המוזיקה השקטה, הקלסרים עם הלוגו, פנקסי המזכרת, העטים הכתומים, והכיבוד הקל-כבד, התייצבו רק חמישה מעשיריית הנרשמים. הקורס נמוג לתוך עצמו בקול דממה דקיקה.

המשרד לא נתן לכישלון הקורס להפריע את עוצמת תנופתו. עובדיו המשיך לעבוד, לצלצל, לטלפן, להציע, להעלות רעיונות, לסמן בתוכנה, להזין. אלא ששוב חלפו חודשיים תמימים ללא שידוך אחד ויחיד. מאחורי המשרד התאבכה עננה מעיקה. עלו ובאו טענות. אחד ההורים המנויים בתשלום על מסלול המִתְמַרְצִים סיפר כי ההתחייבות להציע שני רעיונות בכל שבוע גורמת לשדכני 'ביכורי ענבים' להציע לו רעיונות בלתי ישימים, לפחות בגלגול הנוכחי של בנו, ובלבד שההתחייבות להציע שני רעיונות שבועיים תקיים על פי הפרוטוקול. אבא אחר סיפר לי בתסכולו כי רב שאיש המשרד צלצל להציע לו הצעה לבנו. האב הנרגש שמע את הפרטים המחמיאים בהנאה רבה ודלה עוד פרטים נלבבים מפני השדכן המתקשר שמרגע רגע המליץ יותר ויותר על השידוך והתלהב מן הרעיון. בסוף השיחה אמר האב לשדכן: "תקשיב, הפעם קלעתם למטרה. זאת באמת הצעה נפלאה, אני מכיר את המדוברת ובאמת מדובר בכלילת המעלות. עכשיו תשאל אותי מאיפה אני מכיר את המדוברת?"

"מאיפה?"

"היא אחיינית שלי. אימא שלה שתחיה היא אחותה של אשתי שתחיה. והיא באמת בחורה יוצאת מן הכלל, האחיינית שלנו. לא רשום לכם שם בתוכנה שהיא בת דודה ראשונה של המדובר?"

"אני כרגע באוטובוס, לא מול התוכנה", השיב השדכן לפי תומו.

ההורים המתוסכלים מיהרו לבטל את הרישום למסלול המתומרץ. הם רצו לתמרץ, אבל לא עד כדי כך לתמרץ. והיה עוד משהו שסיפר למישהו על הורים שביקשו לרשום את בנם המעוכב למסלול המִתְמַרְצִים ונבלמו בטענות חוסר מקום, כשהסיבה האמיתית היתה חשש של המשרד מלקיחת התיק תחת חסותו והרס סטטיסטיקת ההצלחות.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

נערכו ב'ביכורי ענבים' ישיבות הפקות לקחים. נהלים חודרו בחדות חידודית. שיטות עבודה עודכנו. מרצים בקיאים בתורת השכנוע הוזמנו והרצו והוקשבו. ותוצאות לא נראו.
 יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח פקד שוב את ביתי. ישיר כדרכו. "ביכורי ענבים עומד להיסגר, שְׁלוּיָמָה. חוזרים לשיטות המסורתיות. תוֹכְנָה־שְׁמוֹכְנָה, הכל קשקוש. התוכנה המשוכללת מזכירה לי את הסיפור במדרש תנחומא של המטרונה שאמרה לרבי יוסי בן חלפתא שהיא יכולה לזווג זיווגים ועמדה ושידכה אלף עבדים עם אלף שפחות. למחרת באו כולם מוכים וחבולים. זה בדיוק התוכנה. המשרד של השידוכים סיים את תפקידו. זאת אומרת, אתה ושני העובדים שלך סוגרים את התיווך וחוזרים לעסוק בשדכנות".
 "חלמא טבא חזית, יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח".

"אז תשאיר את המשרד פתוח. תעשו את השידוכים מהמשרד. אין לי בעיה עם זה. אתם צריכים לחזור לשדכנות. תעשו חצי-חצי. חצי יום תיווכים וחצי יום שידוכים. אנחנו יהודים ואנחנו לא חיים לעצמנו. ההורים מחכים לכם. הבחורים מחכים לכם. בנות ישראל צריכות להקים בית. תחזרו".
 "תבחר את מי אני משחרר, יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח".

יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח נעמד. בגובהו הרב כמעט ליחכה תיתורת מגבעתו את שולי הנברשת בסלון ביתי. "הייתי מעדיף שתחזרו שלושתכם, שְׁלוּיָמָה", אמר בלחש, "ושאתה תוביל, אבל בליט ברירה, איפגש מחר עם שני העובדים שלך ואתחנן בפניהם שיחזרו לענף השדכנות. אני אשלם לך את הקנסות שהם התחייבו לשלם במקרה של הפרת החוזה. כל הקנסות יהיו עליי. המצב הנוכחי אינו יכול להימשך, שְׁלוּיָמָה".

===

פרק שלישי

מעמד התנאים

את שהבטיח יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח - קיים.
 לפחות חלקית.
 אִיטְשֶׁע התייצב ליד שולחני ביום מן הימים ועדכן אותי: "אני חוזר לשדכנות. יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח אמר לי שדיברתם. הוא ישלם את הקנס".
 "לפני שאתה הולך, אִיטְשֶׁע, תשלם את העסקה של הפנטהאוז. צריך שם עוד דחיפה קלה ממש. תלחץ על המוכר לרדת בשמונים אלף ותלחץ על הלקוח לעלות בחמישים אלף. תגמור את זה לפני שאתה הולך".
 "ברור. לא חשבתי אחרת".

לא גערתי בו על הפרת החוזה. תסיסת טוב לבו הניעה את החלטתו. אִיטְשֶׁע אינו יכול לשבת מהצד ולראות איך השוק מתייבש והרשימות מתארכות. אם הוא היה חושב על טובתו האישית הוא היה ממשיך לתווך נכסים ולערום רווחים נדיבים לו ולמשרד. מחצית השנה שעשה זה עתה בעולם התווכנות פקחה את עיניו בהיבט הכלכלי.

את עסקת הפנטהאוז הכמעט־גמורה יכולתי לקחת מהנקודה שבה עצר ולסגור אותה בעצמי, אבל ידעתי שעל פי היושר האנושי - גם אם לא על פי לשון החוזה - הוא אמור ליהנות מפירותיה. הוא זה שקידם את רובה במעלה ההר, הוא זה שהתרוצץ בין הצדדים ועיגל את הפינות. את הנתח העיקרי של הרווח הוא יקבל. המשרד יקבל את האחוזים המשרדיים הרגילים, שגם הם יפים מאוד בעסקה כה דשנה.

כעבור כשבוע, עם כריתת חוזה הפנטהאוז ואחרי תשלום דמי התיווך על ידי שני הצדדים, נפרדנו מעמיתנו אִיטְשֶׁע שעזב את המשרד בלב לא קל אחרי שטעם את טעם הרווחים היפים. הרחוב התרגש עם העדכון החדש שהתעופף מפה לאוזן: אִיטְשֶׁע, אחד העובדים במשרדו של שְׁלוֹימָה, נשבר תחת המכבש של הלחצים של הציבור, פרש מהמשרד והודיע כי הוא חוזר לענייני השדכנות. מילאתי פי מים. אִיטְשֶׁע יחזור ויעזור למעוכבים, הלוואי ויצליח. אך מה יהיה עם שאר הבחורים והבנות שהגיעו לפרקם וטרם הוגדרו מעוכבים?!

בעין ההתרגשות הציבורית שהתלקחה עם שובו של אִיטְשֶׁע, פיעמה די מהר צרימה של חוסר שביעות רצון כאשר חלפו ימים אי אלו ונודע אשר אִיטְשֶׁע הביא עמו כלי עבודה מעניין ממשרד התיווכים, ושמו: בלעדיות. הוי אומר: הורים מודאגים ומשתוקקי בשורה טובה המעוניינים שאִיטְשֶׁע יעבוד בשבילם כשדכן, מתחייבים לו בחתימת קניין סודר ובנוכחות עדים כשרים, שבתקופה בת שנה שבה הוא מתחייב לטפל במציאת הצעות ואיתור רעיונות של שידוכים לבנם או בתם, הם לא שומעים שידוכים מאף אחד אחר, יהא אשר יהא.

הרוחות הרגועות יחסית, חזרו לנשב פרצים ופראים ונעשו סוערות בעד ונגד התנאי המוזר שכמותו לא נשמע מעולם ועד עולם. היו שדרשו את הרעיון לשבח וראו בו הצהרת כוונות של התייחסות רצינית למלאכת השידוכים, והיו שדרשוהו לגנאי שיש בו גנות - שוב מערכים שדכני דורנו הצעירים מושגי חול בעבודת קודש ומעתיקים כלים מעולם החומר לעולם שכולו קודש והוד: בניית בתים בישראל.

לא איש חסון אישיות כאִיטְשֶׁע נבהל מלעז ההמון ומביקורתם של בכירים. התעקשותו החדשה הולכת לפניו בראשה הזקוף והבלתי מתנצל: מי שאינו חותם על חוזה בלעדיות לשנה תמימה, לא יקבל את שירותיו השדכניים של אִיטְשֶׁע. כל תנאי שבממון קיים, מצטט אִיטְשֶׁע את לשון הרא"ש המובאת בחושן משפט.

מאחר והתגמשות אינה באה בשעריו אף לא כאורחת לרגע, נמצאו הורים אובדי עצות ומבקשי ישועה שנכנעו לדרישתו וחתמו לו על חוזה הבלעדיות. "כבר שנתיים בערך שאף אחד לא מתקשר, מה אכפת לי לחתום לו על בלעדיות", פטר זלמן־גד את תמיהת רעהו זבולון־פינחס. שניהם התמודדו עם בנים מעוכבי שידוך, בחורים מעולים ומצוינים שטרם מצאו את זיווגיהם. אז שיצלצל אִיטְשֶׁע. אומרים שהוא צועק, שיצעק. עדיפה צעקתו המביכה את האוזניים על פני שתיקה מתמשכת המחרישה את אותן אוזניים. זבולון־פינחס המתין שהותימה של

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מחאה שקטה שאחריה חתם גם הוא חוזה בלעדיות עם אִיטְשָׁע. גם אצלו הטלפון אינו מצלצל. שיצלצל אִיטְשָׁע. שיצעק. העיקר שלא ידמם המכשיר ולא ידמם הלב.

בתוך חודש אחד מאז שובו לעניינים, הצליח אִיטְשָׁע לשבור את השיא של עצמו ולהבשיל סגירתם של ארבעה שידוכים 'כבדים'. יתכן שהמנוחה בת מחצית השנה מענייני השידוכים נסכה בו משנה כוחות ויצקה לתוכו תוספת מרץ, ואולי ההורים שכה ששו על שובו, וגם ידעו שבשנה הקרובה אסור להם לשמוע כל הצעה מגורם אחר, כרו להצעותיו אוזניים דרוכות בנפש חפצת התקדמות ובלב פתוח להתפשרות ונכון להפשרה.

הצלחותיו החדשות שברו את אחרוני המתנגדים לתנאי הבלעדיות בקרב הורי המעוכבים. הורים נהרו אליו בחשאי וחתמו על חוזה הבלעדיות המוכפש והמושמן, ובלבד שלא ימחם מספרו ולא ימחקם מפנקסיו. אור חדש על פניהם האיר. רעיונות עלו ונבחנו. דם חדש נזרם בעורקיהם. ברוך שובו של אִיטְשָׁע.

*

דא עקא שבמישור הצעירים לא התקדמו כל התקדמויות. אִיטְשָׁע ראשו במקומו מונח של קידום מעוכבים, שְׂרָגָא ועבדכם הנאמן שְׁלוּימָה עוסקים בתיווכים, עמוסים למכביר, ואין כמעט מי שיקדם שידוכיהם של בני פחות מעשרים. פה ושם הובשלו שידוכים על ידי שדכנים אחרים למזל טוב, לא אלמן ישראל, אבל השוק נכנס למגמת התייבשות.

השטח שוב תוסס ומתחיל לבעור ויִשְׁשָׁקְרָנוּיַח, כך דיווח לי שְׂרָגָא בהגינות מתבקשת, מפעיל עליו לחץ איתנים לפרוש מהתיווכים ולשוב אל השדכנות. את הקנס ישלם יִשְׁשָׁקְרָנוּיַח. בד בוד, מתגלה יִשְׁשָׁקְרָנוּיַח כשדכן מוצלח ומצליח להוביל שני שידוכים על הצד היותר טוב. העיירה מוחאת לו כפיים ונושאת אותו על כתפיים. הלכו השדכנים הישנים, נמצא השדכן החדש.

לא נלחצתי מדיווחו של שְׂרָגָא. יפעיל יִשְׁשָׁקְרָנוּיַח לחץ ככל שיפעיל, הכלכלה תיתן היא את קולה המכריע. מאיש רדוף כלכלית הרודף ברדיפה קבועה אחרי קו המינוס האדום הזועק בחשבון בנקו, הפך שְׂרָגָא לאדם מבוסס כלכלית ועוד יותר. רווחה פיננסית דבקה בצעדיו. יומו הפך רגוע. לילותיו נעשו נינוחים. אינו טרוד עוד במרדפים מייגעים אחרי הורים מסננים שחשים עושים טובה בענותם מענה. אינו שקוע בהזלפת שכנועים בלתי פוסקים על אוזני אנשים יהירים שאיש מלבדו אינו מביט לעברם. אינו חש כקבצן טרדן הנוקש על פתחי הורים מתנשאים אטומי מבע, קמוצי מילים וקפוצי שפתיים. אין סיכוי הגיוני בעולם שיִשְׁשָׁקְרָנוּיַח יצליח לתלוש את שְׂרָגָא מפרדס התיווכים מלא הפירות ולשותלו בשדה המוקשים של השידוכים.

עוד שבוע עבור ועוד שידוך נסגר על ידי יִשְׁשָׁקְרָנוּיַח. שלוש זה חזקה. הוחזק שדכן. הורים מתחילים לפנות אליו. אומרים שהוא אדיב, בכך אין חידוש, ומספרים שהוא יודע פרק בהלכות התאמה, בכך יש חידוש. יִשְׁשָׁקְרָנוּיַח אינו מתעכב להכיר אנשים לעומקיהם ולהבדליהם. בעיניו טובים כולם כאחד יחד.

"אני חושב ללכת על הפרה חלקית, שְׁלוּימָה", פונה אלי שְׂרָגָא ביום מן הימים.

"הפרה חלקית?"

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"יומיים בשבוע אתעסק בשידוכים. וגם ביומיים האלה, רק בחצי יום. התיווך לא ירגיש את זה בכלל. האמן לי".
 "התנאי שעליו סיכמנו אומר שבכלל לא. זאת הפרה מלאה של התנאי. לא חלקית".

"ישְׁשָׁכְרַנוּיָח ישלם את קנס ההפרה. תשמע, הוא עשה שלושה שידוכים בפחות מחודש. יש לו מאיפה לשלם לך את הקנס. השאלה אם מבחינתך, אחרי תשלום הקנס, אוכל לעבוד כאן הלאה בתיווכים חוץ מחצי יום פעמיים בשבוע".

"אני מבין, שְׁרָגָא, שכבר סגרת את זה עם ישְׁשָׁכְרַנוּיָח".

"אתה מבין נכון".

"אני מוכן לנסות שתמשיך לעבוד פה כמתווך, אבל בתנאי ברור שאתה לא מדבר כאן במשרד בכלל בנושא השידוכים. גם לא עשירית שיחה. פה זה שְׁלוּימָה־תְּנוּכָן, לא שְׁלוּימָה־שְׁדָךְן".
 "מוסכם".

"וישְׁשָׁכְרַנוּיָח משלם את מלוא הקנס".

"מוסכם".

הענף קיבל את שְׁרָגָא בזרועות פתוחות לרווחה משמחה, ובעיניים נפערות מתדהמה מאוחרת כשגם הוא, כמו אִיטְשֶׁע שקדם לו, מתנה את התעסקותו בשידוכים בחתימה מוקדמת של ההורים על בלעדיות, ואם אין די בתנאי זה - מציב שְׁרָגָא תנאי נוסף, תקדימי ומקומם, שמסעיר את הרוחות, לאמור: שידוך שהוצע ולא הבשיל להשלמתו, מחייב את הצדדים בתשלום של עשרה אחוזים במקרים שבהם התקדמו הבירורים ההדדיים לשביעות רצון כל הצדדים והשידוך נפל ונפסל רק בגלל אי התאמה סביבתית חברתית ו/או מורפולוגית ו/או גנטית ו/או בלתי מוסברת.
 ותיהום כל העיר.

ביני לביני קידם ישְׁשָׁכְרַנוּיָח עוד שני שידוכים והעמיד על חמישה את הצלחותיו בתחום, מה שחידד את ההבדל בינו, העושה מלאכתו החדשה בנאמנות למסורת המקובלת, בלי תנאים משובשים - לביין אִיטְשֶׁע ושְׁרָגָא שמזמרים זמירות חדשות בלתי מקובלות.

ירוחם סדלסקי חזר אל זירת ההחלטות כזקן ורגיל והחל מוביל מסע התנגדות תקיפה לשני התנאים שהציב שְׁרָגָא. על לוחות המודעות נתלתה עצומה מודפסת לחתימה המונית נגד שני התנאים של שְׁרָגָא בהצהרה של החותמים כי לא יעבדו עם שְׁרָגָא כל עוד הוא אינו מסיר את שני התנאים ומוחה אותם מתחת השמיים.

"מילא לעשות בלעדיות עם הורים של בני עשרים ושלוש ומעלה, אני עוד מבין. הם ניסו חמש שנים ולא הצליחו, בא בנאדם שמתחייב לעבוד בשבילם אבל מבקש בלעדיות, נו, אפשר לתת לו. יש בזה קצת היגיון. אבל להכניס את הבלעדיות לגילאים המוקדמים של שמונה עשרה, ועוד לחייב את הורים האומללים לשלם על כל רעיון שעולה, מס הצעות כזה, זאת פשיטת עור ופשיטת רגל כאחד, לא נאפשר את זה", התראיין ירוחם סדלסקי בקו העיירה הטלפונית ונתן דרור לסחרחרת מחשבותיו.

היו שחתמו על העצומה בריש גלי והיו שחששו להסתבך עם שדכן, מרגיזי ככל שהוא. הרוב נמנעו מלחתום וציפו שהמיעוט האמיץ יעשה בשבילם את העבודה שחורה של קיפול שְׁרָגָא והחזרתו לממדיו הטבעיים. יִשְׁשָׁכְר־נִוּיַח לא חתם על העצומה שתלתה שבוע תמים על לוחות המודעות. "במקום לחתום חתימות סרק, אני מעדיף לקדם עוד שידוך", הסביר כשדכן מנוסה ועתיר קבלות מעשיות.

עוד מקווים האנשים ומצפים להתקפלותו של שְׁרָגָא, שביני לביני המשיך לעבוד במשרדי ולתווך עסקות נפלאות, וקפצה עליהם החלטתו של אִיטְשָׁע, ששמע על רעיון התשלום עשרת האחוזים לכל שידוך שנפסל בשל גורמים שלישיים והצטרף בהזדהות מוחלטת והודיע ברורות שמהיום ההסדר התשלומי הזה, תשלום על מאמץ ולא בכפוף למבחן התוצאה, חל גם על הצעותיו הוא. כל הצעה שתתקדם בראשית דרכה ותיפול בגלל גורם שלישי שאינו קשור לבירורי אישיות ואופי, מעלות וחסרונות - מחויבת בתשלום של עשרה אחוז על ידי שני הצדדים, גם הצד שלא הפיל.

בניגוד לשְׁרָגָא שמצא נוחם במשרדי ונחמה בתווכנות, אִיטְשָׁע שפרש לגמרי מעסקי התווכנות, ניאות להתראיין אף הוא בקו הטלפון של העיירה, קו ניטרלי למראית עין, ולהסביר: "מאז שחזרתי לשדכנות, שזה משהו כמו חודש וחצי בערך, שזה לא הרבה זמן, ששיעשרה הצעות נפלו רק בגלל גורם שלישי שלא קשור לחוסר התאמה מצדי. זאת אומרת, אני כשדכן עשיתי מלאכתי נאמנה. לכן אני לא מבין מה יש להתרגז על עשרה אחוזים בלבד שאנחנו מבקשים תמורת המאמץ, שזאת עמלה מתבקשת ושפויה על הטירחה. על אותן ששיעשרה הצעות שהתקדמו ונפלו ברגע האחרון, אף אחד לא משלם לי, נכון? אז מה אני יאמר החודש לחברת החשמל ולחברת המים ולארנונה, ש כ מ ע ט סגרת שידוך? ששרפתי ארבעים שעות בטלפון על העלאת רעיונות וניסיונות שכנוע? אם משלמים עשרה אחוזים דמי עבודה, יש תמריץ לעבוד. ואני מנחש שהתשלום הזה, שהוא לא הרבה יחסית להוצאות של השאת ילדים, יתמרץ עוד אנשים להיכנס לתחום השדכנות".

עוד שבועיים חלפו בניחותא. יִשְׁשָׁכְר־נִוּיַח סגר עוד שני שידוכים רגילים וגרף תשבחות. וגם אִיטְשָׁע סגר שידוך כבד, שעורר זעקות התפעלות. האיש יודע להניע כלים כבדים שהעלו חלודת ייאוש. לקראת שבת המלכה, דקות ספורות לפני זמן הדלקת נרות, נתלו מודעות ענק ברחבי העיירה נגד "שלושת השדכנים שהחליטו להתנכל לציבור". המודעות שנשאו את תמונותינו בשחור-לבן פירטו את חטאינו שהתבטאו בהפסקת עבודת השדכנות כמקדמת דנא והפיכת השדכנות קרדום לחפור בה תוך ניצול מחפיר של מצוקת ההורים וכאבי המעוכבים.

יִשְׁשָׁכְר־נִוּיַח הצדיק התרוצץ טרוף נשימה ולבוש בגדי שבת בין לוחות המודעות והצליח לתלוש את מרביתן עד הישמע הצפירה על כניסת השבת. אנו סכרנו פינו ולא הגבנו לאורך כל השבת לשאלות או מענות שהופנו אלינו בנושאי השדכנות. שבת היא מלרטון.

*

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

אולם בסעודת מלווה-מלכה ספונטנית שהתקיימה בביתי בהשתתפותו ובהשתתפותם של אִיטְשֶׁע וְשָׂרְגָא שביקשו לנטוש את השדכנות בניטישה סופית בשל חותמי העצומה ותליית מודעות ההשמצה ולחזור לעבודת התווכנות באופן מלא, הודה יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ בפה מלא שאחרי תליית המודעות המחפירה אינו יכול עוד לדרוש מאיתנו לעסוק בשדכנות.

"אני מבקש לפנים משורת הדין, ואני מדגיש: לפנים משורת הדין, שתיתנו לי עוד הזדמנות לסדר את העניין. אל תטרקו את הדלת. תנו לי עוד שבוע. רק עוד שבוע אחד", מבקש יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ.
"למה אתה צריך אותנו?", מחייך אליו אִיטְשֶׁע, "סגרת בחודשיים עשרה שידוכים. אתה עוקף את כולנו בהליכה".

"תודה על המחמאה, אני בכל זאת מבקש שתאפשרו לי לפעול לפנים משורת הדין", מבקש יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ.
ומקבל.

בכפוף לסיכום הבא שסוכם בינינו. יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ מפרסם ברחבי העיירה מודעה בחתימת ידו ובה הוא מציין כי שלושתנו פגועים עד עמקי הנשמה מן ההשמצות ולכן פרשנו לחלוטין מעיסוק בשדכנות. מי שתלה את המודעות יכול לזקוף זאת לזכותו. או לחובתו. אם התולה חפץ להתנצל, עליו ליצור קשר עם יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ. כל קשר לא נוצר.

===

פרק רביעי דין תורה

ביום רביעי נחתה בתיבת הדואר של המשרד שלנו 'הזמנה לדין תורה'. בגוף ההזמנה שהופנתה לשלושתנו נכתב כי הציבור מזמין את שלושתנו לדין תורה, מאחר ואנו 'חבים לאחריני' באי התעסקותנו במלאכת השדכנות, לאור ההצלחות שצברנו במהלך השנים בתחום נורא וקדוש זה. עוד נכתב בהזמנה הרשמית כי הדין תורה יתקיים מול הרכב דיינים שכולל את המרא דאתרא שליט"א ושני חברי בית דינו, בנוכחות פתוחה לכל הציבור אשר תובעים אותנו על ידי שליח הציבור לעניין זה: יִשְׁשַׁקְרָנוֹיִחַ ברנשטייר. בהזמנה התבקשנו לתאם בהקדם מול מזכירות בית הדין את הזמן המתאים לנו לקיום הדין תורה. על החתום התנוססו חתימת וחותמת מזכיר בית הדין.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

לא זו בלבד שלא נבהלתי, אלא שחשתי הקלה. אם עד כה קיננו בי מעת לעת ספקות בצדקת דרכי, עתה תתלבן הסוגייה על פי דעת תורה ואדע אם אוכל להמשיך במלאכת התיווכים לכתחילה, או שעל פי דעת תורה עליי לחזור ולעשות נפשות בתחום השדכנות.

שני עובדיי הצעירים נחרדו תחילה, אך דבקו ברגיעתי. ממה נפשך, הסברתי להם, אם צודקים אנחנו, מה טוב ומה נעים. ואם טועים אנחנו, אשרינו מה טוב חלקנו שיפקחו הדיינים את עינינו נכוחה לדעת את אשר עלינו לנהוג.

*

בתיאום עם מזכירות בית הדין נקבע הדין תורה ליום ראשון בשבת, שאחרי אותו יום רביעי. בשל היערכות להשתתפות ציבורית המונית, סוכם כי מעמד הדין תורה יתקיים בעזרת הנשים של בית הכנסת המרכזי המשמש כאלם רחב ידיים ומכיל כמות אנושית רבתי.

נשאלנו על ידי מזכיר בית הדין מי הם הטוענים הרבניים שאמורים לייצג אותנו במהלך הדין תורה והשיבונו כי איננו שוכרים טוענים רבניים. איננו באים בבנייני גג על גג ובטיעונים שזורים נימה בנימה. נשיח את שעל לבבנו ונציית להכרעת הדיינים. אִיטְשֶׁע וְשֶׁרְגָא עדכנו את מזכיר בית הדין כי הם מסמיכים אותי לדבר בשמם, וכל שאומר ואטען מסוכם עליהם, אולם אם תינתן להם בהורמנא דדייני הזדמנות לדבר, יחפצו גם הם לומר דבר מה בפני בית הדין הנכבד, בנוכחות הקהל הקדוש. המזכיר הבטיח להסדיר להם רשות דיבור בפני הדיינים ואונו הציבור.

*

על במת הכבוד שנבנתה במיוחד למעמד הדין תורה, הוכנו כיסאות כבוד למרא דאתרא ולצידו לשני הדיינים. האחראים על הסאונד הציבו בשתיקה מיקרופונים מול שלושת מקומות מושבותיהם. בצד אחד של הבמה, חציו כלפי הדיינים וחציו כלפי הקהל, הוצב פודיום שעליו נכתב בהדפסה: 'התובעים'. בצד האחר, המקביל, חציו כדלעיל וחציו האחר גם הוא כדלעיל, הוצב פודיום שעליו נרשם בעיצוב מודפס: 'הנתבעים'.

ישבנו בספסל הראשון למרגלות במת הכבוד כשמאחורינו געש ורעש האולם את שאון נוכחיו. יִשְׁשֶׁכְרֶנוּיַח בירכני לשלום ואף קרב ללחוף את ידי. דופקי הואץ ונשימותיי תכפו, אך השבתי לו יד לברכת שלום. ידעתי את טוהר כוונותיו.

דריכות מתוחה הורגשה בקהל עם היכנס הרכב הדיינים בראשות המרא דאתרא. "בית הדין", הכריז המזכיר. הקהל נעמד על רגליו ודממה השתררה. הבחנתי בחיורונם של אִיטְשֶׁע וְשֶׁרְגָא היושבים מימיני ומשמאלי והבנתי לרוחם. שני צעירים שפעלו למען הזולת בכל מרצם והפכו בבת אחת לנאשמי הציבור על תקן של שעירים לעזאזל. אם תושחר דמותם בהשחרה ציבורית מה יהיה המסר שיועבר למי שירצו בעתיד לסייע לזולתם ? !

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

שלושת הדיינים התיישבו על מקומותיהם. מזכיר בית הדין התיישב אף הוא אצל שולחן קטן צדדי משם כרו את הכרזותיו לתוך מיקרופון ונערך להקליד את הנאמר והנשמע. התובע הראשי, יִשְׁשַׁכָּרְנוּיָח ברנשטיינר התבקש על ידי המזכיר לגשת לעמדת התביעה ולהסביר את תביעתו.

אחר בקשת הרשות מאת הדיינים שישבו שותקים וקשובים, פתח התובע בדברי שבח והלל את עבודתו בעבר עבור הציבור ותיאר אותנו כשדכנים נאמנים העושים דברים לשם פועלם ומכתתים רגלם ולשונם למען בניית בתים בישראל. ככלות דברי השבח, עמד וטען כי דווקא בגלל השבחים שהרעיף על פועליו, אנחנו בחזקת 'מצר שהחזיקו בו רבים', וכי מאחר שצברנו ניסיון מוצלח בעשיית שידוכים, איננו זכאים ורשאים לפרוש מטובת הציבור ולעשות רק לבתינו.

"הציבור שאותו זכיתי לייצג כאן במעמד קדוש זה, דורש ומבקש שלכל הפחות יומיים-שלושה בכל שבוע יקדישו שלושת השדכנים הנכבדים את זמנם להמשך עשיית השידוכים, ובזכות זה אנו מבקשים בשמם שהדיינים יפסקו שהם יראו ברכה מרובה בעסקי התיווך. איננו רוצים לגרום להם נזקים כספיים, אך הפרנסה נקבעת ממרומים, ואם על פי דעת תורה יפסקו שעליהם לעסוק בשדכנות לפחות בחלק מהזמן, פשיטא ואין צריך לומר שפרנסתם לא תיגרע", הניף יִשְׁשַׁכָּרְנוּיָח בהתלהבות את כפות ידיו הרועדות, מצחו הגיר פלגי זיעה על אף המיזוג העז. "אציין שלא שכרנו טוען רבני להצגת עמדת הציבור, מפני שאין רצוננו לנהל דין תורה רק על פי החיובים ההכרחיים שאפשר לחייב מכוח ההלכה, אלא על פי כללים של לפני משורת הדין, ושל עשיית הטוב והישר".

התובע סיים את דבריו ועיני הדיינים הופנו לעברי. נעמדתי על רגליי וביקשתי רשות ששני השדכנים ידברו דברים היוצאים מן הלב, בטרם אעלה ואטען את הטענות השמורות עמדי.

ראש ההרכב, המרא דאתרא, נענע בראשו לחיוב. אִיִּטְשֶׁע נעמד ועלה אל דוכן הנתבעים.

"יראתי בפצותי שיח", פתח אִיִּטְשֶׁע זַיִיגֶר את נאומו, הרים את עיניו לעבר הדיינים, ולפתע פרץ ממנו בכי נסער מאין הפוגות. האולם דמם בדממת בליעת לשון. כל שניסה אִיִּטְשֶׁע להסות ולהסוות את בכיו, לא עלה יפה. ראש ההרכב רמז לו למזכיר בית הדין שנרמז ומיד החיש אל אִיִּטְשֶׁע מי שתייה להרגעה. רק רחש נשימות הנוכחים נשמע בחלל.

"אינני רוצה לדבר מן הנייר או מן הדף", הסיט אִיִּטְשֶׁע לצדדין קבוצת דפים, אגרופו חובט על הדוכן, "אדבר מהלב. אדבר מהלב הפצוע שלי שעד היום מנסה לאחות את פצעי ההמתנה הממושכת. מורי ורבותיי. דיינים מומחים. אני הייתי שם. אני הייתי בשנות ההמתנה הללו. די בִּיטְעֶרֶע יֶאָהֶרֶן. לי יאה לדבר ולי ראוי לדבר. אין דבר בעולם שאני רוצה לעשות יותר מאשר לסייע למעוכבי שידוכים כדי שלא יעברו את מה שעברתי. לכן אני אינני נתבע, במחילה רבה, אני תובע. כן, רבותיי, אני פה התובע, נא לא להתבלבל", השתאג קולו והונף גבוהה-גבוהה, "אני עומד כאן בלב נשבר ותובע את ההורים. אני תובע אותם בשם בניהם ובשם בנותיהם. איך יכול להיות שאני מסור לבנכם המתמודד יותר מאשר אתם? איך יכול להיות שאני הוא זה שצריך לרדוף אחרי הורים

לקבלת תשובה והם מסננים את פנייתי? איך יכול להיות שאני צריך להתחנן לאבא פלוני או אלמוני שיואל ברוב טובו וברוב חסדו לעשות עמדי טובה אנושה ולטרוח לבוא לראות תמונה של בחור והאבא אינו טורח אפילו לענות לי תשובה? איך יכול להיות שאני מתחנן לפגישה עם אב לשתי בנות בוגרות שחברותיהן כבר אימהות לחמישה ילדים ואותו אבא טוען באדישות שאין לו זמן? ! אני נתבע? לא ולא. זאת טעות. אני הוא זה שתובע. את ההורים המתעללים בנו, השדכנים, אני פה תובע."

אִיטְשֶׁע העיף את מבטו על האולם הדחוס באנשים. "יש כאן יהודים שרק מחמת כבודם אינני מזמן אותם עכשיו לדוכן הנתבעים כנאשמים. יש כאן יהודים שאני רוצה לתבוע אותם בשם צאצאיהם. כי אני חייב לתבוע אותם. כי אני עושה עוול לילדים היקרים שלהם אם לא אתבע את ההורים. ילמדונו רבותינו, על מה הציבור הנכבד תובע אותי? על העקשנות שלי לעזור גם במקום שאחרים התייאשו ולא מרימים טלפון אפילו פעם בשנה? על העקשנות שלי לומר להורים את האמת בפנים על הבן שלהם או הבת שלהם בלי טיוח וכלי מירוח? על המסירות שלי לעסוק בשידוכים על חשבון שעות עבודה קלה שמרוויחה לי פי עשרה בפחות מאמצים ובאפס התבזויות? אדרבה, יעלה הציבור ויאשים אותי במשהו. גווי נתתי למכים. אני מוכן ומזומן לספוג כל אישום. שיעלה ויבוא לכאן הורה אחד למעוכב שידוך ויאשים אותי שלא השפלתי את עצמי כדי לעזור לו, לבן שלו או לבת שלו. אין כזה הורה. עם כולם דיברתי. לכולם צלצלתי. לא אשמתי. לא בגדתי. לא עוויתי, אני הוא התובע ולא הנתבע."

המרא דאתרא הניף את ידו בעדינות לבלימת הסער. אִיטְשֶׁע השתתק ומחה את זיעתו הנוטפת. המרא דאתרא רכן אל המיקרופון שלפני זקנו ההדור. "בית הדין מבקש לא להטיל דופי כוללני בהורים המסורים אשר עושים את כל שביכולתם במסירות נפש למען הילדים המעוכבים. עיניי ראו ולא זר את בכייתיהם הפולחות לבבות ואני עד נאמן על מאמציהם בבחינת 'על מנת שתעלו לרקיע'. מרבית ההורים היקרים מוכנים למסור נפשם בשביל לסייע לבנם או לבתם, ועושים כל פעולה אפשרית לטובת הילדים, ובית הדין לא ירשה להטיל בהם שמץ של דופי אפילו לא במשתמע ואפילו לא ברמז."

המרא דאתרא סיים את הבהרתו והזדקף על מקומו. שני הדיינים האחרים הנהנו בהסכמה. אִיטְשֶׁע נאחז בדוכן. "סליחה ומחילה. אני לוקח בחזרה את כל מה שאמרתי. אם חס וחלילה עולה מהדברים שלי רושם מוטעה שכל ההורים אדישים או אשמים בהתעכבות של צאצאיהם, אני מבטל את הדיבורים שלי. גם אני יודע שהרוב המכריע מסור בכל לב ועושה את כל הניתן ואף מעבר לכך למען הצאצא המעוכב. אבל אותו מיעוט שאינו נוהג כך, אותו מיעוט שמזלזל בנו ובעבודתנו הקשה, מוציא לנו את המוטיבציה ומייבש לנו את החשק לעמול למען האחרים. אם יש 'חב לאחריני' פה באולם, הם אותם הורים שמתעללים בנו השדכנים. בגללם אנחנו מתייאשים, בגללם אנחנו מעדיפים לשדך דומם, בטון ואבנים, ולא חי ומְדַבֵּר."

הדיינים הנהנו בראשם בהסכמה. אִיטְשֶׁע סיים את דבריו וירד מהדוכן. דמעותיו ודבריו הותירו רושם בלתי נמחה.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

רמזתי לְשַׁרְגָּא שיעלה לדבר את דבריו. חיוך של מבוכה נתלה על שפתי. "אני מוכן לחזור היום. אני מוכן לחזור אתמול. אני מוכן לחזור שלשום. אני רק מבקש רשות מבית הדין הנכבד", פתח ואמר שַׁרְגָּא קִבְּטִשְׁר, "לקחת פסק זמן מסוים שבו אכתוב ספר עסיסי שיעסוק באחורי הקלעים של עולם השידוכים. אספר שם על ההשפלות, על ההתבזויות, על העוגמות נפש. אעקרו מכל אדם בר דעת את הרצון להיות אי פעם שדכן. אחרי שהספר ייצא בעזרת השם לאור, לא אכפת לי לחזור".

התובע יִשְׁשָׁכְרִנוּיָח נזעק ממקומו, מממהר להיעמד: "במחילה, כבודו של הספר המרתק במקומו מונח, אבל אי אפשר לחכות להוצאתו. כל יום שבו אתה ב'הפגנת תיווך' אתה חב לאחריני".

שַׁרְגָּא הביט לעבר הדיינים, מבקש רשות לענות לתובע. ראש ההרכב החווה לו שיענה. "על התובע להבין שאני לא רכוש של אף אחד, גם לא של הציבור. רק של הקדוש ברוך הוא, וכמובן של דעת תורה שתושמע כאן בבית דין. לפעמים אנשים שוכחים שמאחורי כל שיחת טלפון, נמצא אדם, שיש לו בעורקים דם ולא קטשופ. אני לא מבקש מחיאות כפיים ואני לא דורש מפטיר יונה וגם לא סידור פירות של קיווי ומנגו כזזה לא בעונה", הדיינים התחייכו בהבלעה, "אני כן דורש ומבקש 'לא סטירות! לא ביזיונות! לא סינונים! לא משחקי מחבואים!' תתפלאו אבל גם לשדכן יש לב. זה שהוא בחר בעבודה המבזה הזאת זה אומר אולי שאין לו מוח, אבל לב יש לו. אני מדבר על עצמי, לא על האחרים", הציבור חייך בהמוניו. המרא דאתרא הניף ידו לכיוון האולם בהרגעה כללית, "וכששוארים את הכלי הציבורי לרסיסים, לפעמים אין כלי אחר במקומו. הציבור רמס וניפץ לרסיסים את הכלים הציבוריים שעזרו לו, ועכשיו הציבור בוכה למה לא עוזרים לו. למה באמת לא עוזרים לו? ! שאלה קשה".

"והספר יעזור?", הזדעק התובע.

"לא יודע. אינני נביא. אם הוא יעזור, אשמח לחזור. ואם לא יעזור, אישאר מתווך חופשי ומאושר. אני רוצה לומר לדיינים משהו מעניין, ברשות כבוד התורה. אני חצי שנה ברוך השם בתיווך ועד היום אף אחד לא נעלב עד עמקי נפשו מהצעה שהצעתי לו. לכל היותר הוא אמר שזה לא מתאים וזהו. ושום קונה או מוכר לא שיחקו איתי משחקי כבוד מפותלים של ניסוח תשובות דיפלומטיות שמוכנסות להקפאה עמוקה עד שהצד השני יגיד קודם. ושום קונה או מוכר לא הלכו להתייעץ עם הסבא או הסבתא או הדוד הזקן אם ההצעה שהצעתי להם בנדל"ן מתאימה למשפחה שלנו. ושום רוכש או מוכר לא לקח תמונה של הדירה לנייתוח אופי לפי סימני פנים או קווים של כף יד. ושום מוכר או קונה לא שללו את הנכס בעקימת חוטם שאין לה שום הסבר. ושום מוכר או קונה לא קרא לי נודניק. אדרבה, שמחים עם כל טלפון שלי. ומי מדבר על השכר המכובד שמקבל מתווך שעוסק בדומם ולא בונה עולמות. אם הדיינים יאמרו לי לחזור לשדכנות, אציית בלבב שלם לפסק הדין, אבל רציתי לשטוח כאן נוכח הדיינים הנכבדים איך החיים המקצועיים והכלליים שלי, וגם הכלכליים, השתנו לגמרי לטובה ולברכה מאז שעברתי מקצוע, עד שהיום אני חושב, ואני אומר את המסקנה שלי כתלמיד הדין בפני רבותיו, שמי שבחר להיות שדכן הוא בחינת שוטה שאסור לרחם עליו".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

החיוכים באולם נדמו ונעלמו. נראה היה שהדיינים אינם שבעי רצון ממסקנתו הסופית של שְׁרָגָא, אך מבינים היטב את כל שקדם והקדים למסקנתו.

שְׁרָגָא ירד מאצל הדוכן ומזכיר בית הדין קרא בשמי, הנתבע הראשי, והורה לי להתייצב ולענות לטענותיו של הציבור שהושמעו על ידי התובע הראשי שְׁשֶׁקְרֵנוּיָח ברנשטייר.

*

הדממה יכולה הייתה להיחתך בסכין. לא בכל יום ניצב שדכן עם וותק של כארבעים שנה מול בית דין שדורש ממנו לספק תשובות. בעשר אצבעותיי אחזתי בדוכן, כחכתי בגרוני, ואמרתי: "כבוד בית הדין, בתחילת הדברים עליי להצהיר ולספר לבית הדין כי אני הוא זה שביקש מידידי הטוב שְׁשֶׁקְרֵנוּיָח ברנשטייר לתבוע אותי בבית הדין".

רחש בחש של נשיפות אוויר פליאתיות הציף את האולם. מזכיר בית הדין הלם בפטישו והשתיק את הרחישות הלוחשניות. שְׁשֶׁקְרֵנוּיָח ברנשטייר אישר בראשו את שאמרתי.

"עזבתי את השדכנות כי נמאס לי להיות פגע־רע של הורים שמוכנים לעשות לי טובה שלמה כשהם עונים לי לטלפון ונותנים לי הרגשה של יתוש בן זבוב. היום, במאמץ מופחת בעשירית, ובמאית מהזמן, ובאפס התבזויות ומרדפים, אני מרוויח פי שלושים. אז אני שואל: באיזו זכות יכול הציבור לדרוש ממני, או מכל אדם אחר, אם זה אִיטְשֶׁע ידידי או שְׁרָגָא ידידי, להיות סמרטוט רצפה שמוצב בכניסה לבית הכנסת כמו שטיחון שנרכש בשוק הערבי בחברון וכולם מנגבים עליו את סוליותיהם? אני אישית, עם כל הניסיון הרב, ועם עור הפיל שפיתחתי במשך השנים, לא יכולתי יותר להמשיך יותר בשדכנות".

"וזאת למה?", שאל ראש ההרכב.

"ראשית, הבירורים של היום הם לא הבירורים של פעם. כיום בודקים עשרה דורות אחורנית, ומערבים ניתוחי כף יד וקווי פנים, ומגילות יוחסין של שכנים, ו'מה יאמר' ומה יגידו' ויש מהדרים גם ב'מה יחשבו עלינו', וסדרת בדיקות שלא שערום אבותינו, כך שאם בעבר, סטטיסטית, מתוך עשרה רעיונות לשידוכים שעלו לי בשבועיים הצליחו להבשיל שבעה־חמישה, היום ההצלחה היא ביחס של רעיון אחד למאה. ומי משלם לנו השדכנים על כל אותם תשעים ותשעה רעיונות שנפלו והתמוטטו והתמוססו בגלל שיקולים זרים שהשדכן לא יכול לחלום עליהם או לחזות אותם מראש? ! אף אחד. והיום יש ברוך השם שירות שיחה מזהה כך שאפשר לסנן את השדכן בסינון מתמשך ולתת לו לרדוף אחרי ההורה כרודף אחרי הרוח רק בשביל לתפוס אותו בתום המרדף לקבל תשובה מצ'וקמקת של 'עוד לא הספקתי לברר' או 'עוד לא החלטנו אם אנחנו בכלל שומעים'. שמעו נא רבותי דיינים מומחים, פרשתי לתינוך וראיתי ישועות. בדיוק כפי שתיארו שני הצעירים היקרים שעמדו כאן לפניי. אותו רעיון של חיבור בין שני צדדים, אבל בלי כל המניעות והעיוכים והמחסומים והחסמים".

"מדוע אם כן ביקשת מידיך שיתבע אותך?", ביקש המרא דאתרא את תשובתי.

"כי נקרע לי הלב, כבוד תורתו. כי אני לא נרדם על משכבי בלילות. איך אוכל לתת שינה לעפעפיי כשאני יכול לבנות עולמות ולהציל נשמות. מצד שני, לא יכולתי לחזור למצב הקודם. לא הייתי מסוגל. נגמרה לי הסוללה. עובדה שהעיירה זקוקה כיום לעוד לפחות שלושים שדכנים ואין מי שחולם להצטרף למקצוע הזה. למה? מורי ורבותי, למה אין מי שמוכנים להתעסק במצווה החשובה הזאת? כי מלאכת ההשָׁדְכָה מכבידה והולכת בעוד שהיחס לשדכנים מתדרדר מדחי אל דחי".

"וכשבא לביתי יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ידידי עם הדרישה שלו שאשוב לעסוק בשדכנות, סיפרתי לו על תחושותיי ועל תחושות עמיתיי. רצינו לעזור לציבור לשנות את התנהלותו ולעודן את התנהגותו. החלטנו לנסות ניסוי משותף. שחררנו בהתחלה את אִיטְשֵׁע. יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח זרק לו את הרעיון של הבלעדיות. אחרי שחררנו את שְׁרָגָא. כשהמצאנו את עניין הבלעדיות, הוא חווה קשיי עיכול, אך התעכל. כשהוספנו דרך שְׁרָגָא את נושא תשלום העמלה הזעומה על המאמצים, פרצה מלחמת עולם. כי שדכנים הם נודניקים וקרציות וטרדנים. ובין כה וכה אין להם מה לעשות עם הזמן שלהם. נכון? אבל האמת היא שככה אי אפשר לעבוד יותר. התחילה מלחמה ציבורית ויִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ואנוכי חשבנו על תפרון שורשי והסקנו כי רק דין תורה ציבורי ופומבי שבו נשטח את טענותינו הצודקות, שלושת השדכנים, ונפרוש את תחושותינו, יכול להביא פתרון".

שְׁרָגָא ואִיטְשֵׁע, מופתעים והמומים, נעצו בי עיני טורפים. השניים לא העלו על דעתם שמבצע השחרור שלהם שהובל על ידי יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח, תואם אתי מראש לכל פרטי פרטיו, כולל תנאי הבלעדיות ותשלום העמלות, ולרבות הדין תורה שנפל עלינו בהפתעה מצמיתה ועתה מתברר כתרגיל משותף של יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ושלי.

התעלמתי ממבטיהם הרושפים. נאבקתי גם בשבילם. בית הדין יחרוץ את עתיד כולנו.

"מה היית רוצה שישתנה בתחום השדכנות כדי שתוכלו לחזור, לכל הפחות ליומיים או שלושה בשבוע?", ביקש לשמוע מפי הדיין שישב לימינו של המרא דאתרא. הוא עצמו משודך שלי וגם את צאצאיו שהגיעו לפרקם שידכתי בתשואות חן.

"מאחר ובית הדין שואל, ארשה לעצמי לענות. אלו התנאים שלעניות דעתי יחזירו עטרה ליושנה ויגרמו לשינוי היחס מעיקרו ובהמשך גם לריבוי שדכנים: אל"ף, כל הורה שמקבל הצעה מהשדכן חוזר אל השדכן בתוך עשרים וארבע שעות לומר אם קיימת היתכנות ראשונית לרעיון. בשביל בירור היתכנות ראשונית, די ביממת בירורים ראשוניים; ב"ת, השדכן אינו רודף אחרי ההורה בשביל להשיג תשובה אלא להפך, ההורה הוא זה שמצלצל בחזרה אל השדכן עם תשובתו; גימ"ל, הורה שאינו עונה לשדכן שמצלצל אליו לטלפון ואינו חוזר אליו לטלפון בתוך 12 שעות, ללא סיבה מוצדקת, יוצא מהמאגר".

הבחנתי בתכונה מבעבעת בקהל. אנשים התלחשו זה עם זה. חלק הנידו ראשיהם בהסכמה, האחרים העוו פניהם בהתנגדות. התמקדתי בדיינים והמשכתי: "התנאי הנוסף. דל"ת, שידוך שהתקדם לשביעות רצון הצדדים ונפל בשלב מאוחר בגלל מעורבות של גורם שלישי, בין אם מקצועי ובין אם משפחתי או חברתי או בלתי מנומק, מחייב את שני הצדדים בתשלום של עשרה אחוזים. ה"א, פרט נוסף לגבי שידוכי מעוכבים, ראשית, לאפשר

אפשרות של לחתום בלעדיות לשדכן מסוים, כדי שהורים יידעו שבתקופה של שנה הם אינם יכולים לשמוע שום הצעה מאף אחד".

"ואם מתעוררת הצעה טובה למישהו שאינו השדכן הבלעדי?", שאל המרא דאתרא.

"שיעביר אותה דרך השדכן שיש לו בלעדיות, והם יחליטו ביניהם לגבי התשלום. המטרה היא לפתח יחסי עבודה רציפים של ההורים מול גורם אחד ויחיד. ושנית, בנושא זה, הורה למעוכבים שאינו משתף פעולה עם שדכנים לפחות לגבי השלב של שמיעת ההצעות ואינו מגלה נכונות של הקשבה בסיסית, ובכן, יוקם גוף מפוקח על ידי בית הדין שיאפשר לשדכנים התנהלות במנותק מההורה".

"התנאי האחרון הוא תנאי קיצוני שבית הדין לא יכול להוביל אותו באופן גורף", הביט המרא דאתרא לעבר שני הדיינים האחרים שאישרו את דבריו בניע ראש, "לגבי מקרים חריגים במיוחד אפשר תמיד לפנות לייעוץ, אבל לא נקבע זאת בשום אופן כתנאי מוביל".

"ומה לגבי כל יתר התנאים שהזכרתי?", השתוקקתי לשמוע.

"בית הדין ייתן את הכרעתו בימים הקרובים", חרץ המרא דאתרא ונעמד. עמו נעמדו שני הדיינים. כל האולם נעמד על רגליו בשתיקה. הדיינים פנו לעבר מדרגות הבמה, על מנת לצאת את האולם מהדלת הצדדית. לרגע בודד עמד שקט באוויר, ואחריו קריאה של התובע יִשְׁשָׁקְרָנוּיִחַ ברנשטיינר, "ברשותכם, עוד משהו קטן וקצר". המרא דאתרא עצר את הליכתו והשקיף לעבר התובע. שני הדיינים הצטרפו אל ההשקפה. יִשְׁשָׁקְרָנוּיִחַ לפת את המיקרופון שלו. "יש לי שאלה בחושן משפט".

הדיינים הנהנו אותות הקשבה.

"עשיתי בחודשים האחרונים שנים עשר שידוכים בשעה טובה ומוצלחת. כל הרעיונות וההצעות, בכל שנים עשרה השידוכים, מתחילתם ועד סופם, היו של יִשְׁשָׁקְרָנוּיִחַ. גם העצות איך לקדם אותם ומה לומר להורים. אבל לצערי, הוא מסרב לקחת ממנו את דמי השדכנות שקיבלתי. כל הכסף שקיבלתי שמור איתי בשבילו, האם הדיינים יכולים לצוות עליו לקחת ממני את דמי השדכנות ששייכים לו?"

המרא דאתרא הביט לעברי. אחר שב והביט אל יִשְׁשָׁקְרָנוּיִחַ. הערכה הבזיקה בעיניו. "אני מניח שתצליחו להסדר", חיך לעברנו והמשיך בהליכתו.

אֵיטְשֶׁע וְשָׂרְגָא, לפותי הפתעה, הניחו את ידיהם על שכמי משני הצדדים, מעריכים מחדש. גל של מחיאות כפיים הססניות הלך וגבר מאחורינו עד שהחרישו אוזנינו מקול העם המרעים ברעמו ומנעים בנועמו.

כבשתי את פניי בזוג כפות ידיי ולא הצלחתי לכלוא את בכיי.

===

===

הגוֹטְלֶטֶר

פעמיים בשבוע כי טוב
בעריכת מוישה גוטמן

מגזין איכותי מבית 'תכתבו'
לתרבות רוחנית והמסתעף

| סיפורים בהמשכים | מזון לנשמה | טורי
מחשבה | סקירות ספרים | בונוסים | פנינות
ספרותיות | ועוד הרבה גוט

הרשמה: <https://tichtevu.activetrail.biz/in>

שׁוּיּוֹן-בְּנֵתִי

* סיפור / המודיע / מוסף סיפורים סוכות תשפ"ו *

פרק ראשון

פיסות קרועות

המחזה הבעית כל לב.

עשרה גדועי גפיים הם היו. בדיוק עשרה. ישובים על המדרכה בשורה אחת. ללא ברכיהם שנשאר על אדמת עזה, נשענים בגבם על קיר בניין שיצא ישירות מתוך המדרכה הירושלמית. בזכות הגפיים הנעדרות הם לא חסמו בישיבתם את מעבר הולכי הרגל שבכל זאת סרו מהר מן המדרכה. הדממה עטפה את עשרת יושבי-עומדי השורה המסודרת. שפתייהם חשוקות. קולם לא נשמע. מאחוריהם, דבוקה לאבני הקיר הירושלמיות, נמתחה יריעת כרזה מעוצבת: "שויון בנטל - חובה שהיא זכות".

עוברי אורח נבעתו, עמדו מהילוכם ונתקעו מולם, נועצי מבטים פעורים, לא מצליחים להסיק אם יושבים הם או שזאת עמידתם בלית ברירה. בלית ברכיים. הקהל המסב אותם התרבה, ועדיין, איש מהיושבים לא דיבר. גם כשפנו העומדים אליהם, רחומים וחנונים, נמסים מכאב ההזדהות, והציעו להם הצעות אנושיות כדוגמת שתייה ואכילה, אירוח תחת צל קורת גג סדורה, הבאת כיסאות משענת, הבנה וניסיון לשיח, לא ענו היושבים לשאלות ולא נענו להצעות. רק הצביעו באין הרף לעבר הכרזה שמאחוריהם.

העומדים הסבו פניהם אחורנית, לעבר חלונות ביתו של הנציג הפרלמנטרי המתגורר בקומה השלישית. מוגפים החלונות כולם ומורדים התריסים, כמו אין איש בבית. דלת אחורית כמוסה של חדר המדרגות, המובילה לחדר האשפות, היא שמילטה מהבניין בשלום את הנציג הפרלמנטרי, שהשאיר את מכוניתו הרשמית בחזית הבניין וחמק לעבר דרייווער שהוזעק באזעקת חירום והוביל את הנציג מביתו אל הכנסת.

* מרקחת אֶתְרוֹגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

בדרכו, מצלצל לכל העולם, הספיק הנציג להתעדכן שמול בתייהם של עשרות עמיתיו, הנציגים הפרלמנטריים ברחבי הארץ המשיכים לקואליציה, כשישים ושניים מספרם, נחזו מחזות דומים במהותם, גם אם שונים בחזותם החיצונית. מוח ערמומי תכנן מבצע מניפולטיבי תוך רתימת השכול המלחמתי כחומר סותם פיות וגייס לצורכי תעמולה זולה את הכאב האנושי החומצתי המאכל את נפש הפצעים ושוּרף את לבב המשפחות. הנציג הפרלמנטרי עודכן כי על המדרכה מול ביתו של עמיתו האחד התיישבה קבוצת עיוורים, צעירים שאיבדו את מאורות עיניהם בקרבות המלחמה האחרונה, הנוכחית; מול בית מגורים של נציג פרלמנטרי נוסף, התיישבו בסך קטועי ידיים, שרווליהם החלולים נתלים ברישול; אצל הרביעי מול הבית התכנסו, על כיסאות פלסטיק לבנים, עשרה אבות שכולים, שנשאו על לוחות לבבם את תמונות בניהם ההרוגים. הי"ד. ושתקו. והיו מול בית אחר אימהות שכולות. וגם יתומים בני שנה ומטה הוצבו בעגלותיהם מול אחד הבתים. וסבים ששכלו נכדים במיצג אחר. ואלמנות.

ונכים משותקים שוכבי אלונקות. משותקי צוואר מול בית נוסף. משותקי גפיים מול בית אחר. משותקי פלג גוף מול עוד בית.

שישים ושתים הפגנות המורכבות מכאב צורב ושוּרף, שנשדד ונשאב, והוסט ממסלולו למטרה פוליטית. הצד השווה בכל מיצגי ההפגנה האנושיים הללו היה: שתיקה עיקשת ונמשכת. כרזה אחת ויחידה, אחידה, נפרסת מאחור או מהצד, בכל מקום לנסיבותיו, מדברת על זכות ועל חובה ודורשת את השוויון. התקשורת נהרה בהמוניה אל כשישים הזירות והתמונות קורעות הלב שודרו בתזזיתות תכופה בארץ ובעולם שהתעוררו לבוקר שבו נכי מלחמה לסוגיהם, קטועי גפיים, גדועי ידיים, נטולי עיניים, מעוותי פרצופים, וכן הורים שכולים, אבות פה, אימהות שם, יתומים רכי לבב, מפגינים בשתיקה אילמת - אין יותר צווחנית ממנה - מול בתייהם של נבחרים הציבור בבוקרו של יום שבו אמור להיחקק בפרלמנט הישראלי החוק המתבקש לדחיית שירותם הצבאי של לומדי התורה.

המפגינים, חסומי פה מרצון וחושקי שפתיים מבחירה, התבצרו בשתיקותיהם, אך לא נצרו את דמעותיהם הזולגות. במחשבה תחילה סירבו המוחים כולם להיקלע להצהרות לשוניות ולעמעם את חדות המיצב האמנותי בהבל פה הבילי. דרישתם הברורה הלא היא חקוקה בכרזות הענק שנמתחו ומאפשרות להם לסכור את פיותיהם. מבטיהם נוקבים. דמעותיהם רודפות. שתיקתם צורחת. הסימפוניה המורכבת מאנחות ודמעות, אלונקות מתגלגלות וכסאות גלגלים, קביים ופרוטזות, אביזרי תמך ויבבות חרש, ניגנה יחדיו מדן ועד באר שבע שיר שאיש לא נערך לו מראש.

*

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"טוב, שיהיה לך ברור", עדכן ראש הממשלה טלפונית ישירות את הנציג הפרלמנטרי האחראי על ייצוג עולם התורה, "עם כל הרצון הטוב, לא אצליח לגייס היום רוב. לא מאמין שאצליח לקושש אפילו עשר אצבעות במפלגה שלי".

"אין ברירה. היום הוא היום האחרון שאפשר", מזכיר לו הנציג הפרלמנטרי האחראי על ייצוג עולם התורה, אשר לשם כך נשלח אל תפקידו.

"לא אמרתי שאני לא מעלה את החוק להצבעה", דייק ראש הממשלה, "מה שהבטחתי, אקיים. כבר הבנתי שאתם רציניים. אוהו הבנתי".

"באיחור מדי", קטע אותו הנציג, "אם רק היית מקיים בזמן את ההבטחה שהבטחת לנו, היינו חוסכים את כל השערוריות והקטסטרופות".

"... רק אמרתי, ועודני אומר", המשיך ראש הממשלה בשלו, "שהחוק לא יזכה היום לרוב בכנסת, לצערי, ואז בגלל שהחוק ייפול תהיה חצי שנה שלמה שבה אי אפשר להעלות אותו שוב להצבעה במליאה. אין לך סיכוי היום לרוב. תהיה ריאלי. תוציא את העיניים מהחדר מילוט שלך בכנסת, תרד לרחוב ותראה מה מתחולל. תקשיב לתקשורת. המדינה עולה בלהבות של סופת אש. ואני מריח שהמבצע הסודי רק בשלב הראשון שלו ויש תכנונים סודיים להמשך היום. מישהו עשה פה עבודה פסיכולוגית מעמיקה והחליט להפוך את הקרביים של האזרחים. הח"כים הבודדים שענו לי לטלפון אמרו לי ברורות: 'אם נצביע בעד דחיית הגיוס, יהרגו אותנו ברחובות', והם לא מתכוונים רק מטאפורית".

"מה אתה רוצה לומר לי?"

"אתה יודע מה? אני לא אומר לך כלום. אני שואל אותך. תתייעץ, תחזור עם תשובה. מה שתגיד, אעשה. אני רק אומר לך שלהערכתי מרבית הח"כים בקואליציה, כיבו מזמן את הטלפונים שלהם ושל עוזריהם ויועציהם ובני משפחותיהם, ויהפכו ביממה הקרובה לבלתי זמינים ובלתי מושגים. תתייעץ, ותחזור אליי עם תשובה".

*

האסטרטג עמיהוד למנצח הסתובב הלך ושוב במשרדו המהודר שבקומה הששעשרה, זחוח ומתוח כאחד, דרוך ומאושר, עצבני ונרגש, אוסף נתונים מכל שישים הזירות ומנחית פקודות לאנשיו בשטח המפיקים את המיצבים ומפקחים על צו השתיקה. למנצח חזר והזכיר גם הזהיר את אנשי השטח שסיפקו מים ומזון לשש מאות ומשהו המפגינים: עד שראש הממשלה לא יודיע בקולו על ביטול ההצבעה, או עד שהחוק לא יופל בעת ההצבעה בכנסת אם היא בכל זאת כן תתקיים, המוקדם מבין השניים - לא יזווו המוחים מהפגנת השתיקה שלהם.

"תקראו לזה שביתת רעב, מצידו תקראו לזה מצדה השניה. תכנו את זה 'על החיים ועל המוות', תתנו איזה שם שאתם רוצים. רק תזכרו שהם נשארים שם, בכל הזירות, עד לביטול ההצבעה או עד לנפילת החוק", אמר למנצח בתדרוכים טלפוניים שהעניק, אוֹן־הִרְקוּרְד, לשלושה מבכירי העיתונאים בארץ שביקשו ממנו באופן אישי

להשיג להם, ורק להם, ולו משהו אחד מהמוחים הנכים שיסכים לדבר ולהציג את עמדתו. "מצטער, היום אף אחד לא מדבר יותר. נגמרו הדיבורים. היום מביאים את בתי הקברות לכיכרות ואת הפצועים למדרכות, אגב כך גם קוראים למבצע הזה שעליו עבדתי מתחת לרדאר שלכם 'קברות בכיכרות וגרוטאות במדרכות', אין ברירה. צריך לזעזע את הציבור", חרץ עמיהוד למנצח.

לא רק הרעיון היה שלו אלא גם הביצוע. הוא פעל כך שכל קבוצה מפגינה, מבין שישים ושתיים הקבוצות, חשבה שהיא הקבוצה היחידה שמפגינה באותו בוקר כחלק משרשרת הפגנות שתימשכנה כחדש או חודשיים, והזהרה שלא לספר על כך דבר. שישים ושתיים הקבוצות לא ידעו שהן שישים ושתיים ושהן חלק ממערך ארצי מאורגן. כל קבוצה שוכנעה שהיא משתתפת בהפגנה סמלית צנועה וקטנה. לא משהו שאמור להגיע לתקשורת, אלא משהו יותר צנוע בשביל ההרגשה שעשינו משהו. כך נשמר הסוד היטב ולא דלף טרם זמנו.

מבצע 'קברות בכיכרות וגרוטאות במדרכות' שאותו הגה והפיק עמיהוד למנצח תחת השם מקפיא הדם, ועליו עמל על פני שלושים ימי חיסיון וסודיות דיסקרטית, החריד את דעת הקהל כמו הושמעה חצוצרת מלחמת פראים בג'ונגל ושחררו כל חיות הטרף ממאורותיהן. הפגנות שיבוש המוניות התארגנו במהירות, פורצות לנתיבי התחבורה הראשיים, מסתערות על משרדי ממשלה, מבעירות סמלי שלטון, משחיתות רכוש ציבורי, הורסות תשתיות יקרות, ומשבשות את המדינה כולה. פוליטיקאים מהאופוזיציה שבקושי הצליחו להסוות את שמחתם נוכח הכאוס אך לא הצליחו להסוות את לשונותיהם הרעות, המרידו את שומעי לקחם מפורשות, בחסות התקשורת שהעניקה להם זמן בלתי מוגבל, וקראו לסרבנות צבאית גורפת ולנטישת העמדות וזניחת המטוסים והטנקים.

מלשכת היוע"מ"ש לממשלה יצאה הודעה כי 'אין מחאה אפקטיבית בלי הפרעה לסדר הציבורי', הודעה שגרמה לפורעי השמאל הוונדליסטים להבין שגם בעת הזאת המערכת בעד וונדליזם המוני ותומכת בהשחתת רכוש ציבורי. המפכ"ל קרא לציבור לשמור על איפוק ולא להפר את הסדר, אולם קולו נבלע במזיד בהמולה התקשורתית ולא נשמע. שוטרים הביטו במתפרעים באין אונים ובהשלמה של אי התערבות.

אנשים בעלי חזות חרדית שהתהלכו ברחובות ערים חילוניות, בענייני עבודה או בעסקי בריאות, נקלעו למטחי יריקות מגודפות במקרה הטוב ולאלימות פיזית ממשית במקרים פחות נעימים. ממד"א דיווחו על מעל לעשרה פצועים בתקריות שונות ברחבי הארץ, ביניהם פצועים בעלי פציעות קשות. בכירי המחאה, שחיכו לרגעים הללו למעלה משלוש שנים, עסקו בבדיקת מאגרי התחמושת המוסלקים במקומות מסתור ומחבוא, מוכנים לפעולה ונוכנים לשליפה. שמש עזה של שלהי קייטא ליהטה את הכיכרות הנחסמים ומעלים תימרות עשן. מלחמת האזרחים הישראלית עמדה לפרוץ בכל רגע.

התקשורת הלהוטה, שלא הצליחה לסדוק את סוגרי פיהם של משתתפי המיצגים העצובים שעדיין נכחו - למרות השמש העולה המקפחת והלוהטת - על מדרכות האספלט מול בתי הנציגים הפרלמנטריים, העלתה לשידור חי ומתסיס שורה בלתי פוסקת של הורים שכולים אחרים, שלא השתתפו בהפגנות, שבגרונות מצטווחים מחו נגד

החוק האמור לעבור בעוד כמה שעות וקראו לציבור לנקוט בצעדי מנע מעשיים. התקשורת סירבה לתת זכות ביטוי ופתחון פה להורים שכולים אחרים שביקשו למתן את המחאה ורצו להביע הבנה לצורך בקיום עולם התורה. "נחזור אליכם מאוחר יותר. תהיו זמינים", אמרו מאחורי הקלעים לאותם הורים שהתחננו להשמיע קול שפוי.

בד בבד ראינה התקשורת בהרחבה חיילים נוספים שהפכו לנכים והביעו אף הם מחאה נגד החוק המרחף בחלל. פצועי מלחמה אחרים שביקשו לדבר בעד דחיית גיוס לומדי התורה, התבשרו כי הקו קטוע והם אינם נשמעים ברור.

בין ההורים השכולים שהשמיעו את קריאות ההמרדה לחיילים הנכים שליבו את הלהבות, הצליחו עיתונאים חרוצים לגייס סרבני מילואים ביחידות בכירות שהצהירו כי שרפו את פנקסי המילואים שלהם ולא יכירו יותר בחוקיותו של הצבא עד לרגע שבו ישרור במדינה שוויון בנטל. אנשי מילואים אחרים, לאלפיהם, שפנו למערכות התקשורת וביקשו להצהיר כי הם נגד סרבנות מכל סיבה שתהא וכי יתייצבו אל השירות כל אימת שיידרשו, לא הועלו לשידור. התקשורת לא התאמצה להיות שוויונית או הגונה או משקפת מציאות. גם לא למראית עין. תמה ההצגה.

"עכשיו זה סופי: אין לנו רוב", שב ראש הממשלה ושוחח עם הנציג הפרלמנטרי האחראי על ייצוג עולם התורה שהוזעק לחדרו של ראש הממשלה בכנסת, "למעלה משלושים חברי כנסת שלנו לא זמינים מהבוקר ואני מניח שגם לא יהיו זמינים עד הלילה, ועד בכלל. אין רוב. זה הנתון. חוששני שגם מיעוט לא יהיה. אם תגיד לי להעלות את החוק להצבעה, אני מעלה, אבל אז אתה שורף את הסיכוי שלו לחצי שנה הבאה".

"אתייעץ", השיב הנציג הפרלמנטרי.

בני ביתו דיווחו לו טלפונית שפורעי שמאל - לא המוחים השקטים הבעורים בכאבם - העלו באש את רכבו החונה בחזית הבית. האש המסוכנת ליחכה את התריסים וכמעט אחזה בחלונות. כבאי האש המוזעקים הצליחו למנוע אסון ברגע האחרון ממש. הבנין התפייה בחזיתו. המשטרה הודיעה שהיא בדרך. "והם עוד שם על המדרכה, הנכים המסכנים?", התעניין הנציג הפרלמנטרי.

"כן, אבא", ווידא בנו אחרי הצצה אל הרחוב דרך חרך בלתי נראה.

"צריך להזמין להם הצללה ואוכל ושתיה, זה יותר חשוב לי כרגע מהרכב שעלה באש".

"הם לא ייגעו בזה. יש להם בקבוקי שתיה וסנדוויצ'ים מפעילים שלהם שנמצאים איתם".

"צריך לדאוג להם לצל. לאוכל. אולי גם מיזוג נייד. אם הם לא יידעו שזה מגיע מאיתנו", הבטיח, "הם ישתמשו בזה".

הנציג ניתק את שיחתו המשפחתית, התקשר עם חברת הפקות שאותה הכיר מעיסוקו טרם כניסתו לזירה הפוליטית-ציבורית, והזמין את שהזמין.

* מַרְקָתָת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"בתוך חצי שעה יש להם גם הצללה וגם שולחנות ערוכים", הבטיח המפיק שהכירו זה מכבר השנים, "הסר דאגה מלבך".

"שלא יידעו שזה מגיע מאיתנו. צריך שחילונים או סרוגים יביאו להם את זה".
"עליי".

*

"במקרה הזה, יותר ממה שאני פועל למען הפרנסה, אני פועל מתוך אידיאל", אמר עמיהוד למנצח בשיחת טלפון עם אשתו, המטפלת מרים למנצח, שביקשה לברר אם ההפגנה השקטה מצמיחה פירות תכליתיים ואם ישנם עדכונים מעשיים מלשכת ראש הממשלה, "אני רואה בכך חוב ערכי שלי כאבא שכול שבנו נהרג על קידוש השם. אני חייב את החוב הזה ליונתן שלנו. הוא אמנם הלך למשימה בלבב שלם, אבל הלב הקרוע והשבור שלי שלעולם לא יהיה שלם, דורש שלמות מלאה וצודקת שתחלק את הנטל בחלוקה שוויונית".
מרים למנצח נאנחה. זה מכבר התעייפה מניסיונותיה לשכך את יצר-מלחמתו נגד הציבור החרדי. "טוב. שיהיה בהצלחה. שמור על עצמך".

איזו הצלחה. שום הצלחה לא תחזיר לה את יונתן שלהם. עמיהוד משקיע את יגונו בטרפוד חוק דחיית הגיוס. בחתירה אל השוויוניות הכללי-ישראלית. ואז מה? כלום ימצא להם מזור? כל כולה אוסף של שברים ותחביר של קרעים. נפשה אכולת געגועים אל הבן המתוק שלה שהתנדף. עמיהוד בורח אל הפוליטיקה. מסיח את דעתו. מעסיק את עצמו. שופך נפט של מאבק על הפצע האישי כדי להשתיק את הכאב. והיא אין לה לאן לברוח. אולי לעולם אחר.

הבוקר בתפילת שחרית עצרה ב'שומע תפילה' ופשוט ביקשה מהבורא יתברך בדמעות שלישי שיסיים את מסכת חייה בעולם הזה. עד כדי כך. כשל כוח סבלה. הנביא יונה בן אמיטי אמר טוב מותי מחיי. מההפטרה הזאת הנאמרת בתפילת מנחה של יום הכיפורים לקחה את הפסוק ואמרה אותו. אחריו הוסיפה תפילה אישית. 'אבא שבשמיים, רחום וחנון שרחמיו על כל מעשיו, אני לא מסוגלת יותר. טול נא את נשמתי אל אוצר הנשמות. למי אני מועילה פה בעולם?'

מאז האסון ימיה אינם ימים ולילותיה שחורים משחור. שם למעלה, שמא תבוא אל המנוחה. "עדיף לך שתתפללי לתחיית המתים, מרים, ויוֹנָנוש יחזור כמו גיבור", לחש לה מצפונה. "אתה, אל תיתן לי עצות", גערה בו במרירות, "לא מחנכים אם שכולה".

התקווה שתפילתה תתקבל לרצון, הפיסה את רוחה. ארוחת בוקר מסודרת היא אינה אוכלת מאז שיונתן בגד בה ככה והלך אפילו שהבטיח בצאתו, ידו על המזוזה, שכלום לא יקרה לו. ההבטחה היחידה בחייו שהפר לה. בכוח לקחה תפוח, בירכה עליו, וכרסמה אותו בסלידה ממרקו ומחמיצותו.

נקישות על דלת העץ המעוטרת העירו אותה מעוד התייפחות שקטה. שוב פספסה את קול צעדי הנוקש בפוסעו על השביל המסולע המוליך מהכביש אל ביתה. הכול מתפספס לה מאז האסון. מרים מיהרה למחות את דמעותיה

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ופתחה את הדלת בלי להציץ בעינית. אם זה מחבל שחדר ליישוב נטול הגדר המקיפה, אהלן וסאהלן, שישלח אותי למעלה, חלף בה הרהור. 'די!', נזפה בעצמה. ולא חשה נזופה.
שליח עמד בדלת, קסדה בידו, כיפה קטנה לראשו, "משפחת למנצח. כן?"
היא הנהנה.

"נא לחתום", ביקש לפני שהותיר מעטפה מוארכת.

ראשה נודד ולבה בל עמה, ידיה חתמו, השליח עזב, וידיה המשיכו עצמאית ופתחו את המעטפה נטולת שם השולח, וידיה מצאו בה דף מגולגל וממועך.
היא פתחה את הדף. עיניה רצו על שורותיו.

מחאה חריפה וזעקה מרה!!!

חבל מאוד שאתם החורים עמיהוד ומרים למנצח שר"י מחללים את זכרו הטהור של בנכם היקר יהונתן למנצח הי"ד שנרצח על ידי שונאי ישראל ימ"ש ונמצא במקום גבוה מאוד בעולם העליון וחבל מאוד-מאוד שאתם מנצלים את הטרגדיה הכואבת שלכם כדי להסית יומם ולילה נגד לומדי התורה בארץ ישראל שהם הערובה היחידה

לשמירת העם והארץ הקדושים

אזהרה אחרונה!!!

אנחנו יודעים טוב מאוד שהאסטרטג עמיהוד למנצח ימ"ש חוטא ומחטיא הוא המוח השטני המרושע שעומד מאחורי קמפיין ההסתה האנטישמי הנורא נגד לומדי התורה שליט"א. לא נשתוק ולא נשקוט! התורה לא תהא פלסטר בידי רודפי שלמונים ואוהבי

בצע שמביישים את הכיפה שלראשם!

אתם מבזים את זכר בנכם הקדוש יונתן למנצח הי"ד שמתגלגל בקברו מצד לצד ואינכם מרחמים עליו שבגללכם ובגלל מעשיכם הנפשעים אין לו מנוחה נכונה בעולם האמת במעלות קדושים וטהורים בגלל מה שהחורים שלו עושים פה חילול השם וביטול תורה וגזירת שמד.

תתביישו לכם!!! גורו לכם מיום הדין!!! הבן שלכם בוכה למעלה בגללכם!!!

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

*

הדף הלבן, מושחר האותיות, נאחז בין אצבעותיה בתימהון לבב. היא הבחינה שאינה מתכוונת להתרגז מתוכנו או לסעור בגין איומיו. כבר לא אכפת לה מה הולך פה בעולם ומה קורה כאן במדינה המתפרקת בין האצבעות כמו קרטיב ביום חמסין. הלוואי ויוֹנְנוּשׁ שלה היה יכול להתגלגל בקברו. הארפיגי' שנורה בכינון ישיר לנגמ"ש שבו נסע יונתן עם חבריו הלוחמים השאיר ממנו ומהם קמצוץ של אפר לקבורה והיא די רוצה לקוות - ולא תמיד מצליחה - שהאפר שנקבר לקול בכיותיה הזועקות הוא אכן שריד כלשהו מגופו של יונתן, ולא סתם אפר סמלי שנאסף מהנגמ"ש המפוחם.

"יש לכם מזל שאתם מאמינים בעולם הבא, ובנשמות", נמה לה אימו של נוף צליל שנהרג גם הוא באסון הנגמ"ש, "לכם נשארה נשמה, משהו להיאחז בו. לי אין כלום". הן היו יחד בסיוור מטעם הצבא שהביא אותם לנקודת תצפית שממנה ניתן להשקיף על המקום שבו אירע אסון הנגמ"ש.

"מזל?", תמזהה מרים למנצח, "אוי ואבוי. אני מאחלת את המזל הזה מכל הלב לכל האימהות שמתגוררות שם, מעבר לגבול", הצביעה מרים לעבר רצועת עזה.

"חלילה. הן גם אימהות", נרעדה גברת צליל. החינוך שקיבלה בקיבוץ עורר בה סלידה למשמע תגובת האם הדתיה של המפקד של בנה. תהום נפערה ביניהן.

מדינה אחת - שני עמים.

שכול אחד - שתי אימהות.

*

מרים הניחה את הדף על השולחן במטבח, אדישה לתוכנו ולאיומיו המשתרעים מהארץ ועד שמי השמיים. מאז שיונתן שלה התפחם - ככה אהבה להגדיר את האסון במחשבותיה הכמוסות, הגדרה שתעצים את ההכאבה הפנימית - אין דבר מה בעולם שיכול לגרום לה לתנודה נפשית כלשהי. הדף העלוב הלזה לא חדר את המסך המבדיל בינה לבין העולם מאז ההתפחמות. עמיהוד הוא זה שמצא לו את המאבק נגד חוק דחיית גיוס לומדי התורה כתעסוקה מסיחת דעת. נחמת עסוקים. לה אין גם את זה.

עשרה חודשים חלפו מאז האסון והיא לא דרכה מאז אפילו פעם אחת בקליניקה המושקעת שלה ששגשה בקומת המרתף פה בבית, עם הכניסה הצדדית. את כל התיקים העבירה למטפלות אחרות, מקצועיות וטובות. תם הפרק הטיפולי בחייה. עמיהוד ביקש כמה פעמים שתחזור לפחות חלקית. "יום אחד בשבוע. רק יום אחד. לפחות להראות דוגמא אישית למטפלות", התחנן בזהירות ראויה וברגישות גבוהה.

"אני עם החובות שלי בעולם הזה סיימתי", קרקעה את תחנוניו אל המצולות שלה, "ובכלל זה גם החובה של להראות דוגמא אישית".

*

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

היחידים שמסיחים את דעתה מהאבל ומחלצים אותה בחילוצים זמניים מעומקו של בור העצב הם שישית הנכדים המתוקים שלהם. תמונותיהם מעטרות את דלת המקפא שלה, לצד תמונותיו של יונתן השם ייקום דמו. כשהם באים לביקור בבית הרעפים של סבא וסבתא, היא חוזרת ונעשית, לכמה שעות, מרים של פעם. האישה הנורמלית שהיא הייתה לפני. כאלה שובבים וכאלה קונדסים שלא משאירים שניה אחת לחשוב על משהו אחר, וגם חכמים ופיקחים שתענוג לדבר איתם על כל נושא. הם היחידים שלמרות האסון מתנהגים אליה בטבעיות כנכדים אל סבתם ובזרימה בלתי מפוקחת ואינם מהלכים סביבה כיחפים בשדה קוצים שעולה באש. בכל פעם שהיא שומעת את הקריאה 'סבתא' יוצאת מפי נכד או נכדה, נמסה בה שכבת עצב.

היא רומזת ליהודה בנה, יאָהוד בכינוי המשפחתי שדבק בו מילדותו מאותו פורים שבו התחפש למטבח מהלך תחת הכותרת 'מִיִּטְבֵּחַ אֶל־יֵאָהוּד', שירבה בביקורים התולשים אותה משלוליות היגון הקודר. היא רמזה במקביל גם ליעל כלתה, חזור ורמוז, שהנכדים מרפאים בכואם את שברי רוחה המנותצת ומאחים את פצעי דמעוּתיה, ו"בכל פעם שאתם פה עם הילדים, אתם מוסיפים לי שנות חיים".

הם נרמזים כהוגן, בנה וכלתה, ותמיד בעומדם אצל הדלת עם הפנים והבנים החוצה, מבטיחים לבקר יותר. ומשתדלים. ומתאמצים. הרבה יותר מבעבר. מהחיים שלפני שקרה מה שקרה. אבל המרחק הגיאוגרפי ביטחוני בין מודיעין-עילית לבין קדומים עומד ביניהם לבין מימוש ההבטחה בתכיפות גבוהה.

בשתי-עשרה הדליקה חדשות. לא כי התעניינה בחדשות. כן כי השקט הסמיך בבית הכביד ומחץ. "ההפגנה השקטה תחת הכותרת 'קברות בכירות גרוטאות במדרכות' הצליחה לשבור לרסיסים את הסיכומים הקואליציוניים, חוק הגיוס לא יועלה היום להצבעה", דיווח הקריין, "ראש הממשלה כינס לפני כמחצית השעה מסיבת עיתונאים והודיע על פיזור הכנסת והליכה לבחירות; עדיין נעשים ניסיונות להקמת קואליציה וממשלה חלופיות, אולם הסיכויים להצלחתן קלושים ביותר וכבר מתנהלים מגעים בין סיעות הקואליציה למפלגות האופוזיציה לקביעת תאריך מוסכם לבחירות הקרובות".

מרים נמלאה קבס וכיבתה את החדשות. רצתה להקיא ולהפוך לפוחלץ של עצמה. שוב בחירות ומריבות וקטטות, שוב שקרים ורמאויות ונוכלויות, שוב תככים ואינטריגות. ועוד בזבזים של כספי ציבור. בשביל מה הקריב בנה אהובה את חייו? בשביל מה? ובשביל מי?!

"ניצחנו", עדכן אותה עמיהוד טלפונית, "מבצע סודי של שלושים יום ניצח את הממשלה הזאת".
"שמעתי בחדשות".

"ואת לא שמחה", אבחן.

"שמחה?! " נדהמה מהמרחק הנוצר ביניהם, "ומה תעשה מעכשיו? מה ימלא ממחר בבוקר את עולמך? מה יסיח את דעתך מהריק הגדול שנוצר לך ולי בנשמה מאז האסון? צר לי, אבל הניצחון הזה לא הולך להחזיר לנו את יוֹנוֹשׁ, אתה מן הסתם מודע לכך. אז מה בדיוק תעשה מעכשיו? לאן תברח מהכאב?"
"אני הולך להסתער על משימת חיי הבאה".

"והיא?"

"שהמפלגות הנכונות ינצחו בבחירות ברוב גדול ומוחץ שיביא גיוס אחיד לכולם. חאלס עם ההסדרים האנטי שווינויים. לא אנוח ולא אשקוט עד שיהיה כאן שוויון בנטל. אני עושה את זה בשביל יונתן".

"ההסתערות שלך מיותרת לחלוטין. לא שמעת חדשות?"

"אני עושה את החדשות. אני לא צריך לשמוע אותן".

"החרדים הודיעו בשם הרבנים שהפעם הם הולכים להחרים את הבחירות בהחרמה טוטאלית. גם ש"ס וגם אגודה וגם דגל. המפלגות החרדיות לא רצות לכנסת בבחירות הקרובות. מועצת גדולי התורה וחכמי התורה קיבלו החלטה. הם אומרים שבין כה וכה מי שקובע מה קורה במדינה זה היועמה"ש ובג"צ. הבחירות הן הצגה אחת גדולה וחלולה. הפעם הם בחוץ, כל החרדים. איך לא שמעת?"

"מה?"

"מה ששמעת. הנציג שלהם התראיין ואמר: 'כולנו קנאים'. ניצחת בגדול, עמיהוד. יותר ממה שציפית וקיווית. ממש כמו במלחמת ששת הימים. כבשת שטחי ענק שלא חלמת לכבוש. החרדים בחוץ. המפלגות שלך תנצחנה. יהיה גיוס לכולם. אבל מה תעשה ממחר בבוקר? במה תמלא את היום שלך?", כמעט בכתה. ריחמה עליו. ריחמה על עצמה. בחיים לא חלמה שהחיים יכולים להכאיב כל כך. "טוב, נדבר".

*

באופוזיציה רצו לקבוע את הבחירות לשביעי לאוקטובר, השביעי לעשירי, מתוך הערכה שאזרחים רבים לא יצליחו להצביע בתאריך כה טעון למי שעמד בראשות הממשלה בעת קרות האסון ולמפלגה ששלטה בעת המחדל.

מאותה סיבה עצמה התנגדו בקואליציה לתאריך זה ובכלל לקביעת הבחירות באוקטובר. למזלה של הקואליציה חל השביעי האוקטובר בתחילת חג הסוכות ומזימת האופוזיציה נכשלה בזכות הלוח היהודי. אך מאוקטובר עצמו לא נמלטה הקואליציה. מועד הבחירות נקבע לעשרים ושבעה באוקטובר עשרים וחמש - ה' במרחשוון תשפ"ו.

החרבות צוחצחו.

חרב איש באחיו.

===

פרק שני תרגיל מלובלך

"יאָהוד, תעשה לי טובה, תעמיס את הילדים על רכב של נהג שאתה סומך עליו ותשלח אותם אליי לכמה שעות של חמצן. אני במרחק של שתי דקות מלהשתגע. תעשה את זה בשביל אימא, אני משלמת על ההסעה".

בחיים לא הראתה את עצמה כזקוקה לרחמים, אבל באו מים עד נפש והיא יודעת שאם הנכדים לא יגיעו אליה בשעה הקרובה, לפחות חלקם, היא תאבד את שרידי שפיותה. עמי הודיע כבר עכשיו, אפילו שבקושי צוהריים, שהלילה הוא יאחר מאוד, "לתוך השעות הקטנות של הלילה, ואולי גם הבוקר", וביקש שלא תחכה לו.

הודעת האיחור היא סנונית שבישרה תמיד את בוא הבחירות. בכל תקופת בחירות הפך עמיהוד למנצח לשוכך משרד כאיש נטול בית. ישיבות עבודה רדפו ישיבות עבודה. בין ישיבות העבודה ביצע עמיהוד למנצח תדרוכים למועמדים. השתתף בהתייעצויות קדחתניות. עסק בניתוחי סקרים. השקיע בהכנת המועמדים לראיונות תקשורת. חיפש נקודות תורפה אצל היריבים. אסף ממצאים. הבריק סיסמאות. הוביל מהלכים. פירק מוקשים. ככל שקרבו הבחירות ישן היה שלוש שעות ביממה ודי לו. לרוב, על מיטתו במשרד.

קולה המבשר של הסנונית נשמע באוזניה כקרקור העורב. איך אפשר להשוות את מערכות הבחירות הקודמות, כשיונתן היה בעולם והיקום היה שפוי, לבחירות הקרבות ובאות. אז, העולם היה עולם, היקום היה יקום. והכסף הטוב שקיבל עמי תמורת האסטרטגיה המבריקה והיצירתית העילאית שלו ריפד את חשבונות הבנק והרחיב את מוטת הנכסים המניבים שלהם. מה עכשיו בחירות? ואת מי מעניין עכשיו כסף? שישלחו יהודה ויעל את הילדים המקסימים לכמה שעות של חמצן לסבתא. היא תשלם את הרכב. שווה לה.

לא חייבים לשלוח את כל השישייה, אם קשה. שישלחו שלושה. את לאה'לה בת הארבע-עשרה עם הסקרנות האינסופית שלה, את מאיר'קה בן השתיים-עשרה עם הרעיונות ההרסניים-מקוריים שלו, ואת בת-שבע בת התשע. והיה המחנה הנשלח לפליטה.

"אני לא בבית, אימא", נשמע קולו של יהודה מוחלש מן הרגיל.

"אני יודעת שאתה לא בבית. זה השעות של הכולל. בשביל מה אתה צריך להיות בבית? יעל גם יכולה להעמיס אותם איך שהם חוזרים מהמוסדות", לא הבינה, "שתגיד להם שהיום הם אוכלים צהריים אצל סבתא".

"אני בחדר מיון".

"בחדר מה?", נזעקה. זה לא קורה לה. היא בחלום רע. תיכף תתעורר.

"לא משהו רציני. קצת תפרים במצח ובסנטר, גבס ביד ימין מלמעלה עד למטה".

"יאָהוד! מה קרה לך? איך זה קרה?", ארזה תיק יד בחופזה נסערת. היא תיסע אליו הרגע. מלאך המוות לא יבקר אצלם פעמיים. יש גבול. והיה הבן הנשאר לפליטה. למרות שיש משפחות שהוא ביקר אצלן פעמיים. היא

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מכירה מקרוב. אצלה, לא. בבקשה, בורא כל העולמים, אב הרחמים ואדון הסליחות, לא אצלנו. כבר הקרבנו את הקרבן שלנו. וואַמֵד קורבן הקרבנו.

"הייתי במרפאת השיניים הקבועה שלנו בהרצליה, עקירת שורש, לא משהו דרמטי. יצאתי מהמרפאה, ואת יודעת, אימא, עם כל ההפגנות שהיו הבוקר. לא ידעתי עליהם כלום. אני לא בקי בחדשות. אם הייתי יודע מה הולך, הייתי דוחה את הטיפול. ראו אדם חרדי בהרצליה, התחילו בקריאות גנאי, לא הגבתי, ואז התנפלו עליי. מכות די רציניות. זהו. עכשיו אני במיון בבית חולים 'מאיר' בכפר סבא. מחכה לחייט שיבוא לתפור ולשיפוצניק שיבוא לשים גבס", ניסה להצחיק אותה. מסכן, מאז שיוֹנְנוֹש נעלם עם ההומור המשובח והמקורי שלו, מנסה יהודה לחקות את חוש ההומור של יונתן כדי לשמח את אימא. החיקוי נורא. אף פעם לא העירה לו. התרגשה מהמאמצים שלו ונידבה חיוכי דמה. ליונתן היה הומור טבעי ושנון ועוד מעלות וליהודה היו את המעלות שלו. הומור לא נמנה ביניהן. לא נורא. הוא יושב בכולל מבוקר ועד ערב, על התורה ועל ההתמדה, וזה יותר חשוב בעיניה.

*

כשהתחרד יאָהוּד שלהם, קפצה עליהם חרדה גדולה.

העסק התחיל באיזה טיש של אדמו"ר בירושלים. עמי אומר שאם רק היה מעלה בדעתו איזה שבר משפחתו יכול טיש לעולל, היה חותך לעצמו את כפות הרגליים לפני אותה שבת. עמי עם ההגזמות שלו. הם שבתו אז במלון בירושלים על חשבון שוברים שעמיהוד קיבל מהמלון כצ'ופר אחרי קמפיין פרסומי מוצלח במיוחד שמיקם את המלון בתודעה הציבורית של הציבור הדתי-לאומי-אליטיסטי כפי שהבטיח עמיהוד. הבטיח וקיים. וצ'ופר. אחרי סעודת ליל שבת לשובע הלכו שלושת הגברים, עמיהוד ויאָהוּד ויוֹנְנוֹש, לראות טיש, סתם מתוך סקרנות. עמי ויוֹנְנוֹש נשארו במתחם הסקרנות, אבל יאָהוּד חזר כולו באורות, ועשה אחרי שבועיים שבת בירושלים רק כדי ללכת עוד פעם אל הטיש ואל האדמו"ר ואל החסידים. ואז הלך אליהם בשלישית והתחיל להתקרב והראו לו פנים שוחקות ההם שמה, ולאט לאט גברה המשיכה שלו אל האור המתוק, כפי שהגדיר. הם לא ידעו איך לאכול את השינויים שסיגל באורחות חייו. לא הבינו איך ללעוס ולא למדו איך לבלוע. התעוררו ויכוחים והתגלעו חיכוכים. עמיהוד היה ועודנו אלרגי לחרדים. אלרגיה שעברה אליו בתורשה מאביו זיכורנו לברכה שספג אותה גם הוא מאביו עליו השלום שבצעירותו המיר את החרדיות בציונות-דתית. "אני לא מסוגל להשלים עם הרעיון שפה, אצלי בבית, גדל לו אוכל-חינם מפורזט שחושב שכל העולם שלו וקיים בזכותו", נהם עמיהוד בזעפנות ופצח בקרבות בלימה רעיוניים שנתקלו ביירוטים רעיוניים מכיוונו של יאָהוּד. חילוקי הדעות בין אהוביה קרעו אותה לגזרים.

"אתה הבוגר בתמונה", הפצירה בעמיהוד הרחק מאוזנו של יהודה, "תרכך קצת את החיצים שאתם יורים אחד על השני".

"אני יורה רק עשרה אחוז מהאש שאני רוצה לירות וצריך לירות", התגונן.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"תקשיב לניסיון שלי כמטפלת. אני רואה מקרים ואני נחשפת לסיפורים. הצלקות של החיצים שאתם יורים פה, תישארנה גם אחרי שתשלימו".

המתיחות החמירה והגיעה כמעט עד הוצאתו של יאָהוד מהבית, אם תמשיך להתחרדות ("אם תחמיר", כמטבע לשון עמיהוד). האיום נזרק לחלל יותר מפעם אחת, אם כי טרם יושם. כל הצדדים ידעו אל נכון כי האיום לא מתכוון להיות מיושם לעולם, אלא שעצם נוכחותו באוויר היתה חריפה ומדכדת.

ואז הגיעה עוד שבת שבה הם חשבו שיאָהוד נוסע שוב לירושלים, "לחסידים הדפוקים שלו", כהגדרת הזעם של עמיהוד, אבל בליל שבת אחרי קידוש ואחרי שבירכו על ובצעו את החלה השחומה המשומשמת שמרים אפתה, נפתחה הדלת לרווחה ללא דפיקות מקדימות ואל הבית התלת־קומתי שלהם נכנסה דמות מוזרה. הם זינקו בבהלה. לא יכול להיות ששכחו לנעול. עמי שלח יד לאקדח שבחגורתו. כף ידו כבר אחזה בקת, אך לפני שהספיק לשלוף, קלט מה רואות עיניו.

ודווקא היא, בעלת הקליטה המהירה יותר במשפחה, קלטה אחרונה. היא רק ראתה איש זר, מגולח בכל הקרקפת המכוסה חלקית בכובע מצחייה אדום שמצחייתו נוטה אחורנית על העורף, עגילי ענק באוזניו, גופייה חורפית קרועה לפלג גופו העליון במקום חולצה, קעקועים מעטרים את זרועותיו החשופות, ועל רגליו מכנסי שלושת־רבעי, מחוררות.

"סופ"ש שלום לכם", שמעה את קולו ורק אז זיהתה. האחרונה לזהות.

וכמעט התעלפה. זה יאָהוד שגילח את זקנו הצרפתי הקטנטן ואת כל שערות קרקפתו שהפכה לכדור בוחק תחת מעטה אדום. זה יאָהוד שלהם שהשיל את מחלצות השבת המכובדות והפך לחיית יער. זה יאָהוד שעגל את אוזניו במתכות כבדות.

"מה קורה פה?", הסמיק עמיהוד מזעם והחוויר מבהלה.

"מה צריך לקרות? משפחה יקרה שלי, באתי לבילוי סופ"ש. האופנוע בחוץ, הארלי דייוידסון איירון 883. איך הוא טוב בעליות. צ'מע, אבא, הבחור קורע את הכביש. לא לדאוג, לא אכניס אותו לסלון. לא אתקע לכם אצבע בעין בשבת קודש", גיחך בקלילות מעושה והתקרב אל השולחן.

עמיהוד קרס אל כיסאו בראש השולחן, אבוד עצות. מרים נותרה לעמוד. יונתן צחק במבוכה.

"נהיית דתל"ש, יאָהוד? זה מה שזה?"

"תקרא לזה איך שאתה רוצה. אתה טוב בהגדרות, אבא. אני פחות חזק בזה".

"אהה".

מרים החליפה מבטים אבודים עם עמי. מה עושים. איך מגיבים. זה לא נער בגיל הטיפש־עשרה. יאָהוד לומד בשיבת הסדר, מטובי הבחורים, ואמור להתגייס בעוד חודש וחצי ליחידה מובחרת. המשבר הזה לא אמור לקרות. לא אצל יאָהוד. לא עם היראת שמיים שלו. לא עם הרצינות שלו. עם ידיעת ההלכה וההקפדה עליה.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

תוך כדי התבהלה כינס עמיהוד את כל כוחותיו לפעול בהיגיון וכבש את תפוזת רגשותיו המשתוללים - תדהמה, הלם, בושה, וכעס - והודיע ליאהוד ש"אנחנו מקבלים אותך איך שאתה, יהודה בננו. תרגיש חופשי להמשיך להיות בבית כרגיל, כמובן".

גם מרים, חשה קרבה אלי עילפון ומיהרה להתיישב ולתפוס אוויר, הנהנה בהסכמה מלאה. "ברור כשמש. אפילו לא צריך לומר את זה, אבא, מרוב שזה ברור. תצטרף אלינו, יאהוד". אפילו לא רמזה לו לעשות קידוש או ליטול ידיים, איננה יודעת את אופי אישיותו החדשה ואינה מכירה את גבולותיה. קעקועים? מאיפה זה נופל עליהם? ! למה הכול אצל יאהוד כל כך קיצוני? אי אפשר להיות דתל"ש בלי קעקועים מזוויעים וקרקפת מגולחת? ! רגע אחד הוא מתחרד ורוצה להיות חסיד קיצוני ורגע אחר כך הוא פורק כל עול. הקיצוניות שלו אינה חדשה לה. תמיד היה יהודה שלהם חייב לעשות כל דבר עד הסוף. הכול בשלמות. הכול עם פרפקציוניזם. "המחסום הכי גדול להצלחה הוא השאיפה לשלמות", נהגה לומר לו, "ככל שתשאף פחות לשלמות, כך תמהר להגיע אל ההצלחה". אל הקיר דיברה, מסתבר. הכול בהקצנה. רק שחור ורק לבן. אין אפור.

יאהוד התיישב ליד השולחן ונגס נגיסה גדולה בפרוסת חלה. לא קידוש. לא נטילה. לא ברכה. ידיו שיסעו פרוסות חלה לתוך מנת דגים וניגבו את הרוטב האדמדם עד הרסיס האחרון. שקט מתוח שרר בסלון הבית. "תספרו משהו, אבא, אימא, יוננוש. דברו. מה אתם מסתכלים עלי כמו נפילתי מהמאדים? בלעתם מלט, או מה?" - הקול קול יאהוד; אבל הטון, וההתנסחות, חדשים וזרים. גם מוזרים.

רק אחרי התבהלה הראשונית וככלות הבהלה המשנית, אי שם לקראת סוף הסעודה התברר שמדובר בתרגיל מארץ התרגילים. יהודה נכח בתוך תחום היישוב לפני כניסת השבת. לא אופנוע בחצר ולא חילול שבת חס וחלילה. התפלל כדת וכדין בבית הכנסת אחר. חמק לחצר בחסות החשיכה, קידש על היין באכסדרה שמחוץ לבית. ונטל את ידיו בכיור שבאכסדרה. ובירך המוציא על כפל לחמניות ואף הצטייד מראש במלח להטבלת פרוסת המוציא. המבצע הוכן לכל פרטיו מבעוד מועד. הקעקועים המבחילים, מזויפים, מעשה עט כחול מחיק. התגלחת המאופסת, תגלחת חסידית מובהקת. כובע המצחייה הטיב להסתיר תחתיו את צדעיו ושתי פיאותיו. יאהוד פשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים כדי לראות את תגובת ההורים נוכח השינוי המהפכני שחל בו. כלומר, להראות להורים עצמם את אופי תגובתם.

"בפחות משישים שניות קיבלת אותי לחלוטין כחילוני, כדתל"ש. בדקתי בשעון, אבא. לא יותר משישים שניות היית צריך בשביל לעכל בהצלחה את הפיכתך לבחור חילוני. אז מה הבעיה שלך לקבל אותי בתור חרדי?", התנצח עם עמיהוד בקולות גבוהים של דמע אך לא של חוסר דרך ארץ. "כי אותם אני שונא, ואותם לא, זאת האמת", ברחה האמת מפיו של עמיהוד.

"ועם האמת הזאת שלך, אני אמור לעצב את החיים שלי?"

מרים הגישה את הקומפוט. "אני חייבת להודות שאני חשה הקלה עצומה מכך שלא נהיית חילוני. הקלה עצומה שאיני אפילו לא יכולה לתאר. תראה, יאהוד, זה היה תרגיל מלוכלך ומגיעות לך מכות נאמנות, ועוד נתחשבן

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מתישהו, ולהערכת יוננוש עזר לך כאן מאחורי הגב שלנו, כך שזאת ממש המחותרת היהודית מה שהולך פה, אבל מבחינתי התרגיל שלך הצליח. הפלת לי את הלב לרצפה, ועכשיו הרמת לי אותו בחזרה. עליי הצלחת. אתה צודק. אם אנחנו מקבלים אותך כחילוני בהכלה ובליברליות ובפלורליזם, עלינו לקבל אותך גם כחרדי עם אותה הכלה בדיוק. יש לך את ברכת הדרך שלי. ואני מניחה שגם אבא, למרות האלרגיה העתיקה התורשתית שלו, יצטרף לברכת הדרך שלנו. מקסימום אבא ייקח זריקת אפיפן נגד אלרגיה".

עמיהוד שתק למשמע הצהרת אם הבחור, ולא הוסיף להתווכח. יאהוד ניצח אותו באמצעות טריק אסטרטגי מדהים. ממי הוא ירש את הערמומיות הזאת אם לא מאבא שלו?! הנשק האסטרטגי הופעל בהצלחה נגד אחד מגדולי משתמשיו.

היחידה המובחרת הוחלפה בישיבה ירושלמית. ההסדר הפך לדיחוי גיוס. הכיפה הסרוגה נעשתה קטיפתית ושחורה. השמש המשיכה לזרוח. העציצים המשיכו לפרוח. קשיי ההסתגלות התעכלו בקצב משלהם. בחתונתו של יהודה הם רקדו לצד החסידים. עמיהוד עם החסידים. מרים לצד החסידות. וגם עם בני משפחה ועם חברים. יהודה בנם ויעל כלתם סללו את דרכם בעצמאות מלאה. חרדים רשמיים ומוצהרים. יהודה אברך כולל מאושר ומלא סיפוק, ונוות ביתו רואת חשבון שמחזיקה בית של נסיך תורה, חייל ביחידה המובחרת האמיתית.

משפחת למנצח מצאה בעלת ברית בדמות משפחת המחוננים, משפחת ישורון, יהודים טובים שעלו ארצה מארגנטינה בתקופת המשבר הכלכלי והשתקעו בראשון-לציון. הבת לבית ישורון נרשמה לסמינר חרדי, ללא שההורים יבינו להבחין בניואנסים, וגררה אחריה את הבית כולו לכיוון של התחזקות יתרה.

דניאל ישורון לא הצליח להבין את ההבדלים. מבחינתו כולם יהודים טובים. כשהתעקשה הבת על הקמת בית של תורה, לא עמד בדרכה ולא ממש הבין את משמעות ההצהרה. כשהודיעה לו אחרי האירושין כי החתן המהולל והעדין, יהודה למנצח, מתעתד לשבת כל ימיו, בעזרת השם, באוהלה של תורה, והיא, בתו, נוטלת על כתפיה את פרנסת הבית בשמחה, נחרד ונזעף. "מה זה צ'ליף להיות? זה כמו פּלֶיט!"

והעמידה הבת דברים כהווייתן לגבי החתן, והסבירה להוריה המסורים כי זאת היא שיזמה את הרעיון. וכך נהוג בארץ ישראל. ואין בכך כל חידושיות מדאיגה או חריגות יתרה. וכמו נחה דעתו של דניאל לכמה רגעים חולפים עד שהתעשת ושאל: "לָגַע אָחָט. ואבא שלו, ההולים שלו, של החתן שלנו, מסכימים לזה?"

"האמת היא שהם לא כל כך שלמים עם זה".

"אם ככה בסדר", הפתיע דניאל ישורון את בתו בחשיבה מקורית, "כי אם הם לא מסכימים, אבל לא מְפְלִיעִים, אז גם אני לא מסכים ולא מְפְלִיעִי".

הורי למנצח והורי ישורון ניסו להתמקד בחלקים המשמחים של צאצאיהם, וחשו מלוכדים יחדיו בהתמודדות השקטה מול הבעייתיות שיצרו אותם צאצאיהם שהרום בנחת. מצד אחד, בעלי שאיפות טהורות ורצונות יוקדים; מצד שני, מה יהיה עם פרנסה ועבודה ועתידי כלכלי ו"אי אפשר ככה שהוא לא יעשה כלום כל היום".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ומצד שלישי, יבוא ויכריע ביניהם, עמוק בלבבות היהודים שלהם ידעו היטב ההורים כולם, גם אם לא העזו להודות גלויות: רק ככה אפשר. הלוואי שהיינו אנחנו עצמנו ככה עושים כל היום את הכלום הזה מה שיהודה עושה. מחזיק את עם ישראל.

פעם אחת אחרי החתונה, רק פעם אחת, ניסה דניאל להטות את יהודה חתנו אל התעסוקה. מנופף בשם דגל האכפתיות שאותו הניף תדיר בגאון ושהפך לסמלו החינוכי ולמבחן אנושי שבו בחן כל אנוש שנקרה על דרכו - האכפתי הוא אם לא?!

*

"חֶסֶל אֶכְפְּתִיּוֹת. בְּדוֹל שְׁלֶכְם חֶסֶל אֶכְפְּתִיּוֹת", נהג דניאל ישורון לנזוף בילדיו בנוזפה רגועה שיותר יש בה השלמה מאשר גערה. כשהתרוקנה שקית החלב ואיש מבני הבית לא טרח להחליף; כשהפח עלה על גדותיו ולא התרוקן ללא בקשה מפורשת; כשילד מילדיו עבר ליד חנות הירקות ולא טרח לצלצל הביתה לשאול אם צריך להביא בצל או גזר; "חֶסֶל אֶכְפְּתִיּוֹת. מה שְׁצָלִיף הבנאדם בשביל להיות טוב, זה קצת אֶכְפְּתִיּוֹת", התלונן דניאל ישורון בשגרה תלונתית וביקש לחדד את האכפתיות בתודעת צאצאיו.

"אדם עם אֶכְפְּתִיּוֹת, לא נותן לְקָלוֹת דָּבָל כזה שכל הפְּלִנְסָה יהיה על כְּתָפָיִם של מישהו אַחַל", ניסה לשכנע את יהודה חתנו לשלוח ידיו במשלח שיש בו עבודת מחיה והתעסקות כלכלה.

"אנחנו מקבלים מילגה ככולל, ברוך השם", הרגיע יהודה חששות באים מלב דואג ואב מסור. יותר לא שוחחו על הנושא מפורשות.

"מה שְׁצָלִיף הבנאדם, זה קצת אֶכְפְּתִיּוֹת", העז דניאל לחזור על שלו בעוצמה פחותה ופוחתת מפעם לפעם, יותר לשם הפרוטוקול ופחות בשביל ההתנצחות. עיניו רואות את הנחת, את ההתמדה, את השקדנות. העיניים אינן משקרות. בתו חיה בגן-עדן עלי אדמות העולם הזה. הוא לא רוצה להיות הנחש שעושה צרות בגן-עדן. רק קצת זורק מילה פה ושם, בשביל שלא יגידו ולא יחשבו שאין לו אֶכְפְּתִיּוֹת על הילדים שלו.

*

הנכדים המשותפים שהפציעו לאוויר העולם, והתחנכו במוסדות החינוך בעיר מגורם החרדית מודיעין-עילית, חתמו את אחרוני התקוות לשינוי שעוד פיצו אצל ההורים לבית למנצח ולבית ישורון. דניאל ותרצה ישורון הרפו סופית מדרישת היציאה-לעבודה של יהודה גם בינם לבינם. עמיהוד ומרים התגברו על הרתיעה הראשונית וסילקו אותה לצמיתות. דם איננו מים ונכדים תמיד נראים בעיני סבא וסבתא הכי מקסימים שבעולם. ויש להם, כן, גם זה קורה, ענף מוחרד במשפחה.

חבריהם בקדומים, שתחילה נדו להם בראשם ברחמים רבים נוכח פצע ההתחרדות שפצע את שלמות משפחתם המושלמת, הודו בהמשך בהודאות חרישיות, גם אם לא כולן בפה מלא, שעדיף בן חרדי שמקים משפחה מסודרת עם תורה ומורשת, נכדים והמשכיות, על פני בן או בת דתל"שים שמטיילים איפשהו בקצה העולם, אינם מבדילים בין קודש לחול, ומטנפים על סביבת מחצבתם.

*

"אני בדרך אליך, יאהוד. איפה אמרת שאתה? בבית החולים 'מאיר' בכפר סבא?"

"לא, אימא. אל תבואי. בבקשה. אל תטרחי בשבילי."

"למה? מה יש לי לעשות? שני אוטובוסים ואני אצלך, מקסימום שלושה אוטובוסים. תן לאם השכולה שלך

לסעוד אותך בפציעתך."

"אני לא פצוע קשה ולא פצוע בינוני. סך הכול כמה תפרים וקצת גבס. יכול להיות שעד שתגיעי עם כל

האוטובוסים אשתחרר ולא תמצאי אותי כאן."

"אני באה."

והדרכים חסומות היו. אוטובוס האיסוף של תחנות יישובי השומרון נתקל בהפגנות ונקלע לפקקי תנועה שהניבו

צפירות נזעמות ותגרות בין אזרחים חסומים לאזרחים חוסמים. המדינה עולה באש רדיואקטיבית של התפלגות

ופילוג. וישנו אדם אחד שהשליך את הגפרור הבוקר הזה, עמיהוד בעלה. נכון שאדי הנפט נמצאים באוויר זמן

רב. אמת שחביות חומר הנפץ נערמות זו על זו מזה תקופה ארוכה. אבל את הגפרור המצית זרק עמיהוד בעלה

עם הפגנת הקברות בכיכרות שהגה, הפיק וארגן. לעילוי נשמת בנם יונתן. אוי ואבוי לעילוי נשמה שכזה. יד

איש באחיו. חרב אדם ברעהו. חיים בלעו.

היא ערכנה את עמיהוד בפציעתו של יהודה בנם. "אוי ואבוי לי. למה הוא לא סיפר לי כלום? אני כבר מארגן לו

ויראיפי בבית החולים", נחרד האב, "ואצא אליו לוודא שהוא מקבל יחס מלכותי."

"יפה מצידך. אחרי שארגנת לו פתיחת ראש וקריעת סנטר ויד שבורה, אתה מארגן לו ויראיפי. איזה אבא מסור.

צריך לדבר עם יצחק הרצוג שיצ'פר אותך בתעודת אב השנה."

"אני בורג קטן במערכת. לא הוגן להפיל עליי את כל מה שמושחת פה."

"המדינה נשרפת ונגמרת. פשוט נגמרת. לא במליצות. אתה סגור במשרד הגבוה שלך, מדושן עונג מההצלחות

המסחררות של הקמפיין המושחז שלך, ולא נמצא למטה. אני יצאתי אליו לחדר המיון. האוטובוס עומד בלי

לזוז. אנשים קורעים אחד לשני את הצורה ברחובות. יש פצועים, יש דם, ואני מתפללת שלא נגיע למצב של

הרוגים."

"דווקא יש הרוג", לחש, "בינתיים הרוג אחד סופי ועוד אחד בדרך."

"מה?"

"באחת החסימות באיילון התפתחה תגרה בין חוסמים לנהגים. מישוהו הוציא סכין, אז מישוהו שלך אקדה. יש

הרוג אחד ועוד פצוע אנוש."

"ואתה יודע שאתה חתום על זה."

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"ברור. אלא מי?", התקפף, "אני חתום על זה שיש כאן השתמטות? אני חתום על זה שרק חלק אחד בעם נהרג ונפצע? אני חתום על זה שלאזרחים נמאס מכל מה שהולך פה? אני חתום על זה שהצבא והשב"כ נרדמו בשמחתורה?"

"טוב, בשורות טובות", נואשה.

"אמן".

*

נהג האוטובוס נשען לאחור בייאוש והגביר את המזגן יחד עם החדשות שדיווחו שהרבנים הורו לציבור שלהם לא להסתובב בשום אופן באזורים חילוניים. דיווחו כמובן על ההרוג ועל הפצוע האנוש. כתבים הזרימו מידע מזירות של עימותים בין אזרחים. "המשטרה איבדה שליטה", זימרו הכתבים בהתרגשות עולזת. מרים אטמה את אוזניה. הבן שלה נהרג למען מדינה מטומטמת. קרבן שווא.

בשעה שלוש אפס-אפס, עוד עמדה בפקק ללא נוע. כבר למעלה משעה שהאוטובוס לא התקדם במילימטר, הנהג הדליק שוב את החדשות. קולו הדרמטי של הקריין היה עמוק וכבד: "ראש הממשלה וראש האופוזיציה סיכמו על קיום הבחירות בעשרים ושבעה באוקטובר, וקראו במשותף לאזרחי ישראל לא לפעול באלימות; מפכ"ל המשטרה הכריז על עוצר כללי במדינה החל מהשעה תשע בערב, למעט עובדים חיוניים בעלי אישורים; זה עתה הותר לפרסום שברפיח נהרגו הבוקר שלושה חיילים ועוד שניים נפצעו קשה ממטען שהוטל לתוך נגמ"ש. הצבא חוקר את פרטי האירוע; מארגון 'קברות בכיכרות וגרוטאות במדרכות' נמסר כי הלוויותיהם של שלושת החללים תצאנה מרחבת הכנסת בכפוף להסכמת המשפחות ותעבורנה דרך משרד ראש הממשלה; בבורסה בתל-אביב נרשמות ירידות שערים תלולות וחדות מאז הבוקר ובייחוד מאז ההודעה על הקדמת הבחירות; שלוש המפלגות החרדיות פרסמו הודעה שבה מסרו: 'אנחנו המפלגות החרדיות לא נתמודד בבחירות לכנסת הבאה, לאחר שהובהר כי אין לממשלה ולכנסת הנבחרת שום סמכות, וכי כל ההחלטות במדינת ישראל מתקבלות על ידי אנשי בג"צ ועל ידי היועמ"ש לממשלה, ולפיכך אין כל טעם במשחק הכיסאות של הבחירות'; ארגוני המחאה מברכים על המהלך המתבקש, כלשונם, של המפלגות החרדיות ואומרים: 'מי שלא מתגייס - שלא יצביע'; גורמים בציבור החרדי מדווחים כי נבדקת אפשרות של מרד מיסים ומסתמנת אפשרות שהרבנים יורו לצאן מרעיתם שלא לדווח לרשויות המס על הכנסות, לא לשלם מקדמות, ולא להעביר שום תשלום למס הכנסה, למס ערך מוסף ולמוסד לביטוח לאומי. מלשכת היועמ"ש נמסר כי קריאה להפרת חוקי המיסוי עלולה להיחשב כהמרדה...".

הנהג השתיק את הקריין בחבטה.

הטלפון השמיע את קולו. יאהוד על הצג. "אני תפור ומגובס, אימא. אני משתחרר ממש עכשיו. אל תצאי לדרך. אמרתי גם לאבא שלא יבוא".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"כבר יצאתי. אני יותר משעתיים תקועה בפקק. העיר שלכם נצורה מכל הכיוונים. לא חושבת שכדאי שתיסע הביתה במצבך. אולי עדיף שתיקח מונית ותיסע למשרד של אבא, זה קרוב אליך. בוא נתפלל שלא תיתקל בחסימה או בהפגנה. יש שם במשרד מיטה, תניח את הראש, תנוח ותחכה עד רדת הערב שקצת יירגעו הרוחות".

*

כל שביקשה מרים מעמיהוד בשעת לילה מאוחרת היה שינסה ליצור אפיקי הידברות עם ראשי המגזר החרדי. "אין כמו הידברות, עמיהוד. אני מבקשת ממך, בשם הבן ההרוג שלנו ובשם הבן הנוסף שכמעט נהרג היום בזכותך, ובשם ששת הנכדים שהיו נצורים היום בבית, בזכותך. חייבים להגיע איתם להידברות, לפני שיבוא החורבן".

"לא יבוא חורבן. לא צריך להיסחף. אנחנו נייבש אותם תקציבית עד הגרון, נעשה להם בצורת קיומית, והם יעמדו בתור בלשכת הגיוס, והכל על מקומו יבוא בשלום".

"אתה כל כך מדומיין, שאילולא הייתי כאובה, הייתי צוחקת עד אובדן הכרה. אני באה משם, להזכירך. אני מכירה אותם ואני יודעת שהם לא יעמדו בשום תור, עמי. וכאשר יענו אותך כן ירבה וכן יפרוץ. רק איחדת אותם. אתם, אתה והחברים שלך, מביאים חורבן. ואם כבר לעמוד בתור, אז בגללכם כולנו נעמוד בתור לברוח מכאן. מי שיספיק, מי שיתארגן בזמן עם דרכון זר וטיסת חילוץ".

היא בכתה. היא התייפחה. די לפילוג. די לחורבן. הידברות עדיפה על מלחמה.

הוא התבצר. "אנחנו לא מביאים חורבן, אנחנו עושים תיקון. תיקון שהיה צריך להיעשות מזמן".

"אז תעשו את התיקון מתוך הידברות. תמצאו איזה גשר צר שכולם יכולים לצעוד עליו. תגיעו לאיזו הסכמה. אני מריחה את החורבן מתקרב אלינו, ואתה, בוחש בקדרה שלו בהנאה גדולה בלי לראות את הסכנה שמתבשלת מתחת לשולי הקדרה ועוד מעט תתפוצץ לכולנו בפנים".

תחנוניה לא פעלו את פעולתם.

===

פרק שלישי

שלום עכשיו

כל שנה בשמחת-תורה הם נהגו להתארח אצל יהודה במודיעין-עילית. בשנה הראשונה שבה הזמין אותם יהודה אליו, התנגד עמיהוד בתוקף. "אני לא מסוגל לעשות שם את החג, אני פשוט לא מסוגל. לא מכיר את הנוסח. לא מכיר את הסגנון. תודה על ההזמנה, אבל עזוב אותי, יאהוד. תבואו

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

אלינו לקדומים. גם כאן יש בתי כנסת, כידוע לך. גם כאן גרים יהודים, אם הספקת לשכוח. אנחנו רוקדים עם אותה תורה, ברוך השם".

"אבא, תבואו רק פעם אחת לניסיון. אם לא תהיה מרוצה, לא נחזור על הטעות בשנה הבאה", הפציר יהודה. הקטנטנים שלו החלו לגדול והוא לא רצה לשהות איתם וגם עם עצמו בשמחת-תורה במקום אחר שאינו בית המדרש שבו הוא לומד יומם ולילה ושבין כתליו הוא חפץ לרקוד את שמחתו. ההפצרות נערמו עד שעמיהוד נכנע ובא. בעל כורחו עונה אמן.

תחילה התעטף בשריון של אדישות מנומסת, אולם הריקודים הסוחפים, טבולים בנחלי זיעת מצווה, והזרועות השלוחות אליו ומושכות אותו פנימה, מתעלמות מהתנגדותו, המיסו את החומה והניסו את גדר ההפרדה. עמיהוד הורקד בחילוץ עצמות מטלטל, עד שנשלה המעטפת ועלתה השלהבת מאליה. בסעודת החג שהחלה בשעה מאוחרת יחסית, נאלץ להודות: "שמחה כזאת לא ראיתי מימיי. שמחה אמיתית, טבעית, משהו שמגיע מעומק השיתין של הנפש".

"שמחת העמלים", חשף יהודה קצרות. זר לא יבין. קורה שהזר הוא גם אבא. וגם אם לא יבין, לפחות ירגיש. ולו קמעא.

הנוהג החדשנתי הפך למסורת משפחתית. בכל שמחת-תורה מופיע ומפציע עמיהוד למנצח כאורח כבוד של בנו יהודה, ולצידו בנו יונתן. גם גב' למנצח זכתה למקום של קבע בעזרת הנשים. חבריו של יהודה לספסלי הכולל ולבית המדרש כבר הכירו את עמיהוד ואת בנו יונתן ואף הם הכירו את החברים. נוכחותם בשמחת-תורה, שלו ושל יונתן בנו שהשתלב בקלות יתרה, הפכה לקבועה וטבעית.

*

"השנה, אני לא בא", חתך עמיהוד קצרות בלילה הראשון של חג הסוכות. המשפחה כולה - בעצם לא כולה, משהו איננו - ישבה בסוכת החג של משפחת למנצח בקדומים, סועדת את סעודת החג, מזמרת את זמירותיו. חוסרו של יונתן דקר כל כך.

"מה נשתנה?"

"הכול".

השיחה נסתמה. אכן הכול השתנה. יונתן איננו. איך אפשר לרקוד בלי יונתן. יהודה אינו זקוק להסברים מרובים וגם לא מועטים. נפשו בוכה במסתרים את האח היחיד שנקטף. עמיהוד לא הוצרך להסביר את המובן מאליו. פה בקדומים יבינו אותו אם יסתפק בהקפה אחת ומהירה ולא יעלו בקרב הרוקדים. שם במודיעין-עילית עלולים לסחוף אותו אל ההקפות הסוערות ולהתעלם ממה שהשתנה השנה.

"אי אפשר שבשמחת-תורה תשבו כמו אבלים, אבא".

"תתפלא לשמוע מה אפשר ומה אי אפשר".

"אין יום שאני לא בוכה על יונתן", נסדק קולו, "אבל אתה לימדת אותי אבא שבחג אנחנו מצווים לשמוח".

”אשמח בבית”.

יותר ממה שחשש לשמוח בעוד בנו מוטל בקברו בשל מחדל שאירע ביום שמחת-תורה לפני שנתיים, חש עמיהוד למנצח אי נעימות מצפונית מגובשת לשהות בקרב אברכים עמלי תורה שנגדם ניהל קמפיין ארסי שהצמיח פירות באושים. איך ירקוד עמם ולצידם אחרי שבגלל הקמפיין שלו הוכו אברכים ונרדפו עלי צוואר. איך ירקוד בכלל, במודיעין-עילית או אפילו בקדומים, כששבעה אזרחים קיפחו את חייהם במהומות הדמים שהתעוררו בגלל קמפיין הקברות בכיכרות המוצלח שהפיק.

בטח שלא במודיעין-עילית יראה את פניו. בטח שלא יבוא במחיצתם של אותם עמלי תורה גיבורים אם יום אחרי קמפיין השתיקה שלו - שלפי דיווחים מהימנים שהגיחו מעבר לים עומד לקטוף פרסים בינלאומיים, ואז יידעו בדיוק מי עומד מאחורי הקמפיין - הורה משרד הפנים לבטל את כל הנחות הארנונה ללומדי התורה ולחרדים בכלל, והורה היועץ המשפטי של משרד האוצר לשלול מהם את זכויותיהם האחרות בתחומי הסובסידיה, והורה היעוץ המשפטי במשרד השיכון להוציאם ולהפקיעם מהגרות 'דירה בהנחה', והורה משרד התחבורה לשלול מהם את ההנחות התחבורתיות, והורה משרד הכלכלה לייקר להם את תשלומי מעונות הילדים, והורתה רשות האוכלוסין לבטל מהם את האזרחות ולהמירה באשרת שהיה זמנית, והורתה נציבות שירות המדינה לחסום בפני נשות האברכים את שירות המדינה, והורה משרד הבריאות לבטל להם את ביטוחי הבריאות, והם אינם צועדים ללא אבטחה בערים חילוניות, גם לא למטרות ריפוי הכרחיות, פן יבולע להם בהתנכלות פיזית. לא שפחד עמיהוד מתגובותיהם של חברי בנו יהודה. הם הרי לא יודעים בכלל כי ידיו בחשו במעל. הם יודעים הוויות אבי ורבא. הם מתעניינים בשב שמעתתא. הם שחים על פלגינן דיבורא. לא על פלגינן ציבורא כמוהו. את אי הנעימות הוא חש כלפי עצמו בשאריות המצפוניות ששרדו לפליטה בחגו כל שהו מחגווי נפשו. לרקוד איתם? לצהול עמם? עם אלה שהפכו נרדפים, לא מעט, בגלל מפעלותיו? ! די לו שבוראו והוא יודעים את האמת: הוא המוח. הוא ההוגה. הוא הקריאייטיב.

יאהוד תס־הלב שלו חושב שהבעיה היא האבל. זה נכון, אבל זאת לא האמת המלאה. האבל הרי ילווה אותו לכל מקום שבו ישהה ובכל זמן שבו יחיה. בקדומים. במודיעין-עילית. בתל-אביב. בשמחת-תורה. בטבת. ובאוקטובר. וגם בדצמבר. כפורים וגם באפריל. בחשוון ובאייר. אין תאריך תפוגה לשכול. ואין עיר מקלט מפניו. לא תוכרו הפסקת התרעננות.

זה לא האבל שחוסם בעדו, זה המצפון שמונע אותו.

*

הרב של בית המדרש של יהודה, ראש הכולל שלו בימות החול, צלצל ביום מימי חול המועד והפתיע. "שמעתי שהשנה לא תכבדו אותנו בנוכחותכם, רַבְּ עמיהוד".
 "אירעו אי אלו אירועים, השנה".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"אמת. כשהייתי לנחם אצלכם התפעלתי מגדלות הנפש של האמונה שבה קיבלתם את הדין והצדקתם אותו בלב נשבר אך מלא באמונה. הקורבן היקר והקדוש שהקרבתם, נמצא במקום מאוד גבוה. הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, רַב עמיהוד, והתורה הקדושה לא רוצה להפסיד את השמחה שלכם".

גיחוך חפוז נבקע מגרונו. "תאמין לי כבוד הרב שהיא רוצה".

"אם ככה אתם מרגישים, רַב עמיהוד, אז עוד יותר אתם צריכים לבוא אלינו, לרקוד פה כמו בכל שנה ולראות מקרוב כמה אתם טועים בתחושות שלכם. תבואו ותראו כמה שהתורה הקדושה שמחה איתכם, כמו בכל שנה ושנה".

"לא, לא, לא. כבוד הרב, וסליחה שאני מתווכח. פשוט אני יודע דברים שהרב לא יודע, וטוב שכך, כמו שנהוג לומר". פתאום רצה לבכות.

"אתם פשוט ששוריים בטעות, רַב עמיהוד, והתורה רוצה שתשמחו איתה, ואנחנו כולם מחכים לכם כמו בכל שנה. תבואו, תבואו. אנחנו נתחשב כמה שצריך. כולם פה זוכרים את יונתן, את השמחה הטהורה שלו בהקפות, איך רקד, איך קיפץ, ואיך שמח, ואיך הגיר נחלי זיעה לכבוד התורה הקדושה. אפשר לומר, רַב עמיהוד, שאם יש מקום שבו יזכרו המתפללים את יונתן-למנצח-של-שמחת-תורה השם ייקום דמו, זה אצלנו בבית המדרש. תבואו. נעלה את זכרו ביחד, בדמעות של שמחת-תורה ובדמעות של געגועים, כאיש אחד בלב אחד".

"לב אחד כבר לא יהיה לי בגלגול הזה, הלב שלי רסיסים שבורים".

"תבואו, רַב עמיהוד. תבואו. זה יחזק מאוד את רַב יהודה".

*

בסוף הם נסעו למודיעין-עילית לשמחת-תורה.

מרים הודיעה שאין מצב להישאר בקדומים. היא לא תשב ותבכה כל השמחת-תורה. כן, היא בהחלט זוכרת שבשמחת-תורה לפני שנתיים עזבו עמיהוד ויונתן בבוקרו של חג את העיר מודיעין-עילית בבהלה חפוז והדרימו לעוטף עזה כדי ללחום במחבלים. וכן, היא גם זוכרת איך העיר ברובה המשיכה לחגוג חג ולרקוד וריקודים, כאילו לא אירע דבר. לא צריך להזכיר לה, היא מבהירה לעמיהוד, ובכל זאת היא רוצה לחזור בשמחת תורה למודיעין-עילית. היא חייבת את הנכדים לצידה כדי לשכוח את הכאב, לפחות כמה שעות בחג. ההמשכיות שתקוד מול עיניה, תפיג קמעא את הצער. יהודה מצידו הבטיח לעמיהוד שהוא ימתן את האברכים וירסן את כוונותיהם הטהורות. יגיד להם מראש שהשנה אבא שלו לא בנוי להשתוללויות מטלטלות ולמשיכות מנערות. הוא מבקש להניח לו לשמוח בקצב שלו. לשמוח כדי יציאת חובה.

עמיהוד למנצח הסיר את התנגדותו.

האברכים קיבלו את פניו במאור פנים ובברכת 'שלוש עליכם' נרגשת. כל לחיצת יד מעודנת דמתה עליו כלפית צבת נוקמת. אם רק היו האברכים יודעים מה עוללת להם. בכל לחיצת יד מוארת פנים חלף בו הרהור עיקש: 'נו, עמי, כמה נזק גרמת לאברך הזה שעומד מולך ומברך אותך בברכת ברוכים הבאים? תחשב, עמי, כמה הוא

* מַרְקָתָת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

הפסיד בקיפוח זכותו להנחה בארנונה? כמה מכות או יריקות הוא ספג בגללך? כמה הזדמנויות של 'דירה בהנחה' הוא החמיץ בזכות הקמפיין שלך?'

עם תחילת ההקפות התכבד האורת רב עמיהוד בנשיאת ספר תורה בהקפה הראשונה. כאן מכבדים אורחים. כאן מכבדים הורים של תלמידי חכמים. כבדו את השם בהורים. אין להם מושג על חלקו בחורבן. ואין לו מושג מאיפה הגיעו הדמעות הזולגות כגשמי יורה ומרטיבות את מעיל ספר התורה. עליו לעצור. תיכף תחלחלנה הדמעות אל הדיו ותפסולנה את הספר חלילה. ולא הצליח לעצור. רוקדים נישקו את ספר התורה בעיניים עצומות ורחמיהם נכמרו על האב השכול הבוכה את אובדן בנו. היטב הכירו את יונתן שהיה מקפץ ומכרכר כל שנה ושנה בפנים עולזות. הבינו ללב האב שנזכר אף הוא בבנו ובריקודיו שעלה לרקוד אותם בשיבה של מעלה. לב ערל לו אם לא יבכה.

יהודה עמד במילתו. העולזים לא גררו את עמיהוד אל המעגל. לא הדפוהו בכתפיו הלךך ושוב. לא הניחו זרועות על שכמו. הניחוהו לנוע בקצב שלו. סובב את הבימה וכידו ספר תורה, ועיניו נחלי מים. על עצמו בכה עמיהוד. לא על יונתן, כפי שחשבו הרואים. על עצמו שהתנכל לאנשים מאירים אלה שאין להם בעולמם דבר זולת התורה ושמחתה. שעמלים הם מתוך מים במשורה ופת במלח וטוב להם בעולמם. מה התנכלת להם אתה? מה הפכת אותם לאויב אתה? הם האויבים שלך? הם? תראה את הקדושה על פניהם, הבט אל האושר הבוהק מהם. על ומה ולמה שילחת חרב איש באחיו. באיזו זכות שיסעת שסע בעם הזה. ראה סביבך את היחידה המוכחרת שאותה ביקשת להחריב. מובחרים בני מובחרים. טוב, לא כולם בני מובחרים. אחד מהם בטח שלא.

דווקא השנה חפצו הרוקדים לגוררו אל מרוצי המעגלים יותר מכל שנה. לסייע לו להתעלות מעל הכאב ולהתנתק מהצער, אבל לא להיניו להפר את הסיכום המוקדם עם יהודה חברם הטוב. "השנה אף אחד לא מרקיד את אבא שלי, גם ככה קשה לו".

כיבדו את הקצב שלו.

והקצב שלו קצב את לבו כבסכין קצבים מלוטשת. טעות גדולה ומרה טעית עמיהוד. המשכת את מורשתו של נבוכדנצר. פעלת כטיטוס. הפכת לשיכור רדיפה.

סיים עמיהוד את הקפתו ויושב הוא בצד, בשולחן מוסתר קמעא, הריקודים סוערים להבה, וליבת ראשו מחשבת דרכי תיקון. המטרה שלו קידשה את כל האמצעים הפסולים. אמצעי לחימה. אמצעי השמדה. טעות מרה וקשה שאין לה תקנה, טעית. מה זה היה עליך? דיבוק של שנאה? טירוף של עוינות? עליך לתקן את הטעות. עליך להריץ קמפיין אגרסיבי לקירוב לבבות. להוציא אל הפועל מסע הסברה של איחוי קרעים.

"...והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת", בקעו קולות הרוקדים את מערבולות מחשבותיו. כמה אושר הם מטעינים לתוך המילים הנלבבות. אושר אמיתי ומזוקק. הוא אבחן כיצד הם שואגים את אושרם. צועקים אותו אל חללו של בית המדרש בבכי של שמחה. "וחיי עולם נטע, נטע בתוכנו", מישוהו האט את הקצב, והשרים חיזקו את קולותיהם, לאט וברור, נשבעים אמונים לתורה. "וחיי.

עולם. נטע. נטע. בתוכנו". כמה טיפוש היית כשחשבת שהיחידה המובחרת הזאת תיכנע מול מלקחיים כלכליות וחרבות הצקה.

צריך לגרום להם ללכת להצביע, הרהר לפי תומו, זה יהיה צעד הראשון לתיקון העוול המחפיר. ההדרה הזאת - רק עכשיו קלט - היא, איך לומר בעדינות, אנטישמית. תאר לך, עמי, שמדינה אירופאית תקבע שליחודים אין זכות הצבעה בבחירות רק בגלל היותם יהודים. הייתה כבר מדינה שקבעה קביעה כזאת. קביעה חוקית דווקא. איך בתוך כל צונאמי השנאה שסחרר את כל הראשים לא נתן איש את דעתו למשמעות האפליה. או שנתנו את הדעת, ורצו באפליה ביודעין.

מאוחר מדי בשביל התיקון הספציפי הזה. הן זה מכבר חלף המועד להגשת רשימות. הבחירות תתקיימנה בעוד כשבועיים, בעשרים ושבעה לאוקטובר. המפלגות החרדיות נשאר בחוץ ואין כל אפשרות לפתוח את הרשימות מחדש. אם מפלגות ערביות היו נותרות בחוץ, היה בג"צ מורה על פתיחת הרשימות בתואנה שיפוטית כלשהי, גם יום לפני הבחירות. אבל להכנסת המפלגות החרדיות לא יפתח בג"צ פתח הצלה.

עמיהוד למנצח ידע ממקורות מוסמכים שהמשימה הראשונה אחרי הבחירות היא: הפיכת הציבור החרדי לנחות דרגה בכל מובן אפשרי. החרדים לא מעלים על דעתם מה מחכה להם אחרי הבחירות, אם תנצחנה המפלגות המצהירות בריש גלי על גיוס לומדי התורה, כפי שחוזים כל הסקרים, הגלויים והסמויים. התוכנית היא לארגן להם נישול מלא מכל זכות, בגיבוי מלא של מערכת המשפט. יש אישור מפורש של אהרן ברק שהבטיח להעניק את הגליטימציה הפרשנית והחוקתית. הוא כבר עובד עליה בעזרת חבר מרעים. מלטש את הניסוחים הסופיים. וישנה תוכנית מעשית יישומית שנוסחה בלשכת היועמה"ש לממשלה. המטרה היא ששומרי תורה ומצוות לא יוכלו לחיות פה בין הכינרת לים התיכון ושיהגרו למדינות מקלט ברחבי העולם. שיארזו מזוודות ויתעופפו מהעיניים. תואנת הגיוס היא רק התירוץ.

"... עדות השם נאמנה, מחכימת, מחכימת פתי, עדות השם נאמנה, מחכימת, מחכימת פתי", חדרו הקולות המתרוננים את בצקת הרהוריו הנוגים. יהודה שלו פטור מגיוס. אדם בן שלושים, אב לשישה ילדים, עם איזו אלרגיה נשכחת לפרחים. יהודה יוציא פטור חוקי מחובת הגיוס ולא ינושל מזכויותיו. או שכן.

כשהגרזן מונף הוא מונף על כולם. ההצקה תתחיל באמתלת אי שירות צבאי ותתדרדר בקלות הלאה. תחול על כולם. על כל שומרי התורה והמצוות. הוא מכיר את השיטה. יחוקקו חוק שמי שלא עובד, בלי קשר לשירות צבאי, אינו זכאי לזכויות. וגם אם נניח שיהודה יחמוק מחרב הגזירות, מה עם ששת ילדיו? הם בוודאי יחטפו את הריקושטים.

צריך להסתער על המדינה עם קמפיין איחוי. קמפיין חירום שיצר את צרחת העצירה לפני ההתרסקות. 'כולנו אחים', נדוש מדי. 'ביחד ננצח', עלוב ולא משכנע. נדרש סלוגן יותר אגרסיבי. גם לוגי וגם אמוציונאלי. סלוגן שיכה שוק על ירך את כל תיאוריות השנאה. לא יהיה קל. השנאה הושרשה עמוקות. קמפיין הקברות בכיכרות

שלך, עמיהוד, וקמפייני ההמשך שבהם נטלת חלק פעיל, עשו עבודה מוצלחת. מיליוני מוחות נשטפו בזוהמת שנאה שדבקה בדפנות המוח, לך תנקה אותם, לך תחטא אותם. התיקון לא יהיה קל בכלל. לפני מציאת הסלוגן, ראשית כל עליו לשריין לקמפיין האיחוי שלטי חוצות. אמנם קשה למצוא שלטים פנויים בעונת בחירות. המפלגות, משופעות בתקציבי מימון מפלגות, תופסות מראש את שלטי החוצות. עד אחרי הבחירות יהיה עליו להסתפק בשילוט הדחוק המצוי במקומות נידחים שהמפלגות אינן חפצות ביקרם. בנוסף, הוא יפרסם גם בעיתונות ובתקשורת. שם יש מספיק מקום לכולם. לכל מי שמשלם טוב. הקלה פורטא פשטה בתודעתו. אם אפשר לקלקל אפשר גם למזער את הקלקולים. אולי גם יצליח להניע גורמים מתונים שישכנעו את החרדים להשתתף בבחירות באמצעות הצבעה למפלגות מסורתיות. אולי מפלגות של הציונות הדתית. הסכמים ייחתמו בין הצדדים לפני הבחירות ונציגי המפלגות הדתיות תייצגנה גם את הציבור החרדי. אין כרגע רעיון טוב יותר. פתאום נתלש עמיהוד מתוך המערבולת לשקט שהושלך בהיכל. יהודה ניצב לצידו. בגדיו ספוגים לחלוות דקדושה. "אבא, הולכים לשיר את העוקד והנעקד".

"העוקד והנעקד?"

"כן, לכבוד יונתן".

בשבועות האחרונים לחייו שמע יונתן אינספור פעמים את פיוט 'העוקד והנעקד', גם במערכת הביתית המשוכללת וגם באוזניות האישיות שדבקו באוזניו. בהלוויה סיפרו על כך ושרו את הפיוט. כולם בכנו. אפילו החיילים החילונים שהגיעו מטעם הצבא התייפחו מרורים. רק עמיהוד כפה על עצמו לקפוא ולהתאבן, פן יקרוס. זה פיוט של ספרדים. הם שרים אותו בראש השנה בהתרגשות קודש. פה זה בית כנסת אשכנזי מובהק והם עומדים לשיר, לראשונה בחייהם, את הפיוט המקודש הזה לכבוד יונתן שלו. כולם למדו את הפיוט ואת המנגינה לכבודו. לכבוד הקרבן שהקריב. עמיהוד נעמד מיד והלך אחרי בנו בכורו עד קרוב לארון הקודש. המתפללים ניצבו בשקט, ממתנינים לבואם. ספר תורה הונח בידיו, והציבור כולו, בקול אחד, פתח באמירת הפיוט. שלוש שניות תמימות החזיק עמיהוד את ספר התורה לפני שמהיר והעבירו לבנו יהודה, פן יקרה לו משהו ואז חלילה גם לספר התורה. עמיהוד הליט את פניו בשתי כפות ידיים ומילא אותן בדמעותיו המלוחות. אגם של דמעות. כמה פעמים הציע ליונתן, בעדינות, שישמיע בבית שירים אחרים ולא את השיר העצוב הזה שחיבר המשורר רבי יהודה בן-שמואל אבן-עבאס, אחרי שבנו אהובו הלך מאיתו אל המוסלמים. השיר שהתנגן ברחבי הבית בכל פעם שיונתן הגיע מהצבא, ניבא לו עצבות. ניבא וידע מה ניבא.

המילים חלפו עתה ליד ראשו ונכנסו פנימה, מנוגנות במקצב אחיד, כפי שמנגנים בני עדות המזרח בתפילת ראש השנה. ההגיה אשכנזית, המנגינה זהה. עַת שְׁעָרֵי רְצוֹן לְהַפְתִּיחַ. יוֹם אֶהְיֶה כְּפִי לְאֵל שׁוֹטֵחַ. אֲנֵא זָכַר נָא לִי בְיוֹם הַיּוֹכֵחַ. עוֹקֵד וְהַנְּעָקֵד וְהַמְזַבֵּחַ / בְּאַחֲרֵית גִּסָּה בְּסוֹף הַעֲשָׂרָה. הַבֵּן אֲשֶׁר נוֹלַד לָךְ מִשְׁרָה. אִם נִפְשָׁךְ בּוֹ עַד מָאֵד נִקְשְׁרָה. קוֹם הַעֲלֵהוּ לִי לְעוֹלָה בְּרָה. עַל הַר אֲשֶׁר כְּבוֹד לָךְ זוֹרַח. עוֹקֵד וְהַנְּעָקֵד וְהַמְזַבֵּחַ / הִלְכוּ שְׁנֵיהֶם

* מרקחת אֶתְרוֹגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

לְעִשׂוֹת בְּמִלְאָכָה. וְיַעֲנֶה יִצְחָק לְאָבִיו כֶּכָּה. אָבִי רָאָה אֵשׁ וַעֲצֵי מַעֲרָכָה. אֵינִי אֲדֹנֵי שָׁה אֲשֶׁר פָּהֳלָהּ. הַאֵת בְּיוֹם זֶה דָּתָךְ שׁוֹכֵחַ. עוֹקֵד וְהַנְּעָקֵד וְהַמְזַבֵּחַ / וְיַעֲנֶה אָבִיו בְּאֵל חַי מַחְסֵה. כִּי הוּא אֲשֶׁר יִרְאֶה לְעוֹלָה הַשָּׁה. דַּע כֹּל אֲשֶׁר יִחַפֵּץ אֱלֹקִים יַעֲשֶׂה. נִבְנָה בְּנֵי הַיּוֹם לְפָנָיו פֶּסֶא. אֲזִי אֲמִיר זָבַח וְהַזֹּבֵחַ. עוֹקֵד וְהַנְּעָקֵד וְהַמְזַבֵּחַ / ... מִמְאֲכֶלֶת יִהְיֶה מִדְּבָרֵי. נָא חֲדָדָה אָבִי וְאֵת מְאָסְרֵי. חֲזַק וְעַת יָקֵד יְקוֹד בְּכַשְׂרֵי. קַח עִמָּךְ הַנְּשֹׂאֵר מֵאֲפָרֵי. וְאָמַר לְשָׂרָה זֶה לְיִצְחָק רִיחַ. עוֹקֵד וְהַנְּעָקֵד וְהַמְזַבֵּחַ.

זרועו של בנו יהודה הונחה על כתפיו הרוטטות. אוחזת בחוזקה, תומכת באיתנות. אינה יודעת כי בכי כפול בוכה אבא. על בנו אך גם על עצמו. ושמא בכי משולש, על הבן שהלך, על הבן שנשאר והפך נרדף בארצו ובין עמו, ועל האב שקבר את הראשון והרע לשני. עוקד, נעקדים, וזובח.

*

"לא יקרה", ציננה מרים את התלהבותו כששטח את רעינותיו, הרחק מטווח שמיעת המארחים שלהם, "החרדים לא יצביעו למפלגות אחרות. גם ככה כל ההשתתפות בבחירות היא אצלם כמו מצוות אכילת מרור. הם לא יאכלו מרור בלי הכשר מהודר".

"אני לא שולל שום אופציה".

"נהדר. רק שלא אתה קובע", הזכירה לו.

"טוב, אז בלי בחירות. אריץ את הקמפיין החיובי, את קמפיין האיחוי, ונראה מה אחר כך. צעד, צעד".

*

"עד העשרים ושבעה באוקטובר, אין סנטימטר אחד פנוי בשלטי החוצות לא בתוך הקו הירוק ולא מחוץ לקו הירוק", עדכנו אותו משרדי הפרסום באסרו חג, "הכול תפוס, עמי. אתה לא חדש בתחום. איך חשבת למצוא שטחי פרסום פנויים?"

"מה זאת אומרת איך חשבתי? תמיד יש שלטים נידחים שאף אחד לא זורק עליהם שקל. יש להערכתך בערך מאתיים שלטים כאלה בארץ. בשביל התחלה של הקמפיין שאני צריך להריץ ללקוח שלי זה טוב".

"זהו, שהפעם אין אפילו שילוט צדדי פנוי. רוכש אלמוני, מישהו עם הרבה מאוד מזומנים, קנה בימים האחרונים כל פיסה פנויה של שלט חוצות, קטנים וגדולים, רגילים ומסכי לד, חשוכים ומוארים. ואגב, גם בעיתונים אין מקום לפרסום חדש. גם לעיתונים יש גבול. הם לא יכולים להוציא ספרים... הם אמרו שהכול נרכש עד העשרים ושבעה באוקטובר, עמי. אין ברירה תצטרך לחכות עם הקמפיין החדש. אגב, מה הוא הקמפיין הסודי הזה?"

"לא משנה כרגע. יותר דחוף לי להבין מי זה שהשתלט פה על כל ענף הפרסום?"

"חברה בינלאומית כלשהי שהולכת לבחוש פה בבחירות. בעוד יומיים היא שוטפת את הארץ בפרסומת שבאה ישירות מחו"ל. שום משרד ישראלי לא מעורב".

"זה בניגוד לחוק".

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"הכול חוקי. יש להם אישור מלשכת היועמה"ש".

"נשמע מסריח".

"סתום את האף, עמי. אנחנו בישראל".

עמיהוד למנצח לא נכנע לקושי המאכזב שנקרה על דרכו החדשה. קמפיין האיחוי ימתין לאחרי הבחירות. עדיף מאוחר מלא כלום.

===

פרק רביעי

תת־קרקע

"כדאי לעשות משהו עם אידיאל הקיימות של יונתן", הפתיעה מרים.

"אני לא מסוגל להיכנס לזה".

"זאת יכולה להיות דרך נהדרת להנציח את יוננוש. להפוך את החזון שלו לחזון כללי, לפרסם את החזון. אולי לערוך סיורים בתת־קרקע שהוא בנה פה. ננסה למצוא רשות מקומית שתסכים לעשות למען זיכרונו משהו בכיוון של הפיכת היממה".

עמיהוד הופתע מרצונה המחדש להנציח את יונתן ולפעול למען שימור מפעל חייו. וגם הרחבתו. עד כה לא שמע ממנה מילה וחצייה בכיוון הנצחה. היגון הקדיר את כל ההוויה המשפחתית שלהם. והנה, רוח חדשה נושבת. רוח של הנצחה.

והוא מפחד.

כל כך מפחד לגעת בעצב החשוף. להתעסק עם מורשתו של יונתן בנם ההרוג. לחטט בחוד חודו של הפצע הכואב. לא. הוא אינו יכול. הוא מתמודד באמצעות בריחה וטוב לו. יֵעָנֵץ טוב. יותר נכון, פחות רע לו. הוא נמלט אל הקמפיינים לשינוי. אל התעסוקה המשרדית. אל הבלגן הפוליטי. אל המתח. אל הסערות.

"אני לא מסוגל להתעסק בזה", הודה, "זה מדי כאוב לי. אבל אתן את ברכתך, וכמובן צ'ק פתוח".

האם השכולה לא ענתה.

לברכות איננה זקוקה, וצ'ק פתוח יש לה גם ללא הצהרתו. כל שרצתה, להניאו מעיסוק בפוליטיקה. שיחדל מבחישותיו במדמנה העכורה. הנצחת מורשתו של יונתן היתה הדרך שלה לעשות זאת. עמיהוד לא נסחף. היא בוודאי שאיננה בנויה להתעסק בהנצחת מורשת הקיימות של יונתן.

*

מתישהו בשנות העשרה שלו נשאב יונתן לתחום הקיימות ושאף להפוך את יושבי כדור הארץ לדיירי תת־קרקע. לא עוד מגורים על פני האדמה ההולכת ומתלהטת בשל הרס שכבת האוזון על ידי מעשי ידי אדם. האנושות

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

צריכה להסתגל למגורים תתי־קרקעיים ולחיים תתי־קרקעיים, הסביר בנאיביות נמרצת של בחור צעיר. האנושות צריכה להבין שהיא קלקלה את השמש והפכה את השמש לייצור הרסני ופוגעני.

לא בקלות הצליח יונתן לשאוב אחריו את אביו עמיהוד שלא נלהב כמותו לחולל מהפכות, אולם העמיד לרשותו משאבי מחקר ועיתות הקשבה. באחרונה הם אף החלו לשרטט ביחד סוג של קמפיין הסברתי חוצה גבולות. הכיוון היה למצוא עיר ראשונה בארץ - ואפשר גם יישוב קטן - שתסכים לבחון את 'מיזם היפוך היממה', שמטרתו היא העברת חיי היום אל הלילה נטול השמש, והפיכת היום השמשי הצורב לשעות מנוחה נוחה שבהן ישנים האנשים בבתיהם תחת קורת גג מוצלת ואוגרים כוח אל הלילה הבא. הרחק מן השמש.

במקביל שאף יונתן למנצח למצוא יישוב או עיר - ואולי תהא זאת אותה עיר שתאמץ את מיזם היפוך היממה - שתסכים לרדת אל מתחת לפני האדמה ולכונן שם חיים מלאים: בתי מגורים בעומק חמישים-שישים מטר, חנויות ומפעלים, בתי כנסת ובתי ספר, מוסדות עירוניים, משרדי ממשלה, כבישים ושבילים, גינות ומשעולים. העיר שתסכים להתכונן במעבה האדמה ומעל לאדמה תהיינה רק תחנות כניסה ויציאה. מנהרות אספלט שמובילות את האדם ומכוניתו אל מעבה האדמה וממנה. הירידה אל מתחת לקרקע תדרוש זמן ולא תתרחש בשנה או שתיים. אבל כל חומה נבנית בהנחת לבנה ראשונה. שיתחילו עם זה.

"הרי בסוף, עם המשך מגמת התחממות כדור הארץ, זה מה שיצטרך להיות, האנושות תחיה מתחת לפני האדמה במקרה הטוב, ובמקרה הפחות טוב, האנושות תעבור לחיות את החיים בלילה ולישון בימים. לאגור כוח מחוץ לשליטת השמש", הסביר יונתן למי שחפצו לשמוע.

"ותפילת שחרית מתי תיעשה, יונתן?"

"בהנף החמה. ומיד אחריה פת שחרית ולישון".

"ותפילת מנחה?"

"עשרים דקות לפני שקיעת החמה. אנשים יתעוררו משינת היום ויתפללו מנחה, יחכו לצאת הכוכבים ויתפללו ערבית, יאכלו ארוחה ראשונה, וייצאו לעבודת יומם".

"בחוורף, הימים קצרים, יונתן, כמה זמן יישאר לישון אם לפני השינה צריך להספיק שחרית כהלכתה ובסוף היום צריך להתעורר לתפילת מנחה לפני שקיעה?"

"בימים כאלה יוסיפו תנומה של שעה במהלך הלילה. איפה הבעיה? גם היום ישנם אנשים שישנים שנ"צ בכל צהריים".

הם נסעו יחד לקוֹבֵר פְּדִי, עמיהוד למנצח, בנו יונתן, וגם האימא. טיילו טיול בן עשרה ימים שבמרביתם שהו בעיר האוסטרלית התתי־קרקעית קוֹבֵר פְּדִי, השוכנת בלב של המדבר האוסטרלי, מרוחקת למעלה משש מאות קילומטר מהעיר הקרובה ביותר אליה.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

היה זה דווקא המחותן דניאל ישורון שהציע להם את הטיוול. "אני אוהב את האֶפְתִּיּוֹת של יונתן. זה מחמם הנשמה לראות כזאת אֶפְתִּיּוֹת בְּדוֹל שְׁלֶכֶם", התלהב והציע למשפחת למנצח לראות במו עיניה את התגשמות החזון של יונתן.

קוֹבֵר פְּדֵי האוסטרלית שוכנת מתחת לאדמה, בבתים חצובים בסלע תת־קרקעי. תושביה המתגוררים במדבר לוהט שחמו מטפס לחמישים מעלות צלזיוס אינם משתמשים במזגן. כי אין צורך. הטמפרטורה בקוֹבֵר פְּדֵי התת־קרקעית עומדת על עשרים ושתיים מעלות קבועות בלתי נידות.

כאלפיים איש מתגוררים בעיר המרהיבה שנחצבה - וממשיכה ונחצבת בעת הצורך - מתחת לאדמה הלוהטת. משפחת למנצח סיירה בעיר המשופעת בחנויות ומסעדות, אולמות ומפעלים, מוזיאונים ובית מלון, מגרשים ושטחים ציבוריים. אפילו קיר אחד לא נבנה בעיר הזאת. כל הקירות סלעיים העומדים על עומדם מששת ימי בראשית. מה שכן בונים בעיר הזאת, הם חללים חצובים. חלל גדול, חלל קטן, חלל גבוה, חלל נמוך, חלל מרובע, חלל עגול. עיר של חללים מעוצבים, מוארים, נעימים למגורים.

"ככה בדיוק אני רוצה לעשות בארץ", התלהב יונתן לראות את חזונו קורם סלעים ורוקם קירות, מתגשם בתוך בועת שקט תת־קרקעי והעדר מוחלט של שמש.

*

כשחזרו ארצה החל יונתן בכרייה פרטיזנית מתחת לחצר ביתם בקדומים.

"רק החוצה, רק החוצה, לא הצידה אל מתחת לשכנים", התרה בו אביו, "לכיוון ג'ית תחפור כמה שאתה רוצה. אולי אפילו תיפגש עם מנהרה שלהם שהם חופרים אלינו לקדומים".

והוא כרה ביסודיות וחפר בעקשנות. תחילה חדר קטן. בזהירות, בפיקוח הנדסי צמוד. עם החדר הקטן שהרחיב את גבולות ביתם, גבר התיאבון. מעל לאדמה הם נדרשים להררי ניירת על כל מרפסת. ליהודים אסור לבנות בארץ ישראל. שבעתיים אסורים הם לבנות מעבר לקו הירוק. מתחת לאדמה חש יונתן במרחבי התרחבות חופשיים מכל צר מציק ומצוק. החדר התת־קרקעי הראשוני הורחב בתוספת כרייה והפך לאולם צונן ונעים. הנכדים שבאו לשבתות סבא־סבתא ממודיעין־עילית שמחו ללון במחפורת של הדוד יונתן, מחפורת מוארת, מאובזרת במדפים עמוסי משחקים ובכריות נוי, חסינת חום ואטומת רעשים.

אל האולם התווספו עוד חדרי שירות. הכרייה היונתנית המשיכה לכבוש נתחים נרחבים וגם העמיקה לרדת עוד ועוד מתחת לקרקע. מדרגות תלולות נחצבו והפכו את המחפורת לדרקומתית.

"אנחנו בסך הכול מקדימים את כולם שיבואו אחרינו בהמון", נלהב יונתן ונרגש, פרצופו עוטה אבק כרייה, "בסוף, בגלל ההתחממות הגלובלית, כל האנושות תברח אל מתחת לאדמה. אנשים ייצאו אל השמש רק כשהיו ממש חייבים ורק עם שכבות הגנה מיוחדות נגד קרני ההרסניות. טוב להיות מוכנים לפני כולם. לא ככה?"

הזמן שחלף עליו ועל אחייניו מתחת לאדמה גילה להם יתרונות נוספים הכרוכים בתת־קרקע. לא רק מחסה מחום אלא גם מקור. כשהחורף הקפיא והשליג את הרי השומרון, במחפורת היה הקור סביל וסביר. ולא רק מחסה מקור אלא גם מבעלי חיים. יתושים וזבובים כמו גם חרקים וברחשים לא נראו במחפורת. כישורי העיצוב של יונתן שוכללו ונחרתו בקירות המחפורת. פיסולי זכוכית נקבעו בהם לצד ריקועי מתכות שהחלו לקשט את הקירות הטבעיים.

הצלחתו הזעירה בארבע אמותיהם של הוריו, הנשימה את חזונו הכללי והתפיחה אותה. הוא לא הסתפק בכרייה חשאית שהרחיבה את גבולות ביתם מתחת לעיניים הבוחשות של רודפי המתיישבים והחל לנהל מדרף אחרי ראשי רשויות בארץ בניסיון נואש לשכנע אותם לאמץ בעירם את 'שבוע היממה' - כעין פיילוט ניסיוני שבו הם יעבירו את העיר כולה, למשך שבוע אחד ניסיוני וראשוני, למתכונת של 'חיים בלילה וישנים ביום' כהכנה לקראת העתיד שבו האנושות תיאלץ לעשות זאת.

ראשי הרשויות לא טרחו לענות לפנייתו של הבחור הצעיר שהציע להם לעלות לכותרות בקלות בעזרת שבוע של סגירת מוסדות העיריה והחינוך והעסקים המקומיים ושירותי התחבורה בימים ופתיחתם והפעלתם רק בלילות.

שורת היתרונות שפירט במכתביו המנומקים - אי חשיפה לשמש ההרסנית, חיסכון משמעותי בצריכת חשמל בשל אי הפעלת מזגנים, חיסכון מהותי בצריכת מים בשל אי התייבשות, מניעת בעיות בריאותיות חמורות בעור האדם, היערכות מותאמת למשבר האקלים, הפיכת העיר לעיר תיירותית בעלת ענין עולמי - לא צלחו את טווח ההתעניינות של ראשי הרשויות.

עמיהוד המקושר נעתר להפצרותיו של הבן הצעיר וארגן לו פגישה עם אי אלו ראשי ערים שהיו חייבים לו טובה וישניים. הם שמעו את יונתן בקשב רב ואף בזיקים מרצדים של סקרנות, אך סיכמו את הענין בפשטות כמו נדברו מראש זה עם זה: "אם תשיג לי תקציב, מאיפה שאתה רק רוצה, אשמח להיות הראשון. האמת שאבא שלך, תאמין לי, יונתן, יכול להשיג לי תקציב נהדר לרעיון הזה. תדבר עם אבא, תביאו תקציב ואני איתך. כי הרעיון באמת מקורי ופורץ דרך, הוא יעשה רעש תקשורתי לא פשוט".

יונתן הבין שמדד ההחלטות אצל ראשי הרשויות הוא תקציבי והחל להתעניין ולחשב על דרכי השגת תקציב, ואז פרצה המלחמה האיומה, כשהם חגגו אצל יאהוד.

בבוקרו של שמחת־תורה האפירו שמי הארץ והשחירו מזעקות יושבי הדרום.

יונתן ועמיהוד דהרו אל הקרבות בעוטף עזה.

כעבור יומיים של כאוס, חויל יונתן ליחידתו הקרבית ועשה חודשים ארוכים בלחימה מסכנת חיים. המנהרות התת־קרקעיות שאליהם נחשף ברצועה, הממו את כושר הדמיון שלו בהיקפיהם, עומקיהם, ושכלוליהם. הוא בחן אותם בשים לב מקצועי ואסף לעצמו טיפים מקצועיים חשובים שעתידיים לשכלל את התמצאותו בכריית העתיד מתחת לפני האדמה. השתוממות אפפה אותו נוכח פלאי התת־קרקע העזתי. בעוד ישראל עסוקה

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

בשטויותיה המתחלפות, עסק האויב בשקדנות בבניית עיר תת־קרקעית בעלת מאות קילומטרים חסיני הפצצות. חלומו הגדול נגלה למול עיניו, בצד הלא נכון של הגבול, ולמטרות מרושעות. לו היה שומעים לו ראשי הערים כשנקש על דלתותיהם, היו מקימים זה מכבר עיר תת־קרקעית, ואולי יותר מאחת, בתוך ישראל. ומן הסתם היו מוקמות עוד ערים חקייניות אחרי הראשונה. צריך רק את העיר הנחשונית, פורצת האדמה, אחריה תבואנה עוד. אנשים יטעמו את הטעם הטוב של חיים נטולי שמש, וירצו. יהיה ביקוש. אבל לא שמעו להפצרותיו. ישראלים לא יודעים לשמוע. כמו שלא שמעו לאלף ואחד סימני אזהרה שהגיעו מהגבול הדרומי. היהרה אוטמת את האוזניים. העזתים הקדימו את הישראלים בחמישים שנה קדימה. כשנקע את קרסולו ופירק את כתפו, ובהוראת הרופא החטיבתי נשלח למנוחה בת שבועיים בבית, לא נח כזו הרופא הצבאי. לקחי האסון בעוטף הדריכו את דרכו וחיידשי התת־קרקע שצבר ברצועה כיוונו את רעיונותיו. יונתן ניצל את השעות הכפויה בבית הוריו בקדומים כדי לכרות מנהרת סתרים בטוחה שתוביל מהממ"ד הביתי והחוצה מן היישוב. הוא חצב וכרה מנהרת סתרים מבוטנת ומתפתלת, גם מתפצלת, למקרים שבהם תידרש הימלטות מתוחכמת. השביעי לאוקטובר חשף: ממ"ד ללא מנהרת הימלטות, יכול שיהפוך למלכודת אש או תיבת חנק. על כל שונאי ישראל.

התפרקות הכתף התגלתה כיותר בעייתית וסבוכה ממה שסברו תחילה ויונתן ששב לצבא אחרי המנוחה בת השבועיים שבהם לא נח אלא קדח, שובץ בתעסוקה מבצעית בלתי לחימתית, ולמען האמת הבלתי נאמרת, גם בלתי נחוצה. חופשותיו בתפקיד המשרדי־צבאי החדש התארכו עד שהפכו ליותר חופשה מאשר הימצאות. מנהרת ההימלטות שבנה בממ"ד שבבית הוריו טופחה וטופלה, והתארכה לכל הפחות בעשרה מטרים בכל שבוע של פנאי. יונתן מדד את אורכה בסבלנות של כורה וכשהגיעה המנהרה לקילומטר ופתח לה פיר יציאה נסתר ובלתי נראה בין שיחים וצמחיות עבותות שצמחו פרא באזור שומם - נרגע ונח. גם הפציעה נרגעה ונחה. יונתן הושב ליחידתו וללחימתה. ואז היכה האסון.

טיל ארפיג'י הפך את הנגמ"ש לכדור אש בלהות שלא הותיר סיכוי ליושביו. "והוא היה כזה ילד עם הַלְבָּה אֶפְתִּיּוֹת", בכה דניאל ישורון כשהגיע לנחם את מחותניו והדביק בבכיו את ההורים השכולים, "ילד עם הַלְבָּה אֶפְתִּיּוֹת".

*

מפעל חייו של יונתן ננטש גם אחרי שקמו מן ה'שבעה' המומי כאב והלומי צער. עמיהוד ומרים לא ההינו לרדת אף לא פעם אחת אל מרחבי המחפורת המהודרת - אולם מרכזי וחדרי ספח - שכרה וחפר ובנה וריצף וטיפח ופיתח בנם ההרוג, מתוך אמונה נאיבית בעולם עם עתיד טוב יותר. דלת הברזל כפולת הדפנות שהובילה מהבית אל היכלי המחפורת - ננעלה בכבדות ולא סבה על ציריה העבים.

*

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"נפיץ את מורשתו של יונגוש. ננציח אותו", ניסתה מרים למנצח בהזדמנות נוספת.
 "כבר נתתי את ברכת הדרך ואתן שוב", התחמק עמיהוד. בחיי יונתן הסכים לעזור מתוך חיבת הבן. עתה אינו יכול להתקרב אל הנושא. גם כן מתוך חיבת הבן.
 "לא אוכל לעשות זאת לבד", ניסתה. גם לא רצתה לעשות זאת לבד. כל שרצתה הוא להוציא את עמיהוד, את הבית שלהם, את המשפחה שלה, מהעכירות הפוליטית. קמפיין איחוי גם הוא פוליטי. מסע הסברה של פיוס יעורר מרבצם אנטישמונים תוצרת כחול-לבן שישבו מלחמה בקמפיין נגד מלא נוגדנים. הבית שלהם חייב להתנתק מהביצה הפוליטית. קמפיין על קיימות יכול היה להיות התחליף.
 ועמיהוד מסרב.
 אינו מסוגל לגעת בפצע מקרוב.
 חולם על קמפיין איחוי שיצוץ אחרי הבחירות ומשלה את עצמו שיש ריפוי.

===

פרק חמישי

תם הטקסט

עשרה ימים לפני יום הבחירות, בתוך המתיחות הגוברת ובלב הקיטוב בין המחנות הפוליטיים בארץ ששברו שיאים של אלימות הדדית - הוצפה הארץ פתע פתאום בשלטי חוצות בכל הגדלים והסוגים, נושאים על חזיתם מודעות ענק, רובן בשפה הערבית עם תרגום לעברית.
 המודעות החדשות, ברורות ורהוטות, הציפו את שלטי החוצות ברחובות ישראל ודבקו על צדדי ועורפי האוטובוסים ואף הראו נוכחות בתוככי קרונות הרכבות, לצד השתלטותן על כלל שטחי הפרסום בעיתונות המודפסת ובמרחבי התקשורת.
 אי אפשר היה להתעלם מהן. ארבעה סוגים של מודעות חד-משמעיות, שאינן מותרות מקום לפרשנות גמישה:

احتلال الأرض دون عنف – כל ערבי יצבע!

אֶתְהַלְאֵל אֶל־אֶרֶץ דוֹן עוֹנָף – כָּל עֶרְבִי יִצְבֹּעַ!

כּוֹבְשִׁים אֶת הָאָרֶץ לֹא אֱלִימוֹת – כָּל עֶרְבִי מִצְבִּיעַ!

*

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

عربي؟ أرضك تدعوك للتصويت لها!

עַרְבִי? אֶרֶצְךָ תְּדַעְוֶיךָ לְלִתְצוּיֹת לָהּ!

עַרְבִי? אֲדַמְתֶּךָ קוֹרֵאת לְךָ לְהִצְבִּיעַ בְּשִׁבִילָהּ!

*

عربي؟ تجنّب المشاركة في الانتخابات خيانة!

עַרְבִי? תַּגְ'נִיבְךָ אֶל־מִשְׁרָפָה פִּי אֶל־אֲלֵתְחִיפָאת הַיַּאֲנָה!

עַרְבִי? הַיִּמְנְעוֹתֶךָ מִחֲשַׁתְּתַפּוֹת בַּחִירוֹת - בְּגִידָה!

*

بالدم والنار والانتخابات سنحرر فلسطين

בַּאֲדָם וּבַאֲנָאָר וְאֲלֵאֲלֵתְחִיפָאת סְנַחֲרִיר פְּלֶסְטִין

בְּדָם בַּאֲשׁוּבָה לְפִי - נִפְדָּה אֶת פְּלֶסְטִין

המשפט שהופיע במודעת הדם והאש צבועת האדום-ירוק, הפך להמנון לאומני שהושר בקולות ניחרים, בליווי יריות לאוויר בתהלוכות יזומות שהתארגנו בחוצות הערים הערביות בישראל. ההמנון החדש המשודרג התנגן ונצעק במקביל גם בבירות אירופאיות מובילות בליווי הקשה קצובה על תופים והנפת דגלי פלסטין. במודעות נוספות ששטפו את הארץ מדרום ועד צפון בואכה מזרח עד מערב, התנוססו דיוקנאותיהם של אמיר קטאר שייח' אאל'ת'אני, ונשיא טורקיה רג'פ ארדואן, והנשיא המצרי חליל אסיסי לצד קריאה מפורשת אישית שלהם, בחתימתם המסולסלת, לכל ערביי ישראל בעל זכות בחירה - ללא הבדלי מוצא או מקומות מגורים - לצאת ביום הבחירות הנערכות בישראל ולבחור בקלפי במפלגה הערבית המאוחדת. עתירות בהולות ומנומקות שהוגשו ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט יצחק עמית, נגד מעורבותן של מדינות זרות ועוינות בענייניה הפנימיים של ישראל, נדחו על הסף בהחלטה בת עמוד אחד, בנימוק של 'חופש הביטוי'.

שייח' איסלאמי קשיש, מזקני אום אל-פאחם, שיצא בקריאה שלא להשתתף בבחירות הנערכות על ידי הישות הציונית, והכריז במסגדו כי ההשתתפות בבחירות מנוגדת לעמדתם של רוב מנהיגי ערביי ישראל מאז הקמת המדינה, חוסל באותו לילה במטח יריות על ידי קבוצת חמושים רעולי פנים שהניסו את בני משפחתו ההמומים מביתו והעלו את הבית באש רעננה ונלהבת. ארגוני הפשע הבהירו בִּהָר היטב: בבחירות הקרובות כולם

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מצביעים. ללא יוצא מן הכלל. איש אינו נשאר בביתו. הולכים להשתלט על הארץ בעזרת המנגנון הדמוקרטי הנפלא והנוח.

מפלגות הימין ניסו למנף לטובתן את ההתעוררות ברחוב הערבי וליצור הפחדה של האוכלוסייה היהודית בארץ, אולם ועדת הבחירות המרכזית אסרה חד־משמעית על כל אזכור פרסומי שעושה שימוש הסברתי בהצבעת הערבים הסיטונאית וקבעה כי מדובר בפרסום גזעני. בחוות דעת 'מקצועית' שהנפיק יו"ר ועדת הבחירות, השופט יצחק עמית, הוא הזכיר למפלגות הימין כי חוק העונשין אוסר במפורש פרסום דבר מתוך מטרה להסית לגזענות, ושהחוק קובע כי הפרסום אסור ובר ענישה גם אם ההסתה לא הביאה לגזענות, וגם אם ההסתה נשענת על מידע אמיתי. עמית הזכיר כי העונש על פרסום כזה הוא חמש שנות מאסר.

הסוקרים הרגיעו את האזרחים והציגו תחזיות מתונות הממעיטות בהשפעת הקמפיין הערבי האגרסיבי. הסוקרים התמקדו יותר במגמת ייאוש וחידלון שאפיינה את הימין שהתגלה בסקרים כמי שאינו מתלהב עוד ממנהיגיו הפוליטיים בעוד מפלגות השמאל־מרכז מנערות בהצלחה את מצביעיהן ומניעות אותם לפעולה. הימין־מרכז הרך נותר, לפי תחזיות הסוקרים, שבוי באדישותו ושרוי בייאוש.

*

בשעה עשר אפס־אפס בלילה, בעשרים ושבעה באוקטובר עשרים וחמש, אור ל' במרחשוון תשפ"ו, הטילו תוצאות המדגמים פצצות הלם על המדינה היהודית הממוקמת במזרח התיכון.

עמיהוד למנצח שהה בגפו במשרדו התל־אביבי, נעול בחדרו הפרטי ומנותק מכל גישה לעולם החופשי. הוא קיבל את הנתונים העדכניים כבר בשמונה בערב, שעתיים לפני פרסומם בתקשורת, מעיו חמרמרו וארובות עיניו הוחשכו. "הלכה המדינה", מלמל, "פשוט, הלכה המדינה. זהו, סתימת הגולל. תם הטקס. נגמר עידן. הלכה המדינה. נגמרה המדינה. מה עשיתי? מה עוללתי? מה עשיתי ומה עוללתי?"

החרדים מימשו את הצהרתם ולא השתתפו בהצגת הבחירות ושמונה־עשר מנדטים בטוחים נמחקו למה שהוגדר במדגמי ההלם 'גוש הימין'. היעדרותם של המצביעים החרדים יצרה משנה כוח למצביעים האחרים. את הנתון הזה חזה עמיהוד למנצח מראש, כמו יתר הסוקרים, האסטרטגים, והפרשנים.

אולם למגמה זאת נוספה בהפתעה תחושת ייאוש ומיאוס ששיתקה את מצביעי הימין בהמוניהם והותירה אותם אדישים ואפתיים. ומי יכול היה להעלות על קצה דעתו שטורקיה מצרים וקטאר תשקענה הון כה רב ולחצים כה כבדים בשינוע כל ערביי ישראל אל הקלפיות, כשיו"ר ועדת הבחירות מתעלם מאי החוקיות המופגנת והברורה?!

הפרשנים ברברו והכבירו כי המהפך במגמות ההצבעה המסורתיות של ערביי ישראל התחולל בימים האחרונים שלפני הבחירות ולא ניתן היה לעצירה, האטה, או בלימה. יען אשר בגלוי מלא, בהתרסה פומבית, בשלהוב לאומני, ניהלו שלוש המדינות, בגיבוי פנימי של ארגוני פשיעה ערביים, קמפיין אגרסיבי מתוחכם ומאיים שהוציא מבתיהם את כל בני המיעוטים בארץ, מהברדאים בדרום ועד לערביי הצפון. איש מהם לא נותר בביתו ביום הבחירות, בתוספת של זיופים לרבותיהם שבוצעו בקלות אחרי הנסת המשקיפים היהודים מן הקלפיות הממוקמים במקומות מועדים לפורענות.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

תוצאת המדגמים הראתה שוויון כמעט מלא בנטל הפרלמנטרי: שישים ושלושה ח"כים מהמפלגות היהודיות מול חמישים ושבעה ח"כים מהמפלגות הערביות. בצירוף ח"כים דרוזים ששובצו במפלגות היהודיות התגלה כי לראשונה מאז הקמת המדינה ישנו בכנסת שוויון מלא בנטל: שישים ח"כים יהודים מול שישים ח"כים בלתי יהודים.

תוצאת המדגמים ריסקה לרסיסי רסיסים את הסקרים לסוגיהם והציגה מפה פוליטית חדשה ותקדימית: חמישים ושבעה (57) מנדטים למפלגה הערבית המאוחדת; עשרים וחמישה (25) מנדטים לגוש מרכז-שמאל; שלושים ושמונה (38) מנדטים לגוש הימין-דתי.

בבחירות לכנסת שהתקיימו בחודש חשוון תשפ"ו נוצרה קונסטלציה פוליטית חדשה שהותירה שתי אפשרויות בלבד: או הקמת ממשלה שבה המפלגה הערבית המאוחדת היא מפלגת השלטון המרכזית המקבלת את ההובלה ואת כל התקיים הבכירים בממשלה, או הקמת קואליציה 'יהודית' שלצורך הקמתה יצטרכו להתאחד כל המפלגות היהודיות כאחת, מכל הקצוות, שמאל ושמאל קיצון וימין ומרכז וימין קיצון, קואליציה שתושב יחדיו סביב שולחן הממשלה את תומכי ארץ ישראל השלמה וחדוש ההתיישבות היהודית בעזה לצד תומכי הקמת מדינה פלסטינית ונסיגה מכל שטחי יהודה השומרון וירושלים המזרחית לגבולות תשכ"ז. קואליציה חלומית שרק המשיח יכול להרכיב. או מנגד, האפשרות של ממשלה ערבית, חוקית ודמוקרטית, שתנהל את מדינת ישראל.

"אין כל ספק", פרשנו הפרשנים כהרגלם את המפורשן במוחו של כל איש חושב גם ללא עזרתם הוורבלית, "כי היעלמותם של המצביעים החרדיים מצד אחד באפס אחוזי הצבעה, מול נוכחותם המאסיבית המפתיעה של המצביעים הערבים, במאה אחוזי הצבעה, מצד שני, היא שגרמה למהפך היסטורי תקדימי בתולדות המדינה". הארץ הוכתה הלם צלמוות. בעתה פשטה ביישוב היהודי ובהלה כבשה את הערים היהודיות. דלתות ננעלו ושערים נטרקו. חלונות הוגפו ותריסים הורדו. אוחזי רישיון נשק נטלו לידיהם את הנשק שבכספת הבית, על כל צרה שלא תבוא עד פתח ביתם. התקשורת דיווחה על תהלוכות ניצחון ספונטניות המוניות המתאספות בערים הערביות בישראל תוך כדי ריקודים המשלבים יריות ניצחון בלתי פוסקות. בכל עיר ערבית מרכזית במדינה צעדו רבבות ערבים משולהבים את ניצחונם הדמוקרטי. השליטים הערביים במדינות המזרח התיכון והמפרץ שלחו את ברכותיהם לערביי ישראל על הניצחון הגדול שכמותו לא היה מאז הנִכְפָּה והודיעו כי מעתה הופכת מדינת ישראל למדינת כלל אזרחיה.

מלך ירדן הזכיר כי המקומות הקדושים בירושלים ובגדה שייכים לירדן. השליט הסורי קרא לצועדים הערבים במדינת ישראל לצעוד לעבר 'אליקודס' הלוא היא ירושלים והבטיח כי חמישים אלף לוחמיו החמושים מכף מגף ועד קסדה, עומדים הכן לכל התפתחות. שליט טורקיה ציין בהודעה חגיגית כי יש להחליף את שמה של המדינה מ'ישראל', לשם אחר שאינו מייצג השתייכות יהודית.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מדוברות הבית הלבן נמסר בשם הנשיא דונלד טראמפ ובסגנונו הישיר: "עם כל הרצון הטוב, אינני יכול לעזור לאנשים שיורים לעצמם ברקה. בייבי ישראל, שרדת שבעים ושבע שנה, ואני חושב שעם בעיות הבריאות שהיו לך, זה די יפה. ארצות הברית לא תקלוט מהגרים יהודים מישאל. הוריתי לרשויות ההגירה לעמוד על המשמר". מרים חייגה לעמיהוד שיבוא הביתה בדחיפות. המספר שלו השיב באי זמינות מתכתית. האקדח שלו בכספת הביתית. מהכפר הפלסטיני הסמוך, ג'ית, עולים קולות ירי נשק קל ודומה עליה שהקולות מתקרבים. מכיוון שכם נשמעים קולות המון וירי של נשק כבד. היא נעלה בנעילה כפולה את דלת הבית והגיפה את כל החלונות. הממ"ד מבוצר כראוי וכולל אפשרות נעילה מבפנים כהפקת לקח מהשביעי באוקטובר, לצד מנהרת המפלט בת הקילומטר שכרה להם יונתן מתחת לאדמה. איזה ילד מסור. כמה דאגה השקיע ושיקע במנהרת המילוט. "לא חָסַל אֶפְפָּתִיּוֹת. כֵּן חָסַל יְלֵד". אבל היא לבד. לא טוב היות האדם לבדו. לא טובה היותה לבדה כשריחות סכנה רעה מגיחים מן הוואדיות.

בשום מוצאי בחירות לא נכח עמיהוד בבית. תמיד נותר עם בכירי המפלגה המסוימת ששכרה את שירותיו. אבל הפעם זה לא נשמע כמו כל מוצאי בחירות. הפעם זה מוצאי המדינה. מסיבת הסיום התחילה להלום בחצוצרות מלחמה ותופי קרב והיא איננה רוצה להיות לבד. לפני כמה דקות דיווח לה יהודה שעברה הודעה טלפונית מוקלטת בעיר וכולם הצטוו להינצר בבתים ולא לצאת. "יש שמירה ברחובות, אימא. כיתת הכוננות מפטרלת", הרגיע אותה וקולו רעד. שניהם ידעו שהשמירה יעילה לחמש דקות הראשונות, אם בכלל.

לה יש מנהרת סתרים מהממ"ד. ליהודה אין. לו ולמשפחתו אין מנהרה. את הכאוס שהביא לקריסה יצר אבא שלו עם ניצחונו על החרדים. הסבא של ששת הנכדים, שמי יודע אם יצליח להירדם הלילה. ומי יודע מה יהיה איתם. השם ישמור. קברות בכירות הוא רצה, וקיבל. גרוטאות במדרכות, הבטיח, וקיבל. כיכרות ערי ישראל שוממים וריקים. מה עשית, עמי למנצח? לך עמי בוא בחדריך. כיכרות הערים הערביות מתפקעים מהמון צוהל. אף פעם לא הלכה במנהרת המילוט. יונתן עדכן אותה ואת עמיהוד. "הממ"ד שלכם פתוח החוצה למקרה של מלכודת. יש לכם קילומטר לברוח. אתם יוצאים בין שיחים במקום מבודד לגמרי. אם תצטיידו במזון ושתייה, תוכלו להסתתר ליד פיר היציאה אפילו יום או יומיים עד שתגיע עזרה". כמה אֶפְפָּתִיּוֹת בילד אחד. ליהודה ומשפחתו יש ממ"ד נעול וזהו. בלי מנהרה ובלי סתרים. היא לא צריכה את המנהרה שלה אם ליהודה אין מנהרה. כותרות מהירות דיווחו על כך שהתהלכות הערביות יוצאות מתחומי הערים הערביות ופונות לכיוון בסיסים צבאיים בדרישה לפתוח את שערי הבסיסים לציבור הערבי תוך מתן שוויון מלא-מלא. שוויון בנטל כמו שאומרים. הם צובאים על הגדרות. מנענעים את השערים. חיילים מבוהלים יורים לעברם ירי אזהרה. בינתיים ירי אזהרה. מרחץ הדמים יכול להתחיל בכל רגע.

מדינות העולם הודיעו על פינוי מהיר של אנשיהם מישאל והחישו טיסות חילוץ. שמועות בלתי מבוססות דיווחו על מטוסי מנהלים של בכירים במערכת הפוליטית ובמשק הישראלי הממריאים במנוסה ועושים את דרכם החוצה בבהילות. שלום ולא להתראות. שלום עכשיו ולא להתראות אף פעם. אוחזי דרכונים זרים ביררו

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

נואשות לגבי טיסות החוצה. "בעלי דרכון זר יעמדו בתור לטיסה", נזכרה מרים בבכיותיה אז. חזתה ולא ידעה כי תצדק. ווי לצדק שכזה.

דובר משרד האוצר הודיע בתיאום עם המפקח על הבנקים כי הבנקים לא ייפתחו לציבור עד להתבהרות המצב כדי לא לגרום למשיכת מזומנים שתביא לקריסתם. שר החוץ האיראני עבאס עראקצ'י הצהיר כי הצבא נערך לפעולת נקם בישות הציונית בגין מבצע 'עם כלביא'. שני טילי שיוט היו בדרכם מתימן לישראל. האזעקות צפרו וייללו. המפכ"ל לוי הודיע על הטלת עוצר כללי ברחבי הארץ. הודעתו נבלעה בהמולה. השר לביטחון לאומי קרא למאות כיתות הכוננות שהקים בשנתיים האחרונות לקום ולאחוז בנשק ולהגן על היישובים היהודים מפני פרעות האספסוף הפלסטיני. מלשכת היועמה"ש לא נמסרה תגובה. דיווחים בלתי רשמיים טענו כי כל אנשי הלשכה מצויים על מטוס פרטי הטס לאחת מבירות אירופה. לפי השמועה נכללו במטוס גם בכירי הפרקליטות הצבאית הראשית.

מנהיגי צרפת-בריטניה-גרמניה-אוסטריה-קנדה-הולנד-דנמרק ניסחו הודעה משותפת לאמור כי מלחמת האזרחים המתפתחת בשעות אלה בישראל נצפתה מראש באזהרותיהם בגלל התנהלות הממשלה היוצאת, וקראו לכל הצדדים לנהוג באיפוק. מנהיגי הונגריה ופולין סירבו להצטרף להודעה מה שגרם לחרושת שמועות לחרוש כי ראש הממשלה ומשפחתו על מטוס בדרכם לאחת משתי מדינות אלו. עמיהוד עדיין לא ענה לטלפונים הנואשים מביתו. התבייש להראות את פרצוף קולו לאדם היחיד שיוודע כי הוא אשם מלא-מלא. לאם השכולה שזוכרת כיצד אטם את אוזניו מול האזהרות הדומעות. אָם בנו ההרוג.

שליח בקסדה צלצל בשער הכניסה למשרדו המפואר והשומם של עמיהוד, ולא הסכים לנטוש. צלצולי הפעמון החוזרים ונשנים חחרשו את כל הקומה השש-עשרה השוממה. עמיהוד עזב את חדרו בצעדים נרגזים ומיהר אל דלת הכניסה כדי לגרשו.

עיצוב פרחוני מרהיב, בגובה קומת אדם, מורכב ממאות פרחי וורד אדומים באדום בוהק, מעוטרים בירוקת מלבלכת ויוצרים יחדיו תצורה צבעונית של דגל פלסטין, הסתיר את השליח שנשט את עומדו עם בואו של עמיהוד ונעלם כלעומת שהטריד.

כפסגת העיצוב הפרחוני הודבקה כרוזה מעוצבת ובמרכזה תמונת מסגד אל-אקצה כאשר מתחתיו נמתחו שלוש שורות מסולסלות, בערבית ובעברית:

شكرا لك على جلب النصر لنا
 שְׁפָרְאן לֵב עֵלָא גִ'לֵב אֵלֵינְצָר לְנָא
 תודה שהבאת לנו את הניצחון

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

===

נרשמים עכשיו ומקבלים

הגוֹטְלֶטֶר

פעמיים בשבוע כי טוב

בעריכת מוישה גוטמן

| סיפורים בהמשכים | סקירות ספרים | טורי מחשבה |
| מזון לנשמה | פנינות ספרותיות |

ישירות לדוא"ל - <https://tichevu.activetrail.biz/in>

סְתֵרֵי־מִלְחָמָה

* סיפור / יתד־נאמן / מוסף סיפורים סוכות תשפ"ו *

פרק ראשון

המעטפה של נוח

יעקב ישב במונית וחיכה. הרב אליהו עוד לא יצא מהבית. יעקב צפר אחת קצרה ואחרי שתי שניות עוד אחת, בינונית. את המנוע לא כיבה. המנוע אוכל בינתיים דלק. סתם אוכל דלק. אין כזה דבר סתם. דלק זה כסף. יעקב לא אוהב לחכות הרבה לנוסעים. מילא דקה, דקה וחצי. אנשים הם לא שעונים. קורה שמתעכבים. אבל כבר

* מְרַקֶחֶת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

עברו שלוש דקות שלמות והרב אליהו עוד לא יוצא מהבית שלו. כשעובדים, עובדים. וכשעובדים חבל על כל דקה שלא מרוויחים עליה כסף. הבנאדם צריך לחיות ממשוה ודקה שנשרפת סתם בהמתנה היא בזבז. המונית מביאה משכורת, יעקב לא אומר שלא. אבל בקושי נשאר בשביל להחזיק את הסנטר מעל המים. על המספר לבד הוא משלם חמש אלף לחודש. חגית עובדת סייעת לגננת. את הנשמה היא מוציאה ומביאה שלוש וחצי אלף. ארבעת אלפים מאתיים הולכים ישר למשכנתא של הבנק. עם השש־שבע אלף שנשאר להם ועם שני ילדים, שיהיו בריאים, לא קל לגמור את החודש בארץ הזאת שכל הזמן המחירים מטפסים לשמיים כאילו הם מטוסים של הצבא שטסים לאיראן או לתימן.

הוא מכיר את הקליינט הזה הרב אליהו עם משיכות הזמן שלו ובשביל זה לא רצה לקחת את הנסיעה הזאת. אבל היה התור שלו לצאת לקריאות טלפוניות וצ"קן הסדרן לא מוכן לעשות עקיפות בתור. מה שיוצא תהיה מרוצה, יעקב. אין מה לעשות, הרב אליהו הוא קליינט קבוע, תתייחס אליו ברגוע.

יעקב כיבה את הרדיו ופתח חלון. לפחות שלא יעצבנו אותו גם אלה הקשקשנים עם הברבורים שלהם כל היום. מקבלים כסף על דיבורים, אלה. חכמה גדולה, באים, מברברים את הדמיונות שלהם, ובסוף החודש מגיע תלוש שמן. את המנוע לא כיבה. הוא עובד עכשיו, מה זה לכבות מנוע באמצע העבודה.

אחרי שבע דקות על השעון יצא הרב אליהו מהבית שלו, ורץ מדלת הבניין מגורים לדלת של המונית כאילו שבאמת חבל לו על הזמן. על הזמן שלו. על הזמן של יעקב, יעני. אם באמת חבל לו, למה לא רץ עד עכשיו. "מה שלומך, צדיק?", בירר הקליינט הרב אליהו מיד כשנכנס למונית, עוד לא יושב לגמרי, עוד ככה חצי בחוץ. "הרבה זמן חיכית כאן?"

יעקב רצה לענות לו 'לא, מה פתאום, כבוד הרב, זה בסדר. ברוך השם הכל בסדר', אבל מהעצבים יצאה לו האמת שהיא ככה בלי פילטרים ובלי שיפוצים: "כן, חיכיתי הרבה זמן. שבע דקות חיכיתי לך, מתייבש פה כמו צנון מגוש קטיפה שמזמן מזמן גירשו אותו, ואתה יודע את זה טוב מאוד, הרב אליהו, אז אל תשאל אותי יותר אף פעם אם חיכיתי הרבה זמן. ואל תמרח אותי עם המילה 'צדיק'. לכל הפחות את הכבוד הזה תיתן לבנאדם לא לצחוק לי בפרצוף ולמרוח עליי מחמאה כאילו אני איזה חמור ממחנה הפליטים דיר אל־בלאח". הרב אליהו השתק. אין מְרַצֵין ואין מְרַצִים לו לנהג מונית בשעת זעפן.

*

"לאן?", שחרר יעקב את ההאנד־ברקס והדליק נורת איתות. "לרחוב החצבים 25, יש לי שם שיעור תורה למסור, כל דקה שנקדים, רווח נקי", פרט הרב אליהו על מיתרי מצפונו. יעקב שלח את מצפונו לתפוס שמש מחוץ למונית. ולא הגיב. הציץ במראות לראות שפנוי, ויצא אל הכביש.

שתיקת המונית נעשתה מביכה על משתתפיה. יעקב בעצמו לא יודע מה קרה לו שככה התפרץ על הרב אליהו. מה יום מיומיים. בכל זאת, החזיק את עצמו חזק שלא להתחרט בפנים. הבנאדם הוא לא כבשה שמורטים לה

נוצות טווס בלי הרדמה ומחייכים אליה כאילו כלום עם איזו מחמאה ידשתיים. יעקב פחד שהרב אליהו יתלונן בתחנה וצ'יקו יכעס. "עד שיש לנו נוסעים קבועים, קובי, אתה צריך להסתכסך איתם? למה ככה, קובי? זה הלחם שלנו, קובי, הלחם שלנו. לא המרגרינה. הלחם, קובי. למה שהיום עם כל הדרייווערים מי עוד לוקח מוניות, מי? אז תגיד לי אתה מה אכפת לי אני כמה איחר לך? הוא נוסע קבוע. תן לו את הכבוד שלו. מה ביקשתי, קובי, קצת לשתוק ולהינעל מבפנים". צ'יקו יצעק והוא ישתוק וינעל מבפנים. מאז שיצא ממנו נהג מונית בין כה וכה הלכה לו השמחת חיים למגרסה. שיצעק צ'יקו. למי אכפת.

התנועה ברחובות תל-אביב זרמה בזרימתה הבינונית ובתוך רבע שעה הם הגיעו לרחוב החצבים 25. הלב של יעקב אמר לו להתנצל. שלא ירוץ אליהו ללכלך עליו אצל צ'יקו. אבל הכבוד שלו לחש לו שהוא לא אמר שום דבר לא נכון ואם יש במצב הזה מי שצריך להתנצל, זה הרב אליהו עם החיוך המעצבן שלו שרק מוסיף נפט למדורה של חוסר ההתנצלות.

הרב אליהו חתם לו על טופס הנסיעה ולא הוסיף מילה. פתח את הדלת וירד מהמונית בלי להגיד שלום. כמו לא היה נוסע קבוע שיש היכרות בסיסית ביניהם. "שיתבייש לו, גם כן זה", המהם יעקב לעצמו, "מעירים לבנאדם שְׁתֵּי מילים וכבר שוכח להגיד שלום. גם כן, זה. חושב את עצמו עלי באבא סגן ראשי של הראשון לציון הראשון. יעני חכם באשי. איפה הדרך ארץ שלו ומה שווה החיוך שלו בלי דרך ארץ, טָפוּ עֵלָאוּ".

"כאן 12, התפניתי בחצבים 25", שידר לצ'יקו.

"קיבלתי, 12, קיבלתי 12. קבל הנרקיס 26, הנרקיס 26. אישה זקנה, קובי. צא אליה לעזור לה להיכנס לאוטו. עם סבלנות. 12, בבקשה תבוא אליה עם סבלנות".

"קיבלתי, כאן 12, קיבלתי הנרקיס 26, זקנה".

הזקנה חיכתה לו ומטרייה צבעונית פתוחה מעל לראשה. בחוץ נשבה רוח קלושה ללא כל איתות מקדים לגשם. בקושי היו עננים בשמים. גם כן חורף, נרתח יעקב על המטרייה. אפילו החורף כבר לא רוצה לבוא לישראל עם כל הפוליטיקה המסריחה שלה, שלא דואגת לאזרח הקטן ורק סוחטת אותו במיסים עד שיוצאים מהנשמה שלו כל המיצים ואז קוברת אותו בבירוקרטיה בלי הספדים.

"שלום סבתא'לה", יצא לקראתה בחיוך זיפני, "בואי, סבתא, אקפל לך את המטרייה היפה, אני אעזור לך להיכנס".

"למי קראת סבתא'לה?", קיפלה את המטרייה, "אני לא צריכה עזרה, תחזור למונית. אני מסתדרת. אל תעשה אותי נכה".

יעקב חזר למושב נהג וטרק את הדלת שלו. איזה עולם זה, איזה. גם כן צ'יקו התכמולוג עם ההוראות המרגיזות שלו. חושב עצמו רואה בכוכבים שיודע הכול בשלט רחוק. הזקנה נכנסה למונית ואיתה ריח חריף של שמפו רפואי כלשהו. יעקב זכר את הריח מסבתא שלו עליה השלום ולא הצליח להיזכר בשם של השמפו. "קח אותי לאיכילוב, בבקשה", ביקשה.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"איכילוב. קיבלתי", אותה, הביט במראות, והשתלב בתנועה.

*

השקט הפריע לו והוא הדליק בחזרה את הרדיו. מישוהו צעק על מישהו אחר שצעק עליו בחזרה שלא יצעק עליו, וסך קול הצעקות התאימו יופי למצברוח שלו הבורק.

"אדוני, תכבה בבקשה את ההמולה הוורבלית", ביקשה מאחורה. יעקב לקח לבטן הרבה אוויר וכיבה. הלקוח תמיד צודק. וכמעט תמיד מעצבן. "בעלי, שהייתי נשואה לו יותר מחמישים שנה, נפטר לפני שעה פלוס-מינוס", נשמעה מתנצלת, "אין לי סבלנות לשמוע את הקשקשת הזאת". "שיהיה בריא", פלט בפיזור דעת. "סליחה?", שאלה.

"אמרתי שתהיי בריאה", תפס את עצמו.

"נו, נו. בריאה אני כבר לא אהיה. העיקר זה לא ליפול על הילד שלי חלילה. למה שמזה אני חוששת. אין לצעירים סבלנות ואין להם זמן. זה מה שאני מתפללת כל הזמן, אפילו שאני לא מאמינה, אבל אני בכל זאת מתפללת, למה שלמות מוקדם עם עצמאות מלאה זה עדיף פי מיליון מאשר להיות גרוטאה תקועה בתוך הגרון של הילדים שלך".

"נכון", אישר, "למות מוקדם זה הכי טוב".

היא הביטה לעבר עורפו ותהתה אם כדאי לה לעדן קצת את הניסוח המחוספס שלו. "הגענו", החנה למרגלות בניין האשפוז הראשי, "שלושים וארבעה שקלים, גברת, ושישים אגורות". הושיטה לו שטר של חמישים שקלים, "תשמור את העודף לעצמך, איש צעיר ותשתדל לחיות", פתחה את הדלת, ויצאה את המונית במהירות יחסית. המטרייה נשארה במונית. לא היה לו כוח לצאת ולרדוף אחריה. מסכנה, מלמל, תִּפְּף נרחם עליה, איכדה ביום אחד גם בעל וגם מטרייה. לא היום שלה, מה שבטוח.

*

ליאורה התלבטה אם לעלות למחלקה או שכבר הורידו את נוח'קה לקומת המקורים. חבל שאלי שלה איננו פה. הוא תמיד יודע מה לעשות. עוד לא עדכנה אותו שאבא שלו מת. פעמיים הוא צלצל בחצי השעה האחרונה והיא לא ענתה לצלצולים שלו, כדי שלא תצטרך לעדכן אותו. העדכון יחכה בסבלנות. עדכונים לא מתים מלחכות. היא יודעת שיש לאלי שיעור תורה חשוב מאוד שהוא מוסר באיזו וילה יוקרתית ברחוב החצבים. פעם בשבוע הוא מוסר את השיעור הזה. הוא סיפר לה שמשותפים בשיעור אנשי עסקים, יהלומנים, ברוקרים, יועצי השקעות. רובם לא דתיים. השיעור עוסק בסוגיות שרלוונטיות לעיסוקים שלהם והם חובשים כיפות לפני הלימוד ונהנים מכל רגע. השעתיים מתמשכות לא אחת לשלוש שעות ואפילו קצת יותר. קודם שימסור את

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

השיעור תורה, אחר כך תעדכן אותו. מה לעשות. אלי שלה נהיה אדם מאמין ויש לו משימות חשובות. מי היא שתפריע לו.

מוקדם יותר, לפני שעה או משהו כזה, אחרי שבישרו לה מבית החולים שנוח שלה מת, כן דיברה עם אלי וערכנה אותו שהמצב החמיר מאוד. אחרי השיחה הזאת, יותר לא ענתה לו. חששה שירגיש על קולה. בשבועיים האחרונים המצב החמיר מאוד כמה פעמים. אז היא סיפרה לו לפני שעה שהבוקר המצב החמיר מאוד. הוא התלבט בקול, אלי, אם לוותר על השיעור ולבוא לאיכילוב. הוא שאל אותה עד כמה חמורה ההחמרה מאוד הנוכחית. היא הורתה לו שלא יוותר על השיעור. "אבא, אם היה עכשיו בהכרה מלאה, לא היה מסכים שבגללו תוותר על שיעור תורה".

"אבא? ", בדק אלי את שמיעתו.

נוח, סוכן מוסד בעיסוקו המרכזי וגמלאי מוערך גם אחרי פרישתו, התרעם עליו מהרגע שהוא לפני שבע-עשרה שנה שבו נעמד בסלון בית משפחת גזית ברחוב הנרקיס והצהיר בפני הוריו כי החליט לחזור למקורותיו ולתור אחרי שורשיו. נוח אביו התכווץ התחמץ והתפלץ, ניסה להניא אותו ממסלולו, ולבלום או להאט את מסע החזרה. אבל אלי ירש את העקשנות של נוח. המלחמה נועדה לכישלון.

למרות התנגדותו לצעד, או לצעדים שבעקבות הצעד, לא ניתק נוח גזית קשרים ולא עשה ברוגז רשמי. אבל בליבו לא חדל מהתפלל לאלוקים, שעליו הצהיר כי אינו מאמין בו, שאלי, בנם יחידם אשר אהבו והעריכו, יחזור לעצמו'. עזור נא אלי שבשמיים עזור נא לאלי שלנו שלא יחזור אליך, רחשו שפתי נוח את תפילתן שלא נענתה.

עם השנים התקשתה המשימה שבעתיים כי אלי התחתן ובנה בית של תורה. דווקא הייתה חתונה יפה, הודה נוח והתוודה באוזני חבריו שנתקפו בסקרנות אנתרופולוגית. "הם העתיד המתרבה ומתפתח, אנחנו העבר הנכחד", סיכם נוח באוזני חבריו, רובם אנשי מערכת הביטחון, גמלאים מדושני פנסיות תקציביות ומודאגי מגמות דמוגרפיות.

בתוך שנים ספורות הפך אלי שלהם אבא מאושר ללהקת ילדים עוטי כיפות ומסולסלי פאות וילדות עוטי צמות ושמלות ארוכות. נוח עדיין הביט עליו כעל יצור שעטה תחפושת זמנית. "יכולת להיות גאון פיננסי עולמי, אלי. אתה לא יודע להעריך את עצמך. אין לך מושג איזו אבדה גרמת לעולם הכלכלי. עם הכישורים האנליטיים שלך יכולת להיות פרופסור לכלכלה מבוקש בשווקים הבינלאומיים הכי גדולים ולהיות בכיר בחברת הייטק בינלאומית, אתה עם החוש שלך למחשבים ולכלכלה ביחד, עוד היית נהיה לנו נגיד בנק ישראל", נאנח נוח מפעם לפעם.

אלי אינו מתוכח ואינו מתנצח.

וגם אינו נאנח.

*

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"כן, אבא", כרתה ליאורה את פליאתו הטלפונית של בנה אלי לפני כשעה, "לא תאמין שבשנים האחרונות, מאז שהתחילו אצלו הבעיות בלב והיינו זקוקים פה ושם לעזרתך, הוא אף פעם לא הרשה לי להפריע לך בשיעורים או לבטל אותך מלימוד תורה".

"לא ידעתי".

"הרבה דברים לא ידעת".

הנה גם עכשיו, שעה אחרי שדיברנו והבטחתי לך לעדכן אותך בכל התפתחות, הוא מת, אבא שלך, וגופתו מתגלגלת על האלונקה ומוכנסת להקפאה מהירה ואתה עוד לא יודע על מותו כי אני רוצה שתמסור בנחת את השיעור שלך ברחוב החצבים.

שבע דקות היא החזיקה את אלי על הקו, מושכת זמן בתיאורים על יום האתמול במחלקה לטיפול נמרץ, מפרטת מה אירע מאז שאלי הלך אחרי הביקור היומי שלו, ובעיקר מתאמצת לא לספר לו על התפנית של הבוקר. עוד לא. אלי הקשיב בסבלנות, שאל שאלות של התעניינות, ולא סיפר לה שהמונית שלו מחכה בחוץ. מזמן סיכם עם צ'יקו, מנהל התחנה, על תשלום נוסף, קבוע, בכל חודש, להמתנות הקצרות האלה. צ'יקו לא טרח לשתף את הנהגים בסיכום על תוספת התשלום, משיקוליו הוא.

בסוף הצליחה לסיים את השיחה בלי לעדכן אותו על התייתמותו. נוח ישמח. אם במקפיא אפשר לשמוח. בשנותיו האחרונות, שנות סיכומי חיים במהלך שבבי נדודי השינה הזוגיים, התוודה נוח בסודי סודות שהוא שלם ואפילו קצת מאושר באורח החיים שאלי בחר וסיגל לו. "אבל את לא אומרת לו מילה אחת, ליאורה", הזהיר אותה מכוחה של ברית נישואין בת חמישים ושתיים שנה.

"ברור, אהובי", הבטיחה לנוח וידעו שניהם ששעה קלה אחרי שנוח יסגור את עיניו בסגירה שאין אחריה פתיחה, היא תמצא כבר דרך לספר לאלי. נוח לא התעקש. כל עוד שלא תספר על הפרויקטים הסודיים שבהם היה נוח שותף ועל מעלליו סביב הגלובוס למען המולדת, שתספר מה שהיא רוצה.

שבוע לפני מותו, ביודעו היטב כי זמנו קצר וצר, ביקש ממנו להעביר לרובי פלדלת את המעטפה החומה שהשאיר אחריו בכספת הביתית שלהם. "זה חשוב, ליאורה. זה קריטי לביטחון ישראל", התחנן קולו החלוש השברירי מעל מיטת חוליו בבית החולים, "את לא מעלה על דעתך כמה זה קריטי".

היא הבטיחה לו.

===

בעבר נהגו במוסד ובשב"כ להעסיק את הסוכנים כנהגי מוניות משוטטים ברחובות עריהם. הם העלו נוסעים. הובילו נוסעים. הורידו נוסעים. את התשלומים שגבו מהנוסעים המוסעים העבירו לקופה הקטנה של הארגון. אין כיסוי מוצלח יותר לסוכן סמוי, מאשר עבודה כנהג מונית. המעגלים המשפחתיים והסביבתיים אינם חושדים בכלום. שעות עבודתו של נהג המונית גמישות, פולשות אל הלילה, נחתכות מהיום, נוכחותו איננה הכרחית בשום משרד או חנות, היעדרויותיו התכופות לפרקים מביתו מוסברות בנסיעות ארוכות שהזדמנו לו בעבודתו, והוא גם יכול להחנות את 'המונית' ארבעה ימים בשבוע בחניון התתיקרקעי במבנים הסודיים של פיגלילות, ולצאת לעבודתו האמיתית בתחום הביטחון, ללא שמישהו יעקוב או יבחין אם עבד היום כנהג מונית או כמחסל מסתורי במסעדה בשטוקהולם.

בעשור האחרון העדיפו ארגוני הביטחון לשבץ את הסוכנים במשרות משרדיות אפורות, שבהן נוכחותן אינה באמת נחוצה והיעדרותם אינה מורגשת. אחד מתמנה לרקטור בספרייה. האחר מתמנה לאחראי פיתוח במשרד ממשלתי. אותו מינו לספרן בספריית האוניברסיטה לצד שני ספרנים אמיתיים אחרים שאינם מבינים את היעדרויותיו המוסברות בחולשה אלרגית תכופה. הוא יודע איך זה עובד. מישהו אמר משהו לאחראי משאבי אנוש באוניברסיטה. תקציב נדיב כלשהו הוקצב לקופת האוניברסיטה, והנה נוצרו חמש או עשר משרות משרדיות פנויות, מיותרות לחלוטין, במרחבי הקמפוס הענק. זה לא טוב לו. הישיבה ליד שולחן וספר, מנוונת אותו. הוא משתוקק אל השטח. נכסף אל המתח. עורג אל הפעילות המסוכנת מעבר לקווי האויב. השלושה המשיכו לדבר, ולצחקק, מתגרים בסמכותו. קוראים ומעיינים הרימו אליו מבטים דורשי התערבות. ראובן הטיב שוב את הסוודר וקם אליהם. שני הספרנים האחרים בהפסקת צהריים. האחריות רבוצה כולה עליו. את הנעליים טרם הספיק לחלוץ כך שלא נדרש לנעול אותן מחדש. הוא התקדם לעברם, מצויד בלפחות שלושים טכניקות שיכולות לגרום להם להפסיק לנשום בתוך עשר שניות, לכל השלושה, אבל פה עליו לשחק את תפקיד הספרן המסורבל, המהוסס, המפוחד מהטלת משמעת יתרה. הנוכחים עקבו בפזילה אחרי מסלול התקדמותו. מחכים לניצחון הצדק על הרוע ולהשבת המשמעת לחממת המדע.

"אני מבקש לא לדבר כאן", הזכיר בקול רועם.

"שמענו אותך כבר בפעם הראשונה", עדכן השמנמן, "חבל שהתאמצת פעם שנייה". שני חבריו ליוו את המסר בצחוק מלאכותי וקולני. בעיטה מהירה ומדויקת לפיקת הברך של השמנמן תהפוך אותו לצולע לכל החיים. ראובן כמה לבעוט את בעיטת ההצלעה, אך הביט בו כנבוך אובד מילים. "שמענו אותך, גבר", שב השמנמן על הכרזתו.

ראובן הסתפק אם לשוב למקומו או להמתין לצידם. עמד והמתין. ניסיונו הוא שעמד לו לא לאיים איומי סרק שאין תוכם כבדם, ולא להכביר משפטי רהב חלולים. השלושה הביטו סביבם וחיפשו אהדה ציבורית. הקוראים דממו כרובוטים עקורי רגשות ונטולי עניין ושיקעו עיניהם בתוך ספריהם וענייניהם הדחופים-פּתאום. "אני

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מבקש מכם חד־משמעית לא לדבר. ומי שרוצה לדבר, שייצא בבקשה החוצה, יש מספיק מקום בחוץ, בכדור הארץ, בשביל לדבר", חזר ראובן על דרישתו בקול מוגבה, ונטש את עמדתו הרופפת. טרם הספיק להתרחק וקול צחקוק התגרה בו ממקומם. ראובן עצר לרגע. אם לא היה קהל סביבו היה ממשיך ללכת. מי צריך צרות. אבל הקהל מצפה ממנו להשליט סדר בספרייה. אחרי מחשבה עם עצמו החליט למלא אחר ציפיית הקהל, "אני הולך להביא אבטחה", הכריז לחלל, דילג בהליכתו על הדלפק הנוח ויצא החוצה אל המאבטח.

"אני צריך את עזרתך, תומר", אמר לקלסתר שהיה שקוע בצג המכשיר.

"מה העניין?", נשאר הקלסתר שקוע ותקוע.

"יש חברה של צעירים שמדברים ומפריעים. הזהרתי אותם כבר פעמיים".

"תגיד להם לצאת".

"אמרתי. לא עוזר", כיזב.

"אז תגיד עוֹדֶפֶם", לא הסיר המאבטח תומר את כריות אצבעותיו הקדמיות ממסך המכשיר.

ראובן נשאר לעמוד ולא זז. המאבטח ניסה להתעלם מקיומו וכשל. "אתה מפריע לי, ראובן".

"מפריע לך?", התפלא ראובן, איך אפשר להפריע לאיש שאינו עוסק במשהו שיכול להיות מפורע. תומר סיפר לו פעם שהוא לא צריך את האבטחה בשביל הפרנסה. הוא מחלטר חצי יום באבטחה בחברה ששייכת לאבא שלו בשביל שתהיה לו מסגרת שתחייב אותו לסדר יום בסיסי, וגם כדי לראות עולם'. הוא הגיש מועמדות למוסד, תומר, גם את זה סיפר לראובן בשיחת שעמום שגרתית, בלי להעלות על קצה דעתו שהמוסד עומד מולו ברגעים אלה ממש, בוחן את אישיותו ובודק את אופיו. התיק של תומר היה על שולחן העבודה של ראובן במוסד. לא פה בספרייה.

"כן, אתה מפריע לי לאבטח, ראובן. ואני מבקש ממך לעזוב את המקום".

ראובן חש את פניו בוערות. הוא ספרן כאן עוד לפני שהמאבטח החוצפן הזה הגיח לאוויר העולם. ושניהם יודעים שאם מישהו מביניהם מפריע, אזי המאבטח הוא זה שמפריע לעצמו לאבטח. ראובן מתח כלפי מטה את שולי הסוודר מלפנים, ומאחור, ושוב מלפנים, והמשיך להמתין לצד המאבטח.

אחרי שהות קצרה התייאש המאבטח, קם מהכיסא, ובא אחריו אל הספרייה, "זה לא התפקיד שלי, ראובן. סדר בספרייה, זה אשכרה התפקיד שלך. אבל אני אגיד לך משהו: הייתי אתמול בהפגנה בקפלן. הלכתי עם ידיד שביקש שאבוא איתו. לא היה אכפת לי ההפגנה בכלל. אני לא קפלניסט בהשקפות שלי, אבל אני אגיד לך משהו: ראיתי אנשים שאכפת להם מהמדינה, ראיתי אנשים שכואב להם. אז, ואלק, משהו נדבק בי, ראובן. אז בגלל זה, הפעם, באופן חד־פעמי אני עושה לך את השירות הזה, ראובן".

"היית בהפגנה של השמאל?", התקומם ראובן מלאכותית, מבקש לבחון מינונים של תגובתיות.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"של השמאל? ואלך לא יודע של מי הייתה ההפגנה. באמת שלא. אל תתפוס אותי על זוטות, ראובן. הייתה הפגנה והייתי בה ובזכות זה יש לך עכשיו חייל נאמן הסר למרותך ולפקודתך", חייך תומר והניח זרוע חסונה ומחבתת על כתפו של ראובן, "איפה הם יושבים?", שאל.

ראובן התאפק לא לעקור את זרועו של תומר משורשיה העמוקים, הביט לכיוון המקום שבו ישבו השלושה ולא מצא שם איש. השולחן הפינתי היה ריק. "אה, אני מניח שהם הלכו. לא יודע, השד לקח אותם, הלוואי. תאמין לי הלוואי שלקח אותם השד. אולי התחמקו מהדלת האחורית".

תומר הביט עליו בבוז אך לא אמר מילה. אולי בגלל שהיה בהפגנה. אולי כי ריחם עליו.

ראובן הודה לתומר במבוכה וחזר למקומו אצל הדלפק. בבואו לא מצא את ספר המחקר היקר עב הכרך שהיה עליו לסיים את קריאתו כבר אתמול לצרכי עבודה. גם משקפי הקריאה שלו לא נראו בכל מרחביו של השולחן. תחילה פסע פסיעה לכיוון תומר המאבטח, להזעיק אותו לעזרה. עכשיו מדובר באירוע רציני, הרהר. אירוע הדורש התערבות של אבטחה. בתום הפסיעה השנייה, נפל בו מורך בלתי מוסבר. ראובן חזר אל הכיסא שלו, התיישב עליו בפנים של שאננות חיצונית, וניסה להיזכר איפה בבית הניח בשעתו את משקפי הקריאה הישנים, הקודמים. הם היו עדיין טובים כשקנה את החדשים. הוא מקווה שהם במגירה שבשידה הישנה. והוא מקווה שהשמנמן הוא זה שגנב את המשקפיים שלו. חייב להיות שהשמנמן לקח.

*

המצלמה הזעירה השתולה בידית המשקף, מקליטה ומצלמת, עשויה לעזור למחלקת המעקב של המוסד לעקוב אחרי אביו של השמנמן, פרופסור אמציה מנדלין, חוקר ביולוגי מוכשר שמעטים בעולם בדרגתו המקצועית ואיש בעל דעות שמאל קיצוניות, שלפעמים הולך רחוק מדי בסבך דעותיו הפוליטיות. במוסד חושדים זה מכבר ששוב חצה פרופסור אמציה מנדלין את הגבולות.

ליתר דיוק, את הגבול הדרומי.

בתיק הרשום על שמו, הועלה באחרונה חשש שפרופסור מנדלין מסייע למצרים לפתח נשק גרעיני, כששני הצדדים מנצלים את העבודה שעני כל העולם מופנות איראנה. מצרים אינה מעלה על דעתה שבישראל יודעים על הקמת הכור הגרעיני במדבר הסהרה ועוקבים אחריו מזה כשנה. אם פרופסור אמציה מנדלין מוכר את נשמתו לשטן המצרי, בשם האידיאולוגיה הפרוגרסיבית הזויה שלו, מעוניינת ישראל לגייס אותו כסוכן כפול. לגרום לו לרצות לעשות את זה.

ראובן הציץ בשעונו במתיחות. רק בערב יידע אם תרגיל שתילת המשקפיים הצליח. בארבע מתקיימת ההלוויה של נוח הזכור לטוב. סוכנים בתפקיד אינם מורשים להשתתף בהלוויות של גמלאי המוסד, מטעמי ביטחון ונימוקי סודיות. אחרי ההלוויה הוא יקפוץ לחלקת גמלאי המוסד להניח אבן קטנה על תלולית העפר הטרייה שמעל נוח'קה גזית.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

נוח'קה גזית, עם כל שמונים ושבע שנותיו, מעולם לא יצא באמת לגמלאות. הוא זה שגילה את התרמית הבינלאומית של 'עם כלביא'. הראיות חבויות במעטפה חומה שבכספת הביתית, כך העביר לו נוח'קה מסר לפני משהו כמו שבוע. "כל הראיות במעטפה, רובי פלדלת", שיגר אליו נוח'קה את המסר וציין כי ליאורה אמורה להעביר לרשותו את המעטפה במהלך ימי השבעה, כשיבוא לנחם.

===

פרק שלישי

נסתרותיו של שִׁמְחָה

השעון המעורר צלצל לפני הזמן, כהרגלו. תמיד זה לפני הזמן. שמחה כיבה אותו במהירות לפני שדקלה תתעורר ותתחיל לרטון את הרטינה הקבועה של 'אתה הרי יודע כמה קשה לי להירדם בחזרה, אז למה אתה לא נזהר עם הרעשים? למה?', רטינת בוקר שכבר בסופה היא שוקעת בתרדמת נחירות קולנית מחרידת קירות ומנערת תקרות.

קר היה בחדר וחשוך. שִׁמְחָה גישש ולחץ על השלט הרחוק כדי להפעיל את החימום במזגן. שטויות. עד שהחום יתפזר בחדר הוא כבר יהיה מחוץ לבית. שטף את פניו, צחצח את שיניו, לגם קפה טורקי שחור ונטול סוכר, זרק על עצמו משהו ללבוש והזדחל החוצה מאפלולית הבית לאור הבוהק של חדר המדרגות הקפוא והמרוקן. השעון הראה על שלוש וחצי. מוקדם כרגיל. עתה עליו לנסוע שמונה דקות לתחנת האיסוף, להעמיס את הסקודה שלו בארבע־מאות עיתונים ולהתחיל לחלק אותם בבתים. עיתון אחרי עיתון, דלת אחרי דלת. ברדיו ליהג השדרן בקול מורדם. שִׁמְחָה רצה להעביר תחנה והחליט להשאיר אותו כשחשד שגם השדרן היה מעדיף להסתפן עכשיו במיטה מתממת. שִׁמְחָה שאב מקולו הממורמר טיפות של שמחת אֵד ורחרח אותם כטללי נחמה.

*

העיתונים לא הגיעו עדיין לתחנת האיסוף. חבל שקם כל כך מוקדם אם אין עיתונים שמחכים לו. שִׁמְחָה צלצל ליואב, הנהג של משאית החלוקה. יואב לא ענה לו. שִׁמְחָה צלצל שוב. יואב לא ענה שוב. שילך לארבע כנפות תבל. שִׁמְחָה שלח לו הודעה. יואב לא הגיב גם להודעה. לאחרונה החל יואב לאחזר. לא הרבה, רבע שעה, עשרים דקות. אבל באמצע הלילה זה כן הרבה. "אם אתה מאחר, אני יכולתי לישון בזמן הזה עוד עשרים דקה", אמר שִׁמְחָה ליואב כבר פעמיים, "אתה רוצה שנקבע שאתה בא בארבע במקום שאתה בא בעשרים לארבע, אין לי בעיה, אבל רק תגיד, שלא תייבש אותי סתם על חשבון השינה שלי".

יואב לא הסכים. "אני כאן בעשרים לארבע כמו שעון", התעקש. פעם זה היה ככה. חמש שנים שזה היה ככה. כמו שעון שווייצרי. יואב כמו שעון היה בא עם המשאית בעשרים לארבע ופורק את הסחורה. בעשרה לארבע העיתונים כולם היו נמצאים באוטו של שִׁמְחָה שהיה יוצא לחלוקה עד שבע ובשבע וחצי כבר חוזר הביתה לשלוח את הילדים, כלומר, לעזור לדקלה לצד שמיעת רטינותיה הקבועות, ואחר כך לחכות שדקלה תלך לעבודה שלה כמוזכירה בקופת חולים, ומיד שהיא יוצאת מהבית, להיכנס למיטה עד אחת בצהריים, אז הוא מתעורר, שוטף פנים ושותה קפה, מעשן סיגריה והולך למסגרייה של יוסי אח שלו, לנהל לו את הפנקסים במשרד בחצי משרה.

בשבועיים האחרונים יש לו הכנסה צדדית, לשִׁמְחָה. מישוהו ביקר אותו בחדר שלו במסגרייה כשיוסי היה בעבודות בשטח. האיש עם הקסקט לא הזדהה ולא הסביר איך הוא יודע ששִׁמְחָה פה. הוא אמר לשִׁמְחָה שאם הוא יצרף לחלק מהעיתונים שהוא מחלק בבוקר חומרי תעמולה מסוימים, הוא יתוגמל כראוי. "לא שזה בא עם העיתון או מטעם העיתון. אתה מבין לבד שאני לא רוצה להזיק לך ולהרוס לך את הפרנסה מהעיתון. רק שבגלל שאתה בין כה וכה מתרוצץ ברחובות ועובר בין הבתים, אז מה אכפת לך להשים בתיבות גם חומר פרסומי", הסביר האיש המסתורי שסירב לומר איך קוראים לו ואפילו לא הסכים לשבת על כיסא. אחר כך כשבדק במצלמות האבטחה של המסגרייה ראה שִׁמְחָה שהאיש נכנס מהכניסה הצדדית שבלי מצלמה ושכל הזמן שהיה במסגרייה הסתובב רק בשטחים המתים שלא מצולמים. מקצוען אמיתי. "מפעם לפעם אני יביא לך חומר פרסומי ואתה תעיף אותו ככה בחלק מהבתים. וכמו שאמרתי, אדון שִׁמְחָה, אתה תשחק אותה ראש קטן ותקבל תגמול הולם".

מאז, פעם אחת הביא לו האיש עם הקסקט חומר לחלוקה, הכניס לו את החומר ישר לתא המטען, לצד העיתונים. שִׁמְחָה הציץ פנימה ולא אהב את חומר התעמולה שהיה מלא רעל והסתה נגד הממשלה, אבל לכסף אין ריח והאיש הביא במעטפה חמשת אלפים שקלים נקי ושחור בלי מע"מ ושטויות. אז למה לא. בין כה וכה כל הארץ הזאת מלוכלכת במודעות של אנטי. יהיה עוד קצת אנטי ועוד קצת כסף בצד. מה קרה.

*

הייתה זאת הפעם השלישית בתקופה האחרונה שיואב מאחר. היום הגזים ואיחר בחצי שעה שלמה. בא עם המשאית רק בארבע ועשרה. מה שאומר שהחלוקה תתחיל מאוחר, מה שאומר שהחלוקה תיכנס לתוך השעה של הפקקים, המנויים יקבלו את העיתון מאוחר, תהיינה תלונות למחלקת מנויים, ומורדי, אחראי־מנויים־ראשי ירים טלפון לצעוק עליו. שִׁמְחָה יודע שלא בכבוד שלו להלשין את יואב אצל מורדי. הבעיה היא שיואב יודע את זה גם. ושִׁמְחָה יודע שיואב יודע. צריך לעשות פה סדר, אבל איך. בשבע צלצל הטלפון באוטו. שִׁמְחָה היה בשדרות קק"ל, בעיצומה של הפנייה שמאלה לרחוב משה סנה. צפוף תל־אביב. מורדי היה על הקו. "מה יהיה, שִׁמְחָה?"

"מה קרה?"

"אתה יודע טוב מה קרה, שְׂמִימָחָה. שלוש טלפונים כבר קיבלתי. איפה אתה עכשיו?"

"משה סנה".

"משה סנה? לפני חצי שעה היית צריך להיות שמה, שְׂמִימָחָה".

"אני יודע".

"מה זה עוזר לי?"

"לא יודע".

"אי אפשר להמשיך ככה. אמרתי להם שזה חדר-פעמי, אז אמרו לי שזאת לא פעם ראשונה, שְׂמִימָחָה. יצאתי פיתה והרסתי את המילה שלי. אחת אפילו אמרה בטלפון שתבטל את המינוי".

שְׂמִימָחָה נאנח.

"טוב, שְׂמִימָחָה. נעמוד בקשר", סיכם מורדי בטון צופן רז והתעטש בקול מרעיד לבבות.

אם דקלה תשמע משְׂמִימָחָה איך התנהלה השיחה, דקלה תכעס במאתיים שלושים קמ"ש. למה הוא לא אומר למורדי ישר על המקום שזה בגלל האיחורים של יואב נהג משאית ההובלה מהדפוס. דקלה תהיה צודקת, אבל מה יש לו מזה שדקלה צודקת. מה יש לדקלה מזה שהיא כל הזמן צודקת. צודקת וצועקת. כל החיים שלה היא צודקת, דקלה. נו ומה. איזה חיים אלה. להיות צודקת ולריב עם חצי עולם. בכל פעם חצי אחר. איזה חיים אלה להיות כל החיים צועקת שאת צודקת. לפני כמה זמן, בעוד ויכוח ערב שגרתי, אמר לה: "את שומרת את כל הנחמדות שלך לקופתחולים ומפחדת לבזבז בבית אפילו גרם אחד של נחמדות, דקלה. למה שחם וחלילה את מפחדת שאם תהיי נחמדה בבית שלך לא יישאר לך מספיק נחמדות בשביל העבודה. תאמיני לי לא יקרה כלום אם תפזרי גם בבית אָזָה עשרים וחמש גרם של נחמדות, על חשבון הנחמדות שלך בקופתחולים".

"אני, את הנחמדות שלי בשבילך, בזבזתי כבר מזמן ממִיזְמִן", ענתה לו את הצפוי.

"לא בשבילי דקלה, באמת שלא בשבילי. אני כבר התרגלתי עד שאני מפחד שלא אכיר אותך אם תהפכי להיות נחמדה חס ושלום. אני מתחנן בשביל הילדים. רק בשבילָהֶם, מסכנים. קצת נחמדות שיקבלו מאימא שלהם. למה מי ישמע מה יקרה לך אם תהיי אדיבה גם בבית שלך כמו לפציניטים בעבודה". זה רק בגלל שהחיים שלו מעוכים הוא הסכים לעבודה של האיש עם הקסקט. דקלה אשמה. לא הוא.

*

הוא יתפוס מילה-שליחברים עם יואב. יגיד לו שמצדו אין בעיה, פחות עשרים דקות או יותר עשרים דקות במיטה, לא זה מה שעושה את הבנאדם פחות עייף, אבל מורדי מרחרח כל הזמן. ועם מורדי לא כדאי לשחק. עצה טובה של חברים ייתן לו ליואב. הוא לא טיפש יואב. הוא יבין שמספיק עם המשחקים של האיחורים. הטלפון צלצל עוד פעם. "אבאאאא", נשמעה צרחה יללנית.

"כן, ניר. מה קרה?", התעצבן. מה כבר ביקש. לעבוד בשקט על הבוקר. להביא לחם הביתה בכבוד.

"גילי קשקש לי על המחברת", בכה ניר ויבב ממושכות, "אני לא יכול ללכת לִבְיָצְפֹר".

"איפה אימא?"

"אימא אמרה שנצלצל אליך למה אין לה גִבֵר כוח למריבות".

"אין לה כוח. כן? אין לה כוח? ולי יש כן כוח? מה השטויות האלה בכלל?! תגידו לאימא שאני עסוק בעבודה

עכשיו ושתמצא לה כוח", ניתק את השיחה.

בתוך שתי שניות צלצל הטלפון שנית. הוא התעלם. צלצול הטלפון נדנד. שִׁמְחָה עצר בחמת זעם בכתובות

השגורות בזיכרונו, והשליך את העיתון בתנופה כעוסה. בכל יום עיתון. בכל כתובת, עיתון. מה יש להם לאנשים

שהם מזמינים עיתון ומשלמים כדי להתעצבן על מה שכתוב בתוכו. בחיים הוא לא פותח עיתון. למה בשביל

מה להתרגז סתם?

במקום להיות בבית בשבע וחצי הוא זחל בפקק כבד. ככה זה כשאתה מתחיל את החלוקה באיחור של חצי

שעה. במציאות זה נמשך הרבה יותר מחצי שעה בגלל שאתה נכנס להתחלה של הפקקים. אם האיש עם הקסקט

יבוא פעמיים בחודש, זה כבר יהיה הרבה יותר טוב. כסף נקי. שחור משחור. בלי דיווחים. בלי רישומים. מורדי

צלצל שוב.

"שִׁמְחָה, מה יהיה? כבר עשר טלפונים קיבלתי. איפה אתה עכשיו?"

"יהושע בן נון פינת בזל".

"אנחנו צריכים לדבר, שִׁמְחָה".

"אוקיי".

"מתי נוח לך, שִׁמְחָה?"

"מתי שתגיד".

"בעשר, כאן במשרד".

"אוקיי".

בחמישה לעשר טיפס שִׁמְחָה במדרגות של המשרד. המעלית הייתה תפוסה והוא היה נטול סבלנות להמתין

להתפנותה. מורדי חיכה לו במשרד, הדלת פתוחה. "תיכנס, שִׁמְחָה", החווה לו מורדי ביד מזמינה.

שִׁמְחָה נכנס והתיישב על הכיסא. שותק. ייתן למורדי להגיד מה שהוא רוצה. לא יתווכח. לא ילשין על יואב.

אין לו כוח להתווכח. אין לו לב להלשין. לא בכבוד שלו להתחנן כמו איזו חתולה מהרחוב על השאריות של

הקופסת גבינה. אם מורדי יפטר אותו ייקח את הפיצויים וילך בשקט. יגיד לאיש עם הקסקט שיביא לו עוד

עבודות שחורות. מכל הסוגים. מזמן שמע שנהגי משאיות עושים הרבה כסף מלחסום כבישים בשביל ההפגנות

של השמאל שעכשיו אומרים שהאמריקאים של ביידן שפכו עליהם כמעט מיליארד דולר. נו מה, שייפלו אליו

קצת פירוורים קטנים. למה מה קרה.

"מה שלומך, שִׁמְחָה?"

"בסדר". פיהק שְׁימְחָה ושוב פיהק.

"אתה מרגיש טוב?"

"כן, מורדי. גש לעניין, מורדי. תעשה טובה", פיהק שְׁימְחָה בשלישית. זו שעת השינה הקבועה שלו.

"יואב", ציית מורדי וגש ללב ליבו של העניין.

"מה איתו?"

"תגיד אתה, שְׁימְחָה".

"אין לי מה להגיד".

"הוא בא בזמן? בכל בוקר. הוא בא בעשרים לארבע. כל יום? אתה רואה בעיניים שלך את המשאית של יואב

פורקת עיתונים בעשרים לארבע?"

"תשאל אותו ישירות, מורדי. למה אני הדובר שלו נהייתי אני? מישהו משלם לי בשביל שירותי דוברות?"

"שְׁימְחָה".

"מה?"

"אני שואל אותך".

"ואני עונה לך שתשאל אותו".

מורדי התעטט מעת לעת ומשך בחוטמו ללא הרף. שְׁימְחָה לא הבין מה יש לו נגד השימוש בטישיו. 'חוטם שירותי אחסנה, שלום'. נו נו, לבריאות. רוצה להיות בחור מושך, שיהיה. "תראה, שְׁימְחָה. אם לא תשתף איתי פעולה, יהיו לכך השלכות".

"מורדי. יש לי שאלה", הזדקף שְׁימְחָה על הכיסא שלו, מפיץ ריח קָרֵב קָרֵב.

"בבקשה, ככל שתשאל", משך שוב מורדי משיכת יתר בחוטמו.

"מה העבודה שלי?"

"העבודה שלך?"

"כן. מורדי. מה העבודה שלי, של שְׁימְחָה שיושב עכשיו מולך ומדבר איתך במקום לישון?"

"לחלק עיתונים".

"יפה מאוד, מורדי. אז זאת העבודה שלי כאן אצלכם כבר תשע שנים. והעבודה שלי זה לא ללכלך על מישהו או לדווח עליו או לעקוב אחריו. כל עוד אני עושה את העבודה שלי ביושר ומכל הלב, תניח לי. תהיה פייר איתי כי אני פייר איתך. יש לך בבטן על יואב? תשכור חוקר פרטי ותעזוב אותי, למה שאני חוקר פרטי אני לא יהיה בגלגול הזה".

"הוגן למדי", המהם מורדי.

"אוקיי. אני יכול ללכת?"

"כן, שְׁימְחָה. אתה יכול ללכת", אישר מורדי, "שיהיה לך יום טוב. לך תשלים שינה. אתה נשמע עייף".

שִׁמְחָה חש התרוממות רוח קלילה והוציא את הטלפון מכיס המכנסיים. רוצה לצלצל לדקלה ולספר לה שהוא לא השטַנְקָר על יואב. התחיל לחייג ועצר. דקלה לא תדע להעריך את זה, ידע. להפך. היא תתרגז ותתחיל עם הרטינות שלה. שִׁמְחָה החזיר את הטלפון לכיס של המכנסיים. איך שהחזיר, צלצלה דקלה. "כן?", ידע שעומדת לנזוף בו על שניתק בבוקר את הטלפון לניר, ונכנס לכוננות ספיגה. "נוח גזית מקומה ארבע, מת הבוקר", הפתיעה אותו בדיווח בלתי שגרתי. לשון נימוסים בפייה. ככה זה שהיא מטלפנת אליו מהעבודה ואנשים שומעים.

"ברוך דיין אמת".

"יש לנו לווייה".

"למה יש לנו לווייה, דקלה? אני בקושי הכרתי אותו. וגם את. הם בקומה ארבע ואנחנו בקומה ראשונה. בקושי שלום-שלום. מה לווייה עכשיו על ראש שמחתנו? מי בכלל יזהה אותנו שמה?"

"אתה בקושי הכרת אותו אבל הוא הכיר אותך, שִׁמְחָה. את העבודה לחלוקת עיתונים הוא סידר לך. אתה לא ידעת על זה כי ליאורה, אשתו, האלמנה החדשה, מסכנה, אמרה שעדיף לא לדבר. נוח גזית הוא חבר של אבא של מורדי ולפני תשע שנים, כשליאורה באה לבקש ועד בית ואמרת לה שאתה מובטל ואין לנו כסף, היא אמרה שהיא תטפל בזה. אחרי יומיים קיבלת את ההצעה של החלוקת עיתונים. זה בא ממנה ומבעלה".

"עכשיו את אומרת לי את זה? אחרי כל השנים האלה? תשע שנים ולא ידעתי מזה עד עכשיו?"

"כי היא אמרה לי שגבר לא צריך לדעת אף פעם שסידרו לו עבודה מאחורי הגב שלו. למה שזה יכול לעצבן אותו".

"למה לעצבן?"

"זה תשאל את עצמך, אתה הגבר בבית. או שאולי לא?", ניתקה.

היא לא חלמה שבהלווייתו של נוח השכן יפגוש שִׁמְחָה את האיש עם הקסקט בין המלווים הדוממים לבושי השחור, עטויי המשקפיים הגדולים, וירצה לגשת אליו לבקש עוד עבודות - ולא יצליח. האיש יחמוק.

רובי פלדלת יודע לחמוק. אחרת לא היה בא להלווייה של נוח'קה גזית בניגוד לנוהל האוסר השתתפות של סוכנים פעילים בהלוויות של גמלאים.

כשחזר שִׁמְחָה למכונית אחרי ההלוויה. חיכה לו בתא המטען ארגז נוסף של חומר הסתה לחלוקה. דקלה, לא שמה לב, למזלו. פחות שאלות, פחות טרוניות. בתא הכפפות המתינה מעטפה ובה חמשת אלפים שקלים. את תא הכפפות פתח אחרי שדקלה ירדה בחנייה של הבית. שִׁמְחָה נאפף פחד. האיש עם הקסקט הכיר את נוח. ומכיר את אבא של מורדי. ובוהש ומתערב מאחורי הגב שלו. ומפעיל אותו כרצונו. אבל משלם טוב, ברוך השם. וזה העיקר. שִׁמְחָה צלצלה לדקלה: "תגידי, מה עבד נוח לפני שיצא לפנסיה?"

"למה? מה קרה?"

* מרקחת אַתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"סתם, ראיתי אנשים מכובדים בהלוויה".

"פְּחָחָהּ, מכובדים. גם כן, חושבים את עצמם. גזית'שמזית. היה נהג מונית, נוח. כולה נהג מונית. אל תתרגש מההצגות שלהם, אלה".

===

פרק רביעי

סחיטת ברזל

זמזום הקדיחה בקע מחדרו של הרופא. הלקוחה לא הפסיקה להיאנח. נורית שהתרגלה זה עידנים לזמזום כאל מנגינת רקע מנעימה, לא הסתגלה להתרגל לאנחות-שווא מוגזמות. בדקה במחשב את שמה של הלקוחה. גילה. בת ארבעים ושבע. רפרפה על גיליון הטיפולים שלה לברר את פשר האנחות הכבדות. לא נמצא כל ממצא מחשיד של טיפול היסטרי. מה כל כך כואב לה. נורית נכנסה לקליניקה ושאלה את דוקטור רונן ברזל אם לקבוע לו תורים ליום שישי הקרוב. בפיו ענה לה שבהחלט. בעיניו שאל מה העניין. היא ענתה "אוקיי. אקבל תורים", החוותה בניד עפעף לעבר הפציינטית הגונחת כאילו עוקרים לה את הלב. דוקטור רונן משך בכתפו הימנית. כל עוד שהתשלומים זורמים במועדם, האנחות אינן מפריעות לו.

לנורית הן הפריעו. "כואב לך משהו, גברת?", שאלה את הפציינטית שהשיבה בכחכוחים בלתי מפוענחים. "עד כדי כך כואב?", שאלה שוב על אף שלא הבינה את פשר הכחכוחים. הייתה זאת שאלת מחאה. שתשמור הלקוחה את האנחות למקרים מוצדקים.

נורית עזבה את הקליניקה ושבה לחדרה. עוברת על רשימת התורים שנקבעו ליום המחר. מתזכרת טלפונית את הפציינטים ומוודאת שלא שכחו. רונן לא אוהב שמתחמץ לו טיפול. הוא בא למרפאה כדי לעבוד, הסביר לנורית יותר מפעם אחת כשרגז על תור מוחמץ. לא לשתות תה צמחים ולא ללגום קפה סחלבים. פגישה מבוטלת מחוללת בו סערה פנימית החורגת בהרבה מההפסד הכספי. נורית תהתה מה כל כך מטריד אותו בפגישות שמתבטלות. מצבו הכלכלי היה מבוסס להפליא. הוא רופא מבוקש שמרשה לעצמו להתפרע עם התעריפים לכיוון מעלה ועדיין משתרך תור ענק המתחנן לזכות לטיפולו.

אשתו, דוקטור נופר ברזל, חוקרת בכירה במכון וייצמן. משכורתה טובה וגבוהה. שניהם בעלי מעמד לא רע. אנשי החברה הגבוהה. בן ובת פרטי, קטן קומה ורחב מידות. שתי מכוניות מודל טרי. חיים על פי החלום. נורית סימנה סימוני וי ליד הפציינטים שאישרו את הטיפול ליום המחר וחיגה אליהם, מזכירה להם לא לאחר. דוקטור ברזל סיים את הטיפול בפציינטית גברת גילה שנאנחה בקולניות וביקשה הנחיות, מתעקשת לשאול

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

שאלות שהתשובות שלהן פשוטות. רונן הוביל את השיחה לסיומה באלגנטיות ובשתיים-עשרה-אפס-אפס התיישב על כיסא הטיפולים הפציינט של שתיים-עשרה-אפס-אפס. זגורי הזגג. מטופל שתקן וממושמע. גילה ואנחותיה עברו מקבינט הטיפולים לחדרה של נורית, להסדרת ענייני התשלומים וקביעת התורים הבאים.

"כל כך כאב לך?", שאלה נורית ביובש.

"למה את שואלת?", הוצת זיק בעיניה של גילה.

"כי נאנחת בלי סוף". נורית ישירה כהרגלה.

"מי אמר שנאנחתי בגלל הטיפול?" הפתיעה גילה.

"אז למה נאנחת?"

"הבן שלי".

"מה איתו?", נעלם היובש מפניה של נורית.

"נקלע לקשיים קשים".

"מצטערת".

"לא, אל תצטערי".

"למה לא?"

"מספיק שאני מצטערת. למה שגם את תצטערי?", חייכה גילה, "מה זה יוסיף?"

גילה סיכמה את פרטי התור שיבוא, שילמה על הטיפול שעבר, נפרדה מנורית ויצאה.

אחרי שתי דקות חזרה למרפאה. נקשה על דלת חדרה של נורית ונכנסה בלי לחכות לרשות כניסה.

"כן?"

"תבטלי לי את התור הבא".

"למה? קרה משהו? למתי לקבוע לך?"

"אני עוברת מרפאה".

"מה? לא הבנתי".

"אני עוברת מרפאה, גברת נורית".

"למה? איך? מה קרה פתאום?"

"כן. עוברת. נאנחתי כי כאבו לי השיניים. וכאבו לי החיים. אני מעדיפה להיות מטופלת במרפאה שבה האנחות

שלי אינן מפריעות ואני לא צריכה להמציא תירוצים מצוצים מהאצבע למה אני נאנחת. אני משלמת כאן מספיק

יקר גם בשביל שתסבלי את האנחות שלי ולא תקרצי נגדי מאחורי הכתף שלי".

"הבן שלך לא בקשיים?", הסיטה נורית את לב הנושא.

"ממש לא".

"שמחה מאוד לשמוע". ביקשה נורית להשיב את הלקוחה האבודה. דוקטור רונן ברזל מתקשה לסלוח לה על אי שימור פציינטים.

"אין לי ילדים, נורית", אמרה גילה ויצאה את משרד המרפאה, "תמחקי לי את התורים הבאים".

נורית נאנחה. בינתיים השאירה את התור הבא על מכונו וסימנה לצידו כוכבית. היא יודעת שגילה לא תעזוב את דוקטור ברזל. עוד יום יומיים היא תירגע. נורית שחררה אנחה נוספת. אם נאנחים במרפאה על צער גידול בנים, מותר גם לה. אתמול מצאה במגירה של נאור משקפי קריאה של זקנים. אחרי כמה התחמקויות השיב נאור שאלה משקפי הקריאה של ספרן מעצבן שהעיר להם על שהרעישו בספרייה. היא התחלחלה והורתה לו להשיב את משקפי הקריאה לדלפק כשהספרן לא ישים לב. דבר ראשון בגלל החובה המוסרית של לא לקחת דברים שהם לא שלך; דבר שני כדי שלא תפתח שערווייה שתגרום לסילוקו מהאוניברסיטה ומי יודע מה עוד, אולי רישום פלילי, השם ישמור. לך תדע מי ראה או איזו מצלמה נסתרת ואכזרית תיעדה.

נאור נחר בצחוק נבזי ולא טרח לענות לה. דמה רתח נוכח האדישות שסיגל כלפיה בעת האחרונה. "לפעמים אני מתחרטת שילדתי אותך", פלטה ברטוריקה של כעס, ומיד נשכה את שפתייה באיחור קטן אך משמעותי. מילים כאלה הן מילים שלא נשכחות לעולם. נאור הסתובב אליה במלוא גופו, נדהם כל כך עד שלא הצליח להנפיק את הגיחוך המזלזל הקבוע שלו. סומק עז פרץ ללחיו, מתפשט בין פצעוני הבגרות.

"אני מתנצלת, נאורי. סתם כעסתי", לחשה. רק זה היה חסר לצרותיה. להוסיף את כושרו של המשפט האלמותי הזה למשקל העודף של הנער שלה. "אני באמת, מתנצלת. אתה הרי יודע שאתה אור החיים שלי. כעסתי כי לאחרונה אני מרגישה שאני מיותרת בחיים שלך, לא התכוונתי למילה אחת ממה שאמרתי ואתה יודע את זה". נאור סובב אליה את הגב, נחר את הגיחוך שלו בקולניות מתריסה, ועזב את הבית בטרקית דלת שמשמעה האפשרי כי הלילה שוב יישן אצל חברים. אין לה מושג מי הם החברים, יש לה מושג שהם לא משביחים את המוצר שלה. היא נטלה את המשקפיים הגזולים והניחה אותם בחדר העבודה של בעלה, פרופסור אמציה מנדלין. בשובו ממחקריו והרצאותיו, יגלה התעניינות לגבי המשקפים וישמע את ההיסטוריה שלהם. אולי אז יואיל בטובו להתערב קצת בחינוך הנער ולהפסיק לומר לה שהשיטה החינוכית שהכי הוכיחה את יעילותה היא אי התערבות מתמדת.

בלילה לא הצליחה להירדם. אמציה איחר לשוב. צריך לוודא שגילה לא תעזוב את המרפאה. אסור להרגיז את הדוקטור. ולה אין עבודה אחרת, והיא צריכה תעסוקה. כסף לא חסר, אבל תעסוקה, וסיפוק, ועניין בחיים, חסרים מאוד.

החליקה על המסך, וכתבה, מוחקת, ומתקנת, ושוב מוחקת, ושוב מתקנת: "נאורי, שוב מתנצלת על פלטת הפה הטיפשית. מה קורה? באיזו שעה אתה חוזר? מה להכין לך לאכול?"

תשובתו הבהבה. "הכול בסדר, די לחפור לי, אימא".

"רק רצייתי שתחזיר את המשקפיים, זה הכול, נשמה שלי ואתה הרי יודע שאני אוהבת אותך יותר מאשר את עצמי".

תשובתו בוששה מבוא, אך בסוף באה, מושקעת: "להחזיר את המשקפיים? למה שאת עם כל היושר שלך הרווחת פעם משהו בחיים שלך? מישהו בכלל מסתכל לכיוון שלך? מישהו מעריך אותך בכלל? אבא עסוק במחקרים שלו ולא שם לב לקיום שלך ושלי, את קורעת את החיים שלך לטובת הדוקטור הנפוח ההוא שזורק לך משכורת רעב וסופר מיליונים בזכותך. שום בונוס ושום דיבידנד. מה הרווחת בדיוק מהיושר שלך? תנסי אולי לטעום את הטעם של לקיחת העניינים לידיים, אם לא נותנים לך, תיקחי לבד. אין צדק בעולם ואל תעשי עניין מחתיכת משקפיים עלובים. תזרקי אותם לפח ותרגישי אושר".

היא קראה שלוש פעמים את ההודעה שלו. אינטליגנט הוא היה תמיד. שום שגיאת כתיב. שום טעות הקלדה. הודעה סדורה. משנה סדורה. משנת הגנב. או אולי משנת האדם הריאלי. היא באמת נותנת את כל הלב ויותר מזה בתפעול מרפאת השיניים של דוקטור רונן ברזל ולא זוכה להכרה והוקרה הראויות למאמציה. לא אחת חלף בה הרהור שהדוקטור כל כך סומך עליה ולא בודק אחריה שהיא יכולה לפרוס לה פרוסה דקיקה מנתחי השומן שהוא שואב לחשבונות הבנק שלו בזכות היעילות והמסירות שלה. תמיד נהגה להדוף את הרהור בנחרצות. והנה בא נאור ומניח לה את ההצעה על השולחן. גלוי וידוע לכל העמים. תתחילי לדאוג לעצמך. תפסיקי לחיות בעולם של היושרה. "חס וחלילה, לעולם לא", כתבה לו מיד. ולו בשביל הפרוטוקול. היום הכול מתועד. אם יקרה משהו, אם תמעד בעתיד, מיד יפששו בהתכתבויות שלה. היא חייבת להכין הודעת גיבוי ליושרה שלה. הוא לא ענה והיא שמחה שהוא לא עונה. לא רצתה להיכנס לעימותים בנושא הזה. בסוף נרדמה. בבוקר גילתה שאמציה בבית וגם נאור. אין לה מושג מתי שבו ובאו.

*

מחדרו של הדוקטור עלו קולות קדיחה בלועו של הלקוח האחרון להיום. נורית העיפה מבט על השולחן. לא אהבה ללכת הביתה כשיש לה משימות לסידור. רצתה לעזוב את המשרד בראש נקי. הלקוח של הבוקר, גיל, השאיר לה במעטפה את התשלום. "אני ממש ממהר, נורית, לא צריך קבלה", אמר והניח את המעטפה. היא ספרה את השטרות. עשרה כחולים. אלפיים שקלים. היא פילחה את החפיסה לשני פלחים. חמישה שטרות הכניסה לכספת ועליהם רשמה קבלה. את חמשת השטרות האחרים קיפלה והכניסה לארנק העור המנומר ששלפה מהתיק שלה. במהירות שיא. לפני שתחרט. לפני שתחשוב. לפני שמשוהו יקרה. רשמה בכרססת של גיל שהתשלום הוסדר. רשמה בתקבולים שקיבלה אלף שקלים. וניסתה להשתיק את הרעד שאחזו את אצבעותיה. חונכת את הגניבה הראשונה בחייה. בשבילך, נאורי. בשביל הצדק שבדבריך. דוקטור רונן ברזל יצא מהקליניקה, הסיר את חלוק העבודה, ונעמד ליד השולחן שלה, שותק. "קרה משהו?", נבהלה. האם הבחין בגניבתה. על ראשה בער הכובע בכערת פנטום. "אני מודאג מאוד בקשר לנופר".

"דוקטור נופר, מה קרה לה?", חשה הקלה פושטת בכל עצמותיה.

"אני חושד שהיא מעורבת בפרויקט בלתי חוקי".

"מה? במכון וייצמן? לא יכול להיות. זה מכון יוקרתי מכובד".

"אומרים שיש בו אנפים ששייכים למוסד, למעבדות מחקר, לנשק ביולוגי, לדברים שאסור לפתח על פי האמנה

הבינלאומית. אני חושד שהיא מעורבת במשהו גדול מדי. ואני לא בטוח שמרצונה החופשי. היא מסובכת.

בשבועות האחרונים היא נראית מאוד מוטרדת ולא משתפת".

"תשאל אותה".

"שאלתי".

"נר".

"החווירה. הכחישה. ננעלה".

"מניסיון שלי עם בעלי, הכי טוב לא לחטט לחוקרים האלה".

"אולי לך לא אכפת שבעלך יסתבך. לי כן אכפת אם נופר מסתבכת".

נורית נדהמה למשמע העלבון שהטיח בה. מצפונה שנקף אותה בגין הגנבה, נרגע. שחצנותו של דוקטור רונן

כיבתה את המצפון. "יש פטנט מעולה שתוכל להשתמש בו", יעצה לו. ממחר תפריש לעצמה יותר הפרשות

מהכספים הזורמים פה במרפאה. שחצן שכמותו.

"אשמח לשמוע".

"תגיד לה שאיש מערכת הביטחון באה היום למרפאה ושאל עליה שאלות מוזרות".

"ואז?"

"אם היא באמת מסובכת במשהו, היא תיבהל ולא תניח לך עד שתצטט בדיוק את כל השאלות שנשאלת ומה

בדיוק ענית. אם היא מעורבת בפעילות בלתי חוקית היא לא תעבור בשוויון נפש. ואם היא מגובה מגבוה, אתה

תקבל מסר הרגעה מידי".

"זה מה שאעשה", נשמע הרופא נחוש, עוזב את המרפאה.

"זה מה שאעשה גם אני", החליטה פתאום נורית. היא תכזב לאמציה שאיש ביטחון הפתיע אותה היום במרפאה

והכביר בשאלות לגביו. אולי ככה תצליח לנער אותו מאדישותו ולהזכיר לו שיש לו משפחה בעולם שמחוקן

למחקריו ואידיאותיו.

*

דוקטור נופר נבהלה והחווירה וביקשה כוס מים ובלעה כדור הרגעה ודרשה מבעלה, דוקטור רונן ברזל, שיצטט

בדיוק את כל השאלות ששאל החוקר המסתורי ואת כל מה שענה לו.

כך גם פרופסור אמציה. נבהל. החוויר. ביקש לשחזר. אך הסתפק בכך. הפצרותיה של נורית שיגלה לה במה

הוא מעורב, נתקלו בסלע עקשנותו. "אם תדעי, תסתבכי, האמיני לי".

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

המשקפיים תיעדו את כל השיחה. במרחק של ארבעים קילומטר אוויר, במשרד תתִּיקְרָקְעִי מאובטח בפריגלילות, עקבו רובי פלדלת והצוות שלו בדריכות אחרי השיחה. משוועים להתמוססות עקשנותו של אמציה מנדלין. לשבירתו. שישתף את אשתו. שיודה בפניה. שיחשוף להם מידע חשוב. העקשנות לא התמוססה. "ככל שתדעי פחות, תסתבכי פחות", שב והתעקש אמציה מול דמעותיה של אשתו הפגועה.

"אבל אנחנו רוצים לדעת, אמציה", חבט פלדלת באגרופו על השולחן. הלם החבטה הרחוק לא הגיע לאוזניו של הפרופסור.

*

"אני שותפה בפיתוח ביוטכנולוגי סודי ומסווג ביותר", התוודתה דוקטור נופר בשעת ליל מאוחרת, אחרי שבעלה הודה כי כישב בבדיית סיפור איש החקירות ונקט נגדה תכסיס חקירה. רונן התנצל עמוקות על הבהלה אך דרש נחישות תשובות אמיתיות ואת הפסקת ההסתרה מהיום ולתמיד.

"אני לא מבין בזה כלום. תצטרכי להסביר לי כמו לילד", הודה דוקטור רונן ברזל.

"בשמחה, רק תשתדל להקשיב כי לא אסביר יותר מפעם אחת", החזירה לעצמה החוקרת את כבודה האבוד, ביוטכנולוגיה היא טכנולוגיה מתקדמת שמבוססת על תהליכים ביולוגיים ורוכבת עליהם - כמו למשל שימוש בחיידקים לייצור תרופות, או הנדסה גנטית של צמחים. בזכות ההתקדמות המהירה בבינה מלאכותית ובהנדסה סינתטית, הביולוגיה הפכה לנשלטת ומהונדסת. מדעני הביוטכנולוגיה לא רק חוקרים את נפלאות התא הגנטי, אלא כותבים לתוכו קוד שמתערב בפעולה שלו ומפעיל אותו. אפשר לתכנת תאים, לעצב גנים, ואפילו לבנות חומרים חיים שמקבלים משימה.

עד שנת תש"צ, לפי התחזיות, תייצר לנו הביוטכנולוגיה פירות וירקות ששורדים חודשים בלי מקרר. בגדים מבדים חלבוניים. תרופות מותאמות אישית לפי הריצוף הגנטי של המטופל; עד שנת תשצ"ה תופסק התלות בפלסטיק שנוצר מנפט או בנפט בכלל. הייצור יתבסס על מעבדות שתעבדנה חיידקים שתוכנתו לייצר בדיוק את המולקולה הדרושה. דלקים יופקו ממולקולות שתייצרנה את הדלקים ללא צורך או תלות במשאבי טבע.

בשנת ת"ת, יענדו האנשים חיישנים זעירים שינטרו את הגוף ואת תאיו, יזהו התפתחות סרטן בשלב מוקדם עוד לפני קרותו, יתרעו על בעיות לב לפני שמופיעים סימפטומים, ויקדימו רפואות לכל המכות; בשנת תת"ה, לפי התחזיות המעודכנות, רופאים ישתלו בחולים לבבות, כבדים וכליות, ואיברים חיוניים אחרים, שהודפסו מתאי גזע שנלקחו מגוף המטופל, ללא כל חשש שהגוף ידחה את השתל שאינו זר אלא תא מתאי הגוף; בשנת תת"י, מולקולות ביולוגיות שתפעלנה כמו רובוטים זעירים תמאנה לירח ולמאדים ותחלצנה מתכות יקרות כמו זהב וטיטניום. כבר כיום נעשה שימוש בטכנולוגיות ביולוגיות לכריית מתכות נדירות מתוך פסולת תעשייתית.

"נשמע נפלא", התפעל רונן ברזל.

"נפלא ומפחיד כאחד".

"למה מפחיד?"

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"כאן מגיע החלק שלנו באגף הסודי", הנמיכה אשת החיל את קולה, "במסגרת הפיתוח הביוטכנולוגי אפשר ליצור חיידקים מהונדסים שיחדרו לתוך תשתיות אזרחיות, גשרי-ענק, עמודי-סוד, קורות-תמך, מבני-בטון ותשתיות-יעץ, ויאכלו אותם מבפנים מבלי לעורר חשד או להפעיל אזעקות. ואפשר גם ליצור פתוגנים מהונדסים שתוכנתו לחולל מחלות מסוימות, או לפגוע במכוון בגידולים בצומח, או בענף מן החי, במדינות שלמות. מדובר ביכולת הרס תשתיתית שקטה שאינה דורשת הפעלת צבא או שיגור טילים. נדרש רק ידע נרחב ועמוק בביו-לוגיה".

"אפשר גם ליצור, מיוחד בשבילך, אנשים בלי בעיות בשיניים לעולם. אפשר לפתח בני אדם עם תכונות פיזיות וקוגניטיביות משודרגות, כמו מהירות עיבוד ותגובה גבוהה להפליא, עמידות ממושכת לעייפות, או יכולת למידה מואצת, וכל זה בשילוב ממשיקי מוח-מחשב שיאפשרו למוחותיהם של אותם אנשים המהונדסים גנטית לתקשר ישירות עם מערכות נשק מתקדמות או פיתוחי בינה מלאכותית".

"טוב. הבנתי את התיאוריה. נפלא ומקסים. עכשיו, בואי ונחזור לפרקטיקה. במה את עוסקת ולמה זה מסבך אותך? אותנו?"

נופר נאנחה. "אנחנו מפתחים בסודי סודות חיידקים קטלניים מיוחדים שיודעים לתקוף רק בני עם מסוים לפי הרכב גנטי ייחודי מותאם. זאת אומרת שאם אתה ואני, נניח, ושני פלסטינים, ניחשף לאותם חיידקים, הם יחוסלו ואנחנו נשרוד, בגלל הבדלי הדי-אן-אי. זה גם מנוגד לאמנה הבינלאומית וגם פשע נגד האנושות. תתאר לך שיפתחו חיידקים קטלניים שתוקפים רק את בני העם היהודי ברחבי תבל כאשר כל העולם מחוסן וחסין נגדו. השם ישמור. כל נשק שהפעלתו מבוססת על הפעלה גזעית, מנוגד לדין הבינלאומי ומהווה פשע מלחמה".

"אז למה את בפנים?"

"בשביל המדינה".

"ובשביל הקידום המפתיע שקיבלת לפני בערך שנה".

"אולי. גם. יכול להיות".

דוקטור רונן ברזל הודה לה על השיתוף. הם שוב התנצלו הדדית וסיכמו הדדית לא להעלים יותר מידע וסודות זה מזו וזו מזה. בשעת לילה מאוחרת מאוד פרשו לישון, מפויסים. דוקטור רונן ברזל נרדם במהירות. דוקטור נופר ברזל לא נרדמה. היא לא סיפרה לו על הסחיטה.

היא נסחטת קשות.

ואינה יודעת על ידי מי.

===

פרק חמישי

מיזם הנקם של יונתן

יונתן וייזר פתח את דלת ביתו בדממה דרוכה. מקווה שכולם ישנים עמוקות. שתיים-עשרה-יחצי בלילה. היה אמור לחזור בתשע. ארבע שעות עברו מאז שהבטיח לשפרה שיחזור בתשע-גגת-שעורבע. היא צלצלה למשרד בסביבות שמונה והוא שמע ברקע את קולות הילדים. לא קל לה בשעות הלילה, עם ארגון כל דיירי הבית הנמרצים לשינה. בימים שבהם הוא מצליח לסיים מוקדם את מכסת עבודתו היומית, היא שמחה לקבל ממנו עזרה תומכת וסעד מתבקש.

"אתה יודע, יוני. עצם הנוכחות שלך ממתיקה את האווירה בבית. הילדים רואים אותך בדלת ונרגעים. כשאתה בבית הם משתפים אתי פעולה, גם אם אתה לא מתערב בפועל. אני לא צריכה לגרור אותם באימים לאמבטיה או לדחוף אותם באגרסיביות למיטות. אבא בבית - רוגע בבית".

כזאת היא שפרה וייזר. תמיד חיובית. גם אחרי הטרגדיה שפקדה את ביתם. במקום להתלונן על הלילות שבהם הוא נעדר מטעמי עבודה או סידורים ומשאיר אותה לבדה בחזית, היא תשתפך השתפכות מחמאתית על הלילות שבהם נכח.

הערב צלצלה, עייפות עולמים בקולה, לשאול אם יש לו היום עומס ומיד ציינה שהיא תבין אם יש עומס כי היא זוכרת שבעוד ארבעה ימים זה החמש-עשרה. יונתן לא הבין אף פעם למה עמיתיו למקצוע ראיית חשבון מתלוננים על החמש-עשרה בתלונה קולקטיבית של שורדי עינויים. לטעמו, אין יום נפלא כמו החמש-עשרה ללועזי וחבל שיש אותו רק פעם אחת בכל חודש. למה החברים לא משתמשים בחמש-עשרה כמוהו, להתחמקות ממטלות, להשתמטות מאירועים, לבריחה מאחריות אחרת.

"דווקא היום אין עומס, שפרה. החודש סידרתי את החומר הכבד מוקדם. בתשע-גגת-שעורבע תראי אותי בבית", הבטיח לה. רוח נינוחות נחה עליו. שפרה הודתה לו בחום ואמרה שרק מלשמוע את הקול שלו עכשיו נהיה לה טוב על הלב. הוא חייך ואמר שאולי כדאי שתקליט אותו ותפעיל לעצמה את הקול שלו. ואולי אפשר אפילו למכור את הקול שלו כקול מרגיע לעוד אנשים. רעיון לסטארט-אפ. "בשום אופן לא, יוני. שום עוד אנשים. אתה רק שלנו, שלי ושל הילדים", צחקה והם ניתקו. היא לעבודת הבית. הוא להרהורי סוף עוד יום עמוס ולתכנונים סודיים שסוחפים אותו אחריהם תוך אובדן שיווי המשקל. השם ישמור אם שפרה תדע. זה לא מגיע לה. שתיים-עשרה-יחצי בלילה עכשיו.

כשלוש שעות וחצי אחרי תשע-גגת-שעורבע. השעה שבה הבטיח להתייצב. שפרה בטח ישנה שינה עמוקה של אישה עייפה וסחוטה מכל לחלוחית של אנרגיה.

הבית העלה אוושת שקט. רחש נשימות עלה מהחדרים. הוא צעד בזהירות לכל ירעיש ויעיר את שפרה. ברור שהיא יודעת שבתשע הוא לא היה בבית, וגם בעשר לא. אבל שלא תדע שהמרחק מתשע היה גדול כל כך

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

בהיכנסו. מהפרוזודור אפשר היה לראות את דלת חדר השינה. יונתן השפיל עין אל החריץ שמתחת לדלת חדר השינה וראה את פס החושך כי טוב. אם חשוך בפנים, שפרה ישנה. כשהיא ערה, היא קוראת. יונתן ויתר על סריקת המקרר הקבועה, נפטר מהחליפה המכבידה והנעליים הלוחצות, וחתר חרישית לכיוון המטרה. להשתחל בחסות הדממה, ולהירדם מהר, להשתלב בזרימת התנועה הנשימתית-משפחתית. הוא נכנס לחדר השינה בצעדי חתול, שולח לאוויר העלטה רגליים מגששות בזהירות, לבל ייתקל במכשול מעורר רעש. רק אחרי שהתרגלו עיניו לחושך ראה אותה כאנדרטה יצוקה בלב שְחור החושך. יושבת על מיטתה, נציבת מליחות.

"לילה טוב, שפרה", בלע את רוקו.

"שלוש וחצי שעות אני מחכה לך".

יונתן נאנח.

"כל כך דאגתי לך, כל כך דאגתי".

הוא התיישב על מיטתו. "אני יודע, אני יודע. ממש מתנצל, שפרה. צצו דברים. כל הזמן הייתי זמין למקרה שתתקשרי".

"איפה היית, יוני?"

"אולי נדבר מחר", הציע. לא בשבילו. כן בשבילה. למענה.

"איפה היית, יוני?"

הוא דמם.

"איפה היית, יוני? אני שואלת. אל תיתן לי לחכות או להתחנן לתשובה. בבקשה".

"אצלר".

"אצל מי?"

"אצלר".

"אצלר?"

"יש לו יום הולדת הלילה, שפרה". שלף בלית ברירה את קלף ההגנה. הקלף אמיתי. הוא העדיף לא לשלוף אותו. אמיתי וחד כמאכלת. חד מידי.

הוא שמע את האצת הנשימות שלה. "בגלל זה כל כך חיכיתי שתבוא הביתה הלילה".

"למה לא אמרת על זה מילה בטלפון?"

"למה אתה לא אמרת?"

"לא רציתי להזכיר לך".

"גם אני. לא רציתי להזכיר לך".

"נראה לך שאפשר לשכוח?", שאלו שניהם זו את זו וזה את זו.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"אז היית אצלו?", נכאבה מגעגוע לטוש כלהב חרב שחצה את גווה לשניים, "ממנו אתה חוזר?"
 "כן, שפרה", העלה אור צהבהב בנורת הלילה. היא ראתה את עיניו הנפוחות מבכי. את לחייו השקועות מצער.
 הוא ראה את שלה. פעם חשבה שלילה הוא זמן לא מתאים ללכת לבית־קברות. פעם חשבה. אז חשבה. הרבה
 דברים חשבה פעם. מאז שיוחנן שלהם שוכב שמה, כל הזמנים מתאימים. אם ילד חמד בן כמעט שלוש־עשרה
 יכול להישאר שם לבד בלילות, גם להם מותר להגיע לשם בלילה.

"חבל שלא לקחתי אותי אליו". דמיינה את כריות אצבעותיה לוטפות את קורה המקפיא של המצבה והצטמררה.
 פתאום רצתה שיוני יציע לה לצאת לשם עכשיו. היא לא תעלה את הרעיון, הלוואי שיציע. יחגגו יום הולדת
 ליוחנן. היום יום הולדת, היום יום הולדת ליוֹזֶחָאֲנָאֲאָן, חג לו שמח וזר לו בורח והלב פה צורח.
 "קיוויתי כל כך ששכחתי".

"למה אמרת שתחזור בתשע ורבע?"

"לא תכננתי לנסוע אליו הערב, שפרה. תכננתי לבוא להיות כאן. איתך. עם הילדים המתוקים שלנו. בדרך. במקום
 לפנות לתמיר, פניתי לבגין, ונמשכתי אליו. נשאבתי אל הדבר המתוק שלנו שנמצא שם. חשבתי שייקח פחות
 משעה. אבל לא הצלחתי לעזוב. לא הצלחתי", נשבר קולו, "השארתי את הטלפון זמין כל הזמן, למקרה
 שתצלצלי, שלא תדאגי".

שפרה שתקה. דמעותיה זלגו, רותחות כל כך. יוני לא מציע לה לצאת אליו עכשיו.
 יונתן חלץ את שעון היד והבחין בערמת האלבומים על השידה שלה. הושיט יד ולקח אלבום. "הוא השתנה
 במשהו?"

"לא", בכתה לרגע, ובלמה, "לא. שום שינוי. נשאר אותו פרח. בדיוק אותו פרח מתוק שהיה".

"תמיד אמרו שהוא דומה לך", לחש.

"יש לך כוח לקחת אותי אליו עכשיו?", העזה.

"ברור".

*

הוא לא מספר לה על תוכניתו הגרנדיוזית. הוא לא משתף אותה במה שמצית את שרעפיו בשנתיים האחרונות:
 תכנון הנקמה במחבלים שרצחו את יוחנן שלהם.

חולייה של שלושה שנסעו ברכב. שניים ירו, האחד נהג. יוחנן שעמד בטרמפיאדה בדרכו לביקור אצל סבא
 וסבתא נקטף עם עוד שני הרוגים, הי"ד. הוטל מצור. שלושת המחבלים נלכדו, חייכו לתקשורת, נשפטו, שוב
 חייכו למצלמות, ונכנסו לבית מלון חמישה כוכבים על חשבון משלם המיסים הישראלי הקרוי בשם המקורי
 'בית כלא'.

תחילה התעסק יונתן באבל הכבד, בצער הקורע, באי היכולת להתאושש. שפרה גררה אותו בכוח לעשייה
 חיובית. הקמת גמ"ח למפות ופמוטות. הכנסת ספר תורה ביארצייט הראשון. הכל טוב וגם יפה אבל הוא לא

מסתפק בזה. שלושת הרוצחים של יוחנן מבליים בניעמים והוא מתבלה. היה לא תהיה. את הנקמה הוא מתכנן זמן רב.

יש לו אחריות. אישה מסורה וילדים טובים שצריכים אבא. אסור לו להשאיר עקבות על מיזם הנקם. הוא חייב לחסל עוד מחבלים, שלא יופנו החשדות אליו. משאבים רבים של מחקר וזמן הוא כבר שרף על רעיון הנקמה. פסל אלף רעיונות ושלל אלפיים. מה קשה לבצע פעולה ללא הותרת עקבות. עד שהגיעה ההזדמנות המפתיעה.

תיק מרפאת השיניים של ברזל מטופל אצלו במשרד ראיית החשבון. רונן ברזל, לקוח כבד ובעל הכנסות מרשימות גם מעבודתו כרופא של האליטות, גם מעבודת אשתו במכון וייצמן, ומשורה של נכסים מניבים, נתן לו הרשאת גישה לכל חשבונות הבנק המשפחתיים והעסקיים.

והוא הבחין, יונתן חד הקליטה, בתזוזות כספיות מוזרות וחריגות הקשורות להתנהלותה של דוקטור נופר. סכומי כסף מוזרים שיוצאים, אחרים שנכנסים. הוא זימן את דוקטור רונן לשיחת גישושים ולא גילה לו על החשדות. מהשיחה הסיק רואה החשבון יונתן ויזר שהדוקטור אינו מעורה בנעשה. הדוקטור העסוק בודק את השורות התחתונות, הרווחיות, ואינו מתעמק בפרטים שהביאון עד הלום.

מפטפוטי הקליינט המתרברב שלו ידע יונתן שגברת ברזל מועסקת במכון וייצמן בתחומים שהשתיקה יפה להם. מכאן התגלגלה התוכנית בפרוטרוט. הוא יצר קשר אנונימי עם דוקטור נופר, בשם ארגון 'הזוכרים', והעביר לה מסר שהארגון יודע על הפעילות הבלתי חוקית שלה. מניסיונו ידע יונתן. מאחורי פעילות כספית בלתי מוסברת, מסתתרת פעילות אפלה. הוא החליט לרכב על התובנה הזאת, והצליח.

"מה אתם רוצים ממני?", נבהלה, במקום להכחיש בקור רוח, או להתעלם, ולגרום לו לסגת למאורת אי הידיעה. מתגובתה הסיק בוודאות שחשדותיו נכונים. אילולא הייתה הדוקטור מעורבת בפעילות בלתי חוקית, הייתה מדווחת מיידית על הדוא"ל שלו לאחראי הסודיות של המכון. ההיגררות שלה לבהלה מבוהלת, אוששה את החשד הראשוני וביססה אותו.

"אנחנו רוצים לדעת למה", דרש, "ובמהירות. שאם לא נקבל מידע אמיתי, נתחיל לפעול בדרכים אחרות". כאן שתל תמונות של ילדיה שהשיג בקלות ממאגרי מדיה גלויים לכל.

אחרי יום של שתיקה מצידה. שלח הודעה נוספת. "בתקשורת ישמחו לדעת שהחוקרת הדגולה, מעורבת במיזמים אפלים". היא חשפה בהודעה חוזרת שהיא שותפה בפיתוח סודי של מולקולות הדברה אנושית אשר מותאמות למבנה הדיאןאי ותוקפות רק את מי שהדיאןאי שלהם מותאם גנטית למבנה של המולקולה. הוא בירר פרטים נוספים עד שקיבל את מלוא המידע. "המדינה מפעילה אותנו מרחוק, בלי לקחת אחריות. אם ניתפס, המדינה תתנער מאיתנו לחלוטין. בתמורה, אנחנו מתוגמלים כראוי".

צעד אחרי צעד, תוך שימוש באימים ובהפחדות מצד אחד ובהתחייבות כי לא יאונה לאיש כל רע, הצליח ארגון 'הזוכרים', כלומר יונתן ויזר רואה החשבון, לגרום לדוקטור נופר ברזל להבריח החוצה מהמעבדה הכי שמורה

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

באגף הכי סודי של המכון, מבחנה זעירה ובה תמיסה שבתוכה המולקולות המהונדסות גנטית לתקוף פלסטינים בלבד בתקיפה קטלנית.

את המבחנה הזעירה הניחה בשבילו בתוך נייר עטיפה שהוכנסה לשקית מתנות ונתלה בשוליו של דוכן מספר 12 ביריד הספר העברי בתל-אביב. כעבור שעה קלה עדכן אותה ארגון 'הזוכרים' בדוא"ל שהאוצר בידו ושמרגע זה היא משוחררת לנפשה.

למשך כמה שעות אחרי ההברחה, חשה הקלה רבתי. חצי שנת סחיטה של איומים פחדים והפחדות, באה לסיומה בצהריים תל-אביביים.

אחרי אותן כמה שעות, התעשתה החוקרת ברזל ופתאום - נטול איומים ופחדים - קלטה והבינה עד כמה שגתה. אם תופעל התמיסה ותגרום למותם של מאות פלסטינים בהדבקה, תתחולל סערה עולמית, ותיפתח בדיקה יסודית, ויפנו מיד כל החיצים לעבר הפיתוח הסודי, המאפשר לחיידקים הביוטכנולוגיים לבחור את הקורבנות שלהם לפי בחירה אתנית.

כל שותפי הסוד הפיתוחי ייחקרו בחקירות צולבות, גם אם סודיות ומסוגלות, והיא תתגלה עד מהרה ובגידתה תיחשף. היא עשויה להיות מושלכת על ידי המוסד לאגף איקס בכלא נפחא שבו אין הסוהרים יודעים כלל את שמו של האסיר המוחזק בבידוד מוחלט עד מותו.

החוקרת ברזל שיגרה הודעות תחנונים לכתובת הדוא"ל של ארגון 'הזוכרים' וביקשה שיחזירו לה את המבחנה, אך לא זכתה למענה. היא התחננה שלא ייעשה כל שימוש במולקולות. היא התחננה לפגישה פנים מול פנים עם נציג מטעם הארגון. היא התחננה לדעת מי עומד מאחורי הארגון. היא הצהירה על נכונות לשלם כופר תמורת המבחנה - יונתן ויזר לא הגיב להודעותיה. הוא את שלו השיג.

עתה עליו לעבוד על השלב הבא במיזם הנקם. למצוא דרך להכריח את התמיסה פנימה לקדירת המאכלים של המחבלים הכלואים בכלא קציעות. שלושת רוצחי בנו נמנים עם אסירי כלא קציעות. טוב מותם מחייהם.

*

שפרה רכנה והדליקה נר נשמה בתיבת הנרות שבמצבה. רוחות הלילה נשבו בזעף אל אפלת בית הקברות. תא הנרות חשוף אף הוא. היא לא הבחינה בבקבוקון הזעיר הניצב מוסתר בפינתו הדחוקה.

===

פרק שישי

תמיסת דגן

הרעיון להכניס את כל שאריות הפירה לתוך העיסה של הקבב, היה שלו, של ניסים. סתם ככה זרק אותו. צוק דגן, האחראי הראשי על הכלכלה במפעל, התלהב ומיהר ליישם את הרעיון. שלושים קילו בשר קפוא היו מוכנים בשביל הקבב. בזכות הפירה אמר צוק דגן שיפשירו רק חמשה עשר קילו. הכמות של הקציצות יצאה כפול מהרגיל.

הם הכפילו באותו יום את מספר קציצות הקבב ששמו לכל עובד בצלחת. כל הפועלים והעובדים שביקשו קבב, קיבלו מנה כפולה. השמועה פשטה מהר והכמות חוסלה חיש. העובדים שאיחרו התאכזבו והסתפקו בנתח אחד של חזה עוף או בשניצל יחיד עם שומשום על הציפוי, לבחירתם.

שבוע אחר כך היה את המרק שאף אחד לא נגע בו כמעט. היה לו טעם מוזר. היה זה שוב, הוא, ניסים, שהציע לצוק דגן להוסיף לו אבקת צלי ולהפוך אותו לרוטב של כל התוספות. דגן התלהב ופינק את ניסים בערמה של שניצלים טריים לקחת הביתה.

מאז, בכל פעם שהתעוררה בעיה של כמות קטנה מדי או אוכל קצת מקולקל, הסתכל צוק דגן על ניסים וחיכה לפתרון טוב. ניסים היה עוזב הכול, משפשף את הסנטר עשר שניות, ויורה את העצה המתאימה, שתמיד הצליחה והצילה את המצב.

ובאחד הימים, באה הביקורת.

הגיעו איזה חמישה או ארבעה איש, לשניים מהם היו תיקים של מסמכים בידיים. לאחד הייתה מצלמה מוזרה. התפרסו במטבח, לקחו דגימות, רחרחו. הצביעו על כל מיני פינות. צילמו. תיעדו. ועזבו אחרי שעתיים. צוק דגן היה מצוברח אחר כך כל הזמן ושטף בצעקות את כל מי שעבר לידו והעז לנשום. רוב האוכל נשרף יותר מדי. הרבה מנות חזרו למטבח או הושלכו לפח שהתמלא מהר ולא היה בו מקום לעוד. העובדים שאירו את המגשים מלאים על השולחנות ולא אמרו תודה כשהלכו.

אחרי שבוע הגיעו הממצאים הקודרים בתוך מעטפה גדולה, ישר לקומת המשרדים: קנס כספי כבד, והתראה על סגירת המטבחים של המפעל אם הביקורת הבאה, בתוך שבוע, תגלה שלא חל שינוי.

צוק דגן, במקום לשתוק ולקבל עליו את האחריות, התווכח עם אמיר המנהל. הטונים עלו עד למעלה, דגן פלט כמה שטויות שהן נכונות אבל לא אומרים אותן למנהל, בטח לא כשהוא עצבני ומתוח. צוק דגן זומן לשימוע ואחרי חודש הלך הביתה עם מכתב פיטורים ותחילת מאבק על פיצויים. ניסים בכה עליו כמו על אח.

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

עוד לפני שניסים גמר לבכות מינה אותו אמיר לאחראי ראשי במקום צוק דגן. "ניסים, בלי פדיחות", אמר אמיר המנהל ולחץ לו יד, "יש עוד פעם ביקורת עוד שבוע, אני לא רוצה בעיות, תדאג שיהיה כמו בית מרקחת של מלכת הולנד, שנקבל איזה כוכב מישלן פה".

יומיים אחרי שניסים נהיה מנהל מטבח נשאר הרבה פירה. איציק מהשטיפת כלים אמר ששאריות של פירה שמים או בפירה של מחר או בקבב. כולם צחקו ואמרו לאיציק שיסתום את הפה עם העצות האלה עד הביקורת, ובחיים לא אומרים כזאת עצה ליד האוזניים של הלקוחות. איציק סתם את הפה. ניסים הצהיר שאצלו לא ישימו שום פירה שנשאר לא בפירה של מחר ולא בקבב של מחרתיים.

"אז מה תעשה עם כל הפירה שנשאר, ניסים?"

"נזרוק אותו בפח".

"ככה?"

"ככה. במטבח שלי אין מיחזור. האוכל שלי זה לא פסולת של איכות הסביבה או זבל אורגאני של הירוקים. ראיתם מה קרה לצוק דגן ואיפה הוא היום יושב בבית שלו".

"איזה יושב בבית שלו", הפתיע צחי את חבריו, "דיברתי איתו אתמול. לוקחים אותו אחראי ראשי על כל המטבחים של בתי הכלא בארץ. רק טוב יצא לו מזה שעזב פה". החדשה המרעישת ריתקה את כולם ונלעסה בהשתאות.

בערב כשגלגלו העובדים הזרים את עגלת האשפה אל הזבל, עצר אותם אמיר המנהל שהיה בדרך למכונית השרד שלו. "לאן כל האוכל הזה?" שאל.

הם הצביעו על הפח הגדול.

"תחזירו את זה למטבח".

"ניסים אמר לפח", אמרו לו. לא יודעים מי המנהל האמיתי. אצלם במטבח יש מנהל אחד, ניסים קוראים אותו. "תזרקו את ניסים לפח. את האוכל תחזירו למטבח. אצלי במפעל לא זורקים אוכל".

למחרת התייצב ניסים, ככה עם הכובע הלבן והסינר המוכתם, בקומת הניהול ואמר לדליה המזכירה שהוא צריך פגישה דחופה עם אמיר. "נבדוק מתי יש לו בשבילך זמן", אמרה דליה, "במה מדובר? אולי גם אני יכולה לעזור".

"היום", אמר ניסים.

"היום היומן מלא, ניסים".

"מלא את אומרת?", שאל ניסים.

"כן, ניסים. מלא אני אומרת. מלא, מלא".

ניסים צעד במהירות פסיעה אחת ועוד אחת כמה ופתח את דלת הזכוכית במשרד של אמיר שהיה בפגישה עם ראש אגף חשבונאות, עם סמנכ"ל כספים, ועם הרואה חשבון של המפעל, יונתן וייזר. אנשים מכובדים.

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

חליפות, עניבות, וכל זה. הם השתתקו והסתכלו עליו. דליה רצה מאחוריו ונכנסה מתנצלת שלא הצליחה לעצור אותו.

"זה לא מקובל עלי שאתה אומר להחזיר אוכל, אדון מנהל. אני לא ממחזר אוכל".

אמיר האדים והעווה את לסתותיו כאריה שמתאפק לא לטרוף את הטרף שלו עכשיו ומעדיף לשמור אותו לאחר כך. הוא הנהן בראשו כמסכים. לא עת וויכוח, העת.

"זה לא מקובל עלי", התעקש ניסים, מחכה לאישור מילולי מלא ומפורש.

"אז מה אתה מציע לעשות, ניסים? אתה האחראי הראשי, מה אתה מציע?", שאל אמיר וקולו דבשי מבחוץ וארסי מבפנים. לגמרי ארסי, כי ראינו מה אמרו האנשים של הביקורת, ואני לא רוצה להזכיר עכשיו את צוק דגן מה שקרה לו. אני לא רוצה להזכיר".

ניסים התעשת. הוא הבין שאמיר נמצא בפגישה חשובה ואחרי שהוא ייצא וילך למטבח, האורחים יישאלו את אמיר מה היה כאן. "צוק דגן דווקא היה מסור מאוד לעבודה. ולא סתם לוקחים אותו עכשיו אחראי ראשי למטבחים של כל בתי הכלא בארץ".

"לוקחים אותו לאחראי מטבח בכלא קציעות, בוא", דייק אמיר את ניסים, "ממש כבוד גדול להכין אוכל למחבלים יימח שמם. בכל מקרה אנחנו עכשיו באמצע משהו, ניסים, אז תקבע פגישה מסודרת דרך דליה ונדבר על הכול".

"אבל אני לא רוצה לקלקל את הקיבה של העובדים פה במפעל עם אוכל ישן ומקולקל. הביקורת לא סתם עושה בעיות, אמיר, הביקורת היא יש לה כללים וקריטריונים בשביל הבריאות של האוכלים". הנאום היה ארוך עליו בכמה מידות. טיפין של זיעה ניקדו את סנטרו והתעבו על מצחו.

"על זה בדיוק נדבר בפגישה שלנו", חייך אמיר, מלתעותיו ננעלות.

"אה באמת?", התרגש ניסים.

"באמת של כל האמיתות. ועכשיו, ניסים, אם תסלח לנו", החווה על חבר המשתתפים.

ניסים קד קידה בראשו, החווה מחוות בזרועותיו ויצא את חדר הישיבות.

*

בערב צלצל יונתן וייזר לצוק דגן.

"בנוגע לפיצויים שאתה מבקש מהמפעל בגלל הפיטורין שלך".

"תאמין לי שאני לא מבין למה אני עונה לך, אדון יונתן וכבוד רואה החשבון. מגיעים לי פיצויים של שלוש מאות אלף שקל. ההצעה שלך ששלחת לי על פשרה של שלושים אלף, עשירית מהסכום, היא צחוק ולעג וקלס. אני אבל לא צחוק. אותי הבדיחה הזאת שלך לא מצחיקה. אני הולך לקחת עורך דין תותח לענייני עבודה, שיפרק לכם את כל המגדלי קלפים כמו הטיל הבליסטי שנפל בבת ים. לך ותגיד לאמיר שאתם תשלמו את כל הפיצויים עד השקל האחרון. זאת בשבילי המלחמה של החיים שלי".

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"לא צריך עורך דין, דגן. ולא צריך מלחמות. טלפנתי אליך כדי לסגור את הסיפור בשקט. תן לי להיפגש איתך פגישה לא רשמית, סתם מפגש בין חברים, ונראה מה אפשר לעשות בשבילך. אני לא אומר שתקבל שלושימאות אלף שקל, אבל יש על מה לדבר בסכום שיניח את דעתך".

יונתן בחר את מקום המפגש. הם נפגשו במסעדה רעשנית שבה אי אפשר להקליט שיחות. ההצעה של יונתן נשמעה פשוטה להבנה וקשה לעיכול. הוא ישכנע את המפעל לשלם לדגן שישים אחוזים מהפיצויים שהוא דורש, וינמק זאת להנהלת המפעל באיך ברירה אחרת, אך בתמורה למחווה הנלבבת הזאת, יעשה לו דגן טובה קטנה וחדר פעמית בתפקידו החדש ויזליף כמה טיפות חרישיות לתוך אחת הקדרות שתכולתה מוגשת למחבלים הארורים בכלא קציעות. יונתן לא גילה לצוק דגן שאת הסכום הפיצויים הזה המפעל בין כה וכה חייב לשלם לו והתייחס אל הנתון הזה כאל מידע חביב וזניח למדי שאין חובה לגלותו.

ויונתן בהחלט מבין שאי אפשר לדרוש את זה מדגן עם תחילת העבודה שלו בכלא קציעות. הם יחכו בסבלנות חצי שנה ככה, פחות או יותר. שאף אחד לא יקשר את הבלגן לצוק דגן. וזה טיפות שקופות כמו מים, מבטיח יונתן, לא שמים לב שהן בסיר בכלל. והן גם לא משאירות עקבות באוכל יותר ממש שעות גג. עד שתגיע משטרה בכלל ועד שמז"פ ייקחו דגימות בטח יעברו שש שעות.

"לא נפגשנו. לא דיברנו", אומר יונתן.

"לא נפגשנו", מאשר דגן המאושר. בינו לבינו כבר התיימש מהפיצויים והנה הם נופלים לו לידיים מלמעלה בלי מאמץ מיוחד. דגן ביקש מיונתן זמן לחשוב, רק בשביל הרושם שהוא לא להוט ושהוא לא בטוח שכדאי לו. בגלל שביקש יפה, קיבל מיונתן זמן. הרי סיכמנו לחכות חצי שנה, לא? גם הפיצויים יחכו בסבלנות חצי שנה. לא נורא. בלי לחץ. הלחץ מהשטן, הפזיזות גם ממנו. נקמות צריך להגיש כשהן קרות, זוכר יונתן. לא לעשות טעויות מסוכנות.

===

פרק שביעי

סהרוריות מוצדקת

סוף סוף נרדמו הילדים. רחלי חזרה לפינת העבודה והתיישבה מול המחשב. הלואי ומישהו היה מפנק אותה עכשיו בארוחת ערב מושקעת. היא לא צריכה מי יודע מה מושקעת. קצת ירקות חתוכים, חביתה חמה ונעימה, ארבע פרוסות לחם מרוחות בשכבה קשה של חמאה רכה או בשכבה עבה של חומס, וקפה מחמם-גרונות

לקיננח. אלי יאחר הערב לחזור. פגישות מחוץ לעיר ושיעורים בתוך העיר. והיא הבטיחה ללקוחה לשלוח את החומר ערוך כבר לפני יומיים.

במבט ראשון היה נראה לה החומר כבעל רמת גימור גבוהה. ולכן שיערה את זמן העבודה בשלושים שעות לכל היותר ואת המחיר תמורת העריכה תמחרה לפי התעריף הנמוך שקבעה לחומרים המעולים. רק אחרי שנכנסה לעובי הקריאה גילתה כי המעטה היה מטעה. החומר היה רצוף בשיבושים לשוניים קשים שלא הבינה איך לא לכדה אותם בקריאה הראשונה ההיא שבה ביקשה לעמוד על רמת החומר. הקשיים נכחו בתחביר, בהיגוי, במשלב, וגם במבנה של הסיפורים. היא כבר החליטה לבקש מהמחבר ששמה לא יתנוסס על הספר כעורכת הלשון שלו. היא תנמק את בקשתה בחשש מרשויות המיסוי. הסיבה האמיתית הוא חששה מכל קישור בינה לבין החומרים הדלוחים המופיעים בספר המקושקש.

רחלי הפעילה את המחשב בניגעה קלה. הקובץ צץ מולה. 'נערים במנהרת הזמן החולף'. המסך בהק וסנוור את עיניה העייפות. רחלי נאנחה. היא עושה בקובץ הגרוע הזה עבודה כפולה ומוכפלת, ומתקנת גם תיקונים שאינם בתחום עבודתה, מכוח האינרציה של הרצון לרצות או שמא בגין אי היכולת הפרפקציוניסטית להוציא מתחת ידיה דבר שאינו מתוקן. ההשקעה הזאת לא תתוגמל. ההשקעה הזאת תיצור גירעון בשעות השינה שלה ובלוח הזמנים העמוס שמאיים על שלוותה.

רחלי ידעה שעליה לעצור עכשיו את העבודה, להתרום ולגשת למטבח, להדיח את תכולת שני הכיורים המלאים, ולהכין לעצמה ארוחה טובה ומזינה. אבל היא רצתה כבר לגמור עם המשימה הזאת. להיות אחריה. לכבות את מנגינת ההאשמה העצמית שמתנגנת בכל פעם שהיא עובדת על הקובץ הזה. להתרחק מהקובץ, לסיים, לשלוח ולשכוח.

היא תקבל על כל כולו לא יותר מארבעת אלפים שקלים וכבר שבועיים היא עסוקה עם הקובץ המשובש הזה. אם הייתה רק יודעת שהחומר ברמה כל כך נמוכה, הייתה מתמחרת אותו פי שלוש ונהנית מכל רגע בעבודתה, בידיעה שיש שכר הולם לפעולתה.

המלאכה התנהלה ביגיעה מכבירה. שגיאות וטעויות, עיוותים ושיבושים, כיסו את כתב היד כמו שדה חרולים עזוב ונטוש. רחלי ניכשה אבני נגף וכיסחה שיחי פרא, מפקת ומתוסכלת וגם כועסת על עצמה. למה תמחרת את העמל הזה בתמחור בלתי הולם, למה? הביטחון העצמי המופרז הזה שלך שמאפשר לך לרפרף במבט עין אחד על החומר מקיר לקיר ולפסוק פסיקות חותכות. אולי תהיי קצת יותר ענווה. אולי תבדקי קצת יותר לעומק ולרוחב את כתבי היד לפני שאת חורצת את גזר דין התעריף. תמיד היית זחוחה ופזיזה, תמיד. אפילו אימא שלך הטיפה לך על כך ללא הרף. "הפזיזות, חל, זאת רק הפזיזות שתכשיל אותך בחיים. לולא הפזיזות המטופשת והיהירה הזאת היית מושלמת, חלי שלי, הפזיזות היא שתפיל אותך, חל, ואני אומרת לך את זה רק כי אני אוהבת אותך יותר מאשר את עצמי, חל, תנסי להיגמל מהפזיזות, בבקשה, אם לא בשבילי אז בשבילך".

קולה של אימא התנגן באוזניה כמו טנטון מעיק. מאז שחזרה רחלי בתשובה והפכה מ'ח'ל' לרחלי, היא אינה מתחצפת כמו פעם, היא אינה מתחצפת בכלל, ונראה שאימא מנצלת את זה. רחלי קמה בזעם וניגשה אל המקרר. משתוקקת ללעיסה מתוקה. המעדנים החלביים קרצו לה מהמדף התחתון ובצקים צופני רז חיכו אליה מהמקפיא. היא לא אמורה לגעת בהם. היא בשמירת משקל מוצלחת מאז אחרי החגים. שלושה חודשים וחצי עברו והיא השילה אחד עשר קילוגרמים. המחמאות זרמו מכיוונים רבים ואפילו אימא שלה אמרה לה בערב הליבוט שהם עשו בנר חמישי של חנוכה כמה היא גאה בה על המשמעת הקלוריתית שלה. "לא האמנתי שתצליחי, ח'ל, באמת שלא האמנתי", יצאה אימה מגדרה במחמאה הכי פחות-מאשימה שהצליחה להנפיק.

היא סגרה ופתחה לסירוגין את דלתות המקרר והמקפיא, אבודה בחלל תשוקתה למשהו מתוק, עייפה ותשושה מניהול קרבות. בסופה של התלבטות מציקה בחרה בפשרה מקובלת על כל הצדדים: בצקים לא תיגע, ויהי מה, מהמעדנים תיקח אחד. לא נורא. האחד שנלקח נבלס בתוך עשר שניות. אחרי רגע של תסכול לקחה עוד אחד, ועוד אחד. שני הגביעים הנוספים התרוקנו חיש והיא חזרה אל כתב היד, מושתקת מנהמת הרעב ומורעשת בהרהורי נוחם וניצני מחשבות חרטה.

בשתיים וחצי בלילה סיימה לעבוד על הקובץ. עמוד אחרון. קטע אחרון. שורה אחרונה. מילה אחרונה. וסוף. ניצחון הרוח על החומר.

רחלי פתחה את רשימת המשימות. חיפשה את שמו של הקובץ בטבלת המשימות הדקדקנית, כדי לסמן את השלמתו, ולהוריד את הנטל מעל כתפי הלב. מחר תסדיר את העברת התשלום מהלקוחה ותשלח לה את הקובץ הגמור. אלי מתעקש על זה והיא הודתה לו למפרע והודתה בצדקתו. את לא מוציאה שום חומר בלי לקבל את התשלום, התעקש וניצח רק אחרי כמה פעמים שבהם פחדה לעמוד על שלה בגביית התשלום טרם שליחת החומרים, ונאלצה לנהל מרדפים אחרי חייבים נעלמים וחובות אבודים.

היא למדה בדרך הקשה לא לשחרר חומר ללא תשלום. מה שלומדים בדרך הקשה לא שוכחים בדרך קלה. היו לקוחות שזעמו, אחרים ביקשו רחמים והבטיחו לשלוח אליה הרים וגבעות בתוך יום או יומיים. רחלי לא נכנעה לרחמים ולא קמלה תחת ההבטחות. "בעלי לא מרשה לי", נהגה לצטט את המשפט שאלי ניסח לה. המשפט עבד יופי. לא קם עוד הדחיין שביקש לדבר ישירות עם אלי כדי לשכנע אותו להתגמם בדרישת התשלום לפני קבלת החומר.

רחלי חיפשה בטבלת משימותיה את שם הקובץ 'נערים במנהרת הזמן החולף'. רפרפה על הרשימה, איתרה את הקובץ והתכוונה לסמן וי ברפליקה שבו היא מסמנת וי כשהיא מסיימת לעבוד על קובץ. הרפליקה השמאלית ביותר בטבלה.

העיפה מבט על שאר העמודות, מימין לשמאל, עמודת שם הלקוח, עמודת דוא"ל הלקוח, עמודת שם הקובץ, עמודת מהות העבודה, עמודת תאריך קבלת החומר, עמודת תאריך אספקת החומר הערוך, עמודת התמחור. עוד

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

רגע היא מסמנת וי ומחר היא מקבלת תשלום ומתפטרת מהמשימה המתישה ששמה 'הנערים במנהרת הזמן החולף'.

מבטה עצר לרגע בעמודת התמחור, ונדהם. רמה נמוכה, היה כתוב שם שחור על גבי מסך, לכן נקבע עם הלקוחה תעריף משולש.

והיא לא זכרה.

והיא חשבה שטעתה בקביעת הרמה.

והיא עבדה מתוך תסכול של עבודה ללא תמורה מתאימה. לך לעזאזל זיכרון מקולל שלי, גידפה בהנאת הקלה, לא יכולת לזכור בשבילי שמשלמים לי על זה פי שלוש, כמו שבאמת מגיע לי על העבודה הזאת? לא סולחת לך. אבל מצד שני, הבאת לי עכשיו שמונת אלפים שקלים בהפתעה. אז כן סולחת לך.

רחלי כיבתה את המחשב וניגון שר את תַּנְיֵו על שפתיה, קמה בקלות והלכה למטבח לחתוך ירקות, למרוח חומוס על ארבע פרוסות, ולטגן חביתה משלוש ביצים. תעריף משולש. כשהשליכה לפח את קליפות הביצים, מתרוננת ורעננה, נפגשה עם שלושת הגביעים המרוקנים שהביטו עליה במבט מאשים, והזכירו לה את קיומם השכוח: 'לכו מפה, מנוולים שכמותכם', התקצפה עליהם ובעטה בפח בחוזקה.

אצבעות כף רגלה היחפה הוצלפו בכאב המכה. היא לא זכרה שהרגל לא נעולה. "לא האמנתי שתצליחי, חָל, באמת שלא האמנתי", שמעה את קולה של אימה 'מחמיא' לה מתוך הפח המוטה על צדו, תכולתו מפוזרת. דמעה בודדה גלשה לה במורד הלחי. מאז שיונתן אחיה שיתף אותה במיזם הנקם שלו - שאפילו שפרה אשתו אינה יודעת עליו - היא סהרורית וסערורית. לא בכדי דעתה פזורה עליה.

יונתן אחיה התאום נתן בה אמון ושיתף אותה. היא לא יכולה לבגוד באמון שלו. בגידה כזאת תהא בלתי נסלחת. מצד שני, היא חייבת לעצור את המיזם בטרם פורענות. יונתן נתפס במלכודת צערו ועליה להציל אותו מעצמו. איך תעצור את המיזם בלי לסבך את אחיה האהוב בסיכון של מאסר. הלוואי ויכולה הייתה לשותף את אלי בעלה ולהתייעץ עמו. יונתן התרה בה שלא לשותף איש בעולם כולו ואלי אמר לה יותר מפעם אחת, "את הסודות שבינך לבין אחיך התאום, תשמרי חזק, גם ממני".

חבל שנוח חמיה מוטל על ערש דווי. איתו יכלה להתייעץ בעקיפין בלי לחשוף את שמו של אחיה. נוח'קה היה מייעץ לה עצה טובה. זה בטוח. פעם אמר לה אלי שאחד מראשי המוסד הקודמים אמר לו על אביו "הוא התחבולן המתוחבל ביותר שקם לישראל אי פעם. כבר לא מייצרים כאלה היום".

===

פרק שמיני

מבצע סבתא

העגלה התגלגלה והשמיעה רעש עמום. ג'ריקן האקונומיקה המלא הכביד. המטאטא לא רצה לעמוד בטור מיושר עם המגב ונפל על פניה של אודליה. חלוקי עבודה אמרו להם ללבוש לפני כמה שבועות. מי שיתפסו אותה בלי חלוק עבודה, תפוטרו על המקום. לא הסבירו, לא נימקו. בחברת כוח האדם חילקו להם חלוקים. אמרו לכבס את החלוק פעם בשבוע בבית ולהביא אותו נקי ועדיף מגוהץ. החלוק שלה לוחץ בכתפיים וכשהיא מתכופפת להרים פח משרדי ולרוקן אותו לפח של העגלה, החלוק תופס אותה בכתפיים ומתנגד להתכופפות שלה. היא בכל זאת מתכופפת כי אין ברירה. הרגליים כואבות וקר. למה לא משאירים את החימום לעוד שעה. שיהיה גם למנקות חם. מה, לא קר להן? יכול להיות שאם תבקשנה, ישאירו את החימום. ומה תעשה אם יורידו לה את זה מהמשכורת של חברת כוח האדם.

רפי מחברת כוח אדם יגיד לה שבחברה כעסו שהיא ביקשה חימום ונאלצו להפעיל חימום כי פחדו שהיא תלך לתקשורת. אחר כך רפי יוריד לה מהמשכורת. עדיף שיהיה קר ושלא יורידו מהמשכורת מינימום הזאת שמשלמים לה. היא. בגילה. במקום לסרוג סוודרים לנכדים שלה שנמצאים עכשיו בצבא. אחד ליד עזה, בוריס. עוד אחד, סרגיי, ליד קלקיליה. במקום לסרוג להם צעיפים היא מגלגלת עגלות, מתכופפת, מטאטאת, מעבירה סחבה, סוחטת. ושקופה.

כן, שקופה. לא רואים אותה. היא עוברת ליד עובדי החברה. נכנסת למשרדים שלהם. לפעמים באספות, לפעמים כשהם לבד עם המחשב, או בשיחות פינת הקפה. הם אפילו לא מסתכלים עליה כגורם טרדני. בכלל לא גורם שיש להסתכל עליו. במשרדים של חברת הביטחון היא עובדת. עשו לה בדיקה וחקירה לפני שאמרו אוקיי. העגלה התגלגלה והשמיעה קול עמום. עוד משרד ועוד משרד. המשרדים ריקים. חמש בערב. חורף. אנשים ממהרים הביתה. להתכרבל. אודליה מכבה את האור במשרדים. מרוקנת פחים משרדיים. מאפרות. כוסות שתייה מרוקנים, מחוץיים. הנה המשרד האחרון, המשרד הפיננטי. עם החלונות הגדולים שרואים מהם את תל-אביב ואת הים ואת ארובות חדרה. פה יושב הביג-בוס. תמיד ממחר. כמעט אף פעם לא עומד על מקום אחד. אודליה נקשה על הדלת ונכנסה.

הביג-בוס ישב על הכורסה. מעיין בניירת. הוא הרים את עיניו מעל למסגרת משקפי הקריאה. "ערב טוב", אמר. אודליה נדהמה. הוא דיבר אליה. הוא ראה אותה. היא נכנסה בצעדים שקטים. ביקשה לקחת את הכוס הריקה משולחננו. "אני אזרוק, אני אזרוק", אחז את הכוס.

"לא, זה בסדר". אמרה. רק עכשיו שמה לב שברקע מתנגנת הסימפוניה החמישית של בטהובן. אודליה רצתה להתקפל לתוך אחת מכורסאות העור הרך, להרים רגליים קצת, להחזיר דם לגוף מהרגליים, ליישר את הגב, ולנמנם לקול הצלילים.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"אני אזרוק את הכוסות", חזר ואמר הביגבוס. הוא אדם חשוב. היא יודעת. חשוב במערכת הביטחון. קוראים לו פלדלת. היא לא יודעת אם זה שם או כינוי. ככה שמעה שמדברים אליו. "טוב, פלדלת"; "בסדר, פלדלת"; "קיבלתי, פלדלת".

"הסימפוניה החמישית של בטהובן", אמרה לעצמה. בכלל לא שמה לב שהמילים יצאו מהפה שלה. פלדלת הרים את הראש והניח את הניירת על השולחן בצד. "את אוהבת לשמוע את זה?", שאל.

"את מה?", לא הבינה.

"הסימפוניה החמישית".

"כן, כן. ארתור שלי היה מנגן את זה בפסנתר. הוא היה בתזמורת הפילהרמונית של אודסה. כשעלינו לארץ נהיה מאבטח בסופר. כשהיה חוזר מהעבודה היה מנגן כדי לא לשכוח מי אנחנו ומה היינו פעם. עד שמת בפיגוע היה תמיד חושב שעוד יהיה בתזמורת פה בישראל, עד שמת ככה חשב". נשענה על המקל של המטאטא. אם רפי יכעס שדיברה עם הבוס היא תגיד לה שהוא שאל שאלות והיא רק ענתה. היום צלצלה הבת שלה וסיפרה לה שהמחבל שהרג את אבא מת בכלא בהרעלה פתאומית. בחדשות אמרו שארבעים ושלושה מחבלים מתו ובשירות בתי הסוהר בדוקים את הנסיבות. יש מהומות גדולות בכלא מהבוקר. "הנבלות התפגרו כמו כלבים, מאמא", אמרה הבת שלה, "אחד מהם זה המחבל שהרג את פֶּאפֶּא". נו, טוב. מה זה נותן לה שמת המחבל. ארתור נשאר מת בקבר שלו. אם היה המחבל מת לפני שהרג את ארתור, הייתה שמחה.

"וילדים? נכדים?", שאל הבוס. מחוץ לדלת של המשרד שלו כתוב בשלט הקטן על הקיר 'ראש אגף'. היא יודעת שזה מאוד חשוב.

"אחת בת ושניים נכדים. סרגיי ובוריס. חיילים בצבא. ילדים טובים. אוהבים את הארץ הזאת", אמרה. פתאום חשבה שמגזימה. רפי מחברת כוח אדם יכעס שדיברה במקום לעבוד. תמיד הוא כועס. צועק. המשיכה לטאטא את החדר. נהיה לה חם.

"הם גם מנגנים?", שאל.

"בוריס מנגן מאוד יפה על כינור. בצבא היה לפני שבוע ערב לחיילים, בוריס נתן סולו של כינור".

"הבוס קם בבת אחת. "לפני שבוע את אומרת?"

"כן".

"בבסיס?"

"כן. בבסיס שלו. עשו ערב לאנשים עשירים. המפקד ביקש מבוריס שייתן סולו".

"סולו יפה הוא נתן, בוריס. הוא בן שלך או נכד שלך?"

"נכד. אין בן. יש בת. בוריס נכד. איך אתה יודע, בוס, שהוא נתן סולו יפה?", התחילה לחשוד שהוא מחמיא לה בלי כיסוי.

"הייתי שם. את יודעת, גברת. קצת ציונות. תורמים לחיילים. מאמצים גודר. זה נכד שלך?"

"כן", נמתחה, חיוך הרפה את קמטיה הקשים, "הוא נכד שלי. הוא וסרגיי. שתי נכדים". הוא הגיע לגדוד בערב בילוי בתוך קבוצת תורמים, כשהוא במסווה. התורמים חשבו שהוא מהגדוד ובגדוד חשבו שהוא מהתורמים ועוזריהם. הוא הגיע לחפש כוחות טריים וחדשים לגיוס למוסד.

"עזבי את המטאטא, גברת. עזבי את העגלה", החל לדחוף את העגלה החוצה. אודליה נבהלה. "מה קרה? אדון? מה עשיתי? מה אמרתי? אני מנצלת מאוד אם דיברתי יותר מידי. אדוני אני לא אישה צעירה. אני לא אמצא עבודה אם רפי יכעס עלי".

ראובן עצר לרגע. "גברת, אישה בגילך, סבתא של מפקד נועז כמו בוריס ומוכשר כמוהו, לא צריכה לנקות רצפות. אנחנו נמצא לך כאן משהו יותר אנושי לעבוד. משהו שמתאים לסבתות של מפקדים. מחר תבואי לכאן בעשר, בלי חלוק של עבודה, תיגשי למחלקת משאבי אנוש. את יודעת איפה זה?"

"כן, אדון מנהל".

"מחר בבוקר תיגשי לשם. יגידו לך כבר איפה את משובצת. מגיע לך עבודה קלה. הנכד שלך מחרף את נפשו למעננו". ועוד יחרף. הוא שם עליו עין. כבר התחיל למשוך בחוטים כדי להביא אותו לפה. הסבתא תתבקש לעזור. לא עכשיו. לא מחר. בעוד חודש ככה.

הוא גלגל את העגלה במהירות. הגלגלים השמיעו קול גדול. בלתי מורגל. אודליה הלכה אחריו מהר. מנסה להבין מה קורה. "תגידי אדון, אני לא מבינה. למה אתה החלטת ככה?"

פלדלת עצר לרגע. הסתכל עליה. "קצת ציונות, גברת אודליה. קצת ציונות". הוא לא מספר לה שבוריס הביע התנגדות. בוריס אמר שעם כל הכבוד למוסד הישראלי הוא רוצה לסיים את ההתחייבות שלו לשנה קבע בצבא ולעבור לאזרחות. אין לו שום רצון להישאר במערכת הביטחון. אולי העתיד של סבתא שלו ישכנע אותו. פלדלת מבין טוב על אנשים. אומרים שהוא התלמיד הכי מוצלח של נוח'קה שידע להנדס אנשים כמו פלסטלינה.

פלדלת עולה על רבו בזכות המדע שהוא מגייס לשירותו. הניסוי החדש שהוא מבצע בקרב אוכלוסייה צפון-תל-אביבית מבקש לבחון השפעות תת-מודעיות על הפעלת האדם. בחומר ההסתה המודפס שמפזרים בשבילו לצד עיתוני הבוקר, שתולות נקודות שנראות סתמיות, ואשר לדעת חוקר מוח נועז בשם ד"ר סבסטיאן מורדוך, הצורה שלהן מגרה את המוח לפעילות קרימינלית. פעמיים כבר חולק החומר והוא עוקב אחרי הרישומים המשטרתיים באזור. בפעם הראשונה לא ניכר כל שינוי. בחומר השני שחילקו הם פיזרו יותר נקודות. הייתה התעוררות של פשיעת צווארון לבן באותם חלקים בעיר שבהם חולק החומר. אך זה עדיין לא מדויק. הניסוי ממש בראשיתו והם עובדים בניסוי ותעיה. אם יוכח הניסוי כמדויק, הוא ישתמש בכלי הזה לצד כלי משחית נוספים שבעזרתם הוא מהנדס את ההמון. עולם המחקר קורץ ומפתה בסודותיו האפלים המאפשרים לשלוט על האנושות ולגרסם לה לחשוב שהיא עצמאית בהחלטותיה.

ונוח'קה לימד אותו את כלל הברזל הצודק מאין כמותו: המציאות היא אף פעם לא מה שרואים. אף פעם לא. אנחנו צריכים לחפש מה היא כן.

*

חודש לפני מותו זימן אותו נוח'קה בדחיפות. הוא כבר היה חלש. ליאורה חששה לבריאותו והפצירה ברובי לא להתיש את בעלה. נוח'קה ביקש מליאורה להשאיר אותם לבד. "כל מה שאספר לך, מגובה בראיות, רובי, כרגע תקשיב. לגבי הראיות נדבר פעם אחרת".

אם זה לא היה נוח'קה גזית היה רובי פלדלת נוטש את השיחה אחרי חמש דקות ומאחל לאיש שיחו רפואה שלמה בגוף ובנפש. כמה דמיונות אפשר לדחוס לתוך שיחה אחת. אבל נוח'קה מדבר עם קבלות. לאורך שנותיו במוסד ובגמלאות, כל אלה שפקפקו בו, נאלצו להודות במאוחר בצדקתו. כי בסוף, משיג נוח'קה את הקבלות. תמיד משיג.

והוא דיבר, מנהמת הלב: מבצע 'עם כלביא' היה תרמית אחת גדולה שמסכנת את ביטחון אזרחי מדינת ישראל. עיקר המצביעים הכבדים של טראמפ, הם ממדינות שהתעשייה שלהם נשענת על ייצור תחמושת. הנשיא ששואף לקדנציה שלישית בניגוד לחוקה, היה חייב שתתלקח מלחמה רצינית במזרח התיכון כדי לספק עבודה ותעסוקה למיליוני מצביעים בטוחים שלו שמתפרנסים בתעשיית ייצור הנשק ובתעשיית המעטפת הסביבתית שלה. גם רוסיה זקוקה נואשות לכסף. הנשיא פוטיין הוזקק למלחמה רצינית במזרח התיכון שתגרום לרכש תחמושת היסטרי מידי מוסקבה. שני הנשיאים נפגשו בצומת של אינטרס משותף והחליטו בסודיות על הצתת מלחמה במזרח התיכון. אמריקה תחמש את ישראל. רוסיה תחמש את מדינות ערב. כולן מרוויחות.

רגע, גם איראן צריכה להרוויח. היא הרוויחה ועוד איך. איראן קיבלה התרעה מוקדמת ומספיק זמן ומרחב אווירי להבריח את כל האורניום המועשר למקום מבטחים. המתקן בפורדו הותקף. ישנו מתקן אחר, גדול יותר, עמוק יותר מתחת לאדמה מאשר מתקן פורדו, שכלל לא הותקף. גם מתקן האורניום המועשר ברמה של 60% לא הותקף בתואנה של חשש לדליפה רדיולוגית, וכך לא הותקף מתחם עצום מחוץ לאיספהאן שבו נמצא מאגר הדלק הגרעיני המשמעותי ביותר של איראן. תחנת הכוח הגרעינית בבושהר גם לא הותקפה.

הצמרת האיראנית שחוסלה במכת הפתיחה נבחרה בקפידה, היו אלה משתפי פעולה של המוסד. כל הבכירים האיראנים שחוסלו, הצבאיים והמדענים, היו משת"פים שלנו. וזה הרווח האיראני העצום ממצע 'עם כלביא'. המידע על משתפי הפעולה שלנו וחיסולם, הוא התמורה היקרה שנתנו האמריקאיים לאיראנים תמורת המלחמה בהסכמה שהנחיתו עליהם. בנוסף עזרו להם האמריקאים לתקוף בדיוק קטלני מצמית את מבנה המחקר האסטרטגי מכוון ויצמן, את מתקני בז"ן, את מבנה המוסד בפייגלילות, ועוד אתרים צבאיים ומחקריים אסטרטגיים בבארשבע ובעוד מקומות האסורים בפרסום. הפיתוחים הישראליים הסודיים הוכו שוק על ירך על ידי האיראנים.

"אז למה חיסלנו אותם אנחנו, את הבכירים האיראניים, אם הם אנשים שלנו?"

"לא הייתה לנו ברירה, רובי, אחרי שהם נחשפו לאיראנים על ידי האמריקאיים. הם בין כה וכה היו מחוסלים בארצם, אז הנשיא טראמפ נתן לנתניהו את אפשרות החיסול הישראלי המרהיב, שהפעים את העולם הנבער,

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

כדי להציל בשבילו את הממשלה מקריסה ולגרור אותו באוזניים אחרי המלחמה להסכמי אברהם עם סעודיה ומדינות המפרץ, לטובת המשך זרימת הנפט מאיראן לסין ורוסיה, בגלל אינטרסים משותפים של טראמפ ופוטין".

"בגלל זה לא חיסלנו את עלי חמנאי. עכשיו אני מבין. אבל, רגע אחד, טראמפ הוא אויב מושבע של סין. משהו לא מסתדר פה, נוח'קה".

"טראמפ שונא את סין, זה נכון, אבל ארצות הברית פיתחה תלות מלאה בסינים והיא חייבת אותה. לכן לא פגענו בשום שלב בנפט האיראני שמוזרם לסין תמורת כסף רב שמשולם לאיראנים. היה ווטו אמריקאי. התלות האמריקאית בסין היא בלתי הפיכה כרגע. סין שולטת באספקת אנזימים, חלבונים תעשייתיים ודלקים ביולוגיים, לתרופות, לתעשייה ולחקלאות ברחבי העולם כולל ארצות הברית, דרך בעלויות שרכשה על חברות ענק, כחלק מתוכנית ממשלתית סינית להפוך את כל העולם לתלוי בסין בכל מה שקשור לביולוגיה".

פלדלת לא הסכים להסכים שמלחמת ישראל-איראן הייתה מלחמה מלאכותית בהסכמת כל צדדיה. נוח'קה הבטיח לו בהן צדקו שהראיות נאספות בכל העולם, בעבודת נמלים מסוכנת, על ידי אנשים שלו.

"כולם הרוויחו ב'עם כלביא' חוץ מישראל שחטפה מכות בחזית ובעורף ויצאה מובסת", התעקש נוח'קה, "האיראנים הרוויחו יכולת מילוט מהסנקציות האמריקאיות בלי שהגרעין שלהם בכלל נפגע כהוא זה ותוך חיסול צמרת בוגדים רקובים בצבא ובמעבדות הפיתוח והחקר. הרוסים והאמריקאים הרוויחו וירוויחו טריליונים מפתחת מרוץ ההתחמשות הפראי במזרח התיכון בעקבות המלחמה. מצרים הרוויחה את המשך הקמת הכור הגרעיני הסודי שלה במדבר סהרה. הטורקים הרוויחו את החלשת האויב האיראני, מה שמאפשר להם התבססות אזורית. והסינים שמחים שהעולם עסוק במלחמות ישראל ושכנותיה הקרובות והרחוקות, כי בינתיים הם מקדמים במרץ שורה של פיתוחים מבעיתים שיהפכו אותם לשליטי העולם. כך או כך, ישראל הובסה לחלוטין, בקרוב היא תיאלץ להתמודד מול איראן גרעינית ושוחרת נקם, מצרים גרעינית ושוחרת טינה, וטורקיה גרעינית ותאבת כיבוש".

נוח'קה נחלש בדברו ורובי נעמד להיפרד ממנו.

ההתעצמות הצבאית המצרית וההתחמשות הטורקית מדאיגות את מי שמבינים בענייני ביטחון. מדובר בשתי מדינות עם צבאות חזקים ועם שלטונות שיכולים ברגע לכוון את לועי התותחים לכיוון ישראל. הנשיא האמריקאי שנעל על הרצון לקבל פרס נובל לשלום רק בגלל שגם אובאמה קיבל, אינו מבין במזרח התיכון מעבר לכך שהמזרח התיכון יכול להביא לו פרס נובל שאיתו יוכל להצטלם. אחרי מלחמת ישראל-איראן החל הנשיא לחמש את הטורקים בהתלהבות מופרות. הטורקים מבצעים רכש חסר תקדים של מטוסי קרב מתקדמים. משפרים את מערכי הטילאות שלהם. טראמפ אינו רואה בכך בעיה. גם לא בהתגרענות המצרית. הוא רואה בעיה רק בעובדה שברק אובמה קיבל פרס נובל והוא עדיין לא.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

סירובו של הנשיא המצרי עבד אל-פתאח איסיסי לקבל את תוכנית ההגירה של טראמפ להוצאת פלסטינים מעזה ושיכונם בירדן ומצרים, לא פגע בקשרים בין מצרים לארצות הברית. הקמת אוגדות חדשות, אימוני לוחמת גרילה ופריסת כוחות בסני, נוגדות את הסיכומים הכתובים בנספח הצבאי של הסכם השלום בין ישראל למצרים. אבל הפרות הסכם השלום שנחתם בין מצרים לישראל לא מטרידות את טראמפ. את בכירי מערכת הביטחון הישראלית הן כן מטרידות. גם את נוח'קה ואת רובי פלדלת. הם לא מזלזלים באפשרות של התהפכות מצרית נגד ישראל. קהיר מצוידת באחד הצבאות החזקים והמודרניים במזרח התיכון.

"שמור על עצמך, נוח'קה", הניח רובי את כף ידו על כתפו של מורו ומדריכו.

"אשיג לך את הראיות ואז תעשה איתם משהו, רובי. למען השם אל תנוח. הנשיא האמריקאי הפוחז מכר את ישראל בשביל האינטרסים המסריחים שלו. פשוט מכר את ישראל. הפגיעה האיראנית במכון וייצמן, שתואמה עם האמריקאים, הורידה לטמיון פיתוחים ביטחוניים סודיים נדירים ביותר. הפגיעה האיראנית בבז"ץ שתואמה עם האמריקאים גרמה לנזק של מאתיים מיליון דולרים. איראן הצליחה לפגוע בחמישה אתרים ביטחוניים בישראל בזכות ההכוונה האמריקאית. טראמפ מכר אותנו. אספק לך ראיות, ואתה תעשה עם זה משהו, פלדלת. תציל את ישראל מסכנת הכחדה של הדוב האמריקאי. זאת הצוואה שלי".

"אין לנו הרבה ברירות, נוח'קה".

"נוח'קה נעמד בקושי, חלוש. גבוה היה בראש יותר מרובי. המשפט שעמד להוציא מפיו הצדיק את עמידתו. "יש ברירה אחרת".

"שומע".

"סין".

"סין?"

"ישראל צריכה להחליף את הפטרון העולמי שלה. המעצמה שהולכת לכבוש את העולם היא סין. אחרי שבעים ושבע שנה, ישראל צריכה להפוך למדינת חסות של סין. זאת ברירת המחדל היחידה. להיפרד מארצות הברית". הם שתקו ממושכות ואחר כך נפרדו במבט ארוך שיש בו הערכה הדדית איתנה, חיבת אין קץ, וכאב של פרידה סופית.

*

פלדלת, אפוף ברושם ניתוחו של נוח'קה, נהג את הדרך לביתו ורוחו סוערה. צריך למצוא דרך להביא להתפטרותו של טראמפ או להתפטרותה של ישראל ממנו, המוקדם מביניהם. האיש פרא אדם מסוכן ונטול מצפון ומוכן לסכן את כלל אזרחי ישראל בשביל פרס נובל לשלום. הסינים מנצלים את טיפשותו כדי להתעצם מדינית צבאית ומדעית. על ישראל לחשב מסלול מחדש. לגמרי חדש.

בתוקף תפקידו ידע רובי פלדלת על הפיתוחים הסיניים. בסוכנויות הביון הטובות בעולם לא היו הפיתוחים הסיניים בלתי ידועים. הסינים מקדמים השבחה גנטית של חיילים שמהונדסים גנטית עם יכולות קוגניטיביות

ופיזיות משופרות בשילוב ממשקי מוח אנוש עם בינה מלאכותית. אם יוטלו חיילים אלה אל שדות המלחמה, ניצחונם מובטח. הסינים הצליחו ליצור חיידקים שיוצעים לפרק בחשאי עץ ובטון, בגשרים בניינים ומגדלים. אם יופעלו החיידקים, הם יגרמו נזקים כלכליים בטריליוני מיליארדים ויטילו את כל תושבי כדור הארץ לפחד אימתני. הסינים עומדים להשלים פיתוחם של מולקולות מחוללי מחלות המכוונים ספציפית לגידולי צמח ולתעשיית הבקר. אם יושלמו ויופעלו, יגרמו לחוסר ביטחון תזונתי קסטטרופלי במדינה שבה הם יופעלו ולעליית מחירים חדה שתבעיר מלחמת אזרחים. כל זאת לצד התלות האמריקאית בייצור תרופות סיני, כאשר 90% מהתרופות הנפוצות בארה"ב תלויות ברכיבים המיוצרים בחברות סיניות, מה שיכול להפוך לנשק סיני אסטרטגי בעת עימות.

על ישראל לנטוש את הברית עם ארצות הברית ולכרות ברית נאמנה עם סין. ויפה שעה אחת קודם. על ראש המוסד לגבש נייר עמדה חד-משמעי ולהגיש אותו לדרג המדיני. ישראל צריכה לצאת לדרך מדינית חדשה. טראמפ ישתולל ויאיים על ישראל כמיטב מסורתו אך הראיות שישגי נוח'קה ופורסמו בתקשורת האמריקאית והבינלאומית יגרמו לו לשתוק ולהיאבק על הישרדותו הפוליטית.

ישראל לא תצליח להתמודד מול מצרים גרעינית, טורקיה גרעינית, ואיראן גרעינית, בלי חסות סינית. על נוח'קה להשיג את הראיות נגד טראמפ. על ישראל להציע לסיין כשוחד אי אלו פיתוחים סודיים תקדימיים ממכון וייצמן, כדמי הרשמת כניסה לשורת מדינות החסות של האימפריה הסינית.

בחדשות קשקשו על ארבעים המחבלים שמתו בהרעלה. החקירה הראשונית העלתה שכל המחבלים המורעלים אכלו מתבשיל של קדרה עצמאית שבישלו לעצמם בעצמם. אלו שאכלו מהאוכל שהגיש שירות בתי הסוהר לא ניזוקו. יונתן וייזר אהב את הרעיון שהגה דגן. לשתול את הטיפות באחת מהחגיגות הקולניריות העצמאיות של המחבלים. שיאשימו את עצמם ואת האוכל המקולקל שלהם.

השר לביטחון לאומי האשים את בג"צ במותם של המחבלים. "אני ביטלתי את הקייטנות למחבלים בבתי הכלא שלנו, אבל אז הגיע השמאל הקיצוני ועתר לבג"צ והשופטים הרחמניים החזירו את הקייטנות. לא שאכפת לי על הנבלות שמתו, הלוואי וימותו כל הנבלות", הדגיש השר וגרף עוד חצי מנדט בסקרים, "אבל אני רוצה שיידעו כולם שבלי בג"צ והרחמנות שלו על המחבלים הארורים, הארבעים ושלושה המחבלים שהתפגרו לא היו מבשלים לעצמם אוכל מקולקל ולא היו מתים בהרעלת קיבה. את כל הטענות יש להפנות לבג"צ ולא לשב"ס".

קשקוש, ידע רובי. זאת לא הרעלת מזון מקולקל. זהו מוות סטרילי מכוון ומדעי שבוצע באמצעות פתוגנים ביוטכנולוגיים שהוברחו אל הכלא.

מתחת לערפל הדיסאינפורמציה שמוציאים לתקשורת, חוקר השב"כ במרץ ובאמצעים מיוחדים. לפי השמועות שהוגנבו אל רובי מאחורי הקלעים ישנה חוקרת אחת מוויצמן, דוקטור נופר ברזל שמה, שנשברה בחקירת שב"כ והודתה בהברחת מבחנה לאחר שנסחטה על ידי גורם בלתי ידוע. בשב"כ מרשתים לאורך ולרוחב את כל

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מי שמחזיקים בסיבות מספיק מוצדקות לגרום למותם של המחבלים האלה דווקא, או חלק מהם, ואחרי עבודה רצינית ויסודית יגיעו אל האשם המרכזי. זה עניין של זמן, ידע רובי, ולא מדי הרבה זמן. "צריך לתת לחוקרת פרס נובל, כי בזכות ההברחה יש עותקים של הפתוגנים. כל השאר הושמדו בהפגזה האיראנית שתואמה על ידי האמריקאים", לחש לו עמית נאמן מהשירות החשאי המתחרה. "חבל רק שלא השאירו קצת במבחנה. אולי נצליח להציל פתוגן מהשאירות של האוכל. הלואי. אין לנו מושג כרגע מי קיבל אותו מהחוקרת והעביר אותו לבית הכלא. אבל אנחנו קרובים לעלות עליו".

===

פרק תשיעי

מורשת נוח

"שלא תדעו יותר מצער", ניחם ראובן את אלי גזית האבל, ומיד אחריו את אימו ליאורה. העיף מבט על הסובבים ונעור ממקומו לעזוב את הסלון. בדרכו החוצה העיף מבט נוסף על כלל היושבים, פינק את גרונו בכוסית ויסקי אירי, וקפץ אל המטבח. ליאורה כבר חיכתה שם.

"אני צריך את המעטפה".

"היא נעלמה".

"לא יכול להיות".

"עובדה".

"ליאורה, המדינה בסכנה. המעטפה זה המוצא האחרון".

"אם תמצא אותה, תגיד לה".

"למי עוד יש גישה לכספת?"

"לי ולאלי".

"שאלת אותו?"

"לא. רק עכשיו גיליתי".

ראובן חזר אל הסלון, רכן מול אלי. "אפשר אותך שנייה בצד, הרב אליהו?"

אלי התנצל בפני שלושה מנחמים שישבו מולו, תלמידי השיעור ברחוב החצבים. "תיכף אשוב".

ראובן פנה ויצא למרפסת הסלון, במרומי הקומה הרביעית. רחוק מטווח הקשבה. אלי בא בעקבותיו. אבל וקרוע בגד.

"אני צריך את המעטפה".

"איזו?"

"אין לי זמן מיותר, אלי. זאת צוואה מפורשת של אבא שלך שהמעטפה תגיע אלי".

"המעטפה תגיע אליך אחרי שתסדיר סופית את נושא דחיית גיוס לומדי התורה".

"מה? מה הקשר, אלי?"

"זה הקשר".

"זה לא בתחום סמכותי, ואתה יודע את זה, אלי".

"אני יודע מאבא, הריני כפרת משכבו, שאתה משיג תמיד את כל מה שאתה רוצה. ואם אתה רוצה את המעטפה, ואם היא אכן חשובה לביטחון ישראל, תדאג בדרכים שרק אתה מכיר שנושא בג"צ יצחק עמית יגיע איכשהו למסקנה ברורה שבג"צ אינו המקום לפתור בו את נושא הגיוס, ויפרסם את מסקנתו המנומקת להפליא בשער בת רבים, ושיוורה גם ליועהמ"ש לממשלה לחדול מכל עיסוק בנושא. עם כל השאר נסתדר לבד. רק תוריד את עמית ובהרבימארה מגבם הקדוש של לומדי התורה".

"אתה יודע, אלי, שאני יכול לגרום לך להעביר לי את המעטפה בתוך שישים שניות שבהן תשאל את נפשך למות מרוב ייסורים".

"בדיוק לכן אתה מוקלט ומוסרט", חייך אלי, ופנה לגורם נסתר בלתי נראה, "רחלי, יש לנו את רובי פלדלת מוקלט?"

"היא אומרת שיש", הטיב אלי גזית את האוזנייה הזעירה שבתנוך אוזנו, "ואם כבר דיברתי עם רחלי אשתי היקרה, אז נזכרתי פתאום בעוד דרישה: השב"כ ישחרר לחופשי את אח שלה יונתן ויזור. מדובר באב שכול שאולי-אולי נקם את רצח בנו. לא פשע כזה נורא. מי כמוך לדעת, פלדלת".

פלדלת הידק את שפתותיו. הוא תכנן לקפוץ עכשיו לביקור בית אצל פרופסור מנדלין. המשקפיים שנשתלו בביתו בעזרת נאור, הבן השמנמן, עשו עבודה טובה. הצטבר מספיק חומר מודיעיני ואישי בשביל לגרום לאמציה מנדלין להפוך לסוכן כפול ולהשתמש בו מעתה לשיבוש הגרעין המצרי מבפנים. והוא תכנן אחר כך לבקר את ראש המוסד עם המעטפה ולתכנן איתו איך מזעזעים את אמות הסיפים. עכשיו עליו לדחוס ליומנו גם ביקור נימוסין אצל יצחק עמית, גיחה חפוזה ללשכת בהרבימארה, ושיחה עם ראש השב"כ. אין לו את כל היום.

הוא נאנח. "אתה צריך להודות לאלוקים, אלי, שאבא שלך לא עומד פה. הוא היה הורג אותך".

"אבא שלי מודה לאלוקים שאני עומד פה. כי אני מחייה אותו".

"מחיה אותו? מצחיק מאוד. איך בדיוק?"

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"אני שולח לו מפה זכויות עצומות ללמעלה. המעטפה שלו, וכל הסיכונים שהוא הסתכן להשיג את התכולה שלה, יצילו את עולם התורה. זה בטח יעמוד לו לזכות".

"תן לי לראות מה אוכל לעשות בשבילך, גזית קטן ומסוכן שכמוך", סינן פלדלת וחרק שיניים. נוחק'ים לא מתים. הם רק מתחלפים.

===

הגוֹטְלֶטֶר

~~~ בכל שני וחמישי בשבוע בס"ד ~~~

| סיפורים בהמשכים | סקירות ספרים | טורי מחשבה |
| מזון לנשמה | פנינות ספרותיות | ועוד הרבה טוב |

נרשמים עכשיו - <https://tichevu.activetrail.biz/in>

הַבּוֹחֵר

* סיפור / משפחה / מוסף סיפורים סוכות תשפ"ו *

פרק ראשון

סימן־תיעוב

מה ששבר את אלישע בסופן של סופות ההוריקן ששטפו את חופו חדשות לבקרים ולערבים, הייתה משום מה אמירה מהירה של המשגיח - שהיה עייף וגם מתוח בגין וויכוח עם העירייה לגבי ההנחה בארנונה - וכיבד את אלישע בעקיצה פוגענית על גבול הבליסטיה.

האמת, אלישע התחיל, כמו שאומרים הילדים. אלישע שינה תספורת. ועוד אמת, קווי התספורת החדשה שהחליט לאמץ באומץ טיפשי, לא היו מקובלים בשיבה, ואלישע מראש נערך נפשית ומוראלית לספיגת נזיפה על מה שהתעצב לו בעור הקרקפת. אבל לא כזאת נזיפת עומק.

המשגיח הוותיק קרא לו באמצע הסדר אל השולחן הקטן שלו ליד ארון הקודש, וביקש ממנו באדיבות־ציידים להביא 'אורה־חיים' מארון הספרים ולהתיישב על הכיסא שמולו. המשגיח דפדף בשתיקה. אלישע המתין בשקיקה. ללמוד עם המשגיח זאת חוויה נעימה ובשבילו גם נדירה. כנראה המשגיח עדיין לא שם לב לתספורת. בינתיים מצא המשגיח את שחיפש ועצר את הדפדוף. סובב אליו את הספר, החווה באצבעו על הקטע, "תקרא, אלישע, תקרא מה כתוב פה".

אלישע קירב את עיניו אל הספר ואת הדף אל פניו, רכן קלות וקרא: "אַל תְּבִיט אֶתְרִיךָ וְגו' - הַטָּעַם, לְצַד פִּי הַפֶּרֶת פְּנֵי הָאָדָם תַּעֲנֶה בוּ מָה פֶּעַל. לָזֶה לֹא יִחְזִיר פְּנֵיו לְמוֹל הָעִיר, כִּי שָׁם הַמְּשַׁחֲתִים, וְיִפְּרוּ בוּ סִימֵן הַתְּעוּב, וְאֵין לוֹ זְכוּת לְהַנְצִל מֵהֶם. וְצֵא וּלְמַד מֵה עֲלֵתָה לְאַשְׁתּוֹ".

"הבנת מה כתוב פה?", התעניין המשגיח בנועם זיו פני חיוך.

אלישע משך בכתפיו. לא הבין.

"אז תלמד עוד פעם, אלישע. יש לך ראש עילוי. אנחנו לא ממהרים. יש לי זמן בשבילך, את כל הזמן שבעולם". ראשו המכורבל של העילוי נכנס לפעולה וההבנה החלה לחלחל. לוט הצטווה על ידי מלאכי החילוץ מסדום המתהפכת שלא להסתובב אחורנית, כי פניו היו מתועבים ואילו היה מסובב את פניו היה נהרג כמו אשתו שסובבה את ראשה הסקרני להביט אחורנית והפכה נציב מלח.

"אתה יודע מה ההבדל בינך לבין לוט, אלישע?", סגר המשגיח את הספר ונשק את כריכתו ברוך ממיס לב. לסתות אלישע התקשחו בנעילת כניסה מתורגלת לכוננות ספיגה. "ההבדל הוא, שאצל לוט היה צריך להיות מלאך כדי לזהות את סימן התיעוב, אבל אתה אלישע, עושה לנו עבודה קלה. עם התספורת הרחובית החדשה הזאת שלך, לא צריך להיות מלאך כדי לראות עליך את סימן התיעוב. אתה עושה לנו חיים קלים. אפילו משגיח פשוט כמוני יכול לזהות את הסימן. תחזור למספרה ותגיד לספר שאם הוא לא רוצה לארח אותך אצלו בבית לאכילה שתייה ולינה וללמד אותך להיות עוזרספרמוכשר, שיעשה לך תספורת נורמלית. שיתקן כמה שאפשר".

אלישע קם שותק ופסע בכבדות אל מחוץ להיכל המואר המוצף בקול תורה. המשגיח רמז לבחור שהמתין לשיחה אישית, שהוא יכול לבוא. את המדרגות גמע אלישע בהישאבות מסחררת כלפי מטה. לכאן הוא לא חוזר בחיים. סימן תיעוב. לוט. זאת שנינות חינוכית אחת יותר מדי בשבילו. חוד נעלו בעט בסערה את דלת חדרו, ידיו ארוזו את בגדיו ומצעיו לתיק הנסיעות הגדול ונפשו מילטה את כולו ממבנה הישיבה. אינו מביט לאחור. פן יספה. פן יזהו המלאכים את הסימן הקטלני.

אל המספרה לא הלך לשיפוצים וגם לביתו לא נסע. אין הוא יכול לראות בצער אביו ולחזות בדמעות אימו המבכה את הפרח שקמל, את העילוי שנועד לגדולות אך מקפיד למעוד לתוך כל מהמורה אפשרית, צפויה ובלתי צפויה.

שתי יממות עשה בחדרם השכור של חצאיחברים שהציעו לו מעל בדלי סיגריות להרים עוגן ולעקור אל מעבר לים. כרטיס טיסה לכיוון אחד זה פתרון מעולה, הסבירו פניהם לתייר, ולא טרחו לבאר מדוע אינם מאמצים את הפתרון המעולה. לו חָכַם ישכיל להבין שזאת דרכם היחידה להיפטר מנוכחותו באלגנטיות לבל ירבע בחדרם לבלי גבול.

"בחור בן תשע־עשרה הוא לא ילד, אלישע. הגיע הזמן שתתרחק מהסינר של אימא ומהמגבעת של אבא", חייכו אליו וסייעו לו לקושש דמייהלוואות הנצרכים לרכישת כרטיס טיסה ללונדון שאינה מזקיחה וויזת כניסה. אף

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

סידרו לו מכר רחוק שלהם שיארח אותו בלונדון הבירה לשלושה ימים ראשונים שאחריהם יעמוד על רגליים עצמאיות. ימצא עבודה. יאתר פרנסה. יאלתר אכסניה. יסתדר איכשהו. יהודים תמיד מסתדרים. העיקר להיות רחוק מהבית, רחוק מהלב, רחוק מהכאב. או שלא.

*

רבות תכנונים בלב אלישע ובשלוש לפנות בוקר, כמחצית השעה לפני צאתו את ירושלים נתב"גה ובצקלוננו כרטיס טיסה לונדוני חד-כיווני, הושמעה אזעקה בכל הארץ כולה למרות שאף לא טיל אחד שוגר לארץ הקודש ולא כטב"ם בודד נצפה עושה דרכו ישראלה. הקריינים קריינו כי ישראל פתחה במלחמת עם כלביא. באחת נסגרו שערי הגבולות ונחסמו דלתות השמיים. כעבור שעות של תהייה ובלבול, שאחריהם עיכול של תסכול, שב אלישע למיטתו. הלא-יצלחות דְבָקָה בעקביו בכל אשר יפנה. גם להימלט אינני יכול, נציב קרח שכמותי. איש עם פני סימן תיעוב.

חבריו השניים אירחוהו ברוחב לב לעוד כמה ימים, צהלתם בפיהם ודאגתם לבבם, שלא יהפוך הזמני הלזה לקבוע. היו אפוא בודקים בשבילו ומבררים למען נוחיותם על אודות דרכי מילוט חלופיים לאורחם שחייב לנסוע אל מעבר לים.

כעבור שבעה ימים ועוד שעות קמעא ותוספת שלמונים הוסלל מסלול המילוט מן הארץ הנצורה: שדה התעופה המצרי בשארם א־שייח בדרום חצי האי סיני יהיה נקודת המוצא, שדה התעופה סביחה גקצ'ן באיסטנבול יהיה תחנת המעבר, ושדה התעופה אֶיֶתְרוֹ בלונדון בירת בריטניה, יהיה היעד הסופי.

נרכשו כרטיסים תואמים, הוזמן דרייוור לשעה הנקובה, ובכו החברים מהתרגשות, אף התחבקו עמו בידידות שהתעבתה באותם כמעט שבועיים שבהם שהה תחת קורת גגם, אכל מפתם, סעד בסעודותיהם, ושתה ממימיהם, והבטיחו לו גדולות ונצורות המצפות לו מעבר לים.

שארם א־שייח' ההבילה קיבלה את פניו מיוזעת ורועשת, אדישה ומתעלמת, עמוסת תיירים ונפקעת משבעים לשון. השילוט הלועזי והכיתוב הערבי הכבידו את בלבלת הרגשתו. יהודים טובים שבעצתם שאל הדריכוהו לעבר דלפק חברת טיסתו ומשהתייצב בטור התור, החלו נחיריו לרטוט בשבילו את ארומת העולם הגדול המחכה לו בזרועות קוראות.

אחרי הפקדת מזוודת מטענו בדלפק וסיום הליך הכרטוס, וכעבור המתנה ממושכת מדי בספסלי שער העלייה על המטוס, הודיע הכרוז באנגלית ובערבית על איחור בלתי צפוי ובלתי מוגבל בזמן בטיסה מספר DA54545 היוצאת לסביחה גקצ'ן באיסטנבול. ההודעה שתורגמה לו באדיבות יהודים, עמיתי טיסתו, שפכה עליו קיתון של דכדכת מצויה.

נוסעי טיסה DA54545 התבקשו על ידי הכרוז ודיילים עייפים לפנות את שער היציאה שסביבו התקבצו בהמתנה. "הלילה בטח לא ממריאים. כנראה מחר בבוקר", עדכנו הדיילים, "נערכן ברמקולים".

===

פרק שני

חזת־העתידות

"מה שלומך איש צעיר", הגיח הקול האנושי מכיוון עורפו.

אלישע לא סובב את ראשו אל מקור הקול פן יגלה שאין מדברים אליו. ישוב היה על הרצפה המרובדת שומנים ודבקים. גבו נשען על קיר, ארכובותיו תומכות את מרפקיו, אשמורות עיניו כבדות ומכבידות. שעון־ידו טען שהשעה היא שלוש ועשרים בלילה וכבר סערת־פנים פוקדת אותו בקשר להנחת התפילין של מחר. מרדנותו קוראת לו לדלג עליה. אם ייענה לקריאתה המחפירה, תהא זאת לו הפעם הראשונה מאז כניסתו לעול מצוות, לפני שש ומשהו שנים, שלא יניח תפילין. נו, רגע, גם לוט לא הניח תפילין. ובכלל, אי אפשר להניח תפילין על פְּנֵי סימן תיעוב, הזדעף בתוכו קול ציני מריר. נפשו הרגישה, נסערה מן הרעיון ולא אבתה לעכלו או להקל לו. "שאלתי מה שלומך איש צעיר", התנגן שוב הקול ליד אוזנו. צליל מתכתי קל ליווה את השאלה. שמא היגוי זר, ואולי מבטא מעובד של מהגרים. סובב אלישע את פניו בסקרנות והופתע לראות איש מארצות המזרח, יפני לפי מבעו, דובר אליו עברית מדוברת.

"ברוך השם, בסדר", שיגר על לשונו את תשובתו.

"שמח לשמוע. לאן אתה נוסע, איש צעיר?"

"כרגע, לונדון. אחר כך, העולם גדול".

"אני יודע שזה לא מנומס לשאול, אבל בזמן מלחמה מניחים את הנימוסים בצד, אז אם יורשה לי לשאול: מה איבדת בממלכה הבריטית?"

"ואם לי יורשה לשאול", הסתובב אליו אלישע חזית בחזית, "איך יפני מדבר עברית שוטפת?"

פני הקלף היפניים התחייכו. "אוי. אתם באמת לא מנומסים, הישראלים".

"דווקא אתה התחלת", נדרך אלישע אל המלחמה שתפיג את שממונו בליל השימורים שהפתיע אותו על אדמת מצרים.

"צודק. מודה באשמה. טוב, אז בתשובה לשאלתך, אני למעשה מדבר אליך ביפנית, שפת אימי. אני לא מדבר אליך בעברית".

"ואני נשיא מצרים. אני לא אלישע", גיחך אלישע.

היפני חכך את אגודלו בירכתי פניו, אצל סנטרו. "דוּ מֵיִנְסֵט אַז דוּ בֵּיִט אַ גְּרוֹיִסְעֶר קְלוֹגֶר. וואָס [=אתה חושב את עצמך לחכם גדול. מה?]"

עפעפי אלישע נעלמו מעל לאישוניו הפעורים לרווחה. "אידיש? אתה יודע גם אידיש?"
 "אני יודע רק יפנית ואנגלית. אני מדבר אליך יפנית, בחור צעיר, לא עברית ולא אידיש. ועדיין לא אמרת לי איך
 קוראים לך. אני נישיוז נישומורה, נעים מאוד", הגיש את כף ידו ללחיצה.

"אלישע", החזיר אלישע כף יד מהוססת. "עוד לא הסברת לי איך אתה יודע לדבר בעברית ובאידיש."
 "אתה רואה את נקודת החן הזעירה?", הצביע היפני על נקודה בגודל ראש סיכה שבסנטרו, "זה קצה של שבב
 AI ששתול לי מתחת לעור ומתרגם אותי לכל שפה שאבחר ומתרגם בשבילי ליפנית את השפות שהוא שומע.
 אני למעשה מדבר אליך ביפנית, השבב מפענח לפי תנועת שרירי הדיבור שלי מה הם מתכוונים לומר ביפנית,
 לוקח עליהם שליטה, ומפעיל את מערכת הדיבור שלי כך שהיא דוברת בעברית או באידיש או בכל שפה
 שאבחר".

"הוא מסובב לך את הפה?"

חיוך נוסף כבש את פניו של נישיוז נישומורה. "אני צריך להרפות את כלי הדיבור, כדי לתת לו אפשרות להפעיל
 אותם. הוא מפעיל לי את הלשון, החך, השפתיים, והגרונן כדי להפיק את הצלילים בהתאמה לשפה שבה אני ר
 ו צ ה לדבר".

"העולם משתגע", חידד אלישע את מבטו על נקודת החן השתולה בסנטר איש שיחו.
 "משתגע זאת לא מילה", הרצין אדון נישומורה, "השאלה אם אתה נתקע מאחור ותורם אבחנות לגבי מצבו של
 העולם, או שאתה משתלב בהשתגעות".
 "אתה משתלב, מר נישיוז?"

"ועוד איך", פתח נישיוז מחשב זעיר כסוף. "תראה, יש לי כאן תוכנה מבוססת AI שאני מפתח אותה כבר
 שנתיים לפחות, 'חזות-העתידות' קוראים לה. היא סורקת את תווי הפנים של האדם ואת הקווים של כפות ידיו,
 ומנתחת את הבנאדם על פי כל הנוסחאות של חכמת הפרצוף ועל פי כללי המורפולוגיה והפרסונולוגיה בנוסף
 לניתוח כירולוגי של כפות הידיים, וניתוח אסטרוולוגי של מפת הלידה לפי מיקום וזמן, ואחרי הניתוח היא
 מנפיקה תחזית מסכמת משוקללת המפרטת איך האדם המנותח ייראה בעוד עשרים, שלושים, ארבעים שנה,
 וגם חמישים שנה, במיפוי בריאותי מלא, בתוספת אילן משפחתי עתידי, ואפילו תורמת לי תמונה עדכנית שלו
 בעוד חמישים שנים".

נישיוז הדליק את המחשב והראה לאלישע מבנים דיאגרמיים מסועפים ברשתות של קווי אורך ורוחב,
 אלכסוניים ומעוגלים, שגרמו לו לכמעט סחרחורת קלה.

"אנשים מוכנים שיבדקו להם מה יקרה בעתיד? זה מפחיד. אם אדם יגלה שנותרה לו רק שנה לחיות? אם אדם
 צעיר כמוני יגלה שהוא לא יקים משפחה והוא ימות ערירי ובודד?", נעץ אלישע את מבטו בנקודת החן השחורה,
 אליה דיבר.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"הפחדים מדברים מגרוןך, אלישע ידידי. אנשים ביפן רשומים בתור המתנה ארוך כדי להיכנס לפיילוט הזה שאני מוביל באוניברסיטה הבינלאומית אוקינאוה שבעיר גינוואן במחוז אוקינאוה אצלנו ביפן. ודע לך, אלישע, שאלה שנבחרים להיכנס לניסוי, משלמים הון תועפות על התענוג. הצוות שלי באוניברסיטה לא מקבל כל אחד. אבל אתה מוצא חן בעיניי, אתה היהודי הראשון שאני פוגש בחיי ואני מעריך גדול של העם היהודי העתיק, ושל החכמה שלו".

"תודה רבה".

"לכן, אם תסכים להיכנס לפיילוט, אלישע. יהיה לי לכבוד לכלול אותך בתוכנית".

"אין לי כסף, מצטער".

"לא ביקשתי ממך כסף. היהודי הראשון שנכנס לניסוי, יקבל את השירות חינם. אתה רק צריך לתת לי רשות לצלם פה ועכשיו את הפרצוף שלך מכמה זוויות, ולסרוק את כפות ידיך, ולספק לי כמה פרטים על עצמך. מה אומר?"

"כרגע לא, תודה".

אכזבה חרתה רישום קל ומהיר להיעלם על פניו החלקים של נישיו נישמורה. "הפחדים מנחים את החלטותיך, ידידי הצעיר. אצלנו בפין יש פתגם קְיֹאוּ פְּלֹאוּמְרִי, קְיֹאוּ סִיְדָה - הפחד הוא מורה גרוע".

"לא קשור לפחדים. בתורה שלנו כתוב תמים תהיה עם השם אלוֹקִיךָ. חכמי היהודים אמרו שהכוונה היא שאסור לחקור אחר העתידות".

"אם זה קשור לדת שלך, אז סליחה. לא ידעתי שאתה דתי", העיף נישמורה מבט לעבר כובע המצחייה האדום שעטף את ראשו של אלישע.

המדען היפני חזר להתעסק בתכולת מחשבו. אלישע הפנה אליו את גבו וניסה ללכוד תנומה.

===

פרק שלישי

בעיה ייחודית – החלטה גורלית

השינה הקצוצה, הרעב המציק, הצימאון החורך, ומצבור העייפות - ערבלו את הרגשותיו לעיסה צמיגית שדבקה בתאי מוחו. שמש עלתה בשיפולי מרום. יהודים שומרי תורה הצטנפו בזוויות שאינן בולטות בשיפולי אולם היוצאים הענק רווי חלונות הזכוכית, התעטפו בטליתות וכרכו את רצועות התפילין. אלישע התלבט כדת מה לעשות. שקית התפילין שלו מאופסנת במזוודה שאותה שילח אתמול לתא המטען. יהיה עליו לשאול תפילין מאחד המניחים, לו ירצה להניח.

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מרדנותו שבה וניעורה לחיים. קוראת לו לחדול. מצפונו, תשוש וחלוש, יצא למאבק קלוש נגד מרדנותו השוצפת. בתווך ניצבה האישיות המעוכה שהוטבעה בתו סימן התיעוב, ועליה להחליט. מניין תפילה התמקם בסמיכות למקום מרצו. אלישע לא הצטרף ושיקע את חושיו בבהייה. המתפללים התקדמו מברכות השחר אל פסוקי הזמרה, והמם אל ברכות קריאת־שמע. אלישע התבצר באי הצטרפותו.

"אמרת שאתה דתי", הפתיע אותו נישיו נישמורה.

"נר".

"הדתיים מתפללים עם הבד הזה עם הפסים ועם החגורות על הראש והידיים, ואתה לא מצטרף אליהם".

"זה נמצא במזוודה, בתא המטען. לא ידעתי שניתקע".

"מבין, מבין", הנהן נישיו, "תגיד, מה דעתך להצטרף בכל זאת לפיילוט שלי? כי יש לי פתרון לבעיה הדתית שהצגת בפניי".

"מה הפתרון?"

"פתרון פשוט ביותר. לא אראה לך את התחזית של חזות־העתידות. אשמור אותה לעצמי כחלק מהפיילוט כי אני רוצה בתוכנית הניסוי ייצוג לכל העמים, ובטח לעם היהודי. אתה תתרום לנו את הקלסתר שלך, את כפות ידיך, ונכבד את צו מצפונך ולא נשתף אותך בתוצאות".

"רַב אֵיד, ווִילֵט אֵיקֶר אִפְשֶׁר לִיִּן תִּפְלִין?", פנה אליו אחד המתפללים שחלץ את תפיליו של רש"י ונערך להנחת של־רבינרתם. "ני, ני", דחק בו המציע, "שעת מלחמה. מ'ד־אֶרְךָ אַ סָאָף זְכוּתִים [=צרכים זכויות רבות]". אלישע הבחין כי עיני נישיו השחורות נתלות עליו בהמתנה, ונאלץ להסכים. נעמד, מיקם את הבתים, כרך את הרצועות, קיבל על עצמו עול מלכות שמיים, התפלל, כרע, סיים, והודה לנותן התפילין על יוזמתו.

"אוקיי. אני מסכים להצעה שלך", חזר אל נישמורה, "תכניס אותי למאגר, אבל בתנאי שאם אי פעם כן אבקש ממך את התחזית שלי, תנפיקו לי אותה".

"מוסכם", התרגש נישמורה, התייצב והחל לצלם את קלסתרו של אלישע בצילום רב כיוונים, כמו עומד הוא להעבירו טיפולי אורתודנטיה יסודיים. אחר, סרק את כפות ידיו והזין את הסריקות למחשבו האישי. בשלב הבא והמסכם דלה מפי אלישע פרטים מלאים הכוללים שם ותאריך לידה, מקום לידה, שעת לידה, מקום מגורים, פרטי יצירת קשר.

עם סיום דליית הפרטים והזנתם לקרבי חזות־העתידות הממוחשבת, הודיע הכרוז שטיסה מספר DA54545 היוצאת לסביחה גקצ'ן באיסטנבול, נפתחה זה עתה לקליטת נוסעיה בשער G ודלתות המטוס תינעלנה בעוד כשעה, לקראת המראה. אנחת הקלה גלובלית רפרפה על פני שדה התעופה. מאתיים ושלושים אנשים נשים וטף נערמו מכל קצווי אולם היוצאים, נגררים ומתמתחים אחרי ליל נדודים.

*

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"אנחנו בבעיה גדולה, אלישע", שמע אלישע את הקול מגיע מצד כתפו, שוב, וקורע את מסך נמנומו המתקתק. רחש הטיסה השרה עליו רוגע, כמו על יתר הנוסעים ששקעו בתרדמות מנקרות. הוא סירב להקיץ. "אלישע, אנחנו בבעיה עם הפענוח שלך", דחק בו הקול. אלישע פקח את עיניו בכוח. נישיו ניצב לידו במעבר המטוס. "מה הבעיה?"

"קרה משהו תקדימי שלא קרה לי מעולם, לאורך כל הניסוי, עם כעשרים אלף נבדקים שונים ומגוונים. אתה זן מיוחד, אלישע", דיברה נקודת החן השחורה דרך שפתותיו של נישיו.

דריכות חדשה כבשה את מקומה של העייפות. "מה אתה מתכוון?"

"הפענוח של תווי הפנים וכפות הידיים שלך אומר שאתה נמצא בהתלבטות גדולה ובצומת דרכים קריטי - ולכן חזותהעמידות איננה יכולה לדעת ולחזות את המצופה ממנה לחזות, כי כל העתיד שלך תלוי בהחלטה גורלית שעליך לקבל בזמן הנוכחי".

"כל בנאדם מקבל החלטות גורליות שמשפיעות על כל החיים שלו", ניסה אלישע לפרק את המתח הנכבד מולו באמצעות טיעון לוגי. עילוי.

"כן. אבל אצל כל אדם, ההחלטות שהוא מדמיין שהן מתקבלות בבחירה שלו, רשומות לו מראש. פה, אצלך, לראשונה, חזותהעמידות מסרבת להנפיק תחזית".

"אולי אצל כל היהודים זה ככה".

"לא יודע. אתה היהודי הראשון שמשתתף בניסוי".

"טוב, לא אז לא. ניסינו. צילמנו. בדקנו. לא הלך. לא נורא. יש מספיק יפנים וסינים בעולם שישלמו לך כסף טוב על ההמצאות שלך", גיחך אלישע, "עלית על רעיון טוב להתפרנס. אז אחד הנסרקים התפקשש לך, לא כזה נורא".

הבדיחה הלגלגנית לא הצליחה להצחיק את נישיו נישיו. עלבון קמחי התפזר על פניו והוא עזב את מקום עמידתו באין אומר ובאין דברים. אלישע פלבל בעיניו בביטול והמשיך את תנומתו הממתיקה.

*

עם צאתם את שרול המטוס בשדה התעופה סביחה גקצ'ן שבאיסטנבול, נצמד אלישע בתיאום לקבוצה של ארבעה יהודים אירופאים שומרי תורה ומצוות, ודבק בהליכתם הבטוחה. הם שלטו בשילוט הלועזי והלכו ישירות אל הדלפקים הנכונים, נעמדים בתור הארוך לטיסת ההמשך היוצאת לונדונה. הוא נעמד עמם וחש רגיעה כשבישרו לו בחוות לכידות יהודית שיש להם מקום בשבילו בטנדר שממתין להם בשדה התעופה הלונדוני איתרו ולוקח אותם הישר לשכונת סטמפורדהיל. רוחו נחה לחלוטין. לא לזמן רב.

נקישה קלה על כתפו הפנתה את תשומת לבו לאחור. נישיו ניצב מאחוריו. "אני ממשיך מכאן לקופנהגן, יש שם כינוס בינלאומי בנושאי AI שאני חייב להשתתף בו. רציתי להראות לך משהו, אלישע. בוא רגע הצידה".

"אני לא רוצה לאבד את מקומי בתור, מצטער. באמת מצטער".
 "הם ישמרו לך", אמר נישיוז, ופנה לרביעייה באנגלית מתגלגלת. הם הנהנו בראשיהם המסוקרנים. אלישע ניתק על כורחו מהטור העורפי ופנה הצידה עם המדען היפני שגררו לפינה צדדית, פתח את מחשבו והסביר לו:
 "ביקשתי מחוזת-העתידות הממוחשבת שתנפיק לי את שתי הגרסאות שלך. לצערי, התוכנה לא הצליחה בשום אופן לגלות מהי החלטה הגורלית שקורעת אותך ותשנה את חיך, אבל היא כן הצליחה לפענח את שתי הגרסאות האפשריות שלך. האחת, אם תקבלה החלטה מסוימת - שאיננו יודעים מה היא - ועוד גרסה שלך, אחרת, אם לא תקבל את ההחלטה. ולפני שאנחנו נפרדים, רציתי להראות לך את שתי התמונות שהתוכנה הנפיקה לנו. תמונות שלך, אלישע, בעוד חמישים שנה".

לרגע היסס אלישע אם מותר לו להביט לעבר העתיד, אך התמונה שנגלתה מולו על המסך משכה את עיניו. גרסה A הציגה אותו בקלסתר רזה ושדוף, זיפים לבנים וקוצניים דבקים בסנטרו, לחייו שקועות עמוקות, חניכיו חסרות את שיניו, עיניו צרות ואפלות. בנתוני הצד שנלוו לדיוקנו נרשם בעברית קלוקלת: ללא משפחה. ללא עבודה. ללא הווה. חי באשפתות ומתקיים על נדבות. מכור לסממנים. הסתייגות: התוכנה צופה שהוא לא יגיע לגיל הזה ויאבד את חייו בנסיבות טראגיות כעשרים שנה לפני כן.

"עכשיו אציג לך את הגרסה השנייה", קטע נישיוז את מערבולת הרהוריו. אלישע הנהן בהסכמה. נישיוז לחץ על מקשים והמסך התחלף.

במקום התמונה הקודרת הופיע גרסה B של אלישע: מולו התגלה דיוקנו של איש הדור פנים המחייך מעל זקן שיבה, פניו מפיקי אושר ומרוצות, לחייו תפוחות קמעא, מצחו גבוה ומלא קמטי בינה, חיוכו צחור שיניים ישרות. בנתוני הצד נכתב: פנסיונר מבוסס, מלא סיפוק ורחני, מוסר שיעור כל יום בתלמוד, אב לשבעה, סב לשבעים ושבעה נכדים ולעוד שישה נינים. אלישע התמגנט אל הפנים הרגועות, קורנות אליו סיפוק מן העתיד. נישיוז נישמורה העניק לו מרחב של זמן לגמוע לריאותיו את הדיוקן, ואז כיבה את המסך, סגר בנקישה את המחשב, וביקש ממנו טובה תמורת טובה: "בשביל הצלחת הניסוי, אלישע ידידי היהודי, אני חייב לדעת מהי אותה החלטה גורלית שבפניה אתה עומד. כמו שאמרתי לך, מעולם לא נתקלה התוכנה במצב שבו היא מהססת ומגמגמת ומתלבטת. זה מדהים. אני הולך לשבור את התקרה בכינוס הבינלאומי בקופנהגן, אבל כשאני מעלה את התמונות שלך בכינוס, את שתי הגרסאות, אני חייב לדעת - מהי החלטה הגורלית שעליך לקבל בזמן הנוכחי?"

"אתה מעלה את התמונות שלי בכנס בינלאומי?", נלפת אלישע בהלת אמת.

"את התמונות שלך בעוד חמישים שנה, ידידי הצעיר. הסר דאגה מלבך, זה סקופ שאני לא יכול לוותר עליו. רק תגיד לי מהי החלטה שעליך לקבל, בבקשה. תשתף אותי".

===

פרק רביעי

טרור כפיתתי

במעבר ביקורת הדרכונים בלונדון התעוררה בעיה בלתי צפויה.

בקר הגבולות חמור הסבר ושחום העור, עיכב אותו, רק אותו, ובלחיצת פעמון סתרים הזעיק חוקרים לבושי מדי שיטור. אלישע לא שלט בשפה האנגלית ובסדרת תנועות ידניות נסערות אך עמומות התחנן לחוקריו שיזעיקו מתורגמן. הם יצאו את התא והותירוהו לבדו, חרד ונפחד.

אחרי שעתיים מפחדות בתא המעצר הקיים בכל שדה תעופה, הגיע מתורגמן שבתוך חמש דקות פתר את הבעיה. ככל הנראה אי הבנה קלה בנתונים שעלו במסוף שבדלפק. אי הבנה שנפתרה בהעברה נוספת של הדרכון. כל זכר לבעייתיות הקודמת נעלם ונמחה. בקר גבולות החתים את דרכונו הישראלי של אלישע ושחררו לדרכו.

ארבעת חבריו לטיסה חיכו לו כשעה עד שהתייאשו ונטשו. אלישע שוטט באולם הנכנסים, ממתין לנחיתות נוספות, עד שאיתר יהודי בעל צורה שגמל עמו חסד ולקחו עמו ברכבו לשכונת סטמפורד-היל, אל הכתובת שנרשמה בפתקת יד אלישע.

*

ההתאקלמות בלונדון לא התגלגלה בקלילות שאותה דמיין אלישע בהיותו בארץ. במקום שלושת ימי החסד שסוכמו מן הארץ נאלץ להישאר בחדר האירוח שבוע, כשבעל החדר מבהיר כי ההישארות המתמשכת כרוכה בתשלום.

העבודה שמצא אחרי חיפושים, בשכר מינימום שבמינימום, פרכה את אבריו ושחקה את עצמותיו. עובד מטבח של מסעדה כשרה. "זה מה שיצא מהעילוי הגדול", תקף אותו מצפונו, "שוטף צלחות ומרוקן אשפתות לצד פועלים הודיים ופקיסטניים". ארבעה ימים שרד בעבודתו המפרכת. בביקורת פתע שקיימה משטרת ההגירה במטבח המסעדה נמצאו אשורות השהייה של ההודים והפקיסטניים תקינים ותקפים. רק בדרכון שלו נמצא פגם בלתי מובן. אלישע נאזק ונלקח לבירור בתחנת המשטרה. עסקן שהוחש אל התחנה באיחור רב וביקש מהשוטרים לערוך בדיקה נוספת כדי לגלות את מקור הבעיה, גילה עם השוטרים יחדיו כי אין כל בעיה. אלישע שוחרר לנפשו. בעל המסעדה סירב להחזירו לעבודה. "לא חסרות לי צרות", התנצל.

במכולת השכונתית ראה אלישע מודעה המחפשת מנקה מסור לבית כנסת פעיל. הוא הגיש מועמדות והתקבל לעבודה בתוך רבע שעה. לא היו קופצים על העבודה. אחרי יממה אחת הבין גם למה. עיניו ראו כוכבים מעייפות

אך ברירות אחרות לא היו לו. המקום המוזנח יחסית שבו התאכסן אחרי עזיבת חדר האירוח, סיפק לו מיטה וארוחת בוקר בסיסית, אך דרש תשלום.

שבועיים החזיק מעמד בניקיון ארבע קומות בית הכנסת, שכללו גם מקווה טהרה בקומת הקרקע ואולם שמחות פעיל בקומה העליונה - עד שנשבר והחליט להימלט בטרם יתמוטט.

בשארית כספו ובתוספת כסף לאילו רכש כרטיס טיסה לבנגקוק של תאילנד, הצטייד בשברי אנגלית שרכש בשלושה שבועות לונדוניים, ועלה על מטוס, עם כרטיס חד-כיווני. בתאילנד ינדוד בין נוודים, ישכח מורשת נעורים, יאמץ זהות חדשה, ויתערה בין רבבות התרמילאים. יאכל את שיאכלו הם. ישתה את שישתו הם. וילון כאשר ילונו.

מטרתו הסופית היתה להגיע אל האי קוסמוי שבדרום תאילנד. תחילה ינחת בבנגקוק הבירה ומשום יתקדם בטיסה פנימית אל האי הפלאי, אל חוף צ'אוונג, השוקק תרמילאים ישראלים ונוודים מכל העולם.

הצרות רדפו אחריו מלונדון לבנגקוק. שוב עורר הדרכון בעיות קליטה בביקורת הדרכונים. אלישע נעצר ושהה יומיים בתא מעצר שגרם לו למרר בככי על הקורות אותו. השליח החב"די שהוזעק על ידי השלטונות, שחרר אותו ממעצרו, וחיבקו אל לבו כמוצא אח אובד.

"אבל מה היתה הבעיה בדרכון שלי?", הקשה אלישע, סתור פנים, מעוך ומרוצץ.

"אין לי מושג. גם הם לא הצליחו לאתר את הבעיה. הם טוענים שכשסרקו את הדרכון שלך שלשום הייתה בעיה כלשהי. עכשיו הם בדקו שוב ולא מצאו שום בעיה", הסביר השליח שלקח אותו אליו לבית חב"ד שם הסדיר לו אוש"ל מלא עד להתאוששותו מחוויות המעצר והעכברושים שאירחו לו לחברה בלתי סימפטית.

משהתאושש, נפרד ממטיבו ואיש חסדו וטס אל האי הנחשק בחלומותיו. חופי תאילנד שקקו המון אדם שקל להיאבד בתוכם ולהתמזג עם הכלום האינסופי. אלישע החל משתכר בחוויותיה ומדחיק את עברו. אולם, לרוע מזלו ולרוב תדהמתו, כל אימת שנפגש עם אנשי חוק שדרשו ממנו את דרכונו, קדרו פניהם לעברו ונעצר על ידיהם לאי אלו ימים. אחרי ימי מעצר בתנאים מחפירים, היה משוחרר לדרכו, כשאישי אינו יודע להסביר לו מה אירע ומה קרה.

אלישע החל לפתח פראנויה הגיונית ולראות צל שוטרים כשוטרים. מקפץ היה מחוף לחוף, ונמלט ממדורה למדורה כנמלט מן הדליקות שדולקים אחריו שוטרי סיור, במקום שבו ישן בלילה לא המשיך בבוקר, ובמקום שבו שוטט בקרים, לא נשאר לנפוש בערבים. נמלט היה. ומסתתר. וחומק. ומפוחד.

עד שיעץ לו נווד מן הנוודים: "אתה הרי לא נהנה פה. אתה במפלט בלתי פוסק. שמע לעצתי ותיסע להודו. זה לא רחוק מכאן. כמה כבר יעלה לך כרטיס? הודו ותאילנד חולקות גבול ימי לאורך ים אנדמן, תוכל לעשות לנו שלום מרחוק".

למרות העשן האביך שאפף את העצה הנלחשת בבקתת שיכורים עשויות זרדים ובעלת תקרת קש השוכנת לחופו של אחד האגמים, היא נקלטה בתודעתו של אלישע וצלחה את אוזניו עוטות העגילים שהשתלבו בתלתליו

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

הסבוכים הגדלים פרא. כל זכר לתספורת ההיא, לא נותר. סימן התיעוב שהתעיב את לב המשגיח, נמחק ברוח השם.

קושש אלישע כספים שהיו נאגרים בעמל כפיים מפרך, בעבודות סבלות מיוזעות שבהן העביד את עצמו ועצמותיו, עד שהצליח הוא לרכוש כרטיס מילוט מתאילנד שסימנה אותו בסימן תיעוב. כן, גם היא. והיו רגליו מוליכות אותו אל שדה התעופה בבנגקוק, על מנת להסתלק מהארץ הרעה השוטמת אתו לאל סיבה, ולנחות בשדה התעופה 'גנדי אינטרנשיונל' שבניו דלהי. משדה התעופה ייסע לעמק פרוואטי, הימאצ'ל פראדש, עליו קיבל המלצות לרוב. זהו עמק יפהפה הנהנה מנופים הרריים עוצרי נשימה ועותקי נשמה. בקרי הגבול ההודיים כמו נדברו עם רעיהם הבריטיים והתאילנדיים - עצרו בעדו את הכניסה למדינתם ונטלוהו בידיים חזקות ושפתיים חשוקות לתא המעצר של שדה התעופה. אלישע העדיף לצחוק במקום לבכות. הוא מכיר את הנוהל. בעוד יום או חציו או פָּלוֹ יבדקו שוב את הדרכון ויגלו שהכול חלק וכשר. גלאט למהדרין מן המהדרין. הוא הביט על קירות התא בהשלמה וחיכה שיעבור הזמן. עם בוקר שלמחרת ביקש שיבדקו שוב את הדרכון ונענו בקרי הגבולות לבקשתו, שחררוהו, והתנצלו לפניו בסדרה נרגשת של קידות והרכנות ראש. בכל זאת, הודו.

*

העמק ההררי המוריק קיבל את פניו בשלווה סטואית. יש שנדד ברגליו, עובר מכפר לכפר, משוטט ומנסה להכיר את הבריאה. ויש שדבק בקבוצת תרמילאים. אכלן גדול לא היה אף פעם וגם לא ברך מוקפד. פת במחל אכל ומים במשורה שתה. את ראשו הניח היכן שמצא מקום להניח את ראשו. השלווה מחלחלת לעצמותיו היגעות. יותר מכל אהב ללגום את משקה הלאסי ההודי. תערוכת של יוגורט, מים, תבלינים, ופירות. "לאסי אחד בבוקר ולאסי אחד בערב ואתה מסודר", נידב לו תרמילאי עצה זולה שמשביחה את הבריאות הגופנית. היו מקומות שבהם היה הלאסי מלוח, והיו מקומות אחרים שבהם לגם לאסי מתוק. בכפרים מסוימים היה אותו לאסי מסורתי ספוג קנאביס שהותיר בו תחושות ריחוף. ובאחד הפאבים פגשו אותו שוטרי סיור אדישים ומנומנמים שביקשו תעודות מכל הנוכחים. הביקורת עברה בשלום. כמעט. רק אצלו נעצרו. המכשיר צפצף והאדישות המנומנמת שלהם נעלמה. אזיקים הורכבו לפרקי ידיו והוא נגרר אל הניידת. כיממה שהה בתא מעצר שורץ שרצים עד ששוחרר בהתנצלות שכללה קידת ראש אחת ומהירה. עוד שבוע עבר וגם שניים. אלישע הפחית ממשקלו קילוגרמים מכבודים וחש קלילות קבועה. אין לחץ - אין דאגות. ושוב נעצר בביקורת שגרתית והוחזק שלוש ימים בתא מעצר וקיבל למזונו פיתה בבוקר ופיתה בערב. בלי לאסי. ושחרר רק אחרי שלוש יממות. ולא התנצלו הפעם. לא קדו.

* מְרַקֶחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ופשטה השמועה באי. "כדאי להתרחק מאלישע. נו, החרדי הזה לשעבר, עם התלתלים הגדולים והעגילים הענקיים. הוא מסובך במשהו. עצרו אותו כבר פעמיים. ופה לא עוצרים על קנאביס. פה עוצרים על פשיעה כבדה. גם בתאילנד עצרו אותו. הוא ברח ברגע האחרון ממאסר עולם", תפחה השמועה כדרכן של שמועות. השמועה התפוחה לא טפחה על אוזנו, אך ההתרחקות הקיפה אותו כחומה בצורה גם אם שקופה. טיילים שמרו מרחק. תרמילאים התעלמו. ישראלים הפנו עורף. איש אינו רוצה לשהות בחברתו של אלוף הסתבכויות בינלאומי. מרה היא הבדידות הנכפית על האדם שלא בבחירתו.

*

"מה שלומך, ידידי הצעיר?", פלש הקול לתוך סבכי הרהוריו. ישוב היה בפאב מקומי הומה רעשים. לוגם לאסי מלוח ספוג קנאביס.

הקול, קולו של נישיוזו נישמורה, ליטף את פצעי נפשו. "שלום רב נישיוזו, איך היה בקופנהגן, הראית את התמונות שלי על המסך הגדול? את שתי הגרסאות?", ביקש אלישע ליפול על צווארו בבכי. אחרי חודשי בלבול הדעת, טירוף הנפש, וניכור סביבתי, גם היכרות חולפת תיחשב כידידות נפש עזה ממות.

במקום לענות, התיישב נישיוזו נישמורה מול והזמין לעצמו לאסי מלוח. לוגם את מליחותו באיטיות ושותק בהכלה. אלישע רצה שהשתיקה תימשך לעד. ככה זה טוב. בלי דיבורים. בלי עצות. ללא הטפות. ובלו שיפוטיות. מחוץ לפאב, לאורו של הירח שהדריך את טיולם הרגלי, סיפר לו אלישע על חידת תלאתיו הרודפות אותו ממדינה למדינה כמו נצמדו לסוליות נעליו בדבק מוזר.

כשכילה את סיפרו, נעמד נישיוזו נישמורה על עומדו. מההרים ירדה הרוח, חרישית. מהכפר הגיע הריח, דוחה. מהשמיים האיר הירח, בוכה. "לא נפגשנו באקראי, אלישע ידידי".

"ברור שלא. הכול בהשגחה פרטית", גיחך אלישע. פכפוך של פלג מים הגיע לאוזניו בתוך השקט. אם יתקדמו בהליכתם יאתרו ואתו. ישבו לצידו. אלישע ניתק את רגליו והמשיך בהליכה בעקבות הרחש. "הבעיות שעליהן דיברת. התקלות, המעצרים, המרדף, זה הכול אני, אלישע".

"מה זאת אומרת?"

"אתה נתת לי את הפרטים שלך בשדה התעופה בשארם אשייח, ואני משתמש בתוכנה מבוססת AI כדי להציף לך מרחוק בשליטה ממוחשבת. אני פוסל את דרכונך בכל פעם מחדש, ומעלים את התקלה מיד אחרי שעוצרים אותך. יש לי ידע עשיר בנינה מלאכותית ואני משתמש בה כדי למרר את חיך".

"אבל למה?", נחרד אלישע. הם לבדם כאן. הוא והפסיכופת. אם יחליט היפני לרוצץ את גולגולתו ולקרבו תחת אחד השיחים לא יידע איש את קבורתו עד עולם.

"כי אני דואג לך. כי אני מעריך אותך".

"אֹה, עוֹד אֶחָד שְׂדוּאָג לִי", הִתְמַרְמַר אֲלִישֶׁע.

"אֲנִי לֹא מְסוּגָל לְהֵאֱמִין שְׁקִיבֵלֵת אֶת הַחֲלֵטָה שֶׁל הַגְרָסָה הַשְּׂגוּיָה שֶׁתּוֹבִיל אוֹתְךָ בְּדֶרֶךְ חֲתַחְתִּים. וְאֶעֱשֶׂה הַכּוֹל כְּדֵי לֹא לְאַפְשֵׁר לְךָ לְהֵרוֹס לְעֶצְמְךָ אֶת הַחַיִּים בְּגִלְל רִגְשׁוֹת זְמַנִּים וְסַעֲרוֹת חוֹלְפוֹת. אַתָּה צָרִיךְ לְחַזוֹר לִירוּשָׁלַיִם, לְלַמּוֹד תַּלְמוּד, לְחַיּוֹת עַל פִּי הַדַּת שְׁלַכְּם. אִמְרָתִי לְךָ כִּמָּה אֲנִי מֵעֵרִיךְ אֶת הָעַם הַיְהוּדִי. לֹא אֶתֵּן לְבַחֹר יְהוּדִי לְהֵרוֹס לְעֶצְמוֹ אֶת הָעֵתִיד".

"בְּכּוֹחַ זֶה לֹא יֵלֵךְ. טוֹבִים מִמֶּךָ נִיסוּ".

"לֹא הִיָּה לָהֶם אֶת הַכּוֹחַ שִׁישׁ לִי. אַתָּה טַעַמְתָּ רַק אֶת מִקְצָתוֹ. וְאֲנִי מוֹדִיעַ לְךָ חֲגִיגָתִי, אֲלִישֶׁע, שְׁאֲמַשִּׁיךְ לְמַרְר אֶת חַיֶּיךָ - בְּעִזְרַת זְרוּעוֹת תְּמַנּוּנִיּוֹת שֶׁל ה־AI שְׁאוֹתָן אֶשְׁלַח אַחֲרֶיךָ לְכָל מְקוֹם תַּחַת הַשָּׁמַשׁ - עַד שֶׁתַּחֲזוֹר לְמוֹטָב. לֹא תוֹכֵל לְחַמּוֹק מִמֶּנִּי. הָאֱמִן לִי".

הֵם מִצְאוּ אֶת פְּלַג הַמַּיִם וְהַתִּישְׁבוּ עַל שִׁפְתוֹ. עֵרוֹץ הַנַּחַל הִיָּה צָר, מִשְׁתַּפֵּךְ מִשֵּׁן סַלֵּעַ, וּמִשְׁתַּפֵּל לְתוֹךְ עֵשְׂבִיָּה עֲבוֹתָה.

אֲלִישֶׁע לֹא הִצְלִיחַ לְהַחֲלִיט אִם יוֹשֵׁב מוֹלוּ אִישׁ אֶכְזֹר שֶׁמִּתְחַזֵּה לְאֶהוֹבּוֹ. אֲדָם שֶׁהִפֵּךְ אוֹתוֹ לְקֶרֶבֶן שֶׁל שִׁיגְעוֹנוֹתָיו בְּגִלְל לֵילָה אֶחָד עַל הַרְצַפָּה הַסְרוּחָה בְּשֶׂאֵרֵם אִשִּׁיחַ, אוֹ שֶׁמְדוּבָר בְּסֶךְ הַכּוֹל בְּאִישׁ תְּמִים שֶׁהִתְלַהֵב קֶצֶת יוֹתֵר מִדֵּי עַל הָעַם הַיְהוּדִי.

"אֵינְךָ לְךָ מָה לֹמַר לִי?", הִתְעַנִּיין נִישִׁיזוֹ נִישִׁמּוֹרָה.

"יֵשׁ לְךָ יוֹתֵר כּוֹחַ מִמֶּנִּי".

"אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. תְּדַבֵּר אֲלֵי, יְדִידִי הַצֵּעִיר. תְּסַבֵּיר מִשְׁהוֹ. לְמָה אַתָּה בּוֹחֵר בְּדֶרֶךְ הַזֹּאת? לְמָה הֵרַסְתָּ הָעֶצְמִי הַזֶּה? מִמָּה אַתָּה בּוֹחֵר? מִמִּי?"

הֵם שִׁתְּקוּ מִמוֹשְׁכוֹת.

"תְּגִיד, אַתָּה יוֹדֵעַ מָה זֶה גְמֵרָא, נִישִׁיזוֹ?"

"תַּלְמוּד, כֵּן".

"אִמְתָּ. לְמַדַּת פֶּעַם גְּמֵרָא?"

"לֹא יֵצֵא לִי. שִׁמְעֵתִי שְׁזֵאת יִצְרֵת מוֹפֵת".

"תִּרְשֶׂה לִי לְצִטָּט לְךָ מֵאֲמַר שְׁמוֹפִיעַ בְּגְמֵרָא. אֲנִי מְקוּוֹה מְאֹד שֶׁמֵּעַבֵּד הַשְּׁפוֹת שֶׁלְךָ בְּנִקּוּדַת הַחֵן שִׁישׁ לְךָ בְּסַנְטֵר, יִתְרַגֵּם אוֹתוֹ בְּמַדוּיָק לִיפְנִית, כְּדֵי שֶׁתְּבִין אוֹתוֹ בְּמַדוּיָק".

"אֲשַׁמַּח לְשִׁמוּעַ".

אֲלִישֶׁע נִשְׁעַן לְאַחֹר עַל הַכּוֹלֵם הַמְרוּקֵן וְשֶׁלֶף מְזִיכְרוֹנוֹ הַמְשׁוּבָח: "אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי טוֹבָה מְרֻדוֹת אַחַת בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִכִּמָּה מְלִקְיוֹת".

"רַגַּע, תַּעֲצוֹר יְדִידִי הַצֵּעִיר, נִתֵּן לְמַתְרַגֵּם לְחַפֵּשׂ אֶת הַמְשַׁמְעוֹת".

* מְרַקֶחֶת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"בבקשה. רק תאמר לו שיחפש באותה הזדמנות גם את פירושו של רש"י, שאומר כך: מרדות אחת - לְשׁוֹן רְדוּי וְהַכְנָעָה שְׁאֵדָם שָׁם עַל לְבוֹ מְאֲלָיו - אתה מבין מה אומר החכם היהודי העתיק? מְאֲלָיו. לא מכות. ולא מלקיות. לא מהלומות. לא מעצרים. לא טרור AI מרחוק. כל זה לא שווה. רק בחירה רצונית ברצון חופשי".

"זה נשמע מעניין. אני לא מבין אבל, למה?"

"כי הקדוש ברוך הוא יכול גם לאלק, ולהכריח, יותר ממך ויותר מכל איש חינוך דגול, אבל הוא רוצה את הבחירה החופשית שלנו בו ובתורתו. הוא רוצה את הרצון שלנו. תגיד למתרגם שיתרגם לך את המשפט 'רחמנא לבא בעי'. אם הבחירה באה מאילון חיצוני כמו שאתה מארגן לי, היא לא בחירה, היא כפייה. אנחנו היהודים, כפי שראית בחזות העתידות שלך, נבחרנו לבחור. קיבלנו מאלוקים את זכות הבחירה, ולך כאיש בשר ודם אין שום זכות לשלול לי אותה".

דקות ארוכות של עיכול נדרשו לו ליפני הנלהב והלהוט, כדי להיפרד מהתזה שלו. "מסכים איתך. החכמה שלכם היא באמת חכמה גאונית, אלישע", ניאות להסכים.

נישיזו הטיב את צווארוננו ונעמד. אלישע נותר ישוב. "אני מפסיק לרדוף אחריך ואותך, הבנתי את הפוינט של הבחירה. אותי שכנעת. עכשיו נשאר לך רק דבר אחד, משימה אחת אחרונה, אלישע".

"והיא?"

"לשכנע את עצמך כמה שאמרת".

"במה בדיוק?"

"שיש לך בחירה חופשית, שאתה פועל מתוך בחירה חופשית נקייה שלך".

***

"אתם מבינים, נכדים יקרים", נאנח סבא אֶלְיָשָׁע ולחץ על מתג ההפעלה של מתאם הטמפרטורה האינדיבידואלי המותקן בשולחן הסלוני שבסוכתו רחבת הידיים, תוצרת חברת 'נישימורה' היפנית שכבשה את העולם במוצריה המשוכללים, "נישיזו נתן לי בעיטה ישר לתוך הסרעפת. בזכותו הבנתי שאני צריך לבחון טוב וכלי לשקר את עצמי, אם אני פועל מתוך בחירה שלי או שאני נגרר למסעי נקם אמוציונאליים. אני בוחר או נגרר, גורר או נבחר. מה אני בדיוק? מי מפעיל אותי? מה מפעיל אותי? וזהו, הפעלתי את הבחירה, נכדים מתוקים שלי, ועוד איך הפעלתי".

דמעות שקופות זלגו על לחייו התפוחות, נבלעות בזקנו הצחור. "החלטתי לבחור, קינדרֶלֶךְ. אתם עֲדִיִּי".

===

גִּדְלוֹת־שָׁנִי

* סיפור / המודיע / תוספת ערב יום-הכיפורים

א. מְנוּסָה

הכביש השחור נחבט בהכנעה נרצעת תחת סוליות רגליו הרצות. ברכיו שעטו קדימה בועטות באוויר שיזוז מדרכן, גוררות את כולו וגומעות מדרכות מתחלפות בין פיסת כביש לפיסת אדמה, אינן שומעות את גערות העוברים ושבים הנבהלים מריצתו וסטים לצדדים, אינן רואות מאומה בסביבתו השוקקת זולת נתיב הבריחה הצר שהופך לתוואי מנוסה כשל איש החותר בין גלים וסולל בין זרמים נוגדים ובועות קצופות את הגעתו לחוף מבטחים.

תופי לבו הלמו בהלימות קצובות. מכוניות צפרו זו לזו בזעם מצטבר ומתפרק. אוטובוסים נשפו זה בעורפו של זה. רמזורים גבוהים החליפו צבעים. חנויות נסגרו. תריסי בתים נפתחו, וילונות נעו וזעו. אנשים הלכו ואנשים מיהרו. אנשים שוחחו ואנשים שתקו. רחובות הצטלבו וצמתים נפקקו ונפתחו לסירוגין. והוא מתפתל ביניהם ועודנו רץ. בורח. מגביר מהירות על מהירות. שומע רק את שריקת נשיפותיו הבהולות הנחפזות להדביק את קצב ריצתו. חש את אגלי זיעתו זולגים בנדיבות, ממליחים את לשונו החרבה, מסמאים את עיניו הצורבות, מלחחים את עדשות משקפיו.

עד שהגיע אל ספסל הקרשים העתיק הנעוץ מתחת לאילן שאצל בנין מגורי הוריו. שם עמדו רגליו מנוע, ברכיו פקות ותנוכי אוזניו נרעדו. שם השלימה נשימתו את שהחסירה ריצתו מריאותיו. ושם התיישב, קרס אל הספסל

בשפתיים נשמטות, מביט נכחו ואינו רואה דבר. לא יכול להיות שנחום הציע לו את מה שהציע. פשוט לא יכול להיות.

אבל טוב שברח בזמן.

טובה המנוסה שנס.

נס שנס.

===

ב. התעלות

בישיבה קטנה האיכותית שבה למד שלוש שנים תמימות, עלה כמעלות התורה והתעלה במדרגות היראה. ידעו כולם שצבי ענרקובסקי הוא בחור טוב כפשוטו וכמדרשו, ללא סייגים או מעקמות. בחור שזכה ומרגיש טעם טוב בלימודו. וחש תחושה נכונה בתפילותיו. נער הצועד בדרך המלך ללא מכשולים ותקלות, חסמים או סיבוכים, ועדיו לגדלות האדם.

יותר מכל שעות היממה אהב צבי את שעות התפילה שבהן עמד ופניו אל הקיר, מתחטא עם קונו, מתמוגג על ניחוח המילים הטובות, המבטאות את רגשי נפשו, מרוקנות אותו מכל מועקה מתמעקת, מכבסות את הרגשיו כעולות מן הרחצה, ומתקינות את הרגשותיו על מכונין המותאם, לשאר חלקי היום.

כל תפילת שחרית היא בשבילו חוויה רוחנית מתחדשת, כמקריב קרבן על מזבח לבבו הטהור. זוכר הוא עדיין את תפילת השחרית של ראש חודש כסלו תשע"ג, יום למחרת חיסולו של אחמד ג'עברי שר"י רמטכ"ל החמאס. התפילה החלה באווירת מתח כללי ששרר בישיבה בשל החשש מתגובתם הירויה של הישמעאלים השוכנים ברצועת עזה המקוללת. ואכן, עם שחר, במהלך תפילת שחרית שיש בה הלל ומוסף, הופעלו והושמעו עשרים אזעקות תכופות, יבבניות ויללניות, פולחות כל מחיצת אודש, אך תפילת ראש חודש של בחורי הישיבה הנלהבים - ששהו במבנה מוגן והסיחו דעתם מן המתרחשות אל מילות התפילה - שארכה קרוב לשלוש שעות, כה עטפה את בחורי הישיבה, הלהיבה את חושיהם ורוממה אותם מעל הקרקע, עד שהאזעקה היחידה שהצליחה להגיע לאוזניהם במהלך התפילה הייתה רק זאת שפילחה את השקט שהשתרר בהיכל הישיבה בתפילת שמונה עשרה.

כך נראתה תפילה בישיבה קטנה. התרוממות יומיומית, קבועה, תמידית, המקרינה את אורותיה על כל פלחי החיים הנותרים.

*

ויותר מכל ששת ימות השבוע חיבב צבי את יום השבת, יומא דנשמתא, הבא אחריהם או לפניהם; ומכל שעות השבת המנוצלת כדבעי, דבקה נפש צבי ענרקובסקי בשעת רצון של שאלעשידעס, בעת החשכת המאורות

* מְרַקְחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

החיצוניים וההיסחפות המלוכדת של הבחורים כולם, פה אחד בלב אחד, אחרי ערגת זמירות נועם השבת בעת רעווא דרעווין, המאירות את הנשמה באור פנימי, מקיף ומציף.

הישיבה מסתופפת בצל כנפי השאלעשידעס שהות הרבה, עד אחרי זמן רבינו תם, לתת רווח להתבונן ופנאי להתרומם. שופך היה צבי דמעות טהורות כמים חיים בכל סעודה שלישית. דמעות תפילה ודמעות התרגשות, דמעות חיטוי ודמעות התרפקות. שוחר טוב ומייחל טוהר. מטעין את אסמיו לשבוע העומד לבוא עליו לטובה. מינה מתברכין כל שיתא יומין. הזמן מעורר את הלב מעייפותו, הזמירות מקיצות את הנפש מתרדמתה, החשיכה מסייעת להמסת המחיצות.

אין צבי מוותר על אותה שעה של קורת רוח בעולם הבא המצויה לו בכל שאלעשידעס. גם בשבת השבעיברכות של אחיו החתן המהולל במחמאות והמופלג בתורה, נטש צבי את השמחה המשפחתית לפני מנחה של שבת, ושם פעמיו בהליכה קיצית בת חצי שעה עד אל הישיבה, כדי לא להפסיד מעצמו את ההתעלות השבועית שהוא חש בשאלעשידעס הישיבתיחסידי הנוטע בו כוחות רוחניים לכל השבוע. וזקוק הוא לכוחות, צבי. יען אשר כל רואיו יעידון כי משקיע הוא רבות בעבודת הבורא, בלימוד התורה, ובהתנהגות משובחת. משכים ומעריב, מתמיד והוגה. שושן צחור מצחור בגן שכולו שושנים ריחניים מפיקים זיו, אתרוג מהודר בפרדס האתרוגים המהודרים.

===

ג. תּוֹבְנָה

מעלין בקודש ומישיבה קטנה איכותית שלא תשכח כל שנותיה את אותותיו המעולים ואשר צוותותיה ישמחו להיזכר בתלמידים הנאה ומתקבל כמר צבי ענרקובסקי הזכור לטוב, המשיך צבי את מסכת לימודיו בישיבה גדולה מובחרת שששה ושמחה לקבל לשורותיה את הבחור המצטיין, בן עליה השקוע בתורה ומשקיע בתפילה, ורואה את עתידו בעולם הרוחני.

התחיל זמן אלול בהתלהבות מתחדשת, ועברו חגי תשרי בהתרוומות מקודשת, והגיע זמן חורף שלילותיו הארוכים בנויים להתמדה, וקשיים שונים החלו מתגלעים על דרכו של צבי וחוסמים את הדרך הילוכו. לא שלא ניסה להתגבר עליהם, אלא שלא הכירם ולא ידעם, והם הכירוהו, מסתברא, ובאו לפוקדו לפרקים תכופים. ככל שהשתדל להמשיך את צעידתו במסלול החיות הרוחנית ולדאות אל על מעל כנפי ההתלהבות הנלבבת שתיבלה את רוחניותו במתיקות ההרגשה ובנועם ההתרגשות, לא עלו ניסיונותיו כשורה. כמו נשלף ממקור חיותו והונח לייבוש כגרוגרת צמוקה הנרמסת תחת חמה לוהטת שמרוקנת את אחרונת טיפת לחלוהיותיה.

* מְרַקֶּחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

כמו נפלה עליו עצלות מאובקת של קשיש בן קשישים אשר כל צעד סוחט ממנו כוחות שאינם מצויים ברשותו. ונפגמו סדרי לימודו במגרעת נוכחות ובריבוי איחורים בלתי מצודקים. ויש שהשתרבה שיחת חולין ארוכה חלף הלימוד הרצוף והקהתה השיחה החלולה את הרגשתו ונסכה בעצמותיו תנסוכת עצבובית וכבודת שיש בה הרבה מן הדכדכת.

אף התפילות, משוש חייו בעבר הקרוב, נעשו מלומדה. שוב אינו מתרונן בפסוקי דזמרה, ואינו דומע ב'אהבת עולם', ואינו מרוכז בתפילת העמידה. עד שהאיחורים שנעשו מנת חלקו בסדרי הישיבה התרחבו והרחיבו את אחיזתם גם לתפילות. מאחר הוא אצל שחרית באיחור שמרחיב מיום ליום את דקותיו, וממילא נגרר איחור גם בתפילת המנחה, וגם תפילת ערבית למדה להרגיש בכאב את אי נוכחותו. חדרו שבפנימיית הישיבה נחרד לגלותו לעיתים בולע תפילה מהירה מתחילתה ועד סופה, ביחידות ובמרוצה, בעודו בכפו יבלענה. ומפתח לו צבי זהירות שלא לעבור אפילו באקראי בסמיכות למשגיח הראשי, פן יפנה אליו המשגיח בתמיהה רבתי לדעת מה קרה לעלם החמודות שהגיע לישיבה כאתרוג מובחר ועתה פשטה בו חזית ועלתה עליו תזזית.

*

והשבתות היקרות - ספגו גם הן מהלומה. לא ביודעין ולא בזדון, לא בכוונה ולא ברצון. אדרבה, מצר ודואג הוא צבי ענרקובסקי על הנעשה עמו. תמה הוא ביותר על הקורות אותו פה בישיבה גדולה ואינו מצליח להשתחרר מן המערבולת הלופתת אותו בקצוות שער ראשו ומסחררת את התנהגותו, מקרבתו אלי מדרון תלול. פתע פתאום היה מחכה שהסעודה שלישית (וכבר לא שאלֶעֶשֶׂיֶדְעֶס...) תסתיים ותאזל מן העולם כי יושב הוא באפס מעש ובריקנות משמימה ודאבת געגוע אל העבר מציפה את נפשו. עד שיצאו כמה חודשים של חורף ואינו מסב עוד עם חבריו בסעודה שלישית אלא שוהה בחדרו, מעלעל בדד במגזין שבועוני כלשהו, או משוחח שיחות סרק עם חברים שאינם משוכחים שבסתר לבכם מתפלאים על נוכחותו במחיצתם. ומעשה באחת השבתות שהלך אחרי סעודת שבת של יום לבית כנסת של עדות המזרח שסמוך הוא אצל הישיבה, והתפלל עמם מנחה של שבת בזמן מנחה גדולה, והלך ובא לחדרו ושקע בתנומה שנועדה להיות בלתי ארוכה יתר על המידה, אך זאת נמשכה ונמשכה עד רדת החשיכה, מתוחה שנת האובד, וכשפקח עיניו נוכח כוכבי מוצאי שבת שפיארו רקיע שחור, התחלחל לשמוע מחבריו לחדר שהעלו אור וגילוהו, כי עבר אפילו זמן רבינו תם.

ונחרד על שאינו נחרד כראוי.

עד כדי כך.

שבאותם חודשים שעברו נעשה צבי המופלא והנעלה, בחור הנגרר אחרי חברים קלי דעת באשר ילכו ויפנו, מפטפט בסדרים באין נקף מצפון, מאחר לתפילות או נעדר מהן כליל, מסלסל בשערו ומטייל בשוקים, מתלוצץ על מחנכיו ואין כתר שם טוב עולה על גביו כבעבר.

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

אין פלא שחברים שאינם ראויים ראו בו עם הזמן חבר ראוי ומצוי לגוררו אליהם ולפתחו בפח יוקשים. ולקחוהו בדברים רכים שיבוא עמם בהתגנבות לצליית בשרים על פחמים בשעות הלילה באחת החורשות החרישיות הסמוכות לעיר, בליווי כלי נגינה שונים וניגונים משונים. והיו הם שרים ומזמרים וצוחקים בקול ושוחקים בריקן, והוא מזמר עמם ומשחק לצידם ולבו מבטש ומבעט ובל עמו: מה לך כאן ומי לך כאן ירא שמיים שכמותך? ! רוח שטות שנכנסה בך, מדוע אינך מגרשה? !
עד שנצנצה בו תובנה.

תובנת חורשה, ושמא תובנת מנגל, שהתחזקה והתעבתה והפכה לאיתנה וחזקה, מכה שורשים בתודעתו הצעירה, לאמור ולהודיע: כל הטוב שהרגשתי וחוויתי וחשתי בשנות הישיבה־קטנה, ההתעלויות וההתרוממות וההשתבחות, לא אמיתיות היו וכלל אינן חלק מן האישיות הקלוקלת והמיובשת שלי, ולא היו מי גן־עדן אלו שבהם ריחפתי על ענני אושר רוחני כי אם דמיון בעלמא של עורבים פורחים.
ולראיה: אינני חש עתה מאומה ברוחניות. ואינני מרגיש את שהרגשתי.
ומסקנה: פחות הנני וגם נחות.

בישיבה־גדולה, נשרה המסכה נמסה התחפושת ונשלה המעטפת, והובררה למפרע מציאותי האמיתית: כלומניק שבכלומניק.

מני אתה צליית בשרים לאור ירח, התנחלה תובנה מסוכנת זו בתודעתו של צבי ענרקובסקי קביעת־אמת. וסכנתה הולכת ומתרחבת ומחריבה, כי מרחיקה היא ממנו את הערכתו העצמית ומגרשת הרחק את הכרתו ביקרת נשמתו, ומובילה היא אותו במשך כל זמן קיץ אל פי פחתים ושחתים, בורות ומהמורות.

*

אשר על כן כאשר פנה אליו נחום בין ראש השנה ליום הכיפורים והציע לו לצאת בשעות ליל להתפלל ולשפוך צקון לחש על קבריהם של מצוקי ארץ הטמונים בבית החיים שבדרומה של בני־ברק, לגמר חתימה טובה ולשנה מתוקה בכל העניינים, וזרק לו נחום כי אחרי תפילה המשתפכת על ציוני הקודש בעדם ובעד הוריהם ואחיהם, אולי ילכו 'לטעום משהו', נענה צבי להצעתו של נחום ששילבה כלפי חוץ כעין־רוחניות עם קורטוב של גשמיות. והלכו השניים רגלי אל בית החיים.

ושטחו שיח תפילה לשנה טובה ומתוקה באוהלם המקודש של אדמו"רי בית ויז'ניץ, והמשיכו את תפילתם על ציוניהם הקדושים של בעל ה'חזון איש' ובעל ה'קהילות יעקב' ושאר גדולי ישראל ומאוריו הטמונים בפאתיה של העיר בני־ברק, והדליקו נרות נשמה, וטמנו פתקי שמות, וחש צבי ענרקובסקי כי כשרה שעה לבקש על נפשו ועל נשמתו לבל תאבד.

ככלות תפילותיהם ועם צאתם את שער בית החיים, נטה נחום את רגליהם ללכת לשאוף אוויר אל מחוץ לתחומה של בני־ברק ונגרר אחריו צבי בלב רגז ובתימהון נפש, אינו מבין כיצד ניתן לשוטט ברחובות כעורים אחרי תפילות משתפכות, סתירה זאת מינייה וביה שסוטר על לועו, אולם כיוון שנחום תקיף היה בדעתו והשים פיו

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

כאינו מבין 'מה הבעיה', הסתגל צבי שוב לידיעה המכאיבה כי הוא אינו יותר אותו בחור יקר ומשומר שהיה בעבר, ומחדש צבי את תובנתו ההסברתית כי כל הרוחניות שאותה הרגיש בצעירותו הקודמת, דמיון תעתועים היא ואין בה ערך או הערכה, ואין לו מה לשאוף לשובה אליו או להתפלל ברוב נאיביותו על חידוש ימיו כקדם. מטיילים היו בשווקים של עיר שאינה בני-ברק, ועוברים באין מטרה מרחוב לרחוב, תרים אחרי נושאים לשיחה תפלה, עד שעוצר נחום כמו באקראי מול חלון ראווה של חנות אחת בין החנויות, ולוחש סודו באוזני ידידו צבי: "ניכנס, נקנה מכשיר, נחזיק אותו בשותפות, נשלם עליו ביחד. מה אתה אומר?" "איזה מכשיר?", נבעת צבי, מביט לימינו ולשמאלו, חש זרות, לכוד ומפרפר. "מכשיר חכם".

"תפסיק עם הבדיחות שלך, נחום", נוזף צבי בעמיתו, מורח בת שחוק מעוכה על פניו המחווירות כשומע דבר צחות בעיתוי בלתי מתאים, "הרגע התפללנו לשנה טובה על קברי הצדיקים". "לא התכוונתי בדיחה. אני מתכוון ברצינות. צבי, תירגע ותפסיק אתה עם ההצגות שלך. אל תעשה עלי רושם. אני מכיר אותך טוב ורואה בדיוק מה אתה עושה בחודשים האחרונים. לא סתם בחרתי דווקא כך להיות השותף שלי במכשיר. אתה עם ראש פתוח. אתה לא כמו כל הסתומים האלה. אנחנו לא ילדים קטנים. אנחנו כבר בשיבה גדולה. שנה שניה. נו, חצי אני חצי אתה, בוא ניכנס לפני שהוא סוגר".

באותו רגע שקידם נחום את רגלו לכיוון פתח החנות, ניתקו רגליו של צבי באין אומר, תחילה בהליכה מהירה מפנת עורף, עודו שומע את קולו של נחום קורא בשמו ואת צעדיו של נחום מתקרבים אליו, או אז פתחו רגליו בריצה טרופה ובהולה, בורח מהחנות וסביבתה, נס מטווח ראייתו של נחום והצעתו הארסית, נמלט מלוע הסכנה שנפער מולו, גומע את רחבות העיר הזרה, מנווט בתעייה וניסוי את דרכו חזרה לעירו המוכרת, מגיע אליה מכיוון אחר ושונה, רץ בה ואץ דרכה, מתנשם ומתנשף, מזיע ושואף-ככי, עד שקיבל אותו ספסל העץ בשתיקה. שתיקה של עשרת ימי תשובה.

שתיקה של הלם: עד כדי כך התדרדרתי עד שנחום מוצא בי פרטנר להצעתו הכעורה?!

===

ד. תְּהִלֶּיךָ

בליל יום הכיפורים, אחרי כלות שיר הייחוד שאחרי תפילת ערבית, נקש צבי על דלת חדרו של המשגיח. "אני לא יודע מה קורה לי".

"גם אני לא", השיב המשגיח אמת ויציב, מתוך לובן בגדי החג. ניצוץ של שמחה האיר את פני המשגיח. אם הגיע הבחור עכשיו, בליל יום הקדוש, לשוחח שיחה של כאב, יש תקווה לאחריתו לכל תאבד. לבל יאבד. התיישב צבי על הכיסא. עיניו מבקשות מזור.

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"כשנרשמת לישיבה קיבלנו עליך שבחים כה רבים ומופלגים, צבי", הטיב המשגיח תחילת שיחו, "גם בתורה, גם בתפילה, גם ביראה. כליל המעלות. כיום, אחרי שנה וקצת יותר מחודש, גם אני לא יודע מה אני רואה, צבי. אבל אני לא צריך לספר לך שאני רואה שסדרי הלימוד פגועים לגמרי, בתפילות כמעט אינך נמצא, והחברים החדשים שרכשת לך, צבי, החברים האלה זה הכי כואב לי. מה הקשר שלך אליהם? מה לחתן בין נבלים? ומה לכהן בבית הקברות? אתה והם? הם ואתה? תסביר לי מה קורה, צבי, כדי שאדע ואבין, איך קרתה כזאת ירידה תלולה ומהירה מהישיבה־קטנה לעכשיו?"

"הישיבה־קטנה זה היה תחפוש. ופשוט בישיבה־גדולה התחפוש נפלה", הסביר צבי, משוכנע באמיתות התוכנה המורשת בתודעתו ומנחה את התנהגותו בחצי השנה האחרונה.

"אמנם יום הכיפורים כפורים, אבל אני לא מבין אותך. מה את המתכוון, צבי? מה הפשט ישיבה־קטנה הכול היה תחפוש?"

דמעות גדולות ניגרו מעיניו של צבי כשסיפר למשגיח על תחושתו המובהקת כי אינו טוב באמת בפנימיותו ואינו רוחני באישיותו, וכי כל שהרגיש בשנות הישיבה הקטנה לטובה ולתהילה ולעלייה, דמיונות שווה היו, ולראיה ברורה, שעם החלפת הישיבה, ללא כל סיבה מוצדקת, הומר טעמו והשתנו הרגשותיו מקצה לקצה, ואינו מרגיש רגש לרוחניות, כאשר כל העמל הרב שעמל בישיבה קטנה לאגור ולהתקדם, הלך ואיננו, כחלום יעוף, כאבק פורח, כאוצר בורח.

נוכח הקשבת המשגיח נעשו דמעותיו לפלגי בכי עצוב שבוכה האדם על עצמו, על חייו, על נפילתו. בכי של התפכחות יקיצתית מחלום טוב שנמשך שלוש שנים ונדם באחת. "אין לי מושג מה קרה, אבל איבדתי את הטעם. פשוט איבדתי את הטעם ברוחניות. כנראה אני לא בחור טוב כמו שחשבתי. כנראה העבודה שלי לא באמת היתה רצויה בשמיים כמו שדמיינתי. עכשיו זה צבי ענרקובסקי האמיתי. וזה מה שיש, לצערי".

בסיימו את קינת וידויו המתין צבי לאזהרה דרמטית וחד־משמעית שבסופה איום סילוק מהישיבה אם לא יחול שיפור בזמן חורף הבא על כל ישראל לטובה. זאת לו תקופה ממושכת שהוא יודע שלשם התנהגותו מובילה. אין שמחה כהתרת הספקות. יגיד המשגיח את שיגיד ותסתיים לה תקופת הישיבה.

אלא שנתחייך המשגיח ואמר לו: "זה היה צפוי, אתה די בדרך הנכונה. רק חבל מאוד שלא באת קודם. למה לא באת לפני שנה ביום כיפורי, נניח, והיית חוסך שנה שלמה של מכאובים וייסורים. טוב, שלא באת, זאת עובדה שאי אפשר לשנות. תמיד מאוחר, אף פעם לא מאוחר מדי. אתה צריך לדעת, צבי, שאתה בדרך הנכונה. זה היה צפוי".

"בדרך הנכונה?", נדהם צבי, "זה היה צפוי?"

"חכה לי רגע", יוצא המשגיח את החדר ושב עם הספר היקר מאור ושמש, מתיישב שוב על מקומו, מדפדף, ומקריא מילה במילה: "... דִּישׁ קֶטְנוֹת רְאוּשׁוֹן וְגִדְלוֹת רְאוּשׁוֹן, קֶטְנוֹת שְׁנֵי וְגִדְלוֹת שְׁנֵי - וְלִקְבִין הַדְּבָר קֶצֶת: דְּהִנֵּה דְבָר הַזֶּה נִמְצָא גַם כֵּן בְּאֲדָם. דְּהִינּוּ מִתְחַלָּה אָדָם עֵיר פְּרָא יִגְלַד וְהוּא בְּקֶטְנוֹת וְזֶה נִקְרָא קֶטְנוֹת רְאוּשׁוֹן; וְכִשְׁבָּא

וּבִסְתֵר

* סיפור / הזמנה פרטית / המרכז העולמי *

פרק א

ערב ראש השנה

ההתלבטות שצבטה את רַךְ הענין־אביגדור לא הרפתה ממנו גם אחרי הנחת תיקו ליד מיטת הסטנציה וצאתו לביתה־המדרש, משוש כל הארץ. עליו להכריע במהירות דחופה ואינו מצליח להכריע. ההנהלה ממתינה לתשובתו אך כפות המאזניים מאוזנות בקו ישר. גם הבחורים מצפים והוריהם מבקשים לשמוע - והכרעה אין. מחמישה־עשר באב, עם ריבוי תלמידי הישיבה בלי עין הרע ופתיחת השיעורים המקבילים, עליו להכניס עוד משגיח חינוכי ראוי ונעלה שיצטרף לצוות המחנכים שהעלה את רמת הישיבה אל על.

והוא, ראש המשגיחים שעל פיו תושק כל החלטה ויוכנס המשגיח הבא, משהה את תשובתו.

וכבר חודש וחצי עבר.

לא שלא פעל בנדון. ולא שדחה את ההכרעה מטעמי דחיינות ונימוקי נרפות. שני מועמדים יש לו לתפקיד ההשגחה. מובחרים ונבחרים, בני עלייה ועובדי השם. עם שניהם שוחח ארוכות ודיבר ממושכות. ועל קנקניהם תהה רבות ועמקות. ושניהם מתאימים, וזאת בעייתו.

לוואי ויכול היה לקבל את שניהם לצוות הישיבה ולפתור את התלבטותו בפתרון נאה ונכון שירומם את איכות הישיבה. תוספת של שני משגיחים תאיץ את התקדמותם הרוחנית של בחורים רבים. ברם ההנהלה שללה את הפתרון הדוגל במזה ומזה אל תנח ידך.

גם כך הרקיעו ההוצאות כי התייקרה המחייה והאמירה הכלכלה. שני תקנים חדשים אינם באים בחשבון אפשרי. אמש, אחרי זכור־ברית, שוב צלצל המנהל. בירך בשנה טובה ואמר שהורים שואלים מה יהיה עם המשגיח הנוסף שהובטח והוא יפגשם בביתה־המדרש ורוצה לדעת מה לענות להם. "תן לי שם, שאוכל להגיד להם שפלוני הולך להיות משגיח. תעשה לי טובה, הענין־אביגדור, תגיד לי שם".

התנצל הענין־אביגדור על שאין לו שם, והבטיח שתשובה תינתן בהקדם.

"את זה אני שומע כבר חודש וחצי, במחילה", העיר המנהל בעדינות.
 "אין לי שום התנגדות שתחליט במקומי, רַבְּ אַבְרָהָמ'ל. שניהם טובים, את זה כבר אמרתי לך".
 "יש לי מספק מה להחליט בתחומי השיפוט שלי", הפטיר המנהל, "בכל מקרה, אין לנו הרבה זמן, העניך אביגדור. זמן חורף צריך להתחיל עם החלטה. תן לי להבטיח להורים שזמן חורף מתחיל עם עוד משגיח".
 "מוסכם".

שיחת הטלפון עם המנהל לא קידמה את ההחלטה אף בצעד של טפח. ההתלבטות נותרה בצובטניותה. גם שרוליק וגם בונים טובים המה. את מי ייקח למשגיח. במי מהם יבחר ולא יתחרט. אינו מורגל בהליכות מהירות בבית-המדרש, העניך-אביגדור. בחורים עוצרים אותו לשאול עצה או לבקש רשות לדבר מה. בוגרים חוסמים בעדו למשמע מילה טובה או רעיון שאפשר לעגנו במוח לכבוד יום הדין ומוראו. מפזר העניך-אביגדור מאוצרותיו לכל דורש ומבקש, במאור פנים, בתשואת חן, בהטעמה מתאימה, ובליבו: ההתלבטות.

נוקפות השעות ומתקרבות אל סופה של שנה. כבר ראו עיניו כאן בבית-המדרש הן את שרוליק (באגף החדש ראהו, מנגב ידיו באלונטית) והן את בונים (באגף הישן, מחפש גמרא זבחים). לשניהם הנהן בראשו בהרחבת נענוע המסתירה אי נעימות רבתי. כבר לפני למעלה מחודש שוחח עם כל אחד מהם - שאינו יודע על מועמדות רעהו - שיחה של 'אולי נצטרך כאן משגיח נוסף ועלה השם שלך', והתגלגלה השיחה בגלגולים רבים, עמוקים וגבוהים, כי הוכרח העניך-אביגדור לבחון תוכו וברו של כל אחד מהם, לפשפש באישיותו, למשמש בפנימיותו, לנבור באיכותו, ומומחה הוא העניך-אביגדור באומנות זו מתוקף היותו מחנך פדגוג כשלושים שנה וצבר ניסיון עשיר ומגוון בזיהוי תכונות נחבאות, בהפשט מסכות ובניתוח אופי אמיתי, והתרשם לטובה ולהערכה משני האישים, ששניהם ברי תוכן ובני עלייה, ועומדות רגליהם ברומו של עולם, והרוחניות עיקר שיחם ושיגם. ולא ידע מה הכרעה עליו להכריע. מהי טובת הישיבה? טובתם של בחוריה?

*

פתע רואות עיניו המתלבטות את זיו דיוקן שִׁיבְתוֹ של רַבְּ יוֹסֵל־שְׂרָגָא ונאורות עיניו באור יקרות פתאומי צח וזך וברד בברד מתמלא ומתפלא כל כולו של העניך-אביגדור בתמיהה רבתי על עצמו: מְשִׁיבֵי הַקָּמִים אַחֲרֵי וְדַעְתָּם יִסְפָּל, כפשוטו כמדרשו וכמשמעו. איך לא התייעצתי על מצוקת התלבטותי עם רַבְּ יוֹסֵל־שְׂרָגָא קשישא הצועד מולי מלא זיו ומפיק נוגה, שדעתו דעת תבונות זקנים, ותבונתו שורשית ויסודית, וחוכמתו מבוססת ורבתי היקפים, מתעטר הוא בניסיון עבר וצופה פני עתיד, סוקר תדיר את כל ההשלכות. תיכף לפליאה, מעשה של תיקון.

מקצר העניך-אביגדור את המרחק ביניהם בצעדים מדודים, וניגש אל רַבְּ יוֹסֵל־שְׂרָגָא מידעו משכבר השנים, ואף מורו ורבו בסוגיות חינוכיות מורכבות, ולוחץ את ידיו בברכת 'שלום עליכם', ושואל הוא את רַבְּ יוֹסֵל־שְׂרָגָא אם כשרה שעה עתה להתייעצות דרוכה או שמא תבוא שעה אחרת ברוכה שתהא נאה הימנה לשיחה של כובד ראש.

“נשב בצד”, מציע רַבּ יוסל־שרגא.

שעל שניהם לשבת בצידו של צד, אם אינם רוצים שתופרע שיחתם. שכלפי שניהם באים בחורים ומגיעים אברכים ומבקשים את תשומת לבכם בראותם אותם. הלכו שניהם זה לצד זה אל הצד של הצד, ובדרכם אל אותו צד מצודד נעצרו כמתבקש על ידי עוברי דרכים ופוסעי משעולים שביקשו לברך ולהתברך, לאחל ולהתאחל, לראות ולהיראות, לשאול ולהיענות, עד שנמצאו בסופה של צעידת־אל־צד יושבים בקרן זוית מוסתרת ופינה מוחשכת שאין רגלי אדם מתרוצץ דורכות בה, ונהנו מן הדממה ושטח הענין־אביגדור את כפות קלע התלבטותו אצל אוזניו הכרויות של רַבּ יוסל־שרגא, לאמור: גם שרוליק וגם בונים ראויים וטובים, גם בונים וגם שרוליק נכונים ונבונים. כיצד יידע במי מהם לבחור למען הצלחתם של הבחורים שעליהם הפקידוהו מן שמיים.

מאזין רַבּ יוסל־שרגא ומבין, מביט רַבּ יוסל־שרגא ומקשיב לקול לבטיו של הענין־אביגדור ואינו שואלו: 'אם בעצתי הנך רוצה, מדוע חכית עד למפגש ארעי בינינו? ואם לא היינו נפגשים באקראי?' - אלא נותן דעתו ונוטע האזנתו בהקשבה עד לתום דבריו של הענין־אביגדור.

ככלות הדברים, אומר רַבּ יוסל־שרגא: "בהשגחה פרטית, מכירני אותם, את שניהם. מסתובבים אצלי לפרקים. עולים לקבוצות עם חברים. לא הרבה מכיר אני אותם בשביל להכריע. אבל אני יודע מי הם. הסבים שלהם הרי בערך בני גילי. למדנו יחד בשיבה. ואתה צודק. שניהם מסולתים ומסולאים. שניהם אברכים יקרים מאוד. שקועים בתורה, שרויים בעבודה. שאלה קשה הצבת כאן".

"אז מה עושים? הייתי אמור לקבל החלטה לפני חודש וחצי. עם תחילת הזמן. אולי אעשה הגרלה ואתן לבורא יתברך לכוון את ההחלטה בהגרלה".

"הגרלה קשורה ליום כיפור, הענין־אביגדור. אל תחטוף אטריות רותחות. אנחנו עוד לפני ראש השנה".

"מה עושים? איך אדע שקיבלתי את ההחלטה הנכונה לטובת הישיבה, לטובת הבחורים?"

מסיר רַבּ יוסל־שרגא את משקפיו, שולף מטלית רכה, ומלטש את עדשותיהם ביישוב הדעת. צחה וזכה ראייתו. בוחנת פרטים וסורקת עתידות.

"אנו נמצאים עתה כאן כמה ימים, הענין־אביגדור, בצל הקודש. ולמעשה תוכל לעקוב אחריהם מקרוב. מה אומר רש"י על הפסוק 'וידועים לשבטיכם', זוכר את הרש"י שם? הוא אומר 'שהם ניכרים לכם, שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא, אבל אתם מכירין בו, שאתם גידלתם אותו'. אתה מבין, הענין־אביגדור? כשהם באים אליי, או כשהם באים לדבר איתך בשיחה לקראת קבלת תפקיד, הם באים בטליתותיהם, והאמת היא שכולנו כאלה. כשאנחנו במבחן הציבור, במבחן הרואים, אנחנו מתנהגים יפה. אנחנו מציגים את המהדרה המשופרת שלנו. לא צבועים חלילה, אבל כן משתמשים בגרסה היותר משוכחת ונעימה. פה, עכשיו, יש כמה ימים שתוכל להעניף עליהם מבט בוחן מהצד, תוכל לקלוט ניואנסים שונים שאינם נקלטים ביומיום. אני מניח שעד אחרי עשרת ימי תשובה תהיה לך תשובה רגועה ולא יהיו לך ספקות".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

מתחייך העניך־אביגדור במבוכה, מקשית גבותיו, מפלבל בשפתיו, מכווץ כתפיו. "בראש השנה לעקוב אחרי אנשים? זה מה שאני צריך לעשות בראש השנה הזה? עד כדי כך?"

הכול סביבו יעסקו באימרו לפני מלכויות. הכל יתעלו בשתמליכוני עליכם. והוא, המחנך הנדגל, יעסוק במעקבים, ישחק משחקי מחבואים ותופסת, ינהל אופרציה של הצצות ובחינות.

גמל לו רַבּ יוסל־שרגא בחיוך השמור עמו למקרים נדירים. "כך אני נראה לך, העניך־אביגדור? אם חכמה אין כאן - טפח על מצחו - זיקנה יש כאן. שמעת ממני שזהו עיסוקך בכל ראש השנה? ! בתפילות, תתפלל; בתקיעות, תתעלה; בלימודים, תִּזְמַן. אני דיברתי אליך על דקות צדדיות, ביני לביני, פה דקה, שם דקה. אַ פְּלִיק דָּא אַ שְׁמַעַק דָּאָרְט. אל תהפוך לבלש, העניך־אביגדור".

"אהה", נחה דעתו.

"ותדע מה. יש כאן גם גמילות חסד בשבילי. מאחר וגם אני מכיר אותם, אשתדל לתת פְּלִיק פה וְשְׁמַעַק שם. אולי תהיה לי תשובה טובה בשבילך".

ונפרדו בברכת השנים לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום, ופנו זה מעל זה, לאכסניויותיהם.

===

פרק שני

מוצאי ראש השנה

"רציתי לומר שקויעך גדול", לחש העניך־אביגדור במוצאי ראש השנה משהשים שפתותיו אצל כתפו של רַבּ יוסל־שרגא שמלופף היה בשני נכדיו, מכאן ומכאן.

"יש לך תשובה, העניך־אביגדור?"

"תשובה ברורה מאוד", נהרו פני העניך־אביגדור, "ישר כול על העצה־טובה. אין שמחה כהתרת הספקות".

הסתכל רַבּ יוסל־שרגא על נכד שמימינו, ושב והביט רַבּ יוסל־שרגא על נכדו האחר, והבינו באין אומר ובאין דיבור את הנדרש מהם, ונטו רגליהם לעבר שולחן סמוך, והותירו את סבם בשיחתו עם המשגיח הראשי העניך־אביגדור, לבל תחוב אוזניהם בין אלו השניים.

והתיישבו רַבּ יוסל־שרגא ולצידו העניך־אביגדור על ספסל כשפניהם אל קיר מן הקירות לבל ייראו ובל יימצאו על ידי מחפשי מילים טובות ודורשי עצות מעולות, והתנתקו בשכלם מרעש גרירת הספסלים ומשאון תפיסת המקומות לעשרת ימי תשובה הבאים לטובה ולתפילה.

"לְאָמִיר הָעֶרְן [=הבה ואשמע]".

"שרוליק. חדר־משמעת הוא".

"אָזוי [=ככה]?"

"אָזוי און נאָך אַמָּהל אָזוי [ככה ועוד פעם ככה]".

"אפשר שאשמע מדוע?"

"אני חוזר ומדגיש", התנדנד העניך־אביגדור, חופן את זקנו, מעקלו הנה ומגלגלו הנה. שניהם ממש אברכים מיוחדים. אבל פה באמת בראש השנה, ראיתי את ההבדלים. שרוליק לא דיבר דברים בטלים בכלל. זאת אומרת, בזמנים שאני ראיתי אותו. אפילו לא מילה אחת. ראיתי שהוא מקפיד על זה. אפילו בסעודות פה למטה בסטנציה, תפסתי עליו עין, הוא החזיק ספר פתוח ולמד או דיבר בדברי תורה. שעה וחצי לפני שחרית, בשני הימים, שרוליק כבר ישב ולמד פֶּעֶסֶט כמו שכתוב עם כל הַפְּרָעֵן. עכשיו, לא שראיתי חלילה דברים לא טובים אצל בונים, הם מלהזכיר. גם עליו שזה ראש השנה. ועוד איך ראו. אבל הַגְּעָה־וּיִפְנֵקֵיט שראיתי אצל שרוליק, הכריע את הכף. ותודה על העצה. כבר הייתי אוכד עצות".

"אָזוי?", לא נשמע רַבּ יוסל־שרגא מרוצה מההכרעה. שמא עשה גם הוא אי אלו מעקבים זעירים ובדיקות זהירות. שמא ליקט נתונים שונים. "אולי נצא לִשְׁפָאָצִיר כאן בבית־מדרש ונצליח לראות את שניהם".

"למה? יש בעיה? שרוליק איננו ראוי?"

"וכי דלטור אני לך?", ענה רַבּ יוסל־שרגא על השאלה, "אני צריך להוריד את האוכל אחרי יומיים של יום־טוב. נלך קצת", קם רַבּ יוסל־שרגא לצעוד נכחו. לצידו העניך־אביגדור, מאחוריהם שני הנכדים של רַבּ יוסל־שרגא, שפתח ואמר לבן־לווייתו, "כמדומני שאמנם השקפת על הליכותיהם של השניים, אך חוששני שלא ידעת על מה להשקיף. נצא להשקיף יחדיו ונראה על מה משקיפים אנחנו".

צועדים הם באיטיות נינוחה, עוקבים אחרי השולחנות הנגררים, הספסלים הנפתחים, הבחורים המתרוצצים, האברכים הפוסעים, רושמי השמות ומדביקי הסרטים, ספסל שלם של פלוני, שולחן שלם של משפחה פלונית, אגף שלם, עולם מלא. והנה קלטו מבטיהם את שרוליק, בחירתו הסופית של העניך־אביגדור, עומד אצל אחד השולחנות הכהים, מסיט ערימת ספרים גבוהה המכסה את כל זקנו ומחצית סנטרו, ומשריין לעצמו מקום ישיבה לכל העשרת, כלומר לימים שנותרן מן העשרת.

עצרו השניים במרחק מה, לבל ייחשפו על משמרתם, תולים עיניהם לעברו של שרוליק.

"הבט, הבט", לוחש רַבּ יוסל־שרגא לבר שיחו הצעיר.

"אני רואה".

"מה אתה רואה?"

"אני רואה אברך ירא ושלם שקובע מקום לתורתו לכל הימים הבאים, במקום להיות עכשיו באגף למטה ולארגן לעצמו אוכל לפני הצום של מחר".

"והספרים".

"מה איתם?"

"איך הוא מטפל בהם?"

נשתקו שניהם וראו כיצד מניח שרוליק את ערימת הספרים על ערימה גבוהה אחרת בשולחן הסמוך לשולחנו, שיוצא ברגעים אלו מכלל שימוש בשל הררי הספרים המועמסים מעליו מארבעת כיווני אוויריו.

"והכוסות?", לוחש רַבּ יוסל־שרגא.

ורואים שניהם כיצד מסלק שרוליק שורה של כוסות משומשות שהפריעו את מנוחתו - לא אל הפח המצוי אצל העמוד - אלא לקצה האחר של השולחן. הקצה שאינו 'שלו'. שתי כוסות אבודות איבדו יציבות ושיירי תכולתן נשפכו על השולחן. שרוליק לא שת לבו לזוטות אלא ביצר את חבל נחלתו בטוב ובנעימים, התיישב, ופתח גמרא, נכון לשקוע בה.

"נמשך", לחש רַבּ יוסל־שרגא.

פסעו השניים מאזור החלונות הגדולים בצפון־שלהישן שם התמקם שרוליק במנוחה נכונה על כנפי השלווה המסודרת, אל מלוא הדרו של החדש. רעש לופת את אוזניהם וממילא ממעטים הם בשיחה הדדית ומהנהנים בחיוך לדורשי שלומם ושוחרי טובתם. והנה, עצרו בבת אחת כמו נדברו איש אל רעהו. יען אשר בונים נראה מולם, מצדודיתו. התועדו זה מול זה רַבּ יוסל־שרגא וענין־אביגדור כמשוחחים, מנתבים מבטיהם לכיוונים אחרים לבל יתפסם בונים זה כעוקבים אחריו ואחר פעליו. ערמת כוסות משומשות תפוסה בידו, משרך את פסיעותיו לפח גדול שאליו מרוקן הוא את הכוסות. אחר, נושא הוא על זרועותיו אסופת ספרים מכבידה ועושה את הדרך הארוכה־ארוכה עד לארונות, ניצב למרגלותיהם בנינוחות, ממייך את הספרים ומשיב כל ספר למדפו, ובינתיים, כצפוי, מאבד את המקום שאיווה לו לשבת עליו.

אינם צריכים לדבר. עיניהם הרואות את ההבדלים. הבין הענין־אביגדור על מה לא השקיף ולא הביט, כשהסתכל על אלו השניים במהלך ימי ראש השנה, וביקש להכירם מקרוב, להציץ אל נבכי נפשותם בין החורים של המחיצות ובין הסדקים של הכתלים שאדם בונה לו סביב כחומה.

"יש לשון מעניין בשפת־אמת על ראש השנה", אומר רַבּ יוסל־שרגא להענין־אביגדור, "השפת־אמת בתרמ"ג אומר 'פי כְּמוֹ שְׁאִין בְּכַח בְּשֵׁר וְנָם לְהַגִּיד גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֵּן אֵין בְּכַח בְּשֵׁר וְנָם לְהַגִּיד זְכוּתָן שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּקַדְּשִׁין שְׁמוֹ יְתַבְּרֵךְ בְּעוֹלָם בְּגִלּוּי וּבִסְתֵר'. לא אתעכב עכשיו על כל הלשון המפליא, שמרעיד את הלב, אלא על מילה אחת שכתובה בשפת־אמת: 'וּבִסְתֵר'; הבה נחשוב לרגע, מה הפירוש מקדשין שמו ב ס ת ר ? יש כמובן את הפירוש הפשוט, בסתר, בין האדם לקונו, כשאין איש רואה יודע ושומע. אבל חשבתי על עוד פשוט: בסתר, שמא הפשט באותן פעולות שאין סביבן הילה של עבודת השם יתברך. באותן פעולות שאינן תורה או תפילה או תקיעת שופר או נתינת צדקה. פעולות שבהן קידוש שמו יתברך מוסתר ואינו צועק. ויש יהודים שבזה הם מקדשים שמו יתברך".

* מַרְקָחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

בונים סיים את סידורי הספרים ונתקל בספסל, כמעט שמעך אפיים ארצה. משזקף קומתו טרום-נפילה, אחז את הספסל בשתי ידיו ומשכו חוצה, אל מקום שבו אינו מכשול לרבים. והמה רואים, רַבֵּן יוסל־שרגא והעניך־אביגדור, ומיותרים הדיבורים הישירים, ומתעמקת האבחנה העמוקה, העדינה, היודעת להבדיל בחוד הסנין הקוצקאי, בין קודש לקודש, בין שרוליק לבונים, שני אברכים יקרים ומזוככים.

ושח רַבֵּן יוסל־שרגא: "הוצאת כף ומחתה מקודש הקודשים היא עבודה נפרדת ביום הכיפורים. עבודה שבשבילה הכהן הגדול, ביום הכי קדוש בשנה, במקום הכי קדוש בעולם, מחליף בגדים לבגדי לבן וטובל לפני ואחרי, רק כדי להיכנס לפני ולפנים ולהוציא כף ומחתה, אַ גְּאָנְצֶע עַיִסִיק בשביל להוציא החוצה כלים שכבר לא צריך אותם. כלים שכבר עשו את שלהם בעבודת היום. כבר כפירו וכבר הקטירו. האם אי אפשר היה לשלב את העבודה הזאת בבגדי לבן שקודם לכן או מתישהו אחר כך בסוף היום? זה מלמד אותנו שהוצאת כף ומחתה היא עבודה חשובה לא פחות מהכנסת כף ומחתה לקודש הקדשים".

"לקחת את בונים למשגיה?", שואל־מסכם העניך־אביגדור.

"אני אמרתי כזה דבר?"

"צריך לומר?"

"יש לך כאן תשרי שלם, העניך־אביגדור. עשרת ימי תשובה. בין יום הכיפורים לסוכות. חול המועד. שמחת־תורה. לויף נִישֵׁט. אני בטוח שבתשרי שלם, אם תדע על מה להסתכל, תקבל החלטה נכונה. צריך רק לדעת על מה להסתכל. על כל המכלול. תדע לך", סימן רַבֵּן יוסל־שרגא לשני נכדיו להתקרב ולהטות אוזן, שכבר תמה שיחת צנעה ובאה עת שיחה גלויה, "תדע לך, שיש מושג של רוחניות־אנוכית. יכול להיות אדם שכולו רוחניות, אבל הוא חושב מתחילה ועד סוף אך ורק על עצמו ואין בלתו. על הרוחניות שלו ותו לא. אמת כי רוחניות־אנוכית עדיפה מגשמיות־אנוכית, כמובן, אבל היא עדיין אנוכית. מחנך אסור לו להיות אנוכי, בטח ובטח לא בגשמיות, אבל גם לא ברוחניות. מחנך שאינו רואה את הנעשה מחוץ לארבעה הטפחים שלו, לא הייתי רוצה שהנכדים שלי יתחנכו אצלו חלילה וחס. יש לך תשרי שלם, העניך־אביגדור, אחרי זה תחליט".

===

פרק שלישי

מוצאי שמחת תורה

"נִי, הָעֵנִיךְ/ל, יש לך תשובה?", חייך רַבֵּן יוסל־שרגא לעבר העניך־אביגדור שדלק אחריו באגף החדש לברכו בְּעֵזְרוֹנְטֵן ווינטער.

* מרקחת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

"איך אתם זוכרים?", התפעל העניך־אביגדור, בולם את דליקתו מול חיוכו של רַבּ יוסל־שרגא.
 "מן הסתם אינני עובר בטל. יש לך תשובה? אל תגיד לי מי, הוא או הוא, רק תגיד לי אם יש לך תשובה".
 נעמד העניך־אביגדור לרגע. הן ברור שיש עמו תשובה. מבוססת. יציבה. תשובה שאין עמה ספקות או לבטים.
 עשרות כוסות שתייה שלא הושלכו לפח לעומת אחרות שהושלכו לפחי האשפה תדיר. עשרות ספרים שהוערמו
 הצידה וזהו, לעומת ספרים שוהחזרו אל מדפיהם בארונות. מפות ניילון בסטנציה של האכילה שלא גולגלו
 אפילו לא פעם אחת בטעות. וגם שתיים שלוש עקיפות־תור בהבלעה. שרוליק אברך יקר ביקרים, מתפלל כראוי
 ולומד כדבעי, עדיו לגדולות מסתמא, אך לא ניתן להעמידו על קודקודם של בחורים רכים וצעירים שיאמר להם
 גְדלו. חס ושלום. לא הוא.

"יש לי תשובה ברורה", אישר העניך־אביגדור ונצנוצי הכרת תודה מאירים את מבע פניו.
 "יש הרבה עובדים (במלעיל) ברוך השם", רושף רַבּ יוסל־שרגא את לחישתו, "הרבה מאוד עובדים יש. כולם
 אהובים, כולם ברורים. אלא שלפעמים צריך להבחין בין מי שעובדים את עצמם לבין מי שעובדים את השם
 יתברך. אלה שמקדשים את שמו בגלוי ובסתרי".

===

הגוֹטְלֶטֶר

~~~ מגזין לתרבות רוחנית והמסתעף ~~~

~~~ בכל שני וחמישי בשבוע בס"ד ~~~

| סיפורים בהמשכים | סקירות ספרים | טורי מחשבה |
 | מזון לנשמה | פנינות ספרותיות | ועוד הרבה טוב |

נרשמים עכשיו - <https://tichevu.activetrail.biz/in>

פקס לתגובות: 15386339397

דוא"ל: gutman100@gmail.com

***